

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas en rad frågor som rör mänskliga rättigheter m.m. Utgångspunkten för betänkandet är regeringens skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik samt motioner som väckts med anledning av skrivelsen och under den allmänna motionstiden hösten 2006 respektive hösten 2007.

De frågor som tas upp i betänkandet gäller mål, inriktning och prioriteringar avseende mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik, samstämmighet mellan politiken för mänskliga rättigheter och politiken inom andra områden samt arbetet inom exempelvis FN och EU för de mänskliga rättigheterna. I en del av betänkandet behandlas förhållanden i länder och geografiska områden.

Utskottet ställer sig bakom den av regeringen förespråkade politiken på MR-området som den presenteras i skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna vilar på en fast grund av respekt för internationella konventioner och överenskommelser. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och regionala forum och genomsyrar de bilaterala kontakterna med andra länder. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i vårt lands intresse och speglar dessutom våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av ett resultatriktat arbete – präglat av genomförande och handling – för de mänskliga rättigheterna. Målet måste vara att de mänskliga rättigheterna efterlevs fullt ut av alla stater. Arbetet för mänskliga rättigheter ska genomsyra alla områden inom utrikespolitiken och sambandet stärkas mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling byggd på rättsstatens principer. Mänskliga rättigheter ska ges en mer framträdande roll i arbetet för fred och säkerhet

samt inom utvecklingssamarbetet. Även inom FN och EU ska Sverige prioritera arbete för de mänskliga rättigheterna. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns 47 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	8
Redogörelse för ärendet	15
Ärendet och dess beredning	15
Bakgrund	17
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	19
Utskottet	22
Mål och inriktning för den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna	22
Motionerna	22
Utskottets överväganden	23
Prioritering av en politik för frihet och mot förtryck	24
Demokratibyggande baserat på mänskliga rättigheter och rättsstatens principer	24
Motionerna	24
Utskottets överväganden	25
Agerande för ett avskaffande av dödsstraffet samt mot tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning	29
Motionerna	29
Utskottets överväganden	29
Rättsstatens principer och internationell humanitär rätt	37
Motionerna	37
Utskottets överväganden	37
Internationella brottmålsdomstolen (ICC)	40
Motionerna	40
Utskottets överväganden	40
Kvinnors rättigheter	41
Motionerna	41
Utskottets överväganden	42
Barnets rättigheter	45
Motionerna	45
Utskottets överväganden	46
Diskriminering och förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet	50
Motionerna	50
Utskottets överväganden	51
Rättigheter för personer som tillhör urfolk och nationella eller etniska, språkliga eller religiösa minoriteter, rasism och etnisk diskriminering, funktionshinderade rättigheter	53
Motionerna	53
Utskottets överväganden	53
Rättigheter och grundläggande behov	54
Motionerna	54
Utskottets överväganden	55
En samstämmig politik för mänskliga rättigheter	57
En säkerhetspolitik som genomsyras av mänskliga rättigheter	57

Motionerna	57
Utskottets överväganden	58
Sanktioner	59
Motionerna	59
Utskottets överväganden	60
Mänskliga rättigheter i handelspolitiken och i arbetslivet	61
Motionerna	61
Utskottets överväganden	62
Mänskliga rättigheter och migration	66
Motionerna	66
Utskottets överväganden	66
Bilateralt, regionalt och globalt arbete för de mänskliga rättigheterna	67
Bilateralt arbete för de mänskliga rättigheterna	67
Motionen	67
Utskottets överväganden	68
Europeiska unionen	68
Utskottets överväganden	68
Förenta nationerna	69
Motionerna	69
Utskottets överväganden	70
Europarådets och OSSE:s arbete för mänskliga rättigheter	72
Utskottets överväganden	72
Mänskliga rättigheter i ett antal länder och geografiska områden i	
världen	73
Inledning	73
Utskottets överväganden	73
Europa och Centralasien	75
Utskottets överväganden	75
Turkiet	76
Motionerna	76
Utskottets överväganden	77
Afrika	84
Utskottets överväganden	84
Gränsöverskridande konflikter i Afrika	85
Motionerna	85
Utskottets överväganden	85
Eritrea	88
Motionerna	88
Utskottets överväganden	89
Etiopien	90
Motionen	90
Utskottets överväganden	91
Somalia	93
Motionerna	93
Utskottets överväganden	93
Somaliland	96
Motionerna	96
Utskottets överväganden	96
Sudan	97

Motionerna	97
Utskottets överväganden	97
Västsahara	101
Motionerna	101
Utskottets överväganden	103
Zimbabwe	107
Motionerna	107
Utskottets överväganden	107
Mellanöstern och Nordafrika (MENA)	109
Allmänna frågor om Mellanöstern och Nordafrika	109
Motionen	109
Utskottets överväganden	109
Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten	111
Motionerna	111
Utskottets överväganden	112
Libanon	116
Motionerna	116
Utskottets överväganden	117
Irak	117
Motionerna	117
Utskottets överväganden	118
Iran	120
Motionen	120
Utskottets överväganden	120
Egypten	122
Motionen	122
Utskottets överväganden	122
Amerika	124
Utskottets överväganden	124
Centralamerika	124
Motionen	124
Utskottets överväganden	124
Bolivia	125
Motionen	125
Utskottets överväganden	125
Brasilien	127
Motionen	127
Utskottets överväganden	127
Chile	128
Motionen	128
Utskottets överväganden	128
Colombia	128
Motionerna	128
Utskottets överväganden	129
Kuba	135
Motionen	135
Utskottets överväganden	135
USA	136
Motionen	136

Utskottets överväganden	136
Asien	137
Allmänt	137
Motionen	137
Utskottets överväganden	138
Bangladesh	138
Motionen	138
Utskottets överväganden	138
Burma	140
Motionerna	140
Utskottets överväganden	140
Indonesien	142
Motionen	142
Utskottets överväganden	143
Kina/Tibet/Xinjiang	144
Motionerna	144
Utskottets överväganden	145
Övriga yrkanden	149
Reservationer	150
1. Mål och inriktning, punkt 1 (v)	150
2. Vissa frågor om mål och inriktning, punkt 2 (s, v)	150
3. Vissa frågor om mål och inriktning, punkt 2 (mp)	151
4. ESK-rättigheter, punkt 3 (v, mp)	151
5. Demokratibyggnad, MR och rättsstaten, punkt 4 (s)	152
6. Demokratibyggnad, MR och rättsstaten, punkt 4 (v)	154
7. Flyktingsskydd, punkt 5 (v, mp)	154
8. Dödsstraff och tortyr, punkt 6 (mp)	155
9. Rättsstatens principer och humanitär rätt, punkt 7 (v)	156
10. Rättsstatens principer och humanitär rätt, punkt 7 (mp)	156
11. ICC, punkt 8 (v, mp)	157
12. Kvinnors rättigheter, punkt 9 (v)	158
13. Bistånd rörande kvinnors rättigheter, punkt 10 (v, mp)	159
14. Barnets rättigheter, punkt 11 (v, mp)	159
15. Initiativ mot barnsexturism, punkt 12 (v)	160
16. HBT-frågor, punkt 13 (v, mp)	160
17. Tilläggsprotokoll till ESK-konventionen, punkt 15 (v, mp)	161
18. Tilläggsprotokoll till Europakonventionen, punkt 16 (v)	162
19. Rätten till mat och vatten, punkt 17 (v, mp)	163
20. Säkerhetspolitik och MR, punkt 18 (v, mp)	164
21. Handlingsplan för resolution 1325, punkt 19 (v)	164
22. Sanktioner, punkt 20 (s, v, mp)	165
23. MR i arbetslivet, punkt 21 (s, v)	166
24. Globala ramavtal m.m., punkt 22 (v)	167
25. Företagens ansvar, punkt 23 (v, mp)	168
26. MR och migration, punkt 24 (v)	168
27. FN, punkt 26 (v, mp)	169
28. Turkiet, punkt 27 (v)	170
29. Turkiet – folkmord, punkt 28 (v, mp)	171
30. Gränsöverskridande konflikter i Afrika, punkt 29 (v)	172

31. Eritrea, punkt 30 (v)	173
32. Eritrea, punkt 30 (mp)	174
33. Etiopien, punkt 31 (v, mp)	175
34. Somalia, punkt 32 (v)	175
35. Sudan, punkt 34 (v)	176
36. Sudan och AU, punkt 35 (v, mp)	177
37. Västsahara, punkt 36 (s)	177
38. Västsahara, punkt 36 (v)	178
39. Västsahara, punkt 36 (mp)	180
40. Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten, punkt 39 (v)	180
41. Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten, punkt 39 (mp)	183
42. Kärnvapenfri zon i Mellanöstern, punkt 40 (v, mp)	184
43. Libanon, punkt 41 (v)	184
44. Irak, punkt 42 (v)	185
45. Colombia, punkt 49 (v)	186
46. Bangladesh, punkt 53 (v)	187
47. Indonesien, punkt 55 (v)	188
Särskilt yttrande	190
Kuba, punkt 50 (v)	190
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	192
Skrivelsen	192
Följdmotionerna	192
Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:67	194
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	194
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	214
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 57	237
<i>Bilaga 3</i>	
De centrala instrumenten om de mänskliga rättigheterna	239
<i>Bilaga 4</i>	
Förkortningar	242

Tabell

Tabell. Rangordning av länder enligt Human Development Index respektive Freedom House Index för länder och geografiska områden som nämns i det följande i betänkandet	74
---	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål och inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U20 yrkande 1, 2007/08:U349 yrkande 2 och 2007/08:U352 yrkandena 1 och 3–6.

Reservation 1 (v)

2. Vissa frågor om mål och inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U22 yrkande 2 och 2007/08:U349 yrkande 1.

Reservation 2 (s, v)

Reservation 3 (mp)

3. ESK-rättigheter

Riksdagen avslår motion 2007/08:U22 yrkande 8.

Reservation 4 (v, mp)

4. Demokratibyggnade, MR och rättsstaten

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U216, 2006/07:U250, 2007/08:K375 yrkande 2, 2007/08:U21, 2007/08:U22 yrkandena 1 och 3, 2007/08:U349 yrkande 20 och 2007/08:U350 yrkande 22.

Reservation 5 (s)

Reservation 6 (v)

5. Flyktingskydd

Riksdagen avslår motion 2007/08:U22 yrkandena 13 och 14.

Reservation 7 (v, mp)

6. Dödsstraff och tortyr

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U215, 2007/08:U213 yrkande 1, 2007/08:U232 yrkandena 2 och 3, 2007/08:U260, 2007/08:U333 yrkande 3, 2007/08:U349 yrkandena 4–8 och 27 samt 2007/08:U359 yrkande 9.

Reservation 8 (mp)

7. Rättsstatens principer och humanitär rätt

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U258 yrkande 1, 2007/08:U20 yrkande 3, 2007/08:U22 yrkande 4, 2007/08:U349 yrkande 43 och 2007/08:U352 yrkande 9.

Reservation 9 (v)

Reservation 10 (mp)

8. ICC

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U20 yrkande 5, 2007/08:U22 yrkande 5 och 2007/08:U349 yrkandena 41 och 42.

Reservation 11 (v, mp)

9. Kvinnors rättigheter

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U258 yrkande 4, 2006/07:So374 yrkande 7, 2007/08:U20 yrkande 6, 2007/08:U251 yrkande 6, 2007/08:U349 yrkandena 15, 17 och 18, 2007/08:U350 yrkandena 18 och 19, 2007/08:U353 yrkande 11, 2007/08:U354 yrkandena 20 och 22, 2007/08:U358 yrkande 5 och 2007/08:Sf348 yrkande 2.

Reservation 12 (v)

10. Bistånd rörande kvinnors rättigheter

Riksdagen avslår motion 2007/08:U22 yrkande 6.

Reservation 13 (v, mp)

11. Barnets rättigheter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U22 yrkande 7, 2007/08:U213 yrkande 2 och 2007/08:U354 yrkandena 2, 3, 7–11, 14, 15, 18, 19, 21 och 25.

Reservation 14 (v, mp)

12. Initiativ mot barnsexturism

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju216 yrkande 6.

Reservation 15 (v)

13. HBT-frågor

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U210 yrkandena 1, 2, 6 och 9, 2006/07:U269 yrkandena 3 och 4, 2006/07:U294 yrkandena 18 och 19, 2006/07:So463 yrkandena 31–33, 2007/08:U304 yrkandena 22 och 23, 2007/08:U349 yrkandena 25, 26 och 28, 2007/08:U354 yrkande 26 och 2007/08:So294 yrkande 34.

Reservation 16 (v, mp)

14. Minoriteter

Riksdagen avslår motion 2007/08:U349 yrkandena 19 och 21–24.

15. Tilläggsprotokoll till ESK-konventionen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U253 yrkande 1, 2007/08:U20 yrkande 2, 2007/08:U276 yrkande 1 och 2007/08:U349 yrkande 3.

Reservation 17 (v, mp)

16. Tilläggsprotokoll till Europakonventionen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 12 och 2006/07:U232 yrkande 2.

Reservation 18 (v)

17. Rätten till mat och vatten

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U253 yrkande 2, 2007/08:U22 yrkandena 9 och 10 samt 2007/08:U276 yrkande 2.

Reservation 19 (v, mp)

18. Säkerhetspolitik och MR

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U233 yrkande 1, 2006/07:U264 yrkande 2, 2007/08:U20 yrkande 4, 2007/08:U204 yrkande 1, 2007/08:U251 yrkande 14, 2007/08:U263 yrkandena 1 och 2 samt 2007/08:U344 yrkande 2.

Reservation 20 (v, mp)

19. Handlingsplan för resolution 1325

Riksdagen avslår motion 2007/08:U218 yrkande 1.

Reservation 21 (v)

20. Sanktioner

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U258 yrkande 9 och 2007/08:U352 yrkande 7.

Reservation 22 (s, v, mp)

21. MR i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 11, 2007/08:U349 yrkandena 9–11, 2007/08:U354 yrkandena 4–6 och 17, 2007/08:U357 yrkandena 3, 9 och 10 samt 2007/08:U358 yrkandena 2, 7 och 13.

Reservation 23 (s, v)

22. Globala ramavtal m.m.

Riksdagen avslår motion 2007/08:U20 yrkandena 7 och 8.

Reservation 24 (v)

23. Företagens ansvar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U22 yrkandena 11 och 12 samt 2007/08:U201 yrkande 8.

Reservation 25 (v, mp)

24. MR och migration

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Sf222 yrkandena 4–6 och 2007/08:Sf277 yrkandena 4–6.

Reservation 26 (v)

25. Bilateralt arbete för de mänskliga rättigheterna

Riksdagen avslår motion 2007/08:U349 yrkande 35.

26. FN

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U258 yrkandena 7, 8, 10 och 14–16, 2007/08:U349 yrkandena 38–40 och 2007/08:U352 yrkande 2.

Reservation 27 (v, mp)

27. Turkiet

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U205 yrkande 2, 2006/07:U224 yrkandena 1–5, 2006/07:U303 yrkandena 1 och 3, 2006/07:U305 yrkande 1 och 2007/08:U308 yrkande 1.

Reservation 28 (v)

28. Turkiet – folk mord

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U205 yrkande 1, 2006/07:U303 yrkandena 2 och 4, 2006/07:U305 yrkande 2, 2007/08:U308 yrkande 2 och 2007/08:U377.

Reservation 29 (v, mp)

29. Gränsöverskridande konflikter i Afrika

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U275 yrkandena 11–13 och 17, 2007/08:U249 yrkandena 1–4 och 2007/08:U360 yrkandena 7 och 11.

Reservation 30 (v)

30. Eritrea

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U267 yrkandena 1–3, 2006/07:U271 yrkandena 1–5, 2006/07:U275 yrkandena 5–10, 2006/07:U306, 2007/08:U15 yrkande 35, 2007/08:U207, 2007/08:U332, 2007/08:U349 yrkande 36, 2007/08:U360 yrkandena 12 och 15 samt 2007/08:U364 yrkandena 1–5.

Reservation 31 (v)

Reservation 32 (mp)

31. Etiopien

Riksdagen avslår motion 2006/07:U275 yrkandena 14–16.

Reservation 33 (v, mp)

32. Somalia

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 31, 2007/08:U249 yrkandena 5 och 6 samt 2007/08:U360 yrkande 8.

Reservation 34 (v)

33. Somaliland

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 32 och 2007/08:U360 yrkande 9.

34. Sudan

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U275 yrkandena 1, 2 och 4, 2007/08:U15 yrkande 30 och 2007/08:U360 yrkande 10.

Reservation 35 (v)

35. Sudan och AU

Riksdagen avslår motion 2006/07:U275 yrkande 3.

Reservation 36 (v, mp)

36. Västsahara

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U201 yrkandena 1–3 och 5–11, 2006/07:U243 yrkandena 1–8, 2007/08:U15 yrkande 33, 2007/08:U224 yrkandena 1, 2 och 5, 2007/08:U315 yrkandena 1–9, 2007/08:U317 yrkandena 1 och 3–6 samt 2007/08:U360 yrkande 13.

Reservation 37 (s)

Reservation 38 (v)

Reservation 39 (mp)

37. Zimbabwe

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 34 och 2007/08:U360 yrkande 14.

38. Allmänna frågor om Mellanöstern och Nordafrika

Riksdagen avslår motion 2007/08:U350 yrkandena 21 och 23.

39. Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U206 yrkande 7, 2006/07:U227 yrkandena 1, 2 och 5–11, 2006/07:U230 yrkandena 1 och 2, 2007/08:U222 yrkandena 1–3, 2007/08:U285 och 2007/08:U350 yrkandena 1–13 och 20.

Reservation 40 (v)

Reservation 41 (mp)

40. Kärnvapenfri zon i Mellanöstern

Riksdagen avslår motion 2007/08:U235.

Reservation 42 (v, mp)

41. Libanon

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U206 yrkande 5 och 2007/08:U350 yrkande 17.

Reservation 43 (v)

42. Irak

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U257 yrkandena 1, 2, 4–6 och 9 samt 2007/08:U350 yrkande 14.

Reservation 44 (v)

43. Iran

Riksdagen avslår motion 2007/08:U350 yrkande 16.

44. Egypten

Riksdagen avslår motion 2007/08:U350 yrkande 15.

45. Centralamerika

Riksdagen avslår motion 2007/08:U351 yrkande 5.

46. Bolivia

Riksdagen avslår motion 2006/07:U207 yrkandena 1–5.

47. Brasilien

Riksdagen avslår motion 2007/08:U351 yrkande 2.

48. Chile

Riksdagen avslår motion 2007/08:U351 yrkande 3.

49. Colombia

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U235 yrkandena 1–7, 2006/07:U301, 2007/08:U254 yrkande 1 och 2007/08:U351 yrkande 1.

Reservation 45 (v)

50. Kuba

Riksdagen avslår motion 2007/08:U351 yrkande 4.

51. USA

Riksdagen avslår motion 2007/08:U349 yrkande 37.

52. Asien

Riksdagen avslår motion 2007/08:U359 yrkandena 1, 2, 5–8 och 10–12.

53. Bangladesh

Riksdagen avslår motion 2007/08:U223 yrkandena 1–3.

Reservation 46 (v)

54. Burma

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U324 och 2007/08:U359 yrkande 4.

55. Indonesien

Riksdagen avslår motion 2007/08:U221.

Reservation 47 (v)

56. Kina/Tibet/Xinjiang

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U284 yrkandena 1 och 2, 2006/07:U304, 2007/08:U232 yrkandena 1, 4 och 5, 2007/08:U274 yrkandena 1 och 2, 2007/08:U323, 2007/08:U326, 2007/08:U333 yrkandena 2, 4 och 5, 2007/08:U359 yrkandena 3 och 22 samt 2007/08:U378 yrkandena 1 och 2.

57. Övriga yrkanden om andra frågor och länder

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

58. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2007/08:109 till handlingarna.

Stockholm den 20 maj 2008

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Urban Ahlin (s), Gustav Blix (m), Carina Hägg (s), Kerstin Lundgren (c), Kent Härstedt (s), Birgitta Ohlsson (fp), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Alf Svensson (kd), Christian Holm (m), Hans Linde (v), Carin Runeson (s), Holger Gustafsson (kd), Bodil Ceballos (mp), Mats Sander (m) och Marietta de Pourbaix-Lundin (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik, motioner som väckts med anledning av skrivelsen, motionsförslag från allmänna motionstiden riksmötena 2006/07 och 2007/08 samt yrkanden ur en motion som väckts med anledning av skrivelse 2007/08:67 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter. De frågor som behandlas avser mål, inriktning och prioriteringar, samstämmighet mellan politiken för mänskliga rättigheter och politiken inom andra områden samt arbetet inom exempelvis FN och EU för de mänskliga rättigheterna. I en del av betänkandet behandlas förhållanden i länder och geografiska områden.

I skrivelsen redogör regeringen för ett antal prioriteringar för arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken under innevarande mandatperiod (se nedan). Där redovisas också ett antal verktyg som regeringen ska använda i arbetet med de mänskliga rättigheterna. En översikt över regeringens syn på situationen för mänskliga rättigheter i olika delar av världen lämnas i ett särskilt avsnitt i skrivelsen.

Sedan den 1 oktober 2006 gäller ingen generell motionsrätt på skrivelser. Riksdagens kammare har dock fattat beslut om att medge motionsrätt på skrivelse 2007/08:109 (prot. 2007/08:80).

En betydande del av motionsförslagen som behandlas i detta betänkande tar sikte på förhållanden som rör de mänskliga rättigheterna m.m. i ett antal enskilda länder. Dessutom avser många motioner prioriteringar och verktyg för arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Sammantaget behandlas i betänkandet 485 motionsyrkanden.

Våren 2008 tas frågor om mänskliga rättigheter upp också i andra betänkanden från utskottet. Det gäller exempelvis betänkandena 2007/08:UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter, 2007/08:UU6 Europarådet, 2007/08:UU10 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2007 samt 2007/08:UU11 Sveriges politik för global utveckling. Även i utskottets yttrande 2007/08:UU3y Nationellt ansvar och internationellt engagemang – En nationell strategi för att möta hotet från terrorism, vilket avlämnats till justitieutskottet, behandlas frågor som har beröringspunkter med motioner som behandlas i detta betänkande.

Varje år väcks ett stort antal motioner i riksdagen om situationen i andra stater, förhållanden för olika folkgrupper m.m. I betydande utsträckning är det frågor om mänskliga rättigheter som står i centrum i motionerna. Utskottet har under ett antal år valt att behandla frågor om de mänskliga rättigheterna ur olika perspektiv och med olika fokus. Vissa år har tonvikten legat

mer på multilaterala frågeställningar, andra år på bilaterala MR-frågor. I regeringens skrivelse behandlas såväl multilaterala frågeställningar som bilaterala MR-frågor m.m. Detsamma gäller för de motioner som avlämnats med anledning av skrivelsen. Till detta kommer att utskottet inte tidigare under innevarande mandatperiod tagit ställning till motionsförslag om mänskliga rättigheter m.m., vilka avlämnats under allmänna motionstiden hösten 2006 respektive hösten 2007. Mot denna bakgrund har utskottet beslutat att i detta betänkande behandla såväl multilaterala frågeställningar som bilaterala sådana.

Under mandatperioden har ett antal föredragningar och möten ägt rum där utskottet eller företrädare för utskottet inhämtat information med anknytning till betänkandet.

Den 5 december 2006 hölls en föredragning för utskottet om situationen i Somalia av ambassadör Marika Fahlén, Utrikesdepartementet, med medarbetare. Utskottet hade den 20 februari 2007 överläggningar med en delegation från Turkiets utrikesutskott om landets EU-medlemskapsprocess och arbetet för att uppfylla Köpenhamnskriterierna. Iraks utrikesminister Hoshair Zebari med medarbetare besökte utskottet den 1 mars 2007 och kommenterade då bl.a. vissa frågor rörande situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Den 13 mars 2007 redovisade professor Ove Bring aktuella frågor på folkrättsområdet för utskottet.

Somalilands president och utrikesminister med medarbetare besökte den 13 oktober 2006 riksdagen och sammanträffade då med ledamöter i utrikesutskottet. En delegation från Somalilands parlament besökte den 4 juni 2007 riksdagen och sammanträffade med ledamöter i utrikesutskottet. Utskottet sammanträffade den 13 november 2007 med en delegation från Afghanistans parlament och diskuterade bl.a. situationen i landet vad beträffar mänskliga rättigheter. Den 27 november 2007 lämnade företrädare för FN:s utvecklingsorgan UNDP information om 2007 års Human Development Report, som bl.a. innefattar frågor om mänskliga rättigheter.

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter Louise Arbour besökte utrikesutskottet den 15 januari 2008. En parlamentarikerdelegation från Rwanda mötte den 22 januari 2008 företrädare för utskottet. Den 18 mars 2008 besökte FN:s flyktingkommissarie António Guterres riksdagen och sammanträffade då vid ett gemensamt möte med företrädare för utrikesutskottet och socialförsäkringsutskottet.

Turkiets premiärminister Tayyip Erdogan deltog den 2 april 2008 i ett gemensamt möte i riksdagen med ledamöter från utrikesutskottet och EU-nämnden.

Vid utskottets sammanträde den 4 mars 2008 lämnade företrädare för Utrikesdepartementet information om Sveriges arbete på det internationella planet för att stoppa familjerelaterat kvinnovåld. En tjänsteman från Sida lämnade samma dag information om myndighetens arbete mot könsrelate-

rat våld. Vid sammanträdet den 3 april 2008 hölls en föredragning för utskottet om utvärdering av FN:s millenniemål av statssekreterare Joakim Stymne, Utrikesdepartementet, med medarbetare. Information till utskottet om förberedelserna för anordnandet i Sverige 2008 av den internationella FN-konferensen International Compact with Iraq lämnades den 24 april 2008 av kabinetssekreterare Frank Belfrage med medarbetare.

Här bör också nämnas att utrikesutskottets ordförande Göran Lennmarker till halvårsskiftet 2008 är ordförande i den parlamentariska församlingen vid Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE). Under perioden maj–november 2008 är Sverige ordförandeland i Europarådet.

I flera avsnitt i betänkandet hänvisas till Utrikesdepartementets rapporter om mänskliga rättigheter i världens länder. Sådana översiktsrapporter uppdateras varje år och kan läsas på regeringens webbplats www.manskligarattigheter.se. Publiceringen av rapporterna är ett led i en svensk aktiv politik för de mänskliga rättigheterna.

Sedan 2003 offentliggörs rapporterna i syfte att göra informationen tillgänglig för en bred krets av aktörer – organisationer, myndigheter, företag och enskilda – som intresserar sig för ämnet. Rapporterna når fler läsare för varje år. Under 2007 hade regeringens webbplats för mänskliga rättigheter drygt 490 000 unika besökare. I skrivelsen anges att Sverige i samband med det svenska ordförandeskapet i EU 2009 kommer att prioritera unionens gemensamma bevakning av de mänskliga rättigheterna och därför inte publicera egna rapporter om enskilda länder.

De motioner som behandlas i detta betänkande och som avlämnats under innevarande riksmöte redovisas utan att årtal anges. För motioner avlämnade under riksmötet 2006/07 anges detta.

Bakgrund

Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Sverige ska vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna och ska agera bilateralt, genom Europeiska unionen (EU) och multilateralt för att de mänskliga rättigheterna ska genomföras och efterlevas fullt ut i alla världens länder.

Svensk utrikespolitik ska främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna är en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och regionala forum och genomsyrar de bilaterala kontakterna med andra länder.

Sveriges stora engagemang för de mänskliga rättigheterna och vår utrikespolitik och vårt utvecklingssamarbete speglar våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd. De mänskliga rättigheterna värnar om individens grundläggande behov och syftar till att

garantera friheter och ge förutsättningar för ett dragligt liv för alla. Det är legitimt att reagera och påtala kränkningar av dessa rättigheter då förtryckta människor – just därför att de är förtryckta – sällan har möjlighet att själva hävda sina intressen.

I år är det 60 år sedan Förenta nationernas (FN) generalförsamling antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Förklaringen, som antogs den 10 december 1948, gav det internationella samfundet en gemensam värdegrund i synen på människan och förhållandet mellan stat och individ, och slog fast grundläggande normer för de mänskliga rättigheterna som är överordnade politiska och ekonomiska, kulturella och religiösa skillnader. De grundläggande normer som anges i den allmänna förklaringen är universella och bindande för alla världens stater. Alla stater har en skyldighet att värna alla människors lika värde och rättigheter.

Som medlem i FN har Sverige enligt FN-stadgans artikel 55 och 56 en rätt och förpliktelse att vidta åtgärder i samarbete med organisationen för att främja allmän aktning och respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla, utan åtskillnad med avseende på ras, kön, språk eller religion.

De mänskliga rättigheterna gäller för alla människor utan åtskillnad, oavsett land, kultur eller specifik situation. Ingen regering kan hävda särskilda förhållanden som tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna. Rättigheterna är odelbara och ömsesidigt samverkande. Stater kan inte sälla bland sina folkrättsliga åtaganden: alla mänskliga rättigheter har samma värde. Dessa principer slogs fast vid Världskonferensen om de mänskliga rättigheterna 1993 och bekräftades bl.a. vid FN:s senaste världstoppmöte 2005.

Under de snart 60 år som gått sedan FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna antogs har dessa grundläggande normer slagits fast i ett antal folkrättsligt bindande konventioner. En stor andel av världens länder har anslutit sig till de två centrala konventionerna som antogs 1966: FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (ICESCR).

Därefter har det normativa arbetet fortsatt genom att en rad särskilda konventioner som ytterligare förstärkt det internationella ramverket till skydd för de mänskliga rättigheterna har antagits. Tillsammans med den allmänna förklaringen bildar dessa konventioner en normativ grund för det internationella arbetet för de mänskliga rättigheterna. Dessa folkrättsliga åtaganden måste nu omsättas i praktisk handling över hela världen.

I bilaga 3 till detta betänkande redovisas de centrala instrumenten om de mänskliga rättigheterna. Där anges såväl FN-konventioner som regionala konventioner för Europa och andra delar av världen.

Regeringen har – före den nu aktuella skrivelsen – under det senaste decenniet överlämnat två skrivelser till riksdagen om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik respektive en skrivelse om demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete, skrivelserna 1997/98:89 och 2003/04:20 respektive 1997/98:76. Dessa har behandlats i utskottets betänkanden 1997/98:UU17, 2003/04:UU9 respektive 1997/98:UU15. Regeringen har aviserat att den 2008 till riksdagen ska överlämna en skrivelse om demokratiframjande och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet.

Det senaste tillfälle då utskottet i ett betänkande behandlade motioner om mänskliga rättigheter m.m. var våren 2006 i betänkande 2005/06:UU15 Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m. Där behandlades motioner som, med ett undantag, avlämnats under allmänna motionstiden 2004 och 2005.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Målet för arbetet med de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik är att bidra till att de rättigheter som fastslagits inom ramen för FN och andra internationella forum ska komma alla människor till del.

Regeringen redovisar i skrivelsen sina ambitioner och prioriteringar vad gäller arbetet för de mänskliga rättigheterna i Sveriges utrikespolitik. Detta arbete ska genomsyra alla delar av utrikespolitiken. Respekt för de mänskliga rättigheterna är både ett utrikespolitiskt mål och ett medel för att uppnå utveckling och långsiktig säkerhet. Regeringens syn på utveckling vad gäller mänskliga rättigheter i världens regioner behandlas i skrivelsen i ett särskilt avsnitt. Utskottet har valt att i detta betänkande kortfattat redogöra för regeringens syn på respektive region i anslutning till att utskottet i betänkandet senare delar behandlar motionsförslag om förhållanden i enskilda länder (motsv.).

I skrivelsen framhåller regeringen att Sveriges politik för global utveckling är ett viktigt redskap för att främja de mänskliga rättigheterna. Också sambandet mellan de mänskliga rättigheterna och andra frågor, som exempelvis konfliktförebyggande och konflikthantering samt skyddet av miljön, framhålls.

Sveriges agerande för de mänskliga rättigheterna ska, enligt skrivelsen, vara resultatinkänt och fokusera på att rättigheterna efterlevs. Detta arbete bedrivs bilateralt, genom EU och inom FN, Europarådet, Världsbanken och övriga internationella finansiella institutioner samt genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Prioritet ska ägnas frågor där Sverige har särskilda förutsättningar att få genomslag. Främjande av mänskliga rättigheter ska ha en framträdande roll i utvecklingssamarbetet. Inom handelspolitiken kan frihandel ge fler människor möjlighet att höja sitt välbefinnande. Inom säkerhetspolitiken kan främjande av de mänskliga rättigheterna medverka till att konflikter förebyggs.

I skrivelsen anges följande prioriteringar i arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken under innevarande mandatperiod:

- **att bygga demokrati**

Demokrati är nära förknippat med mänskliga rättigheter och rättsstaten. Demokrati är en förutsättning för att andra mänskliga rättigheter ska kunna åtnjutas fullt ut. Demokratien har gjort stora framsteg sedan det kalla krigets slut, men hundratals miljoner människor lever fortfarande i diktaturer. Regeringen vill bilda opinion för demokrati och stödja frivilligorganisationers arbete samt sträva efter att en större samverkan med demokratiska stater uppnås.

- **att stärka yttrandefriheten**

Yttrandefriheten är en moralisk nödvändighet och ett praktiskt verktyg. Sambandet mellan yttrandefrihet och fattigdom och bristande respekt för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är centralt. Den som inte kan läsa och skriva har svårare att utöva sin yttrandefrihet och hämmas i sina möjligheter till demokratiskt deltagande.

- **att verka för dödsstraffets avskaffande**

Dödsstraffet är oförenligt med de mänskliga rättigheterna. Det är statens yttersta förtryck över den enskilde och har ingen plats i en civiliserad rättsordning. Sverige och EU har länge verkat för dödsstraffets avskaffande. Utvecklingen är på väg åt rätt håll. Ca 90 stater har formellt avskaffat dödsstraffet, och ytterligare 40 har kvar straffet i sin lagstiftning men tillämpar det inte. Hösten 2007 antog FN:s generalförsamling med EU:s stöd för första gången sedan 1977 en resolution mot dödsstraffet. Regeringen vill verka för att fullborda avskaffandet.

- **att bekämpa tortyr**

Förbudet mot tortyr ingår i den hårda kärnan i folkrätten. Det är inte tillåtet under några omständigheter. Regeringen kommer att påtala övergrepp varhelst de sker och stödja organisationer som hjälper tortyroffer.

- **att bekämpa summariska avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden**

Utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden är grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Ändå förekommer de i en rad länder. Sverige är sedan flera år initiativtagare till en resolution i FN om summariska, utomrättsliga och godtyckliga avrättningar och ska fortsatt verka för att ge frågan internationell uppmärksamhet. Sverige har undertecknat 2007 års FN-konvention mot påtvingade försvinnanden och arbetar nu för att kunna ratificera den.

- **att värna rättsstatens principer**

Rättsstatens principer återspeglar i sig flera mänskliga rättigheter, samtidigt som de möjliggör åtnjutandet av andra rättigheter. En rättsstat skyddar allt från äganderätten till friheten att inte bli godtyckligt frihetsberövad. Sverige ska tala för rättsstatens principer i FN, Europarådet, OSSE och i andra sammanhang, liksom med andra stater. Utvecklingssamarbetet ska användas för att stärka efterlevnaden av principerna i andra länder.

• **att värna de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt**

Den humanitära rätten syftar till att lindra mänskligt lidande i krig. Rätten om krigets lagar och de mänskliga rättigheterna kompletterar varandra. Många mänskliga rättigheter gäller utan undantag även i krig, såsom förbudet mot tortyr. Sverige ska verka för att stärka den humanitära rättens efterlevnad. Tillämpningen av säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet är central både för hållbar fred och stabilitet och för att långsiktigt stärka kvinnors roll i samhället. Kvinnors jämlika deltagande i krishantering, fredsbyggande och hantering av humanitära katastrofer bidrar till demokrati och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och minskar samtidigt kvinnors utsatthet.

• **att bekämpa diskriminering**

Rätten till likabehandling och frihet från diskriminering är principer som har grundläggande betydelse i många människors dagliga liv. Diskrimineringsproblem finns i alla länder. I många länder har hela grupper av enskilda alltjämt långt kvar till likabehandling. Regeringen vill särskilt verka för kvinnors, barns, och funktionshindrades rättigheter. Sverige ska motverka rasdiskriminering, diskriminering av urfolk och personer som tillhör minoriteter.

Utskottet

Mål och inriktning för den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i kommittémotion U349 (s) yrkandena 1 och 2 att de mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella. De får varken inskränkas av stater eller andra aktörer. Mänskliga rättigheter gäller för alla människor oavsett land, kultur och specifik situation.

I kommittémotion U352 (s) yrkandena 1, 5 och 6 betonar Socialdemokraterna att en modern folkrätt sätter människors säkerhet före staters suveränitet. I första hand är det stater som ska skydda och hjälpa sina invånare. Det är inte rimligt att stater i skydd av sin suveränitet begår grova övergrepp mot sin egen befolkning. Om en stat inte kan, eller vill, leva upp till det ansvaret är det FN:s skyldighet att agera oavsett om staten samtycker eller inte. För att möta terrorism och organiserad brottslighet krävs ett effektivt och rättssäkert internationellt regelverk som inte innebär brott mot mänskliga rättigheter eller kränkningar av den personliga integriteten. Kampen mot diskriminering och för mänskliga rättigheter, barns rättigheter samt mänskliga rättigheter i arbetslivet måste föras både nationellt och internationellt.

Vikten av ett långsiktigt fredsbevarande arbete betonas i yrkandena 3 och 4 och Socialdemokraterna framhåller att FN:s möjligheter att ingripa i fredsbevarande syfte måste stärkas. Vidare understryks att en modern folkrätt sätter människors säkerhet före staters suveränitet.

Vänsterpartiet framhåller i kommittémotion U20 (v) yrkande 1 att Sverige framöver i alla strategier som rör mänskliga rättigheter ska utgå från FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och de MR-konventioner som inkluderar såväl politiska och ekonomiska som sociala och kulturella rättigheter.

Miljöpartiet betonar i kommittémotion U22 (mp) yrkande 2 att fri- och rättigheter i svensk grundlag ska gälla lika för alla oavsett medborgarskap. I yrkande 8 framhåller partiet att regeringen i den skrivelse man aviserat i juni 2008 om demokratiframjande och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet måste ge de medborgerliga och politiska respektive de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna samma tyngd.

Utskottets överväganden

Målet för arbetet med de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik är att bidra till att de rättigheter som fastslagits inom ramen för FN och andra internationella forum ska komma alla människor till del.

De mänskliga rättigheterna gäller för alla människor utan åtskillnad, oavsett land, kultur eller specifik situation. Ingen regering kan hävda särskilda förhållanden som tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna. Rättigheterna är, som framhålls i motioner, odelbara och ömsesidigt samverkande. Stater kan inte sälla bland sina folkrättsliga åtaganden: alla mänskliga rättigheter har samma värde. Utskottet utvecklar sin syn på dessa frågor i senare avsnitt i betänkandet.

Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna vilar på en fast grund av respekt för internationella konventioner och överenskommelser. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och regionala forum och genomsyrar de bilaterala kontakterna med andra länder. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i vårt lands intresse och speglar dessutom våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd.

Beträffande det motionsyrkande där det förespråkas att fri- och rättigheter i svensk grundlag ska gälla lika för alla oavsett medborgarskap konstaterar utskottet att en samlad översyn av regeringsformen pågår i Grundlagsutredningen (dir. 2004:96). Den parlamentariskt sammansatta kommittén har vida ramar för sitt arbete. Den bör enligt direktiven i princip vara oförhindrad att ta upp alla frågor som kan anses falla inom ramen för de frågeställningar som kommittén har i uppdrag att se över. Det är dock inte fråga om att genomföra någon total författningsreform. Uppdraget omfattar alltså inte de grundläggande principer för statsskicket som slås fast i regeringsformens inledande bestämmelser och inte heller det förhållandet att Sverige är en monarki. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008.

Utskottet välkomnar den ökade globala medvetenheten om att respekten för de mänskliga rättigheterna är en del av ett gemensamt ansvar. Vid FN:s toppmöte 2005 fastslogs att det finns ett direkt samband mellan säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter. Där accepterade man också den viktiga principen om staters skyldighet att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten, och världssamfundets ansvar att ingripa när en stat inte vill eller förmår leva upp till denna skyldighet. Utskottet anser att ställningstagandet om skyldigheten att skydda har stor folkrättslig betydelse, något som utskottet framhållit även i tidigare betänkanden. Utskottet välkomnar den pågående tydliga förskjutningen i synen på suveränitet till att betona staters ansvar

för individens säkerhet och rättigheter. Likaså är det positivt att insikten växer om att respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och en fungerande rättsstat förutsätter och ömsesidigt förstärker varandra.

Sedan lång tid tillbaka har den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna i utrikespolitiken kännetecknats av en hög grad av grundläggande samsyn mellan riksdagspartierna. Efter att studerat de motionsförslag som lagts fram med anledning av den nu aktuella skrivelsen drar utskottet slutsatsen att en sådan betydande samsyn fortsätter att råda när det gäller mål, grundläggande principer och även i hög grad inriktningen på Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna. Detta ger enligt utskottet ökad styrka i Sveriges ansträngningar att främja de mänskliga rättigheterna inom EU-samarbetet och i andra internationella forum.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av ett resultatinriktat arbete för de mänskliga rättigheterna. Målet måste vara att de mänskliga rättigheterna efterlevs fullt ut av alla stater. Arbetet för mänskliga rättigheter ska genomsyra alla områden inom utrikespolitiken och sambandet stärkas mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling byggd på rättsstatens principer. Mänskliga rättigheter ska ges en mer framträdande roll i arbetet för fred och säkerhet samt inom utvecklingssamarbetet. Även inom FN och EU ska Sverige prioritera arbete för de mänskliga rättigheterna.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U20 (v) yrkande 1*, *U22 (mp) yrkandena 2 och 8*, *U349 (s) yrkandena 1 och 2* samt *U352 (s) yrkandena 1 och 3–6*.

Prioritering av en politik för frihet och mot förtryck

Demokratibyggnad baserat på mänskliga rättigheter och rättsstatens principer

Motionerna

Socialdemokraterna konstaterar i kommittémotion *U21 (s)* att man känt oro för att regeringen inte med tillräcklig kraft agerat för de mänskliga rättigheterna men menar att det i och med regeringens skrivelse 2007/08: 89 finns en god grund att stå på. Partiet förutsätter att orden blir till handling och kraftfullt agerande. Regeringen bör tydligare än hittills kritisera kränkningar av mänskliga rättigheter.

I kommittémotion *U349 (s) yrkande 20* understryker *Socialdemokraterna* att islamofobi och antisemitism måste bekämpas och framhåller i kommittémotion *U350 (s) yrkande 22* betydelsen av interkulturell dialog.

Miljöpartiet efterlyser i kommittémotion U22 (mp) yrkandena 13 och 14 en konsekvent syn från regeringens sida på tillståndet i världen. Det går inte att, som regeringen gör, utvisa människor till ett land och samtidigt slå fast att svåra brott begås mot de mänskliga rättigheterna i samma land. UNHCR:s rekommendationer måste beaktas. I yrkandena 1 och 3 framhåller Miljöpartiet att vi även i Sverige måste främja och förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna och på allvar beakta kritik som riktas mot oss.

I den enskilda motionen 2006/07:U250 (m) anføres att Sverige, gärna i samverkan med de andra nordiska länderna, bör ta initiativ till en internationell religionsdialog.

I den enskilda motionen 2006/07:U216 (kd) förespråkas att Sverige driver religionsfriheten som en av de viktigaste grundpelarna i utrikespolitiken och inte accepterar annat än internationell religionsfrihet.

I den enskilda motionen K375 (fp) yrkande 2 begärs att Sverige uppmärksammar och aktivt agerar mot antisemitism när den uppstår i andra länder.

Utskottets överväganden

Utskottet, som välkomnar regeringens skrivelse om de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik, delar uppfattningen i en motion om vikten av genomförande och handling.

Utskottet konstaterar att regeringen i en rad sammanhang verkar för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna inklusive ratificering och genomförande av centrala instrument om de mänskliga rättigheterna. FN:s råd för mänskliga rättigheter är en viktig arena i sammanhanget. Sveriges utrikesminister respektive kabinetssekreteraren har i anföranden i MR-rådet 2006 och 2007 riktat uppmärksamhet och kritik mot förhållanden i en rad länder, däribland Burma, Iran, Kuba, Uzbekistan och Vitryssland. Talen är publicerade på regeringens webbsida.

Regeringens agerande för genomförande och handling i syfte att verka för de mänskliga rättigheterna bedrivs kontinuerligt. I MR-rådet agerar Sverige för att den granskning som ska ske där av alla stater, med början 2008, blir meningsfull och trovärdig och leder till resultat. Sverige har varit mycket aktivt under den första tvåveckorsperiod i april 2008 då granskningen inletts.

Andra exempel på aktuellt agerande från svensk sida är att det under våren 2008 ägt rum ett seminarium om avskaffande av dödsstraffet vid Svenska institutet i Alexandria. I seminariet deltog parlamentariker, regeringstjänstemän, advokater och människorättsförsvarare från länder i Mellanöstern och Nordafrika. En bilateral MR-dialog mellan Sverige och Indonesien har inletts i Jakarta våren 2008 under medverkan av Sveriges utrikesminister.

Utöver de exempel som nämnts här redovisas i betänkandets senare del, som avser mänskliga rättigheter i ett antal länder och geografiska områden, ytterligare exempel på hur Sverige agerar på det bilaterala planet för att påverka andra länder. Som framgår där agerar Sverige också inom EU i samma syfte. Utskottet instämmer i den motionsvis framförda uppfattningen att vi, även i Sverige, måste fortsätta stärka de mänskliga rättigheterna och vara lyhörda när kritik riktas mot oss.

Det råder, som regeringen framhåller i skrivelsen, ett nära samband mellan demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten. Demokratien har, som konstateras i skrivelsen, gjort stora framsteg på många håll i världen men hundratal miljoner människor lever fortfarande i diktaturer. Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige ska bilda opinion för demokrati, stödja frivilligorganisationers arbete och sträva efter ökad samverkan med demokratiska stater. Demokratibyggande ska prioriteras i Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang vill utskottet framhålla det angelägna i att stärka yttrandefriheten.

Ett uttryck för Sveriges ökade engagemang för de mänskliga rättigheterna är enligt utskottet den stärkta inriktningen på demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet.

Regeringens arbete för att höja effektiviteten i utvecklingssamarbetet har bl.a. utmynnat i en landfokusering som innebär att Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete ska avse drygt 30 regelrätta samarbetsländer. Riksdagen har, efter förslag från utrikesutskottet i betänkande 2007/08:UU2, ställt sig bakom den nya inriktningen på utvecklingssamarbetet (rskr. 2007/08:65). Samarbetsländerna är indelade i tre kategorier:

- Länder med vilka Sverige ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete (12 länder).
- Länder och områden i konflikt och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete (12 länder).
- Länder och områden i Östeuropa med vilka Sverige ska bedriva reformsamarbete (9 länder).

Sveriges arbete för demokrati och mänskliga rättigheter stärks också i ett mindre antal länder där biståndet delvis bedrivs under andra former än regelrätt stat-till-stat-samarbete.

I detta sammanhang kan särskilt nämnas att fyra länder valts ut för demokrati- och MR-främjande insatser i alternativa former: Zimbabwe, Burma, Vitryssland och Kuba. Insatserna ska anpassas till den specifika situationen i det enskilda landet. Biståndsmedel kan i de flesta fall kanaliseras till enskilda organisationer och krafter i det civila samhället. I andra fall, t.ex. där det civila samhället är litet eller obefintligt, inriktas insatserna på att förmedla kunskap om demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi. Därigenom skapas värdefulla kontaktytor för dialog och främjande

av en positiv utveckling. Andra former än regelrätt stat–till–stat-samarbete kommer också att bedrivas i länder där det svenska utvecklingssamarbetet fasas ut.

Flera motionsyrkanden som utskottet behandlar i detta avsnitt har koppling till frågor om att främja kontakter med samt acceptans eller förståelse för människor som bekänner sig till en annan religion än den egna. Utskottet har senast i betänkandena 2005/06:UU8 och 2005/06:UU15 behandlat motionsförslag med likartad innebörd. I det sistnämnda betänkandet understök utskottet att ökad uppmärksamhet måste ägnas skyddet av och åtgärder för att motverka diskriminering av personer som tillhör minoritetsgrupper. Utskottet betonade i sammanhanget att antisemitism och islamofobi måste bekämpas. Det finns i dag all anledning att upprepa denna slutsats. Dialog måste främjas över region- och religionsgränser i syfte att gagna ömsesidig förståelse och respekt. Dialogen måste innefatta inte bara experter och politiker utan också alla delar av samhället, inte minst unga människor.

På det internationella planet vill utskottet framhålla Alliance of Civilizations (AoC), som 2005 initierades av Spaniens och Turkiets regeringar, under FN:s beskydd. I ett första skede skapade FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan en högnivågrupp för att utforska orsakerna till den polarisering mellan samhällen och kulturer som finns på många håll i dag. Högnivågruppen skulle också föreslå praktiska åtgärder för att motverka polariseringen. Gruppens förslag utgör grund för en genomförandeplan som AoC antagit.

Det fortsatta arbetet inom Alliance of Civilizations har tre huvudkomponenter som i korthet går ut på följande:

- Att främja tvärkulturella kontakter mellan länder och samhällen.
- Att utveckla, stödja och uppmärksamma projekt som främjar förståelse och försoning mellan kulturer på global nivå, och, framför allt, mellan muslimska och västerländska samhällen. Dessa projekt ska vara kopplade till ungdom, utbildning, media och migration.
- Att få till stånd relationer och underlätta dialog mellan grupper som kan ha en modererande roll och främja ömsesidig förståelse under perioder av ökad spänning mellan olika kulturella grupper.

Detta ska genomföras i partnerskap med stater, internationella och regionala organisationer, det civila samhället, stiftelser och den privata sektorn. Sverige stöder Alliance of Civilizations och ingår i dess vängrupp. Sveriges EU-minister framhöll i januari 2008, när hon medverkade vid en av Alliansen anordnad konferens, att den dialog som främjas måste bygga på våra gemensamma grundläggande värden, så som de kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna: frihet, pluralism, tolerans och förståelse.

EU har utlyst 2008 till året för interkulturell dialog. I Sverige kommer ett projekt benämnt Home not Home att bedrivas under året. Projektet, innefattar bl.a. teater, konstinstallation, publika kringaktiviteter och samtalsforum, och syftar till ökat interkulturellt och internationellt utbyte och därmed bättre förståelse mellan människor.

I anslutning till det anförda vill utskottet framhålla den verksamhet som bedrivs vid svenska institutet i Alexandria och vid Sveriges generalkonsulat i Istanbul. Vad gäller främjande av religionsfriheten vill utskottet särskilt framhålla att Sverige bör fortsätta att varje år verka för en resolution i FN:s generalförsamling mot religiös intolerans.

I anslutning till vad som anförts konstaterar utskottet att förekomsten och utvecklingen av rasism och främlingsfientlighet kartläggs av EU:s byrå för grundläggande rättigheter (European Union Agency for Fundamental Rights), som inrättades den 1 mars 2007. Byrån vidareutvecklar det arbete som inleddes av föregångaren EUMC (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia). I byråns uppgifter ingår informationsinsamling, forskning och analys, att ge råd till EU-institutioner och medlemsstater och att samarbeta med det civila samhället och att öka medvetandet om etnisk diskriminering och rasdiskriminering. I byråns årsrapport för 2006 (publicerad i augusti 2007) konstateras bristande jämlikhet i fråga om samsättning, boende och utbildning samt ökad förekomst av rasistiska brott i ett antal EU-länder. I rapporten slås fast att även om det finns tecken på att EU:s antidiskrimineringslagstiftning har positiv inverkan, så känner offer för diskriminering ofta inte till dessa.

I fråga om diskriminering ställer sig utskottet bakom regeringens ovan redovisade prioritering av åtgärder för att bekämpa diskriminering i Sveriges arbete för mänskliga rättigheter.

I en motion påtalas vikten av konsekvens i politiken och begärs att rekommendationer från FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) ska beaktas. Utskottet konstaterar att en utvärdering av instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden pågår (dir. 2007:119). Utvärderingen berör även skyddsbestämmelserna i den nya utlänningslagen. Vad gäller de rättskipande myndigheternas tillämpning av begreppet väpnad konflikt ska den ske utifrån regleringen i utlänningslagen. Utskottet saknar möjlighet att uttala sig om i vad mån detta i sin tur överensstämmer, eller bör överensstämma, med någon av de konfliktnivåer som får anses följa av den internationella humanitära rätten. Det ankommer på Migrationsverket, migrationsdomstolarna och ytterst på Migrationsöverdomstolen att avgöra hur begreppet ska tillämpas i utlänningsmål. Utrikesutskottet noterar att socialförsäkringsutskottet i mars 2008 i betänkande 2007/08:SfU6 har behandlat frågor om flyktingpolitiken.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U216 (kd), 2006/07:U250 (m), K375 (fp) yrkande 2, U21 (s), U22 (mp) yrkandena 1, 3, 13 och 14, U349 (s) yrkande 20 samt U350 (s) yrkande 22.

Agerande för ett avskaffande av dödsstraffet samt mot tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning

Motionerna

Socialdemokraterna slår i kommittémotion U349 (s) yrkande 5 fast att dödsstraffet är ett djupt omänskligt straff som inte bör ha någon plats i en civiliserad rättsordning. Sverige måste agera bilateralt, i EU-arbetet och i FN-sammanhang för att dödsstraffet helt ska avskaffas. Dödsstraff är alltid oacceptabelt, men särskild avsky måste ändå riktas mot länder som avrättar barn, vilket exempelvis är fallet i Iran (yrkande 8). Regeringen bör fortsätta verka för att länder som har dödsstraff öppet redovisar statistik kring antalet domar och avrättningar och agera för dödsstraffets avskaffande. Det är enligt kommittémotion U359 (s) yrkande 9 angeläget att bevaka dödsstraffets användning i Asien i syfte att verka för dess avskaffande.

I den förstnämnda motionens yrkande 6 understryker Socialdemokraterna att Sverige i alla sammanhang måste kritisera Kinas politik rörande mänskliga rättigheter och då särskilt dödsstraffet. I bilaterala kontakter och tillsammans med EU måste Sverige enligt yrkande 7 fortsätta arbetet med att söka förmå USA att avskaffa dödsstraffet. Socialdemokraterna betonar i motionen (yrkande 27) att Sverige måste uppmana länder där homosexualitet bestraffas med döden att avskaffa detta. I yrkande 4 understryks att alla länder är skyldiga att följa det ovillkorliga förbudet mot alla former av tortyr och misshandel.

Miljöpartiet kräver i kommittémotion U232 (mp) yrkandena 2 och 3 att Sverige verkar dels för att användningen av dödsstraffet i Kina upphör, dels för att tortyren av oliktankande i Kina upphör.

I de enskilda motionerna 2006/07:U215 (kd) och U260 (kd) begärs att Sverige i det internationella arbetet ska verka för ett totalt globalt avskaffande av dödsstraff för den som är under 18 år.

I den enskilda motionen U213 (kd) yrkande 1 framhålls att Sverige i det internationella sammanhanget bör fortsätta att verka för att dödsstraff avskaffas i de länder där detta tillämpas.

I den enskilda motionen U333 (fp) yrkande 3 förespråkas att Sverige och EU kraftfullt fördömer tillämpningen och verkställandet av dödsstraff i Kina.

Utskottets överväganden

Dödsstraffet

Dödsstraffet är ett djupt omänskligt straff. Dess grymhet och oåterkalleliga natur gör det till ett straff som inte har någon plats i en civiliserad rättsordning. Sverige agerar bilateralt, i EU-arbetet och i FN-sammanhang mot

dödsstraffet och verkar sedan många år aktivt på det internationella planet för att detta ska avskaffas. Detta sker genom att regeringen fortlöpande hävdar Sveriges och EU:s hållning i samband med kontakter med de länder som ännu inte avskaffat dödsstraffet. Som framgått tidigare i betänkandet prioriterar regeringen i skrivelsen om Sveriges politik för mänskliga rättigheter ett fullständigt avskaffande av dödsstraffet.

Utskottet välkomnar prioriteringen liksom att såväl utrikesministern som kabinettssekreteraren under innevarande mandatperiod i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna i starka ordalag understrukt den svenska inställningen till dödsstraffet och uppmanat till straffets globala avskaffande.

Arbetet mot dödsstraff kommer även i fortsättningen att vara en prioriterad fråga för Sverige och EU, bland annat inom ramen för utvecklingssamarbetet och under det svenska ordförandeskapet i EU.

FN har bl.a. i de internationella konventionerna om medborgerliga och politiska rättigheter, barnens rättigheter och om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna fastställt strikta villkor för verkställighet av dödsstraff. I det andra fakultativa protokollet till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter föreskrivs att staterna själva ska förbinda sig att permanent avskaffa dödsstraffet. EU verkar för att länder ska tillträda protokollet och liknande regionala instrument. Unionen uppmanar också stater att ratificera och respektera internationella instrument om mänskliga rättigheter, särskilt de som avser tillämpningen av dödsstraff.

I avvaktan på ett generellt förbud mot dödsstraffet försöker Sverige och EU förmå andra stater att ansluta sig till det internationella protokoll som reglerar ett successivt avskaffande av dödsstraffet. Sverige respektive EU stöder också flera organisationer som söker rikta omvärldens uppmärksamhet mot hur dödsstraffet tillämpas i dag.

Dödsstraffet är avskaffat i hela EU och unionen är motståndare till dödsstraff under alla omständigheter. Arbetet för att avskaffa dödsstraffet utanför unionen samordnas numera i stor utsträckning genom EU i enlighet med riktlinjer för agerande mot dödsstraffet gentemot tredjeland som antogs av ministerrådet i juni 1998. På motsvarande sätt sker i fråga om tortyr m.m. samordning på grundval av EU:s riktlinjer från 2001 om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Dessa riktlinjer (se nedan) kompletterar riktlinjerna om dödsstraff.

I de länder som har kvar dödsstraffet eftersträvar EU att få moratorier införda som ett första steg mot dess avskaffande, en gradvis begränsning av dess omfattning och respekt för de villkor för dess tillämpning som fastställs i ett flertal internationella instrument för mänskliga rättigheter.

I riktlinjerna för unionens politik i fråga om dödsstraff anges s.k. miniminormer som ska följas i länder som fortfarande tillämpar dödsstraffet. Dessa anger bl.a. att dödsstraff endast bör kunna utmätas för mycket allvarliga brott, att det endast får utmätas för ett brott som var belagt med

dödsstraff när det begicks, att det inte får utmätas för personer som var under 18 år när brottet begicks, gravida kvinnor eller nyblivna mödrar och mentalt sjuka personer. I betänkande 2005/06:UU15 våren 2006 redovisade utskottet ytterligare uppgifter om EU:s riktlinjer för agerande mot dödsstraffet respektive tortyr gentemot tredjeland.

EU tar genom s.k. allmänna framställningar (démarches) upp frågan om dödsstraff i sin dialog med tredjeländer. Dessutom agerar unionen genom s.k. enskilda framställningar. Det sker i särskilda fall när unionen får kännedom om enskilda fall där domar om dödsstraff avkunnas i strid med miniminormerna. Unionen tar också upp frågor om tortyr med tredjeland för att söka förmå det aktuella landet att ansluta sig till relevanta internationella instrument och genomföra dessa i syfte att utrota förekomsten av tortyr.

Enligt EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 tog unionen under rapporteringsperioden den 1 juli 2006–30 juni 2007 genom allmänna framställningar upp frågan om dödsstraff i sin dialog med regeringarna i ett stort antal länder: Bahrain, Bangladesh, Burkina Faso, Kina, Indien, Indonesien, Irak, Iran, Japan, Jordanien, Kenya, Kuwait, Kirgizistan, Libanon, Malawi, Marocko, Pakistan, Ryssland, Sydkorea, Sierra Leone, Peru, Tanzania, Taiwan, Tadzjikistan, Trinidad och Tobago, Turkmenistan, Uganda, USA och Zambia. Enskilda framställningar gjordes i Kina, Egypten, Iran, Irak, Jordanien, Singapore, Sudan och USA. Dessutom gjorde EU en rad offentliga uttalanden mot dödsstraffet i världen, bl.a. genom rådsslutsatser och ett uttalande vid den tredje världskonferensen mot dödsstraffet, vilken ägde rum i Paris i februari 2007. Konferensen anordnades av organisationen Ensemble contre la peine de mort. Sverige representerades av bl.a. den särskilde ambassadören för mänskliga rättigheter.

I december 2007 antog FN:s generalförsamling en resolution om ett globalt moratorium beträffande dödsstraffet. Amnesty International betecknar resolutionen som historisk och ett stort steg mot ett världsomfattande avskaffande av dödsstraffet. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige i såväl bilaterala som multilaterala kontakter fortsätter ansträngningarna att övertyga ännu fler av FN:s medlemsstater att ställa sig bakom de värderingar som kommer till uttryck i resolutionen om ett globalt moratorium beträffande dödsstraffet. Utskottet välkomnar att EU har för avsikt att tillsammans med länder i andra regioner följa upp den aktuella resolutionen.

Enligt Amnesty Internationals rapport för 2007 avrättades minst 1 252 människor i hela världen och minst 3 347 dömdes till döden i 51 länder under samma år. Sammantaget ägde enligt Amnesty minst 88 % av alla kända avrättningar under 2007 rum i Kina, Iran, Saudiarabien, Pakistan och USA. Högsta antalet personer avrättades i Kina, vilket utskottet strax återkommer till. Iran svarade för det näst högsta antalet – minst 317 avrättningar – följt av Saudiarabien med 143, Pakistan med 135 och USA med 42 avrättningar.

Utskottet vill, som kontrast till dessa nedslående uppgifter, peka på den positiva utveckling som ägt rum bland Europarådets medlemsstater och som innebär att 46 av organisationens 47 medlemsstater nu har ratificerat protokoll nr 6 till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som avser avskaffande av dödsstraffet. I Ryssland råder sedan augusti 1996 i praktiken moratorium för avrättningar. Ett av villkoren för inträdet i Europarådet var att landet förpliktade sig att i lag införa ett moratorium för verkställande av avrättningar. Utskottet beklagar att detta fortfarande inte har skett och att Ryssland fortfarande inte heller ratificerat nyss nämnda protokoll nr 6. Utskottet välkomnar utrikesministerns besked i riksdagen att Sverige, under ordförandeskapet i Europarådet perioden maj–november 2008, avser att uppmärksamma Rysslands förpliktelser vad gäller avskaffande av dödsstraffet, om frågan inte lösts innan dess.

Protokoll nr 13 till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, där dödsstraffet förbjuds under alla omständigheter – även under krigstid – har nu ratificerats av 40 av Europarådets medlemsstater, inbegripet 24 av EU:s medlemsstater. Ytterligare fem medlemsstater har undertecknat protokoll nr 13. De medlemsstater i Europarådet som ännu inte undertecknat protokoll 13 är Azerbajdzjan och Ryssland.

I anslutning till det anförda vill utskottet, som exempel på en positiv utveckling, framhålla att Rwandas parlament 2007 röstat för att helt avskaffa dödsstraffet. Betydelsen av detta beslut, som fattades 13 år efter folkmordet i Rwanda och som kan sägas utgöra ett led i landets försoningsprocess, framhölls av landets Sverigeambassadör i samband med att en rwandisk parlamentarikerdelegation sammanträffade med företrädare för utrikesutskottet i januari 2008. Utskottet vill också nämna – som ytterligare positiva exempel – att Albanien och Cooköarna 2007 samt Uzbekistan 2008 avskaffat dödsstraffet för alla brott. Kirgizistan avskaffade 2007 dödsstraffet för vanliga brott. Motsvarande reformer i ytterligare några länder nämns i skrivelse 2007/08:109.

Som framgått begärs i motioner att Sverige ska verka för avskaffande av dödsstraff för barn. Utskottet konstaterar att Sverige och EU arbetar med den inriktning som föreslås i motionerna. Det sker med utgångspunkt i EU:s riktlinjer från 1998 för agerande mot dödsstraffet gentemot tredje land. De miniminormer som ingår i riktlinjerna anger, som framgått, att dödsstraff inte får utmätas för personer som var under 18 år gamla när brottet begicks.

FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989 anger att varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas för brott som begåtts av personer under 18 års ålder. Amnesty International, som bl.a. genom kampanjer verkar för ett totalt avskaffande av dödsstraffet, bedriver också en särskild kampanj för att avskaffa dödsstraff för

minderåriga. Utrikesutskottet välkomnar att utrikesministern under 2007 personligen tagit upp frågan om Irans avrättningar av minderåriga med landets utrikesminister.

Situationen för de mänskliga rättigheterna förvärras i Iran och detta gäller inte minst tillämpningen av dödsstraffet. Regeringen riktade i december 2007 stark kritik mot Iran efter det att en ung man avrättats efter att ha dömts till döden för brott som han ska ha begått som 13-åring. Sverige fördömer dödsstraffets användning över huvud taget, men det är särskilt allvarligt att människor som anklagas för att ha begått brott som minderåriga avrättas. Sådana straff kan aldrig accepteras och strider mot FN:s konvention om barnets rättigheter och konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, vilka Iran har ratificerat.

Det har på senare tid framkommit att det iranska parlamentet är i färd med att se över ett utkast till brottsbalk där ett särskilt avsnitt avser religiös förnekelse, kätteri och häxeri. Utskottet instämmer till fullo i det uttalande som gjorts av EU:s ordförandeskap å unionens vägnar och där Irans regering och parlament uppmanas att ändra utkastet till strafflag så att de skyldigheter som följer av internationella människorättskonventioner, i vilka landet är part, respekteras.

I uttalandet från EU:s ordförandeskap sägs att om det aktuella lagförslaget antas kommer Iran för första gången att ha infört dödsstraff för förnekelse. Tidigare har dödsstraff utdömts och verkställts i fall av förnekelse, men detta har aldrig tidigare lagstadgats. Enligt lagförslagets artiklar som rör kätteri och häxeri ska dödsstraff utmätas för handlingar som står i strid med islams skyldigheter och krav. I uttalandet från EU slås också fast att utkastet till strafflag i nuvarande skick inte överensstämmer med Irans skyldigheter enligt internationella människorättskonventioner, och detta bör inte träda i kraft.

Utskottet delar uppfattningen i en motion att Sverige ska uppmana länder där homosexualitet bestraffas med dödsstraff att avskaffa detta. Att dödsstraff tillämpas för HBT-personer är ett uttryck för hur diskriminerande och rättsosäkert detta straff tillämpas i intoleranta och repressiva statskick.

Det finns anledning att välkomna att Sverige, tillsammans med våra grannländer, i FN:s generalförsamling varje år driver en resolution mot summariska, utomrättsliga och godtyckliga avrättningar. Utskottet står bakom regeringens prioritering av bekämpande av summariska avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden. I den nämnda resolutionen behandlas särskilt det oacceptabla i att avrätta någon på grund av vederbörandes sexuella läggning. Utskottet vill dock understryka att det inte räcker med att de länder som bestraffar homosexualitet med dödsstraff upphör med detta. Målet är mer långtgående: att helt avkriminalisera homosexualitet i alla rättsordningar.

Vad gäller motionsyrkandet om att Sverige bilateralt och inom EU bör agera för att dödsstraffet avskaffas i USA konstaterar utskottet att EU aktivt stöder kampen mot dödsstraffet i USA. I EU:s årliga MR-rapport 2007 redovisas uppgifter om unionens agerande under året mot dödsstraffet i USA i form av bl.a. framställningar i ämnet och stöd till projekt för dödsstraffets avskaffande.

Som nämnts ägde enligt Amnesty det högsta antalet kända avrättningar under 2007 rum i Folkrepubliken Kina. Amnesty uppskattar, efter att ha granskat tillgängliga officiella rapporter, att minst 470 personer avrättades. Den officiella statistiken förblir en statshemlighet, vilket gör granskning och analys problematisk. Amnesty anser emellertid att det verkliga antalet avrättade personer uppgick till ca 6 000.

Utskottet konstaterar att de uppgifter som Amnesty publicerat starkt kontrasterar mot de utfästelser om de mänskliga rättigheterna i landet som det kinesiska ledarskapet gjort i samband med sin ansökan om att arrangera de olympiska spelen i Peking 2008. För Kinas internationella anseende och förtroendet för landet är det enligt utskottets uppfattning av största vikt att man lever upp till de gjorda utfästelserna.

Utskottet välkomnar att Sverige i FN:s råd för mänskliga rättigheter våren 2008 framhöll att den storskaliga förekomsten av avrättningar i Kina är djupt beklämmande och att avrättning av minderåriga är särskilt upprörande. I sammanhanget utpekades också Iran. Även den omfattande användningen av dödsstraff i USA omnämndes som en källa till oro.

Det kan noteras att EU under den rapporteringsperiod som tas upp i EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 riktade framställningar mot inte mindre än åtta asiatiska länder. Utskottet instämmer i den kritik som i flera motioner riktas mot Kinas politik rörande de mänskliga rättigheterna och då inte minst användningen av dödsstraffet. Utskottet delar också uppfattningen i en motion om vikten av att bevaka dödsstraffets användning i Asien och att verka för dess avskaffande.

Ett enigt utskott står fast vid sitt starka motstånd mot alla former av dödsstraff. Denna uppfattning har genom åren kommit till uttryck i bl.a. ett antal utskottsbetänkanden. Utskottet instämmer till fullo i regeringens uppfattning i skrivelse 109 att dödsstraffet strider mot själva grundvalen för de mänskliga rättigheterna. Detta straff är statens yttersta förtryck av individen och har inte någon plats i en modern och civiliserad rättsordning. Sverige måste också framgent verka för dess fullständiga avskaffande i alla delar av världen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *2006/07:U215 (kd)*, *U213 (kd) yrkande 1*, *U260 (kd)*, *U333 (fp) yrkande 3*, *U349 (s) yrkandena 5–8 och yrkande 27* samt *U359 (s) yrkande 9*.

Tortyr och misshandel m.m.

Tortyr och misshandel utgör en av de mest motbjudande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna ska ingen utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Inga undantag är tillåtna enligt folkrätten. Alla länder är skyldiga att följa det ovillkorliga förbudet mot alla former av tortyr och misshandel – detta förbud kan i dag anses utgöra en folkrättslig förpliktelse som stater inte kan avtala bort. Trots detta fortsätter fortfarande tortyr och misshandel i alla delar av världen. Straffrihet för förövare av tortyr och misshandel fortsätter att råda i många länder.

Förutom i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna återfinns förbudet mot tortyr i flera centrala instrument om mänskliga rättigheter samt i FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (FN:s konvention mot tortyr m.m.).

Enligt regeringens skrivelse kommer Sverige såväl enskilt som inom ramen för EU att med kraft fortsätta att påtala och verka mot alla former av tortyr och kroppsbestraffning, varhelst det förekommer. Att bekämpa tortyr är en uttalad prioritering i arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Utskottet välkomnar att regeringen även i fortsättningen ska uppmärksamma och stödja rehabilitering av tortyroffer, bl.a. genom stöd till organisationer som arbetar mot tortyr. Även fortsatt stöd inom utvecklingssamarbetet till utbildning av personal inom rättsväsendet för att förebygga tortyr är angeläget. Sverige uttryckte i FN:s råd för mänskliga rättigheter våren 2008 djup oro över den exempellösa ökningen av brott mot förbudet mot tortyr och därmed också mot centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna.

EU:s riktlinjer från 2001 om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning kompletterar unionens tidigare nämnda riktlinjer om dödsstraff. Riktlinjerna utgör verktyg att använda i kontakterna med tredjeland respektive multilaterala forum där mänskliga rättigheter behandlas. Syftet med riktlinjerna om tortyr är att stödja och förstärka pågående ansträngningar dels för att på alla håll i världen förhindra och utrota förekomsten av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, dels för att förstärka EU:s generella politik för främjande av de mänskliga rättigheterna.

Begreppet *tortyr* används i riktlinjerna enligt den definition som finns i första artikeln i FN:s konvention mot tortyr m.m., vilken antogs av FN:s generalförsamling 1984. Med *annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning* avses alla former av grym, inhuman eller förnedrande behandling eller bestraffning, inklusive kroppslig bestraffning, som berövar individen dess fysiska och mentala integritet.

I enlighet med riktlinjerna fortsätter EU sina insatser för att bekämpa tortyr och andra former av dålig behandling. Detta sker genom initiativ i internationella forum, bilaterala framställningar i tredjeländer och genom betydande stöd till enskilda projekt. Exempelvis stödde EU:s medlemsstater gemensamt under den 61:a sessionen i FN:s generalförsamling (2007) en resolution om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, som antogs med konsensus. EU har också i uttalanden i generalförsamlingen erinrat om det absoluta förbud mot tortyr och andra former av dålig behandling som fastställts i internationell rätt och betonat sin oro över användningen av tortyr i åtskilliga länder och regioner. Vidare har EU anmodat de stater som ännu inte är anslutna till tortyrkonventionen att ansluta sig till denna. I sammanhanget kan nämnas att flera av EU:s medlemsstater varken undertecknat eller ratificerat det fakultativa protokollet till FN:s tortyrkonvention.

Vad gäller EU:s kontakter med tredjeländer och insatser för att bekämpa tortyr där för unionen fortlöpande en politisk dialog och gör enskilda framställningar. Under den period som behandlas i EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 gjorde unionen framställningar om tortyr till omkring 90 länder angivna i rapporten. EU tar i ökad utsträckning också upp enskilda fall i kontakter med enskilda länder.

Utrikesutskottet behandlade hösten 2006 regeringens proposition 2006/07:4 där en lag föreslogs om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr m.m. (verkställandelagen) och en ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen). Såväl ett enigt utskott som en enig riksdag ställde sig bakom propositionen (bet. 2006/07:UU4, rskr. 2006/07:24). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2007. Bestämmelserna kompletterar och möjliggör verkställighet av rådets förordning (EG) nr 1236/2005 om handel med utrustning som är avsedd att användas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Förordningen utgör en viktig del av unionens arbete för att avskaffa dödsstraff och tortyr.

Från EIDHR, Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter, vilket nämnts ovan, har för åren 2007–2010 avsatts 44 miljoner euro (mot svarar ca 100 miljoner kronor/årligen) för kampen mot tortyr och misshandel och för rehabilitering av tortyroffer. För närvarande lämnas stöd till verksamhet som avser rehabilitering i ca 40 länder, därav i 16 EU-medlemsstater inklusive Sverige. Utskottet vill i sammanhanget uttrycka sitt stöd för ett kraftfullt agerande från Sveriges och EU:s sida mot summariska avrättningar och ofrivilliga försvinnanden.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U232 (mp) yrkandena 2 och 3* samt *U349 (s) yrkande 4*.

Rättstatens principer och internationell humanitär rätt

Motionerna

Socialdemokraterna konstaterar i kommittémotion U352 (s) yrkande 9 att en modern folkrätt sätter människors säkerhet före staters suveränitet. I första hand är det stater som ska skydda och hjälpa sina invånare. Om en stat inte kan, eller vill, leva upp till det ansvaret är det, framhåller Socialdemokraterna, FN:s skyldighet att agera oavsett om staten samtycker eller inte. I kommittémotion U349 (s) yrkande 43 betonas att Sverige enligt principen om skyldigheten att skydda måste verka för att FN i fortsättningen ingriper – med våld om så krävs – när det finns risk för folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.

Vänsterpartiet välkomnar i kommittémotion U20 (v) yrkande 3 regeringens ambition att stärka sambandet mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling, byggd på rättsstatens principer. Det civila samhället spelar en betydande, och ibland helt avgörande, roll då det gäller att bygga demokratier, framhåller Vänsterpartiet, och begär tydligare besked från regeringen om hur man avser att öka stödet till det civila samhället. I partimotion 2006/07:U258 (v) yrkande 1 föreslås att Sverige i FN ska verka för en tydligare tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter.

Miljöpartiet förespråkar i kommittémotion U22 (mp) yrkande 4 att skyldigheten att skydda i så få fall som möjligt ska inbegripa militära insatser.

Utskottets överväganden

De mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatsprincipen är varandras ömsesidiga förutsättningar. Rättsstatens principer och vikten av helhetssyn och samstämmighet i politiken för mänskliga rättigheter tas upp i såväl skrivelsen som i motionsförslag. Utskottet har i flera betänkanden framhållit vikten av en helhetssyn på utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter, något som också slogs fast av FN:s världstoppmöte 2005. Slutdokumentet därifrån understryker förhållandet mellan de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen – de förra blir verkningslösa utan den senare, och den senare blir innehållslös utan de förra. Rättsstatsprincipen är en av de principer EU bygger på.

Rättsstaten har enligt utskottet fundamental betydelse för skyddet av de mänskliga rättigheterna. Utskottet välkomnar regeringens tydliga prioritering i skrivelse 2007/08:109 om att värna rättsstatens principer. En viktig komponent i detta enligt utskottet är att stöd ska lämnas genom utvecklings-samarbete och expertutbyten för uppbyggnad och stärkande av de institutioner som är nödvändiga för en fungerande rättsstat.

Utskottet konstaterar att de mänskliga rättigheterna är en central del av folkrätten. Sverige fäster stor vikt vid att alla stater, stora som små, respekterar folkrätten. Förtryck och kränkningar av individens rättigheter leder ofta, vilket inte minst visats av det senaste årtiondets händelser, till instabilitet och väpnad konflikt såväl inom som mellan länder, vilket påverkar den internationella freden och säkerheten. Sveriges strävan att främja respekten för de mänskliga rättigheterna har således också en säkerhetspolitisk bevekelsegrund.

I regeringens skrivelse konstateras att behovet av förbättrade verktyg för skyddet av civila i väpnade konflikter har kommit i fokus under de senaste decennierna. Som framgått tidigare i betänkandet välkomnar utskottet den tydliga förskjutning som ägt rum i synen på suveränitet till att betona staters ansvar för individens säkerhet och rättigheter.

Av skrivelsen framgår att regeringen kommer att verka för att kunskapen om och efterlevnaden av den internationella humanitära rätten förbättras, bl.a. genom att fortsätta att prioritera genomförande av EU:s riktlinjer avseende de mänskliga rättigheterna.

Utskottet erinrar om att principen om skyldigheten att skydda – som behandlas i motioner – antogs av FN:s medlemsstater i slutdeklarationen från världsorganisationens toppmöte i september 2005. Den innefattar tre element:

- Skyldigheten att förebygga genom bl.a. diplomatiska och humanitära åtgärder och genom att ta itu med grundläggande orsaker till intern konflikt.
- Skyldigheten att reagera med lämpliga medel, bl.a. genom sanktioner, rättsprocesser mot ansvariga samt i extrema fall med militärt våld.
- Skyldigheten att återuppbygga konfliktdrabbade samhällen genom insatser för bl.a. försoning och utveckling.

Genom principen om skyldigheten att skydda fastslog FN:s medlemsstater att varje stat har ansvar för att skydda sin befolkning från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. FN:s medlemsstater accepterade att detta ansvar åvilar dem och åtog sig att agera i överensstämmelse med detta. Det internationella samfundet ska, på lämpligt sätt, uppmuntra och hjälpa stater att axla detta ansvar.

Toppmötet klargjorde också att det internationella samfundet genom FN har ansvar för att använda lämpliga diplomatiska och andra fredliga medel för att skydda befolkningar mot de nyss nämnda brotten. Men FN:s medlemsstater förklarade också att de är beredda till kollektivt agerande om fredliga medel visar sig otillräckliga och nationella myndigheter uppenbart misslyckas med att skydda sina medborgare från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Sådana ingripanden ska ske i rättan tid, på ett beslutsamt sätt, via säkerhetsrådet och i enlighet med FN-stadgan. Beslut om kollektivt agerande ska fattas i varje enskilt fall (*on a*

case-by-case-basis) och när så är lämpligt i samarbete med relevanta regionala myndigheter. Generalförsamlingen har efter toppmötet fortsatt att överväga frågor om skyldigheten att skydda.

Ställningstagandet av världstoppmötet 2005, som här återgivits i sammandrag, kan sägas innebära att det finns en allmän acceptans inom världssamfundet för principen om skyldigheten att skydda och att tonvikten ökat på individens säkerhet och rättigheter. Det bör dock framhållas att det fortfarande finns ett motstånd från vissa länder mot ett sådant synsätt, vilket kommer till uttryck inte minst i praktisk handling.

Utskottet, som i tidigare betänkanden uttryckt sitt fulla stöd för det skifte i synsätt som fastslagits av världstoppmötet, instämmer i regeringens uppfattning att principen om skyldigheten att skydda måste stärkas och utvecklas och utgöra ett element i svensk utrikespolitik och i EU:s agerande. Skyldigheten att skydda måste ingå som en komponent i fredsfrämjande insatser när befolkningar hotas eller utsätts för grova övergrepp.

Det är nödvändigt för att komma till rätta med de grova och storskaliga brott mot mänskliga rättigheter och humanitär rätt som ofta begås i väpnade konflikter. Genom att principen om skyldigheten att skydda slagits fast är det inte bara möjligt utan också nödvändigt för världssamfundet att i många situationer agera mer kraftfullt än tidigare, men ändå i linje med folkrätten. Således måste Sverige verka för att FN i fortsättningen ingriper, med våld om så krävs, när det finns risk för folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.

Utskottet redovisar senare i betänkandet sin syn på motioner om FN:s råd för mänskliga rättigheter och dess roll i ansträngningarna att förebygga konflikter och att arbeta för de mänskliga rättigheterna.

Vad gäller den motion där svenskt agerande i FN förespråkas för en tydligare tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter konstaterar utskottet följande.

FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan konstaterade 2005 i sin rapport *In larger freedom* inför FN:s världstoppmöte samma år att beslut om våldsanvändning ska utgå från FN-stadgans bestämmelser, inklusive artikel 51 om självförsvar. Han föreslog att säkerhetsrådet skulle utarbeta en resolution där principerna klargjordes för när våldsanvändning är motiverad liksom att resolutionen skulle tydliggöra att principerna kommer att tillämpas när beslut ska fattas om våldsanvändning. Utrikesutskottet ställde sig i betänkande 2004/05:UU9 bakom denna inriktning och framhöll att ett klarläggande av denna karaktär skulle minska den oenighet som rått under senare år exempelvis när det gäller stater rätt att i förebyggande syfte använda våld, att skydda sig mot omedelbar fara liksom om stater har rätt – eller kanske skyldighet – att använda våld i förebyggande syfte för att rädda medborgare i andra stater från folkmord eller likartade brott. Utskot-

tet konstaterar att detta är utskottets uppfattning även i dag och att det också är Sveriges hållning i den aktuella frågan. Dessvärre tvingas utskottet konstatera att något klarläggande från FN:s säkerhetsråd av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter inte gjorts.

Utskottet står sammanfattningsvis bakom den av regeringen angivna prioriteringen om att värna rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna samt att främja humanitär rätt. Utskottet stöder även inriktningen på detta arbete vilket redovisas i skrivelsen. Detsamma gäller prioriteringen av och inriktningen på arbetet för att bekämpa diskriminering.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U258 (v) yrkande 1, U20 (v) yrkande 3, U22 (mp) yrkande 4, U349 (s) yrkande 43 samt U352 (s) yrkande 9.

Internationella brottmålsdomstolen (ICC)

Motionerna

Socialdemokraterna anser enligt kommittémotion U349 (s) yrkandena 41 och 42 att Sverige måste söka förmå fler stater att ansluta sig till Romstadgan och understryker att det svenska stödet till Internationella brottmålsdomstolen (ICC) är viktigt.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion U20 (v) yrkande 5 att Romstadgan omgående ska genomföras genom ny lagstiftning.

Motsvarande yrkande framställs av *Miljöpartiet* i kommittémotion U22 (mp) yrkande 5.

Utskottets överväganden

Vikten av svenskt stöd för Romstadgan och Internationella brottmålsdomstolen (ICC) betonas i en motion.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen antogs 1998. Sedan 60 stater – däribland Sverige – hade ratificerat stadgan trädde den i kraft den 1 juli 2002. Genom stadgan inrättas Internationella brottmålsdomstolen som en permanent institution för lagföring av enskilda för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Såväl Sverige som EU ger ett tydligt stöd till ICC. Domstolen har en viktig roll i arbetet för att förebygga brott av internationellt intresse och för att se till att de som begår sådana brott upphör med detta. EU ger ett förlöpande och starkt politiskt stöd för ICC:s arbete, bl.a. genom ett avtal mellan EU och ICC om samarbete och bistånd som ingicks 2006, fortsatt genomförande av EU:s gemensamma ståndpunkt från 2003 och genom unionens handlingsplan om ICC från 2004.

Den gemensamma ståndpunkten till stöd för ICC från 2003 syftar till att stödja effektiviteten i domstolen och att främja bredast möjliga stöd för domstolen genom största möjliga tillträde till Romstadgan. Där föreskrivs att Europeiska unionen och dess medlemsstater ska

... vidta alla åtgärder för att främja denna process genom att, när så är lämpligt, i förhandlingar eller politiska dialoger med tredje stater, grupper av stater eller relevanta regionala organisationer ta upp frågan om ratificering, godtagande, godkännande av Romstadgan eller anslutning till denna i största möjliga omfattning samt genomförandet av stadgan.

ICC har varit uppe på dagordningen för många viktiga EU-toppmöten och tagits upp i politiska dialoger med en rad tredjeländer under hela rapporteringsperioden. EU gör framställningar i tredjeländer för att uppmuntra till ratificering av Romstadgan och söker förmå stater att inte underteckna bilaterala avtal om icke-överlämnande till ICC. Utskottet konstaterar att Tjeckien fortfarande inte har ratificerat Romstadgan.

Vad gäller Sveriges agerande till stöd för Romstadgan och ICC framhålls i regeringens skrivelse att en viktig del av främjandet av de mänskliga rättigheterna är arbetet för att motverka strafffrihet, dvs. statens underlåtenhet att beivra brott och bestraffa den som begått övergrepp av olika slag. Utskottet välkomnar att svenskt stöd ska lämnas till ICC och att Sverige ska verka för att fredsfrämjande insatser inkluderar samarbete med ICC. Genomförandet av EU:s riktlinjer om ICC ska stödjas, inte minst under det svenska EU-ordförandeskapet andra halvåret 2009.

I motionsförslag förespråkas genomförande i svensk lagstiftning av Romstadgan. Utskottet konstaterar att frågan utretts av den internationella straffrättsutredningen som i betänkandet Internationella brott och svensk jurisdiktion (SOU 2002:98) dragit slutsatsen att övervägande skäl talar för att införa en särskild strafflag för internationella brott. I den delen föreslår utredningen att svensk domstol ska ha rätt att döma för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser med stöd av universalitetsprincipen, dvs. oberoende av var eller av vem som sådana brott begåtts. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att det är av yttersta vikt att regeringen påskyndar detta arbete.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U20 (v) yrkande 5*, *U22 (mp) yrkande 5* samt *U349 (s) yrkandena 41 och 42*.

Kvinnors rättigheter

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i kommittémotion *U349 (s) yrkande 15* att stater har skyldighet att på alla sätt förhindra alla former av våld mot kvinnor. Underlåtenhet att göra detta innebär att staten gör sig skyldig till en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Sverige och EU måste i internationella sammanhang enträget fortsätta att fästa uppmärksamheten på

dessa frågor. I *yrkande 17* framhåller partiet vikten av att söka förmå stater som ratificerar FN:s kvinnokonvention (CEDAW) att göra detta fullt ut och inte göra några ”kulturella” undantag. Vikten av kvinnor i beslutsfattande positioner framhålls i *yrkande 18*.

I kommittémotion *U350 (s) yrkandena 18 och 19* konstaterar Socialdemokraterna att Syrien är en av de stater som har ett shariarelaterat undantag från kvinnokonventionen, vilket hindrar utvecklingen av kvinnors mänskliga rättigheter. Sverige bör aktivt arbeta för att konventionen antas i dess helhet.

Socialdemokraterna efterlyser i kommittémotion *U354 (s) yrkandena 20 och 22* ett samlat internationellt arbete för att motverka hederskulturer och befria flickor som tvingas leva hedersliv samt insatser för att stärka flickors och kvinnors ställning och bryta patriarkala strukturer kring sexualitet.

I kommittémotionerna *U353 (s) yrkande 11* och *Sf348 (s) yrkande 2* begärs nationella och internationella insatser mot människohandel. Socialdemokraterna understryker i kommittémotion *U358 (s) yrkande 5* att arbetet med kvinnors rättigheter avseende jämställdhet, hälsa och sexualitet måste prioriteras.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion *U20 (v) yrkande 6* konkreta initiativ från Sverige om hur människohandel i världen ska kunna bekämpas. Partiet begär i partimotion *2006/07:U258 (v) yrkande 4* att Sverige i FN ska verka för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män i första hand på utbildningens och sysselsättningens område, då jämställdhet har visat sig vara det bästa medlet att åstadkomma en ökad ekonomisk tillväxt, stigande produktivitet och ökad välfärd.

I kommittémotion *2006/07:So374 (v) yrkande 7* anför *Vänsterpartiet* att regeringen i internationella sammanhang bör driva att abort ska vara en mänsklig rättighet. I partimotion *U251 (v) yrkande 6* föreslår partiet att Sverige i EU ska kräva ett upphävande av Polens, Maltas och Irlands s.k. moraliska undantag som möjliggör ländernas restriktiva abortlagstiftning.

Miljöpartiet begär i kommittémotion *U22 (mp) yrkande 6* att regeringen snarast ska återkomma med tydliga besked till de ideella organisationerna om vad den nya biståndspolitiken innebär för deras möjligheter att stödja insatser för kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Utskottets överväganden

I en motion behandlas genomförande av konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling 1979, ratificerades av Sverige 1980 och trädde i kraft 1981. I februari 2008 hade 185 stater ratificerat konventionen, vilket motsvarar 90 % av FN:s medlemsstater. I konventionen definieras vad som räknas som diskriminering av kvinnor. Där lyfts fram staternas skyldighet att

genom lagstiftning och praxis förhindra alla former av diskriminering av kvinnor. Staterna är skyldiga att göra allt de kan för att säkerställa kvinnors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Konventionens efterlevnad granskas av en övervakningskommitté (CEDAW-kommittén) som är ett oberoende expertorgan. Konventionsstaterna måste vart fjärde år rapportera till kommittén om hur man lagstiftningsmässigt, juridiskt och administrativt genomför konventionen. CEDAW-kommittén granskar rapporterna och kallar representanter för de regeringar vars rapporter är uppe till behandling för att presentera sina rapporter och svara på frågor från kommittén. Kommittén kan även ta emot information från enskilda organisationer.

Utskottet konstaterar att i många länder åsidosätts kvinnors och flickors mänskliga rättigheter. En av de viktigaste uppgifterna i svensk utrikespolitik är därför att säkerställa kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Sverige verkar för ett brett genomförande av FN:s kvinnokonvention och dess fakultativa tilläggsprotokoll som ger enskilda individer eller grupper av individer klagorätt till CEDAW-kommittén. Utskottet välkomnar att Sverige, tillsammans med EU och de nordiska länderna, arbetar för att stärka övervakningskommittén och, i likhet med vad som sker beträffande andra konventioner om de mänskliga rättigheterna, för att bevaka och invända mot reservationer som strider mot konventionens syfte. Inriktningen måste vara, anser utskottet, att konventionen ska antas i dess helhet.

Frågor om våld mot kvinnor tas upp i motioner. Arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor har hög prioritet för regeringen. I den handlingsplan, som regeringen beslutade om i november 2007, för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samskönade relationer slås fast att Sveriges åtaganden inom ramen för FN:s och Europarådets arbete är en viktig utgångspunkt för regeringens insatser.

Utskottet konstaterar att ökad internationell uppmärksamhet har riktats mot våld mot kvinnor under senare år. FN:s generalsekreterare svarade i oktober 2006 för en rapport i ämnet till generalförsamlingen. Samma år antogs en resolution i ämnet av generalförsamlingen. Generalsekreterarens studie syftar till att uppmärksamma att våld mot kvinnor fortsätter att förekomma i alla delar av världen och den slog fast att detta är oacceptabelt. Studien syftar till att stärka den politiska beslutsamheten och de gemensamma ansträngningarna från alla berörda för att förhindra och eliminera våld mot kvinnor. Rapporten syftar också till att påvisa hur man på ett mer effektivt sätt ska förmå stater att genomföra sina skyldigheter att ta itu med alla former av våld mot kvinnor. FN har nu beslutat om en kampanj om mäns våld mot kvinnor som löper fram till 2015. Utskottet anser att de erfarenheter som vinnas i Europarådets nu pågående kampanj om våld mot kvinnor (se nedan) bör tillvaratas i samverkan med FN.

I Europa har Europarådet fortsatt att prioritera främjandet av lika möjligheter och rättigheter, friheter och ansvar för kvinnor och män, att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor, inklusive arbete mot prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål.

Under 2007 tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att finna instrument för att motverka våld mot kvinnor. Åtta internationella experter har ingått i arbetsgruppen som i slutet av 2007 lade fram sina förslag. Två kampanjer har pågått under hela år 2007 på temana stoppa våld mot kvinnor och motverka handel av kvinnor och barn för sexuella ändamål. Den svenska delen av kampanjen mot våld är den handlingsplan som nämnts ovan och som regeringen beslutade om i november 2007. Utskottet vill framhålla det arbete som, inom ramen för Europarådets kampanj, har bedrivits inom riksdagen för att belysa frågor om mäns våld mot kvinnor. Utskottet välkomnar i likhet med regeringen det arbete som pågår inom Europarådet med att överväga utarbetandet av en konvention för att bekämpa våld mot kvinnor i nära relationer.

Slutkonferensen för Europarådets kampanj om att motverka våld mot kvinnor hålls i juni 2008 i Strasbourg. Konferensen planeras behandla utvärdering av de nationella kampanjerna samt olika arbetssätt och metoder, liksom information om pågående arbete kring nationella handlingsplaner för att lägga grunden för en framtidsinriktad strategi. Den svenska regeringen anser att strategin även bör inkludera hedersrelaterat våld, något som stöds av utskottet som anser att det är angeläget med ökade internationella insatser på området.

Utskottet har i olika sammanhang på senare år uppmärksammat frågor om människohandel, detta senast i betänkande 2007/08:UU10 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2007, där utskottet instämde i motionsförslag om att prostitution och människohandel måste bekämpas. I detta sammanhang vill utskottet peka på rapporten Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan (Ds 2008:7) som publicerats av Regeringskansliet i år. Målet för den handlingsplan som föreslås där är att förhindra att människor blir offer för människohandel, att effektivt bekämpa människohandel och annan brottslighet som förekommer i anslutning till handeln, att återupprätta människor som blivit offer till ett värdigt liv och att ett barnperspektiv ska genomsyra åtgärder som rör barn. Handlingsplanen föreslås gälla 2008–2011. Rapporten om människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Betydelsen av utbildning för ökad jämställdhet liksom för att åstadkomma ekonomisk tillväxt och ökad välfärd, vilket tas upp i en motion, är också ett tema som uppmärksammas av utskottet vid ett flertal tillfällen. Utskottet delar uppfattningen att det föreligger samband av denna karaktär och behandlar detta i betänkande 2007/08:UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter.

Med anledning av motionsförslag konstaterar utskottet att Sverige stöder insatser som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor. Sverige är ett av de länder som är ledande i det internationella arbetet när det gäller att lyfta fram SRHR-frågor. Tidigare under riksmötet har utskottet i betänkande 2007/08:UU2 konstaterat att Sveriges internationella politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ligger fast. Utskottet noterar att regeringen i skrivelse 2007/08:89 Sveriges politik för global utveckling deklarerar sin avsikt att agera för framsteg på SRHR-området genom policyförhandlingar i EU, FN och andra internationella och multilaterala sammanhang, vilket utskottet välkomnar.

Utskottet konstaterar att det bland EU:s medlemsstater föreligger en betydande spännvidd i uppfattningen rörande frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Detta blev bl.a. tydligt under mötet med FN:s kvinnokommissionen i februari i år. Utskottet välkomnar att Sverige där gav tydligt uttryck för den svenska synen på SRHR-frågor inklusive rätten till fri, säker och legal abort. Det är enligt utskottet angeläget att regeringen fortsätter att arbeta för SRHR-frågorna i internationella sammanhang.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U258 (v) yrkande 4, 2006/07:So374 (v) yrkande 7, U20 (v) yrkande 6, U22 (mp) yrkande 6, U251 (v) yrkande 6, U349 (s) yrkande 15, 17 och 18, U350 (s) yrkandena 18 och 19, U353 (s) yrkande 11, U354 (s) yrkandena 20 och 22, U358 (s) yrkande 5 samt Sf348 (s) yrkande 2.

Barnets rättigheter

Motionerna

Socialdemokraterna betonar i kommittémotion U354 (s) yrkandena 2, 3 och 7 att barnrättsperspektivet måste värnas i svenskt utvecklingssamarbete och att FN:s barnkonvention och dess tilläggsprotokoll om förbud mot barnsoldater är viktiga redskap för att förbättra barns situation i världen. Sverige måste fortsätta verka för att konventionen och protokollet ratificeras av alla stater. I yrkande 8 anføres att Sverige i många delar av världen har bidragit till demobiliserings- och rehabiliteringsprogram för barnsoldater, bl.a. i Uganda, Angola och Sudan. Detta arbete, anser motionärerna, är en av de viktigaste vägarna för att få ett vapenstillestånd att leda till varaktig fred och till återuppbyggnad. Sverige bör enligt yrkande 9 i internationella forum och inom utvecklingsprojekt verka för att förbudet mot barnsoldater efterlevs. I yrkande 10 konstaterar Socialdemokraterna att de flesta satsningar som görs på rehabilitering av soldater är inriktade på manliga soldater. Det är därför särskilt angeläget, anser motionärerna, att uppmärksamma flickors och unga kvinnors behov av och tillgång till rehabiliteringsresurser.

Sverige bör enligt *yrkande 11* verka för förbud mot barnaga i alla världens länder. I *yrkande 14* efterlyser Socialdemokraterna fortsatt engagemang i forum där handel med barn för sexuella ändamål tas upp. Sverige bör enligt *yrkande 15*, med utgångspunkt i den svenska sexköpslagen, initiera diskussioner om hur efterfrågan på sexslavar i vår del av världen ska kunna minskas. I *yrkande 19* framhålls att kvinnlig könsstympning är ett oacceptabelt uttryck för kvinnoförtryck och sexuellt våld. Sverige måste enligt *yrkande 18* arbeta för att flickor och pojkar likställs inför lagen, även vad gäller ålder för giftermål. I *yrkande 25* anförs att regnbågsbarn och deras situation måste synliggöras i svensk utrikespolitik. I *yrkande 21* anförs att fysiskt och mentalt handikappade barn har behov av särskilt stöd i utvecklingssamarbetet.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion *Ju216 (v)* *yrkande 6* svenskt stöd för ett franskt initiativ angående barnsexturism och begär att regeringen aktivt ska agera i alla berörda ministerrådskonstellationer inom EU för kraftfulla åtgärder mot barnsexturism.

Miljöpartiet framhåller i kommittémotion *U22 (mp)* *yrkande 7* att Sverige måste fortsätta att vara ett internationellt föredöme när det gäller barns rättigheter och införliva FN:s barnkonvention i svensk rätt.

I den enskilda motionen *U213 (kd)* *yrkande 2* begärs att Sverige verkar för efterlevnad av FN:s barnkonvention.

Utskottets överväganden

Barnets rättigheter slås fast i en rad internationella konventioner och normer m.m. Centrala i sammanhanget är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, förklaringen om barnets rättigheter, de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter, konventionen om barnets rättigheter med dess två fakultativa protokoll, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, den internationella brottmålsdomstolens stadga, millenniedeklarationen, millenniemålen, deklarationen och handlingsplanen En värld som passar barn (*A World Fit for Children*), som antogs av FN:s generalförsamling 2002.

Vad gäller riktlinjer för ett barnrättsperspektiv i Sveriges internationella utvecklingssamarbete ställde sig riksdagen våren 2003, på förslag av utrikesutskottet, bakom de riktlinjer som regeringen redovisat i en skrivelse till riksdagen (skr. 2002/03:186, bet. 2002/03:UU2, rskr. 2002/03:114). Dessa riktlinjer, som alltiämt gäller, utgår från de grundläggande principerna i FN:s barnkonvention, vilka är att

- alla barn har samma rättigheter,
- barnets bästa ska vara vägledande vid alla beslut som rör barn,
- barnet har rätt till liv och utveckling till det yttersta av samhällets resurser, samt att

- barnet har rätt att delta i beslutsprocesser som gäller henne eller honom, uttrycka sin åsikt och att få den respekterad.

I länder med vilka Sverige har ett utvecklingssamarbete utgör barn mer än hälften av befolkningen. I en del länder med pågående väpnade konflikter är upp till 70 % av de stridande styrkorna barn i barnkonventionens mening. Barn och ungdomar är därför, som framhålls i en motion, en viktig målgrupp för det svenska utvecklingssamarbetet. Utskottet välkomnar att detta kommer till uttryck i de uppdrag som regeringen ger till Sida när det gäller att ta fram förslag till samarbetsstrategier för utvecklingssamarbete. Sidans arbete med barnfrågor styrs i sin tur bl.a. av myndighetens riktlinjer under rubriken Barnets rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete. I Sidas återrapportering till regeringen för 2007 framgår att betydande framsteg gjorts i genomförandet av riktlinjerna. Det gäller bl.a. ökade kunskaper om barnrättsfrågor bland utresande personal och på utlandsmyndigheterna.

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2008 angivit att barnrättsperspektivet och kvinnors möjligheter att till fullo åtnjuta de mänskliga rättigheterna ska få förstärkt uppmärksamhet i utvecklingssamarbetet. Utskottet, som betonar vikten av ett helhetsperspektiv på barns rättigheter i utrikespolitiken, ser positivt på att regeringen också tar upp barnfrågor i skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik – vilken behandlas i detta betänkande – liksom i skrivelse 2007/08:89 Sveriges politik för global utveckling, vilken behandlas av utskottet våren 2008 i ett annat betänkande. Enligt utskottet ska Sverige fortsatt verka för genomförande av barnkonventionen, såväl i vårt eget land som på det internationella planet. Sverige ska vara ett föredöme i detta agerande. Det gäller att bl.a. i mellanstatliga förhandlingar, exempelvis i EU och FN, uppmana stater att omsätta de åtaganden man gjort i samband med ratificering av barnkonventionen genom att stifta nationella lagar och utveckla praxis och att främja ratificering av barnkonventionens två tilläggsprotokoll.

Sverige är ordförande i Unicefs styrelse under 2008. Ordförandeskapet används till att fokusera Unicefs arbete på barns rättigheter, barn och ungdomar som drabbats av hiv och aids samt våld mot barn. Sverige verkar för att ytterligare stärka Unicefs centrala roll i förhållande till konventionen om barns rättigheter samt för förbättrade arbetsmetoder i styrelsen och i Unicefs verksamhet.

I enlighet med vad som anförts ovan välkomnar utskottet att Sverige, vilket anges i skrivelse 2007/08:109, i arbetet för barnets rättigheter särskilt ska lyfta fram ytterligare insatser för att motverka våld mot barn, främjande av flickors rättigheter och barns utsatta ställning i väpnade konflikter.

I skrivelse 109 konstateras att ett viktigt resultat från arbetet i FN:s generalförsamlings tredje utskott är en FN-studie om våld mot barn. Utskottet ser positivt på att Sverige har medverkat i finansieringen av studien och

agerar för att frågan om våld mot barn fortsättningsvis ska prioriteras inom FN-systemet. Utskottet förutsätter att regeringen aktivt kommer att stödja Europarådets kampanj för förbud mot barnaga och därmed också främja FN:s mål om förbud mot barnaga.

Utskottet har i ett tidigare avsnitt i betänkandet behandlat den yttersta formen av våld, dödsstraffet, och där särskilt tagit upp frågor om dödsstraff riktat mot barn under 18 år, något som såväl Sverige som EU kraftfullt agerar mot. I ett senare avsnitt i betänkandet som innefattar bl.a. mänskliga rättigheter i arbetslivet understryker utskottet vikten av att motverka barnarbete.

I fråga om åtgärder mot sexuell exploatering av barn, som behandlas i motioner, vill utskottet framhålla den handlingsplan i ämnet som regeringen beslutade om i december 2007. Handlingsplanen anger tio åtgärder som ska komplettera det arbete som redan bedrivs i Sverige och internationellt för att motverka den sexuella exploateringen av barn i vårt land och i världen. De åtgärder som anges i handlingsplanen handlar om att motverka sexuell exploatering av barn vid turism och resande, kunskapsspridning, kartläggning riktad mot förövare, ökat samarbete på nationell och internationell nivå och översyn av gällande lagstiftning.

Sverige har sedan länge ett starkt engagemang för skydd av barn i väpnade konflikter. FN beräknar att det finns minst 250 000 barnsoldater som används av statliga eller icke-statliga militära styrkor i mer än 30 länder runtom i världen. Sverige ratificerade barnkonventionens tilläggsprotokoll om barn i väpnade konflikter 2003 och agerar, som framgått, för att fler länder ska ratificera och genomföra protokollet. Flera internationella organisationer som verkar för att demobilisera och rehabilitera barnsoldater får svenskt stöd för sin verksamhet.

I en motion uppmärksammas rehabiliteringsbehoven hos flickor och unga kvinnor som varit barnsoldater. Det finns uppskattningar om att mellan 30 och 40 % av alla barnsoldater är flickor, enligt artikeln Flickor i krig – utsatta, bortglömda och stigmatiserade (Internationella Studier nr 4 2007, Utrikespolitiska institutet). Enligt en studie från Liberia 2004 hade 73 % av de kvinnor och flickor som genomgick demobiliserings- och återintegreringsprogrammen blivit utsatta för sexuellt våld. Utskottet anser att det är viktigt att överväga vilka särskilda åtgärder som behövs för att förhindra rekrytering av flickor och stödja dem som blir utsatta. Det är också viktigt att stärka det internationella rättssystemet så att förövare ställs till svars.

När det gäller barnets rättigheter vill utskottet framhålla betydelsen av EU:s arbete för barnets rättigheter, liksom Sveriges ansvar att även framgent vara pådrivande i detta. Utskottet konstaterar att EU uttryckligen har erkänt barnets rättigheter i sin stadga om de grundläggande rättigheterna. Sommaren 2006 beslutade rådet om att en långsiktig EU-strategi för barnets rättigheter ska utarbetas.

Ett steg i utarbetandet av den långsiktiga strategin togs när rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) vid sitt möte i december 2007 antog rådsslutsatser om EU-riktlinjer för främjande och skydd av barnets rättigheter inklusive en genomförandestrategi. Riktlinjerna ska utgöra en integrerad del av arbetet med att stärka politiken för de mänskliga rättigheterna i unionens yttre förbindelser. De nya riktlinjerna kommer, tillsammans med EU:s riktlinjer från 2003 om barn och väpnad konflikt, att stärka EU:s verksamhet när det gäller att främja och skydda barnets rättigheter.

Genom antagandet av EU-riktlinjerna åtar sig EU att främja och skydda barnets alla rättigheter enligt centrala internationella och europeiska konventioner, normer etc. För att möjliggöra en riktad verksamhet har EU valt åtgärder mot ”alla former av våld mot barn” som sitt första prioriterade område. Tillsammans med de nya riktlinjerna har, som nämnts, en strategi för genomförande antagits.

Ytterligare ett steg i utarbetandet av EU:s långsiktiga strategi för barnets rättigheter togs i år när kommissionen lade fram meddelandet En särskild plats för barnen i EU:s yttre åtgärder (KOM [2008] 55). Till meddelandet är fogat en handlingsplan för barn i EU:s externa relationer samt ett arbetspapper om barn i kris- och nödsituationer. Dokumenten redovisas också i Regeringskansliets faktapromemoria 2007/08:FPM90 Barn i EU:s externa relationer.

Kommissionens förslag syftar till att etablera ett sammanhållet ramverk för att förbättra skyddet för barn och för att främjandet av barns rättigheter ska få genomslag i praktiken. Särskilda åtgärder föreslås mot barnarbete, människohandel, barn i väpnad konflikt samt alla former av våld mot barn inklusive sexuell exploatering. Utskottet välkomnar förslaget om ett barnrättsperspektiv i EU:s externa relationer och att ett sådant perspektiv ska genomsyra EU:s agerande i utvecklingssamarbetet, handelspolitiken och den politiska dialogen. Ett sådant sammanhållet synsätt ligger enligt utskottet i linje både med EU:s tidigare beslut om samstämmighet i utvecklingspolitiken och med Sveriges politik för global utveckling.

Handlingsplanen för barns rättigheter i externa relationer har tre huvudkomponenter: vägledande principer, prioriterade åtgärder – där bl.a. bekämpande av alla former av våld mot barn och främjande av SRHR-åtgärder ingår – samt ett ramverk för att samordna, övervaka och följa upp vidtagna åtgärder. Där fastställs också ett ramverk för perioden 2007–2013 med mätbara indikatorer, källor för indikatorerna, viktiga åtgärder, samt ansvarig institution för de övergripande målen som presenterats i handlingsplanen.

Arbetspappret om barn i kris- och nödsituationer har tre syften: att identifiera i vilka sammanhang humanitära aktioner äger rum, att presentera ett ramverk för gemensamma humanitära aktioner när det gäller barn som kom-

mit bort från sina anhöriga, barnsoldater och brist på utbildning (behovet av utbildning för barn som under långa tider lever i krisområden eller flyktingläger).

Utskottet välkomnar ett barnrättsperspektiv i EU:s externa relationer och att Sverige och EU i utrikespolitiken tydligt driver frågor om barnets rättigheter.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U22 (mp) yrkande 7*, *U213 (kd) yrkande 2*, *U354 (s) yrkandena 2, 3, 7–11, 14, 15, 18, 19, 21 och 25* samt *Ju216 (v) yrkande 6*.

Diskriminering och förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion *U349 (s) yrkande 25* att de diskrimineringsgrunder som räknas upp i var och en av FN-konventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter inte utgör en uttömmande lista. Därför kan även andra diskrimineringsgrunder, såsom sexuell läggning, omfattas av artikelns tillämpning. Trots att många stater, likt Sverige, gör denna tolkning finns i dag utrymme, anför motionärerna, för att tolka bort sexuell läggning som grund för diskriminering. Ett sätt att påskynda en attitydförändring skulle möjligen vara att påbörja ett arbete kring en HBT-konvention. I *yrkande 26* begärs att Sverige ska driva på för HBT-personers rättigheter både bilateralt och multilateralt. Enligt *yrkande 28* är avsnittet om HBT i regeringens rapporter om de mänskliga rättigheterna i världens länder undermåligt och måste förbättras.

I kommittémotion *U354 (s) yrkande 26* anför *Socialdemokraterna* att Sveriges SRHR-politik måste fokusera på möjligheten att utveckla sin egen sexuella identitet som en rättighet för alla unga i världen.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion *2006/07:U210 (v) yrkandena 1 och 2* att Sverige bör verka för en FN-konvention om avskaffande av all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet och i FN-sammanhang agera för att mandatet för FN:s råd för mänskliga rättigheter även ska inkludera sexuell läggning och könsidentitet. I *yrkandena 6* respektive *9* anför att regeringen inom det nordiska samarbetet och i Europarådet bör verka för att avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet respektive inom det nordiska samarbetet lyfta fram frågor avseende sexuell läggning och könsidentitet i sitt samarbete med de baltiska staterna.

Miljöpartiet begär i partimotion 2006/07:So463 (mp) yrkandena 31 och 33 större svensk aktivitet i det internationella HBT-arbetet och agerande för att HBT-rättigheter automatiskt inkluderas när mänskliga rättigheter nämns. Enligt yrkande 32 bör HBT-kompetensen i ambassader och inom Utrikesdepartementet höjas.

I den enskilda motionen 2006/07:U269 (c, m, fp, v, mp) yrkandena 3 och 4 anføres att en förutsättning för att Sveriges utrikespolitik ska kunna ha ett tydligt HBT-perspektiv är att anställda inom Sida och utrikesförvaltningen har en grundläggande kompetens i frågor som rör homosexuellas, bisexuellas och transpersoners mänskliga rättigheter och att Sverige i FN-sammanhang verkar för att en konvention om rättigheter avseende sexuell läggning och könstillhörighet antas.

I den enskilda motionen 2006/07:U294 (fp) yrkandena 18 och 19 efterlyser motionärerna en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet respektive en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

I den enskilda motionen U304 (fp) yrkandena 22 och 23 begärs svenskt agerande för att skapa en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet respektive för att få till stånd en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

I den enskilda motionen So294 (mp) yrkande 34 förespråkas en FN-konvention och en FN-konferens om HBT-personers rättigheter.

Utskottets överväganden

Frågor om EU:s arbete mot diskriminering av HBT-personer och hur Sverige verkar inom EU för att säkerställa deras rättigheter i unionen har nyligen behandlats av utskottet i betänkande 2007/08:UU10 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2007. Utskottet konstaterade där att det i ca 70 länder i världen råder förbud mot homosexuella relationer och att HBT-personer i dessa och andra länder utsätts för olika former av diskriminering, förföljelse och våld.

Utskottet välkomnar att regeringen i utrikesdeklarationen 2008 bekräftade sin avsikt att arbeta för HBT-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Utskottet förutsätter att regeringen inom EU och i andra internationella forum aktivt arbetar för att utöka skyddet mot diskriminering. Sverige måste också bilateralt fortsätta att uppmana regeringar att förhindra diskriminering och att arbeta för en attitydförändring gentemot homo- och bisexuella samt transpersoner. Tidigare i detta betänkande har utskottet framhållit att Sverige måste uppmana länder där homosexualitet bestraffas med dödsstraff, att avskaffa detta. Målet måste vara att helt avkriminalisera homosexualitet i alla rättsordningar.

Av dokumentet Sveriges internationella politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), som finns tillgänglig på regeringens webbsida, framgår att Sverige ska höja kompetensen om sexuell läggning och könsidentiteter i Sveriges internationella arbete och på så sätt motverka att arbetet med SRHR automatiskt utgår från att alla människor är heterosexuella. Vidare ska Sverige fortsätta att verka för att diskriminering mot HBT-personer uppmärksammas som kränkningar av mänskliga rättigheter.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet står i strid med den grundläggande principen om alla människors lika värde och rättigheter. Sexuell läggning upptas inte uttryckligen bland diskrimineringsgrunderna i FN:s konventioner. De kommittéer som granskar efterlevnaden av FN:s två centrala konventioner för mänskliga rättigheter har dock slagit fast att diskrimineringsförbudet i dessa även omfattar sexuell läggning, liksom Europadomstolen vad gäller diskrimineringsförbudet i Europakonventionens artikel 14.

Enligt utskottet är det positivt att regeringen stöder de s.k. Yogyakarta-principerna, som lanserades 2007 av framstående experter inom området mänskliga rättigheter. Principerna är tänkta att användas som verktyg inom nationellt, regionalt och internationellt arbete för mänskliga rättigheter. Sverige bidrog, som framgår av skrivelse 2007/08:109, till utarbetandet av principerna genom att anordna ett internationellt seminarium om sexuella rättigheter våren 2006.

Utskottet välkomnar att Sverige uppmärksammar frågan om diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet inom FN, Europarådet, OSSE och i andra internationella forum. Av skrivelse 109 framgår att regeringen överväger hur denna fråga kan uppmärksammas under det svenska ordförandeskapet i EU 2009. Sverige måste påtala övergrepp mot och diskriminering av HBT-personer vart helst i världen de förekommer. Regeringen tar också upp dessa problem i en kontinuerlig bilateral dialog med regeringarna i de länder där det förekommer diskriminering och andra MR-kränkningar. Här spelar Sveriges utvecklingssamarbete en viktig roll för att bidra till att påverka HBT-personers villkor och möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna.

Enligt uppgift i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 7) ska Sidas handlingsplan för konkretisering av HBT-frågor i utvecklingssamarbetet, som avser åren 2007–2009, följas upp och bidraget höjas till organisationer och nätverk som företräder HBT-personer rättigheter i länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete. Detta ska ske inom samarbetsstrategiernas ramar.

När det gäller motionsförslagen om att skapa ett nytt rättsligt instrument, exempelvis i form av en HBT-konvention, eller ta initiativ till en världskonferens, är utskottets bedömning att detta i dagsläget dessvärre inte skulle vinna internationellt gehör. Men frågan bör inte avföras från dagordningen. Det krävs ett strategiskt och långsiktigt arbete för att försöka

påverka och lägga grunden för full respekt för de mänskliga rättigheterna. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att fortsätta att driva dessa frågor i Förenta nationerna, Europarådet och OSSE samt som ett led i våra bilaterala relationer med andra länder. Ett välkommet förslag är att lyfta fram frågan särskilt under Sveriges ordförandeskapsperiod i Europarådet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U210 (v) yrkandena 1, 2, 6 och 9, 2006/07:U269 (c, m, fp, v, mp) yrkandena 3 och 4, 2006/07:U294 (fp) yrkandena 18 och 19, 2006/07:So463 (mp) yrkandena 31–33, U304 (fp) yrkandena 22 och 23, U354 (s) yrkande 26, U349 (s) yrkandena 25, 26 och 28 samt So294 (mp) yrkande 34.

Rättigheter för personer som tillhör urfolk och nationella eller etniska, språkliga eller religiösa minoriteter, rasism och etnisk diskriminering, funktionshindrades rättigheter

Motionerna

Socialdemokraterna efterlyser i kommittémotion U349 (s) yrkandena 19 och 21–24 ökad uppmärksamhet på åtgärder för att skydda personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter. Kurderna respektive romerna är två av många folkgrupper eller minoriteter som på olika sätt lever i en svår situation – under förtryck, i diskriminering eller som på andra sätt får sina mänskliga rättigheter kränkta och skulle förtjäna att uppmärksammas ytterligare.

Utskottets överväganden

Utskottet anser i likhet med regeringen att agerande för att motverka rasism, etnisk diskriminering och främlingsfientlighet i alla dess former är en central del i arbetet med att främja och förverkliga de mänskliga rättigheterna och att detta utgör en prioriterad fråga i svensk utrikespolitik. Därför ska Sverige även i fortsättningen aktivt försöka påtala och motverka kränkningar av de mänskliga rättigheterna som har sin grund i rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering, varhelst dessa sker. Kurder och romer är, som anförs i motionen, exempel på folkgrupper eller minoriteter som på många håll är diskriminerade och lever under svåra omständigheter.

FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering utgör, tillsammans med FN:s övriga konventioner om de mänskliga rättigheterna, en bra juridisk grund på det globala planet för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet. Mycket arbete återstår dock för att främja den praktiska tillämpningen och respekten för dessa rättsliga åtaganden. Sverige bör enligt utskottet vara pådrivande i detta.

Tidigare i betänkandet har utskottet behandlat motioner om främjande av kontakter med och acceptans eller förståelse för människor som bekänner sig till en annan religion än den egna.

Utskottet stöder i likhet med regeringen det arbete som bedrivs inom ramen för FN och andra forum för att främja rättigheter för personer som tillhör urfolk och nationella eller etniska, språkliga eller religiösa minoriteter. FN:s generalförsamling antog i september 2007, efter mer än två decenniers debatt, en deklaration som drar upp riktlinjerna för rättigheter som ska tillmätas de uppskattningsvis 370 miljoner människor i världen som tillhör urfolk. Deklarationen, som inte är bindande, förbjuder diskriminering av urfolk. Av FN:s 192 medlemsstater röstade 143 för deklarationen, 11 avstod och fyra länder, Australien, Kanada, Nya Zeeland och USA, röstade mot.

Beträffande funktionshindrades rättigheter välkomnar utskottet att regeringen ska verka för att stater ratificerar FN:s nya konvention om rättigheter för personer med funktionshinder. Konventionen och tillhörande protokoll om individuell klagorätt undertecknades av Sverige 2007. För närvarande förbereds i Regeringskansliet en svensk ratifikation av konventionen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U349 (s) yrkandena 19 och 21–24*.

Rättigheter och grundläggande behov

Motionerna

Socialdemokraterna begär i kommittémotion *U349 (s) yrkande 3* att Sverige ska fortsätta att arbeta för ett fakultativt protokoll till FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Vänsterpartiet föreslår i partimotion *2006/07:Ju255 (v) yrkande 12* att Sverige snarast ska inleda en process för undertecknande och ratificering av tilläggsprotokoll nr 12 till Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I kommittémotion *2006/07:U232 (v) yrkande 2* begärs ett omedelbart undertecknande av tilläggsprotokoll 12 och att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen protokollet för ratificering.

Vänsterpartiet anser enligt kommittémotion *U20 (v) yrkande 2* att Sverige ska verka för att ett tilläggsprotokoll till konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna antas.

Miljöpartiet begär i partimotion *2006/07:U253 (mp) yrkande 1* att Sverige aktivt och konstruktivt ska stödja arbetet i den arbetsgrupp inom FN:s råd för mänskliga rättigheter som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till FN-konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättighe-

terna. I *yrkande 2* föreslår partiet att Sverige ska arbeta för att tydliggöra att tillgången till rent vatten är en uttalad mänsklig rättighet. Motsvarande förslag läggs fram i den enskilda motionen *U276 (mp) yrkandena 1 och 2*. Rätten till mat, konstaterar Miljöpartiet i kommittémotion *U22 (mp) yrkande 9*, är en av de allra mest grundläggande mänskliga rättigheterna och denna rätt bör prioriteras av regeringen. Även rätten till vatten bör prioriteras av regeringen (*yrkande 10*).

Utskottets överväganden

De mänskliga rättigheterna är odelbara och ömsesidigt förstärkande. Demokrati och respekt för politiska och medborgerliga rättigheter är viktiga förutsättningar för att förverkliga ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Genomförandet av dessa rättigheter bidrar också till att uppnå demokrati.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att ytterligare stärka rättighetsperspektivet genom att sätta den enskilda individens frihet och rättigheter i centrum i alla biståndsprogram i FN:s fonder och program som rör utbildning, arbetsliv, hälsa, sexuella och reproduktiva rättigheter och andra sociala frågor.

Att arbeta för att främja rätten att få de grundläggande behoven tillgodosedda är inte sällan kontroversiellt, konstaterar regeringen i skrivelsen. EU:s arbete med att skydda försvarare av de mänskliga rättigheterna omfattar även de som främjar ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, däribland fackföreningsledare, aidsaktivister och jurister som kämpar för minoriteters och fattiga människors landrättigheter.

I ett senare avsnitt i betänkandet tar utskottet upp motioner om ILO:s kärnkonventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet, och där konstateras att Sverige stöder arbetet för universell ratifikation och uppfyllande av dessa.

I FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) stadgas bl.a. rätten till arbete och till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor, samt rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar. Konventionen stadgar vidare rätten till social trygghet, utbildning, en tillfredsställande levnadsstandard, bostad och rätten till bästa uppnåbara hälsa.

Svenskt agerande för ett tilläggsprotokoll till FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna understryks i motioner. Utskottet konstaterar att frågan om ett tilläggsprotokoll rörande enskild klagorätt har diskuterats i flera år. Ett konkret utkast till protokoll förhandlas nu inom FN. Genom ett protokoll skulle det bli möjligt för individer och grupper att till FN:s granskningskommitté för konventionen klaga på sin stat när de anser att den inte skyddar individens ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Som framgår av skrivelsen är Sveriges övergripande målsättning att främja en effektiv och global tillämpning av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. En individuell klagorätt om dessa rättigheter, som till skillnad från medborgerliga och politiska rättigheter ska genomföras successivt, reser komplicerade frågor. Regeringens hållning i frågan är att det är viktigt att de grundläggande ansvarsfrågorna, som stater ansvar gentemot individen, inte undergrävs. Utskottet delar denna uppfattning.

Utskottet har vid tidigare tillfällen övervägt frågan om ett tilläggsprotokoll till konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Våren 2006, i betänkande 2005/06:UU15, konstaterades att Sverige deltog i den arbetsgrupp under FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna som upprättats för att överväga förslag till ett tilläggsprotokoll och att Sverige verkade för att konventionsrättigheterna på ett mer effektivt sätt ska få genomslag i övriga delar av FN-systemet. Utskottet ansåg att det kunde vara värt att uppmärksamma också andra möjligheter att främja konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna än enbart skapande av ett tilläggsprotokoll. Exempelvis skulle det kunna ställas krav på att FN:s fackorgan, fonder och program årligen rapporterar om vad de gör för att främja genomförandet av rättigheterna.

I motioner föreslås att Sverige ska ratificera protokoll 12 till Europakonventionen om generellt diskrimineringsförbud. Sverige har inte undertecknat eller ratificerat protokollet som trädde i kraft den 1 april 2005.

Den dåvarande regeringen konstaterade i skrivelse 2005/06:95 En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 att rätten till skydd mot diskriminering har en central plats i svensk politik. Regeringen hade dock inte för avsikt att i det aktuella läget underteckna och ratificera protokollet. Ställningstagandet motiverades med att protokollet är mycket allmänt hållet. Det är avsett att förbjuda diskriminering inom alla samhällsområden och på alla diskrimineringsgrunder. Eftersom det är så allmänt hållet och har ett brett tillämpningsområde ansåg regeringen att det är omöjligt att dra några säkra slutsatser om diskrimineringsförbudets omfång och innebörd innan det har klargjorts genom Europadomstolens praxis hur bestämmelserna i protokollet ska tolkas. Regeringen nämnde oklarheter bl.a. om i vilken mån positiv särbehandling är tillåten och om vilket ansvar staten har för diskriminering som privata aktörer gör sig skyldiga till, utöver skyldigheten att lagstifta mot diskriminering.

I skrivelse 2005/06:95 uttryckte regeringen uppfattningen att Sverige ska ansluta sig till konventioner och andra internationella instrument först när det är klarlagt att de nya åtagandena kan följas. Ett nytt ställningstagande till protokoll 12 aviserades senast i nästa nationella handlingsplan för de mänskliga rättigheterna.

Med anledning av motionsförslagen om att prioritera rätten till mat respektive rätten till vatten erinrar utskottet om att det i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter finns ett erkännande av ”rät-

ten för envar att för sig och sin familj åtnjuta en tillfredsställande levnadsstandard, däribland att få tillräckligt med mat". FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har fastslagit att rätten till mat innebär att det ska finnas tillräcklig och lämplig mat. Tillgången till dricksvatten tolkas som en del av rätten till mat. Sverige verkar för universell ratifikation av den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen i budgetpropositionen för 2007 (utgiftsområde 7) angav att Sverige inom FN:s livsmedelsprogram (WFP) ska verka för en tydligare fokusering av organisationens verksamhet på humanitärt bistånd. Ett viktigt led i detta är att WFP förstärker sitt samarbete med utvecklingsorgan för att främja en övergång till en hållbar försörjningssituation då man inte längre är beroende av akut livsmedelsbistånd.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U232 (v) yrkande 2, 2006/07:U253 (mp) yrkandena 1 och 2, 2006/07:Ju255 (v) yrkande 12, U20 (v) yrkande 2, U22 (mp) yrkandena 9 och 10, U276 (mp) yrkandena 1 och 2 samt U349 (s) yrkande 3.

En samstämmig politik för mänskliga rättigheter

En säkerhetspolitik som genomsyras av mänskliga rättigheter

Motionerna

Vänsterpartiet konstaterar i kommittémotion U20 (v) yrkande 4 att det som ofta benämns som 'kampen mot terrorismen' medfört omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna på olika håll i världen. Regeringen bör klargöra Sveriges roll i förhållande till den s.k. kampen mot terrorismen.

I partimotion U251 (v) yrkande 14 kräver *Vänsterpartiet* att Sverige inom ramen för FN, EU och Nato ska verka för ett kraftfullt genomförande av säkerhetsrådets resolution 1325 och för en nolltolerans mot sexhandel och trafficking vid internationella fredsfrämjande insatser. I kommittémotion U218 (v) yrkande 1 begär partiet att regeringen ska behålla och fullfölja Sveriges handlingsplan för resolution 1325.

I de enskilda motionerna 2006/07:U233 (fp) yrkande 1 och U204 (fp) yrkande 1 begärs att regeringen ska arbeta för att alla FN:s medlemsländer antar och uppfyller resolution 1325.

I de enskilda motionerna 2006/07:U264 (kd) yrkande 2 och U344 (kd) yrkande 2 pläderas för en uppföljningsmekanism för resolution 1325, enligt mönster från FN:s kvinnokonvention.

I den enskilda motionen U263 (s) yrkandena 1 och 2 föreslås utbildning om FN:s resolution 1325 och framtagande av en handlingsplan för genomförandet av resolutionen i Sverige.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis framhålla att rättvisa, frihet, demokrati och rättsstatsprincipen är garantier för de grundläggande friheterna och de mänskliga rättigheterna och utgör grundvalar för varaktig fred.

Terrorism, som tas upp i en motion, är oförenlig med demokratiska principer, mänskliga rättigheter och folkrätten. Terrorism drabbar civila på ett godtyckligt sätt och bidrar till att undergräva rättsstaten och en demokratisk samhällsutveckling i länder där den förekommer. På många håll i världen har det i kampen mot terrorismen skett kränkningar av den humanitära rätten. Dessa kränkningar har väckt en insikt om vikten av att upprätthålla det universella ramverket till skydd för de mänskliga rättigheterna.

Utskottet delar regeringens uppfattning att kampen mot terrorismen i grunden är en kamp för de mänskliga rättigheterna och demokrati. Denna kamp måste, för att vara effektiv och legitim, bedrivas med full respekt för folkrätten, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna om den ska lyckas. Detta betonade utskottet även i betänkande 2005/06:UU15 Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Regeringen har i februari 2008 överlämnat skrivelse 2007/08:64 Nationellt ansvar och internationellt engagemang – En nationell strategi för att möta hotet från terrorism till riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen sin syn på utgångspunkterna för svensk terrorismbekämpning samt presenterar viktigare förslag som kommer att genomföras under mandatperioden. Utrikesutskottet avlämnade i april 2008 med anledning av skrivelse 64 ett yttrande till justitieutskottet (yttr. 2007/08:UU3y) och redovisade där synpunkter på strategin. I april 2008 beslutade utskottet också om betänkande 2007/08:UU10 Berättelse om verksamhet i Europeiska unionen 2007. I båda dessa dokument har utskottet behandlat rättssäkerhetsaspekter rörande kampen mot terrorismen.

Det har nu gått drygt sju år sedan FN:s säkerhetsråd antog resolution 1325, vilket skedde i oktober 2000. Resolutionen beskriver kvinnor i det konfliktförebyggande arbetet, i konfliktsituationer och i återuppbyggnadsarbetet, detta dock inte enbart som offer utan också som viktiga aktörer vars potential bör tas till vara. Varje år uppmärksammas antagandet av resolutionen, något som anses ha bidragit till ett visst tryck på FN och medlemsstaterna att faktiskt genomföra den.

Med anledning av de motionsförslag där det pläderas för ratifikation och genomförande av resolution 1325 vill utskottet peka på att regeringen redovisar sådana intentioner i skrivelse 2007/08:109. I den av regeringen angivna prioriteringen att värna de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt innefattas uttryckligen genomförande av resolution 1325.

Utskottet välkomnar att regeringen anser att resolution 1325 har central betydelse och avser att vara pådrivande för genomförande och uppföljning av resolutionen nationellt, inom FN, i den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken samt i OSSE och andra internationella sammanhang. Sverige ska verka för att EU och enskilda länder antar handlingsplaner för genomförandet av resolution 1325 – Sverige var ett av de första länder som antog en nationell handlingsplan för genomförande av resolution 1325. Inom utvecklingssamarbetet ska insatser prioriteras för att understödja genomförande av resolution 1325. Folke Bernadotteakademien har en nyckelroll i genomförandet av den svenska handlingsplanen för resolution 1325.

Här kan också nämnas att Sverige tillsammans med några andra länder har bidragit till ett projekt om att föra in genusperspektiv i mångdimensionella fredsoperationer. Som ett konkret resultat av detta projekt har en fältmanual distribuerats för fredsbevarande operationer om hur genusfrågor integreras i verksamheten. Manualen ska aktualiseras vartannat år.

Som ytterligare ett exempel på hur Sverige söker främja resolution 1325 kan nämnas att stöd lämnas till flera internationella organisationer som på olika sätt arbetar med genomförandet av resolutionen.

På initiativ av Räddningsverket har ett nationellt nätverk för etiska regler och uppförandekoder bildats med företrädare för en rad svenska myndigheter och organisationer samt Utrikesdepartementet. Nätverket har tagit fram riktlinjer om etiska regler och uppförandekoder för svensk personal i internationella uppdrag, och resolution 1325 har där legat till grund för de delar som avser kvinnors roll i konflikthantering.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U233 (fp) yrkande 1, 2006/07:U264 (kd) yrkande 2, U20 (v) yrkande 4, U204 (fp) yrkande 1, U218 (v) yrkande 1, U251 (v) yrkande 14, U263 (s) yrkandena 1 och 2 samt U344 (kd) yrkande 2.

Sanktioner

Motionerna

Socialdemokraterna pläderar i kommittémotion U352 (s) yrkande 7 för att det ska utvecklas vassare sanktionsinstrument att användas som påtryckningsmedel mot de ansvariga vid konflikter och folkrättsbrott.

Vänsterpartiet föreslår i partimotion 2006/07:U258 (v) yrkande 9 att Sverige ska verka för utvecklande av mer sofistikerade former av sanktioner, riktade mot regimer som bryter mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna.

Utskottets överväganden

Ett av de instrument som står till förfogande för att upprätthålla internationell fred och säkerhet är sanktioner. FN har sedan början av 1990-talet i ökande utsträckning använt riktade sanktioner. Om dessa utformas för ett bestämt syfte, noggrant stöds av alla medlemsstater och följs upp väl kan riktade sanktioner, utfärdade av säkerhetsrådet, vara ett kraftfullt verktyg för att förhindra konflikter. Denna slutsats drar FN:s generalsekreterare i sin nyligen avlämnade rapport till säkerhetsrådet (S/2008/18) om konflikt-prevention.

För att utveckla sanktionsinstrumentet tog Sverige 2001 initiativ till den s.k. Stockholmsprocessen om riktade sanktioner. Genom bättre effektivitet vid genomförande och övervakning av riktade sanktioner ska det bli lättare för FN och dess medlemsstater att med hjälp av sanktionsinstrumentet bidra till att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Syftet är att utforma sanktionsinstrumentet så att de politiska målsättningarna med sanktionerna uppfylls samtidigt som de humanitära konsekvenserna för civilbefolkningen blir så små som möjligt. Stockholmsprocessen slutfördes för fem år sedan och resulterade i en rapport som presenterats för säkerhetsrådet.

Utskottet konstaterar att omdömesgillt tillämpade sanktioner – och till och med bara hotet om sådana – kan ha starkt avskräckande verkan om de åtföljs av tillräcklig politisk vilja. De riktade sanktioner som säkerhetsrådet beslutat om sedan 1990-talets början har syftat till att kontrollera vapenströmmarna till parter i konflikt, hindra internationella terrorismhandlingar samt, på senare tid, motverka kärnvapenspridning.

Sanktioner som riktas mot bl.a. individer, exempelvis frysta tillgångar och reseförbud, har också visat sig ha en återhållande effekt på stridande och dem som begår brott mot mänskliga rättigheter och humanitär rätt, hävdar FN:s generalsekreterare i den nämnda rapporten. Säkerhetsrådet har utfärdat riktade individuella sanktioner i flera fall – senast i fråga om Elfenbenskusten, Demokratiska republiken Kongo, Iran och Sudan – och överväger sådana sanktioner mot personer som bryter mot vapenembargot gentemot Somalia.

Ett vapenembargo kan vara ett effektivt sätt att minska en konflikt genom att det hindrar nya utbrott av strider, förutsatt att de övervakas och genomförs tillräckligt väl och att de som bryter mot embargot hålls ansvariga.

En fråga som lyfts fram av FN:s generalsekreterare när han redovisar sin syn på hur sanktioner kan förbättras gäller näringslivets roll. Han konstaterar att det är företaget som producerar och säljer de produkter som används

i konflikter, inklusive gevär, stridsvagnar och landminor. När dessa produkter är lättillgängliga äventyrar de freden. Trots en rad rekommendationer från FN:s generalförsamling med syftet att minska spridningen av små och lätta vapen är genomförandet av dessa ojämnt och otillräckligt. Här behöver FN:s medlemsstater göra ytterligare ansträngningar, anser världsorganisationens generalsekreterare. Utskottet förutsätter att Sverige konstruktivt bidrar till detta.

Mot den redovisade bakgrunden är det enligt utskottet värdefullt med studier av vilken faktisk betydelse tidigare beslutade FN-sanktioner haft. Sipri och det särskilda program för genomförande av riktade sanktioner som drivs vid Uppsala universitet publicerade i november 2007 rapporten *United Nations Arms Embargoes: Their Impact on Arms Flows and Target Behaviour*. I rapporten analyseras för första gången de 27 vapenembargon som beslutats av FN sedan 1990. I analysen skiljer man på tre olika internationella mål för fred och säkerhet:

- Motverka hot mot global säkerhet.
- Stärka den legitima statsmakten.
- Nå en fredlig politisk uppgörelse på en våldskonflikt genom konflikt-hantering.

Resultaten visar att embargon har olika påverkan på vapenströmmar respektive beteende i dessa tre typer av situationer. I rapporten presenteras rekommendationer om hur genomförandet kan stärkas, särskilt riktade till FN:s säkerhetsråd men också till en rad andra intressenter.

Utskottet välkomnar att regeringen ska arbeta för att ytterligare stärka den roll som de mänskliga rättigheterna spelar i EU:s försvars- och säkerhetspolitik och att den avser att fortsätta sitt initiativ för att förbättra rättssäkerheten i EU:s sanktioner mot tredjeland.

I den del av betänkandet som avser mänskliga rättigheter i ett antal länder och geografiska områden i världen återkommer utskottet till motionsförslag avseende sanktioner mot personer i statsledningen i enskilda länder.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U258 (v) yrkande 9 och U352 (s) yrkande 7.

Mänskliga rättigheter i handelspolitiken och i arbetslivet

Motionerna

Socialdemokraterna framhåller i kommittémotionerna U358 (s) yrkandena 2 och 7 samt U15 (s) yrkande 11 vikten av fackliga och sociala rättigheter i Sverige, EU och globalt liksom att det förs en kamp mot dumpade arbetsvillkor. I kommittémotion U349 (s) yrkande 9 understryks att kombinatio-

nen av organisationsrätt, kollektivavtal, stridsåtgärder och sympatiåtgärder är viktig för värnandet av de mänskliga rättigheterna. Rätten att vidta gränsöverskridande fackliga strids- och sympatiåtgärder framhålls i *yrkande 11*.

I kommittémotion *U357 (s) yrkande 3* begär Socialdemokraterna svenskt agerande i FN, ILO och andra internationella organisationer för att påskynda framtagande av regler för företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och bättre miljö. I *yrkande 9* förespråkas arbete för att garantera den fria förenings- och förhandlingsrätten och för att eliminera slavarbete, barnarbete och diskriminering mellan könen inklusive lönediskriminering. Incitament bör enligt motion *U358 (s) yrkande 13* skapas för företag att arbeta på ett sätt som gör att klyftor mellan länder och människor kan minska.

Sverige, som har ratificerat ILO:s åtta kärnkonventioner, måste enligt motion *U349 (s) yrkande 10* samt kommittémotionerna *U357 (s) yrkande 10* och *U354 (s) yrkande 5* försöka förmå alla stater att ratificera dessa och ILO:s arbete måste få ökad tyngd. I den sistnämnda motionens *yrkande 6* begär Socialdemokraterna att Sverige i framtagandet av strategier för utvecklingsamarbete lägger större tonvikt på hur mottagarlandet tillämpar sin lagstiftning rörande barnarbete. Också i *yrkandena 4 och 17* behandlas barnarbete, och där pläderar Socialdemokraterna för utrotande av barnarbete och för att statistiken om barnarbete även ska tydliggöra flickors utsatta position.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion *U20 (v) yrkande 7* att regeringen verkar för att svenska multinationella företag undertecknar globala ramavtal. Sambandet mellan handelspolitik och mänskliga rättigheter tas upp i *yrkande 8* där *Vänsterpartiet* framhåller att Sverige bör motsätta sig att Singaporefrågorna inkluderas i handelsavtal.

Miljöpartiet begär i partimotion *U201 (mp) yrkande 8* att Sverige inom FN ska driva frågorna om företags ansvar för mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. I kommittémotion *U22 (mp) yrkandena 11 och 12* föreslås ett aktivt svenskt engagemang både inom FN och EU för att understödja en utveckling som innebär att företagen får ett tydligare ansvar för mänskliga rättigheter och att möjligheterna till ansvarsutkrävande inklusive skadestånds- och straffansvar förbättras. Svenska statliga företag bör avkrävas MR-policyer och dessa bör följas upp.

Utskottets överväganden

Utskottet vill i detta avsnitt av betänkandet inledningsvis understryka rätten till facklig organisering. Utskottet anser att handel och investeringar är viktiga, inte minst i utvecklingsländer och i länder som drabbats av konflikt, eftersom handel i sig kan bidra till stabilitet och efterfrågan på fungerande regelverk, något som är till gagn för uppbyggnaden av en rättsstat.

Många utvecklingsländer står inför stora utmaningar vad gäller klimat och miljöhänsyn, korruptionsbekämpning och respekt för mänskliga rättigheter. Svenska företag har ett generellt gott rykte när det gäller socialt och miljömässigt ansvarstagande. I skrivelse 2007/08:89 Sveriges politik för global utveckling framhåller regeringen att Sverige genom en löpande dialog med företrädare för våra samarbetsländers regeringar, deras näringsliv och civila samhälle, ska bidra till ökad kunskap om och efterlevnad av universella uppförandekoder och andra instrument såsom FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Utskottet vill understryka vikten av en sådan dialog men betonar samtidigt att arbetet med företags sociala och miljömässiga ansvar inte får användas som ett protektionistiskt instrument. Tvärtom ska detta ses som ett led i en frihandelspolitik.

Utskottet värdesätter att regeringen i nära samarbete med svenska företag ska fördjupa bilaterala samarbeten när det gäller socialt och miljömässigt ansvarstagande. Här vill utskottet som exempel nämna regeringens samarbete med Kina med fokus på mänskliga rättigheter, miljö och grundläggande arbetsvillkor som lett till en bred dialog kring handel och globalisering. Ett bilateralt avtal med Kina undertecknades i juni 2007. När statsministern i april 2008 besökte Kina tog han upp frågor om de mänskliga rättigheterna inklusive mänskliga rättigheter i arbetslivet samt frågor om företagens sociala ansvar m.m. Detta välkomnas av utskottet.

Vad gäller motionsförslagen om kampen mot dumpade arbetsvillkor konstaterar utskottet att regeringen i maj 2007 beslutade om en sammanhållen svensk ILO-strategi 2007–2009. I strategins övergripande mål ingår att Sverige ska verka för att fler medlemsstater ratificerar och efterlever ILO:s konventioner. I detta arbete är ILO:s kärnverksamhet och arbete för att främja anständiga arbetsvillkor, *decent work*, av central betydelse. *Decent work* utgör ett överbyggande begrepp för hur sociala värden, fackliga rättigheter och drägliga arbetsvillkor – uttryckta i ILO:s normer – ska integreras i den globala ekonomin.

Sverige stöder ILO:s arbete för universell ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter (områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete). Utskottet ser positivt på att samtliga EU-länder ratificerat dessa åtta konventioner.

Sverige bidrar genom Sidas samarbetsavtal med ILO till organisationens projekt inriktade på småföretagsutveckling, infrastruktur, hiv/aids, avskaffande av barnarbete samt nätverk för att främja arbete för ungdomar. Enligt utskottet är det önskvärt att Sverige verkar för att EU:s medlemsstater gemensamt agerar till stöd för universell ratifikation av ILO:s kärnkonventioner. Här kan Sverige ha en pådrivande roll, inte minst under det

svenska EU-ordförandeskapet. Ett framgångsrikt arbete i denna riktning kan bidra till minskade klyftor mellan arbetstagare i fattiga respektive rika länder.

Utskottet vill också framhålla att frågan om rättigheter i arbetslivet är ett av de spörsmål som kan föras in i den samarbetsdialog som Sverige för med varje samarbetsland. Detta ligger också i linje med förklaringen om EU:s utvecklingspolitik, Europeiskt samförstånd. Enligt den ska EU-institutionerna och medlemsstaterna i sin utvecklingspolitik främja människovärdigt arbete för alla i enlighet med ILO:s program.

I detta sammanhang vill utskottet peka på att regeringen i december 2007 publicerat rapporten Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan (Ds 2008:7) som tagits fram av en interdepartemental arbetsgrupp. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet.

ILO har sedan 2000 årligen publicerat globala rapporter på de fyra huvudområdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt (2000, 2004 och 2008), icke-diskriminering i arbetslivet (2003 och 2007), förbud mot tvångsarbete (2001 och 2005) och förbud mot barnarbete (2002 och 2006). I rapporterna beskrivs den globala situationen på det aktuella huvudområdet och presenteras en rad förslag till åtgärder. Utskottet har i tidigare betänkande redovisat en rad uppgifter ur 2002 års rapport om förbud mot barnarbete. Tillsammans med de enskilda staternas rapporter om konventionstillämpningen utgör ILO:s globala rapporter underlag för behandling och ställningstaganden på organisationens årliga arbetskonferens. Också andra källor används vid granskning och uppföljning. Vad gäller åtgärder mot och könsuppdelad statistik om barnarbete redovisas omfattande information i ILO:s rapport *The end of child labour: Within reach* från 2006. Rapporten är en uppföljning av en motsvarande rapport från 2002. Även könsuppdelade statistiska uppgifter ingår.

Utskottet understryker i likhet med regeringen betydelsen också av de frivilliga åtaganden som företagen gör i arbetet med företags sociala och miljömässiga ansvar. För att ytterligare stimulera detta arbete ser utskottet det som värdefullt att regeringen avser att fördjupa dialogen med svenska företag kring mänskliga rättigheter. Likaså är det angeläget att fördjupa den internationella dialogen kring transparensfrågor för näringslivet och verktyg för företagens arbete för mänskliga rättigheter. Utskottet vill också framhålla vikten av att befintliga regelverk om socialt ansvarstagande omsätts i praktisk handling. Det gäller såväl lagstiftning i enskilda länder som de frivilliga ramverk som finns inom bl.a. OECD och FN.

Vad gäller motionsförslaget om krav på MR-policy i statliga företag konstaterar utrikesutskottet att motionsförslag med likartad inriktning behandlats av näringsutskottet. Det gäller förslag om riktlinjer för hur statliga företag ska agera i olika avseenden, exempelvis när det gäller regionalpolitisk hänsyn, hållbar utveckling, etik och socialt ansvar. Näringsutskottet

ser inget behov av att riksdagen gör uttalanden i denna typ av frågor. I näringsutskottets betänkande 2007/08:NU4 hösten 2007 konstaterades att det pågår en översyn av statens bolagsförvaltning, och utskottet fann inget skäl för riksdagen att nu göra uttalanden i olika detaljfrågor. Riksdagen beslutade i enlighet med näringsutskottets förslag (rskr. 2007/08:37).

När det gäller frågan om gränsöverskridande fackliga rättigheter som behandlas i en motion vill utskottet, i likhet med vad arbetsmarknadsutskottet i betänkande 2006/07:AU9 anført med anledning av ett motsvarande motionsförslag, peka på det fackliga samarbete i Europa som bedrivs i EFS (Europeiska fackliga samorganisationen/European Trade Union Confederation, ETUC). EFS består i dag av 81 medlemsorganisationer från 36 länder och representerar totalt ca 60 miljoner löntagare i hela Europa. EFS söker bl.a. påverka europeisk politik och lagstiftning i sysselsättningsfrågor och sociala frågor.

I en motion begärs att regeringen verkar för undertecknande av globala ramavtal, en form av avtal mellan internationella fackliga organisationer och multinationella företag.

Utskottet noterar att ett globalt ramavtal på TCO:s webbsida beskrivs som en bindande överenskommelse mellan ett globalt branschfack och ett multinationellt företag som i avtalet förbinder sig att respektera mänskliga rättigheter i arbetslivet. LO-TCO:s biståndsnämnd förklarar på sin webbsida framväxten av globala ramavtal som ett direkt svar på globaliseringen av ekonomin. Ökad handel, flöde av kapital och utländska investeringar har skapat behov av globala regelverk. Tanken med globala ramavtal är enligt LO-TCO:s biståndsnämnd att ställa upp villkor som aldrig får brytas inom en koncern oavsett var i världen verksamheten bedrivs, och som sedan konkretiseras och kompletteras på nationell nivå.

I dag finns det enligt TCO drygt 40 globala ramavtal inom multinationella koncerner, och en stor del av dessa är svenska. Ramavtalen bygger främst på ILO:s kärnkonventioner samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag, men kan i övrigt ha olika utformning. Genom de globala ramavtalen förbinder sig företagen att följa att de olika ländernas lagstiftning om minimilöner och arbetsvillkor. Företaget förbinder sig att respektera rätten att bilda fackföreningar och att förhandla kollektivt, det ska motverka tvångs- och barnarbete och motverka all diskriminering. Alla fackföreningar som är verksamma inom koncernen ska gemensamt arbeta för att mänskliga rättigheter i arbetslivet efterlevs. Avtalen ålägger enligt TCO även underleverantörer att följa samma regler.

De refererade beskrivningarna, hämtade från hemsidor inom fackföreningsrörelsen, ger vid handen att globala ramavtal syftar till att, genom avtal mellan arbetsgivare och fackliga organisationer, främja mänskliga rättigheter i arbetslivet. Utskottet konstaterar att Sveriges stöd till arbetet för universell ratifikation och uppfyllande av ILO:s kärnkonventioner har samma syfte. Till detta kommer att Sverige också stöder genomförande av

ILO:s trepartsdeklaration om principer rörande multinationella företag och socialpolitik liksom genomförande av OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

I ett motionsförslag förespråkas att de s.k. Singaporefrågorna – dvs. områdena investeringar, offentlig upphandling, konkurrenspolitik och handelsprocedurer – inte ska ingå i handelsavtal. Utskottet konstaterar att exempelvis i EPA-avtal behandlas även handelsrelaterade frågor som handelsprocedurer och regelverk för investeringar och konkurrens. Utskottet slutbehandlar i dag i betänkande 2007/08:UU5 Sveriges politik för global utveckling regeringens skrivelse 2007/08:89 i samma ämne och går där närmare in på handelsrelaterade frågor, däribland EPA-avtalen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U15 (s) yrkande 11, U20 (v) yrkandena 7 och 8, U22 (mp) yrkandena 11 och 12, U201 (mp) yrkande 8, U349 (s) yrkandena 9–11, U354 (s) yrkandena 4–6 och 17, U357 (s) yrkandena 3, 9 och 10 samt U358 (s) yrkandena 2, 7 och 13.*

Mänskliga rättigheter och migration

Motionerna

Vänsterpartiet efterlyser i partimotionerna 2006/07:Sf222 (v) yrkandena 5 och 6 respektive Sf277 (v) yrkandena 5 och 6 svenskt agerande i FN för att finansieringen av FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) ändras för att medge en mer långsiktig planering av verksamheten. Regeringen bör i alla lämpliga sammanhang verka för en utvidgning av flyktingkommissariatets mandat till att inkludera även internflyktingar.

I partimotionerna 2006/07:Sf222 (v) yrkande 4 och Sf277 (v) yrkande 4 begär *Vänsterpartiet* att Sverige avslutar sitt medlemskap i IOM. I motionerna framhålls att ledande organisationer för mänskliga rättigheter, däribland Amnesty International och Human Rights Watch, under flera år riktat kritik mot att IOM:s aktiviteter i många fall står i strid med grundläggande mänskliga rättigheter.

Utskottets överväganden

I motioner begärs svenskt agerande i FN för att möjliggöra en mer långsiktig finansiering av FN:s flyktingkommissariat, UNHCR, samt ett utökat mandat avseende internflyktingar.

UNHCR:s uppgift är att skydda flyktingar världen över och att övervaka och uttolka FN:s flyktingkonvention. I dag finns i världen uppskattningsvis 10 miljoner människor som flytt över nationsgränser och 25 miljoner människor som är internflyktingar. Sverige lämnar UNHCR ett starkt stöd och var 2007 dess tredje största givare (efter USA och Japan).

På senare tid, inte minst sedan UNHCR:s nuvarande chef, FN:s flyktingkommissarie Antonio Guterres, tillträdde har interna reformer av organisationen genomförts. En av förändringarna innebär att UNHCR:s budgetstruktur delats upp i fyra pelare, varav en avser internflyktingar. Syftet med den nya budgetstrukturen är att ge UNHCR verktyg för mer långsiktig och förutsägbar planering.

Just frågan om hur det internationella samfundet ska kunna skydda människor som är på flykt inom det egna landets gränser betecknade FN:s flyktingkommissarie Guterres som kanske det största flyktingproblemet i dag när han i mars 2008 besökte riksdagen. Utskottet välkomnar att den svenska regeringen fortsatt är pådrivande i denna fråga. Samtidigt vill utskottet framhålla att ansvaret att skydda och på olika sätt bistå internflyktingar i första hand ligger på de enskilda staterna. Att UNHCR tagit på sig ett utökat ansvar för internflyktingar innebär inte att organisationen får mandat att hjälpa dessa att lämna landet. Ett sådant mandat skulle innebära att det internationella samfundet inlöser, eller övertar, det berörda landets skyldighet att respektera och garantera sina medborgares mänskliga rättigheter.

IOM, som tas upp i en motion, är en internationell migrationsorganisation utanför FN-systemet. Organisationen bildades 1951 och har i dag en verksamhet som spänner över många olika områden, alltifrån transporter av återvändande flyktingar och migranter till konfliktförebyggande åtgärder, program mot människohandel och humanitära insatser. Medlemskretsen har vuxit väsentligt på senare år, och IOM har nu 122 medlemsstater. Under årens lopp har organisationen kommit att utvecklas till en plattform för internationell migrationspolitisk diskussion. Sverige är aktivt engagerat i IOM och följer noga utvecklingen i organisationen och dess relevans.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:Sf222 (v) yrkandena 4–6 och Sf277 (v) yrkandena 4–6.

Bilateralt, regionalt och globalt arbete för de mänskliga rättigheterna

Bilateralt arbete för de mänskliga rättigheterna

Motionen

Socialdemokraterna uttrycker i kommittémotion U349 (s) yrkande 35 djup oro över att statsministern uttalat att han i bilaterala samtal inte tar upp enskilda fall som rör kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Partiet understryker regeringschefens skyldighet att synliggöra om svenska medborgare utomlands eller andra länders medborgare får sina mänskliga rättigheter kränkta.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att regeringen i skrivelse 109 redogör för huvuddragen i det bilaterala, regionala och globala arbetet för de mänskliga rättigheterna. Vad gäller det bilaterala arbetet består detta av tre huvudkomponenter:

- Dialog, stöd och kritik
- MR-dialogerna
- MR-rapporterna

På många håll i betänkandet, och då inte minst i de avsnitt som behandlar enskilda länder, redovisas exempel på hur Sverige använder dessa instrument för att söka påverka andra länders regeringar att respektera de mänskliga rättigheterna.

Arbetet för att främja mänskliga rättigheter ges hög prioritet i svensk utrikespolitik. I arbetet med att främja de mänskliga rättigheterna ingår att, när så är lämpligt, ta upp övergrepp mot enskilda. Utgångspunkten måste då vara att alla sådana situationer ska utgå från individens väl och att aktionen ska bidra till att få stopp på det pågående övergreppet. En viktig del av ansträngningarna för att främja de mänskliga rättigheterna bedrivs i dag genom EU och dess yttre förbindelser. Sammanlagt tar Sverige och EU upp flera hundra enskilda fall varje år.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U349 (s) yrkande 35*.

Europeiska unionen

Utskottets överväganden

Utskottet noterar att i många motioner som tas upp på olika håll i detta betänkande – och då inte minst yrkanden som rör förhållanden i enskilda länder – framläggs förslag om att Sverige ska påverka EU till ett visst agerande mot länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna eller agera i en viss riktning i t.ex. FN. Detta är enligt utskottet ett uttryck för EU:s ökade tyngd på människorättsområdet och för en ökad medvetenhet om styrkan i ett gemensamt agerande från EU och dess medlemsstater.

Värnandet av de mänskliga rättigheterna är centralt i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet följer på en rad olika sätt fortlöpande EU:s ansträngningar för att skydda och främja de mänskliga rättigheterna. En viktig källa för att få en sammanhållen överblick över unionens människorättsrelaterade arbete är den årsrapport om mänskliga rättigheter som EU offentliggör varje år. Rapporten, som publicerats för nionde gången, syftar till att illustrera hur de gemensamma värden som EU grundar sig på kan omvandlas till verksamhet relaterad till mänskliga rättigheter vad avser tredjeländer, multilaterala organisationer och i fråga om ett antal tematiska frågor, däribland avskaffande av dödsstraff och tortyr.

En rad instrument och initiativ är knutna till EU:s främjande av mänskliga rättigheter:

- Gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter.
- Handlingsplaner inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken.
- EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter.
- Framställningar och uttalanden.
- Dialoger om mänskliga rättigheter (inbegripet riktlinjer för dialoger om mänskliga rättigheter och samråd).
- Trojkasamråd om mänskliga rättigheter med bl.a. kandidatländerna.
- Klausuler om de mänskliga rättigheterna i samarbetsavtal med tredje-länder.
- Finansieringsinstrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter i världen.

Utskottet anser att det är viktigt med en vidareutveckling av EU:s förmåga att snabbt agera när tredjeländer kränker de mänskliga rättigheterna. Männskörättspolitikerna måste integreras i EU:s politik gentemot tredjeländer, och kvinnors rättigheter måste inkluderas i alla sådana sammanhang.

Utskottet välkomnar att Sverige under ordförandeskapet i EU hösten 2009 kommer att arbeta för ytterligare fördjupning av det gemensamma arbetet för de mänskliga rättigheterna. Detta gäller såväl inom EU som externt med målet att uppnå full respekt för, och genomförande av, de mänskliga rättigheterna. Det gäller inom samtliga delar av utrikespolitiken. Utskottet ser positivt på att arbetet för de mänskliga rättigheterna blir en del av Tjeckiens, Frankrikes och Sveriges gemensamma 18-månadersprogram.

Förenta nationerna

Motionerna

Socialdemokraterna presenterar i kommittémotion U352 (s) yrkande 2 sin vision av en reformerad beslutsordning för folkrätten och internationell lag som innebär beslutsfattande med kvalificerad majoritet i säkerhetsrådet eller generalförsamlingen och avskaffad vetorätt. Samsyn och enigt agerande är önskvärt. För att bli legitimt och mer relevant behöver säkerhetsrådet utvidgas – utan maktförskjutning till den rika delen av världen och utan fler permanenta medlemmar – för att bli mer representativt för världens folk. Möjligheterna till insyn och initiativ från internationella folkrörelser och folkvalda parlament bör öka.

I kommittémotion U349 (s) yrkandena 38–40 understryker Socialdemokraterna att Sverige måste ge sitt stöd till arbetet i FN:s MR-råd och framhåller att rådets specialrapportörer är viktiga för arbetet. Det är angeläget att finna former för hur icke-statliga organisationer ska kunna delta i MR-rådet.

Vänsterpartiet anser enligt partimotion 2006/07:U258 (v) yrkandena 7 och 8 att Sverige ska främja en starkt ställning i säkerhetsrådet för länder med stor fattig befolkning och ett vetofritt säkerhetsråd. Sverige bör också verka för att kompetenskraven när det gäller rekrytering till olika poster i världsorganisationen höjs (yrkande 14) och att kvinnorepresentationen i FN:s administration och olika organ förbättras (yrkande 15). Svenskt agerande efterfrågas i yrkande 10 för att ökad tyngd ska ges åt de FN-organ som arbetar med frågor rörande ekonomiska och sociala frågor samt fattigdomsbekämpning. FN bör få en djupare förankring i folkliga sociala rörelser, och Sverige bör agera för detta (yrkande 16).

Utskottets överväganden

Med anledning av motionsförslagen om reformering av FN:s säkerhetsråd konstaterar utskottet att någon förändring av säkerhetsrådets sammansättning eller vetorätten ännu inte kommit till stånd, trots de reformförslag som lagts fram i samband med förberedelserna för och genomförandet av FN:s världstoppmöte 2005.

Utskottet har på senare år i betänkandena 2004/05:UU9 och 2005/06:UU15 redovisat sin syn på säkerhetsrådet. Därvid har utskottet understrukt vikten av att ett beslut om reformering av säkerhetsrådet verkligen kommer till stånd så att rådet blir mer representativt och därmed legitimt. Säkerhetsrådet bör återspegla dagens geopolitiska realiteter och inte gårdagens maktförhållanden. Utskottet vill i likhet med tidigare uttalanden understryka vikten av att Sverige medverkar till att skapa förutsättningar för ett beslut som innebär att säkerhetsrådet blir mer legitimt och effektivt. Det innebär att representationen måste stärkas, inte minst från regioner som Afrika, Asien och Latinamerika.

Vad gäller vetorätten i säkerhetsrådet vidhåller utskottet sin tidigare redovisade uppfattning att det vore önskvärt att helt och hållet avskaffa vetorätten i säkerhetsrådet. I dag kan användning av vetorätten medföra handlingsförklammning i situationer där ett kraftfullt agerande från världssamfundet är önskvärt, vilket i sin tur kan leda till att det uppstår allvarliga hot mot internationell fred och säkerhet. Avskaffande av permanent medlemskap respektive vetorätt i säkerhetsrådet bör även fortsatt utgöra ledstjärnor för regeringens ställningstaganden när det gäller reformering av säkerhetsrådet. Det förefaller dock orealistiskt att man i närtid skulle nå fram till beslut om avskaffande av permanent medlemskap och vetorätt i säkerhetsrådet. Det är emellertid angeläget att stärka en vetofri kultur och att motverka att vetorätten utökas till nya medlemmar. Sverige bör enligt utskottet fortsatt förespråka en regelbunden översynmekanism avseende säkerhetsrådet för att undvika fastlåsnings i en permanent medlemskrets och för att göra det möjligt att utvärdera de nya medlemmarnas engagemang för global fred och säkerhet.

Vad gäller motionsförslag om FN:s råd för mänskliga rättigheter vill utskottet erinra om att beslutet om att skapa rådet fattades vid generalförsamlingens 60:e session, med Sveriges tidigare utrikesminister Jan Eliasson som ordförande. Rådet ersätter den tidigare kommissionen för mänskliga rättigheter som kritiserades från många håll för bristande trovärdighet på grund av att MR-förbrytare ingick som medlemmar. Sverige hade en viktig roll vid tillblivelsen av det nu verksamma MR-rådet, stöder rådet och agerar för att få till stånd en effektiv verksamhet där. I fråga om specialrapportörer, som tas upp i en motion, delar utskottet uppfattningen att specialprocedurer – som innefattar såväl specialrapportörer som särskilda arbetsgrupper – är viktiga för verksamheten i MR-rådet. Utskottet konstaterar att Sverige verkar för specialprocedurer i MR-rådet. Sverige anser det angeläget att icke-statliga organisationer kan delta i MR-rådets verksamhet och driver på även i denna fråga.

Det kan konstateras att institutionella frågor upptagit mycket tid i rådet sedan dess tillkomst. Utskottet instämmer i uppmaningen från kabinetssekreterare Frank Belfrage i hans anförande i MR-rådet den 5 mars 2008, att det nu är angeläget att rådet snarast går över till att ta sig an en rad brådskande substansfrågor inom sitt ansvarsområde.

Enligt utskottet är det angeläget att Sverige, inte minst genom den samordning som sker i EU-kretsen, verkar för ett aktivt och kraftfullt MR-råd. Enligt vad utskottet erfarit har den förändrade röstfördelningen jämfört med rådets föregångare, MR-kommissionen, inte medfört att de värsta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna uppmärksammats. Utskottet noterar att MR-rådet antagit 14 landspecifika resolutioner som kritiserar Israel, men inga som berör länder som Zimbabwe, Nordkorea respektive Iran. Diktaturstater har sökt motarbeta rådets universella granskning av FN:s medlemsländer och försökt kontrollera det arbete som bedrivs av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Det är enligt utskottet angeläget att Sverige och EU fortsatt verkar för ett fungerande MR-råd som förmår fatta beslut i situationer där de mänskliga rättigheterna allvarligt kränks och som stöder FN:s arbete för de mänskliga rättigheterna. Utskottet menar att detta är en viktig uppgift inte minst under det svenska EU-ordförandeskapet andra halvåret 2009.

I en motion begärs att Sverige ska verka för högre kompetenskrav vid rekrytering till FN. Utskottet konstaterar att en av huvudkomponenterna i den tidigare nämnda rapporten *In larger freedom*, utarbetad av FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan inför FN-toppmötet 2005, avsåg reformeringen av FN-sekretariatet. Vid toppmötet beslutades om viktiga inledande steg när det gäller reformering av FN-sekretariat och styrning m.m. Därefter har beslut fattats om flera viktiga reformer av FN-sekretariatet.

Sverige har, tillsammans med Sydafrika, Chile och Thailand, inom ramen för det s.k. Fyrnationsinitiativet utarbetat konkreta reformförslag vad gäller FN:s styrning och förvaltning utifrån ett medlemsstatsperspektiv. I september 2007 presenterades 32 rekommendationer som, utöver mandatcykeln, planerings- och budgetprocessen samt behov av ökad dialog, behandlar personalfrågor med fokus på transparent, meritbaserad rekrytering, inte minst till de högsta tjänsterna. Detta var också fokus för en tematisk debatt om managementfrågor som generalförsamlingens ordförande organiserade i april 2008.

Utskottet delar uppfattningen i ett motionsförslag om att kvinnorepresentationen inom FN-sekretariatet – liksom på övriga håll inom FN-systemet – måste stärkas. Utskottet värdesätter agerande för att fler kvinnor ska söka högre tjänster inom FN-systemet och kan konstatera att detta har rönt framgång i flera fall. En fråga där Sverige är drivande gäller genomförandet av säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet där Sverige främjar bl.a. arbetet med rekrytering och nominering av kvinnlig personal till fredsbevarande operationer.

Vad gäller möjligheterna för icke-statliga organisationer (NGO) att få insyn i och kunna påverka inom FN-systemet vill utskottet framhålla att Sverige verkar för att så ska bli fallet. Här kan här framhållas att Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) 2007 efter omröstning fått konsultativ NGO-status i FN:s ekonomiska och sociala kommitté (Ecosoc). Detta kunde åstadkommas tack vare aktivt svenskt påverkansarbete och gott samarbete med dåvarande EU-ordförandeskapet. RFSL:s kanadensiska systerorganisation valdes också in.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *2006/07:U258 (v) yrkandena 7 och 8, 10 och 14–16, U349 (s) yrkandena 38–40 samt U352 (s) yrkande 2.*

Europarådets och OSSE:s arbete för mänskliga rättigheter

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar att Sverige ska prioritera arbetet med de mänskliga rättigheterna under ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté 2008. Under ordförandeskapet kommer Sverige att föreslå en ny strategi för arbetet med barnets rättigheter för åren 2009–2011.

Som framgår av skrivelsen ska Sverige under ordförandeskapet i ministerkommittén prioritera genomförandet av beslut om att koncentrera verksamheten till kärnområden, dvs. de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstaten. Ytterligare prioriteringar är att verka för att också andra stater inom Europarådet arbetar systematiskt med mänskliga rättigheter, t.ex.

genom att utarbeta nationella handlingsplaner för genomförandet av konventionerna om mänskliga rättigheter och att verka för att reformarbetet rörande Europadomstolen blir framgångsrikt. Utskottet ställer sig bakom prioriteringarna.

Utskottet har våren 2008 avlämnat betänkandena 2007/08:8 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2007 respektive 2007/08:UU6 Europarådet. I det sistnämnda betänkandet behandlas bl.a. motionsförslag om Europeiska au pair-avtalet, ett avtal som tagits fram inom Europarådet och som har beröringspunkter med de frågor om internationella regelverk rörande villkor i arbetslivet m.m. som behandlas i detta betänkande (främst i avsnittet Mänskliga rättigheter i handelspolitiken och i arbetslivet).

Mänskliga rättigheter i ett antal länder och geografiska områden i världen

Inledning

Utskottets överväganden

Regeringen presenterar i ett avsnitt i skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik en översikt över situationen för mänskliga rättigheter i olika delar av världen. I den del av betänkandet som följer här redovisar utskottet, med utgångspunkt i skrivelsen och motionsyrkanden om förhållanden rörande de mänskliga rättigheterna m.m. i vissa länder och geografiska områden i världen, sin syn på aktuella frågor. Varje huvudavsnitt inleds med några kortfattade kommentarer från utskottets sida när det gäller vissa aspekter på MR-situationen i den aktuella delen av världen varefter utskottet behandlar motionsförslagen.

Utöver de överväganden som presenteras nedan vill utskottet för en bild av den allmänna MR-situationen i enskilda länder i första hand hänvisa till de rapporter om mänskliga rättigheter i världens länder som regeringen publicerat i mars 2008 och som kan läsas på www.manskligarattigheter.se.

För flera av de länder som behandlas i den följande delen av betänkandet redovisar utskottet statistiska uppgifter om olika förhållanden i landet. För ett antal länder anges exempelvis rangordningen enligt FN-organet UNDP:s utvecklingsindex (*Human Development Index, HDI*), med vilket 177 länder för närvarande graderas (Sverige ligger på plats nr 6, Island på plats nr 1).

I tabellen nedan anges uppgifter avseende HDI för länder som behandlas nedan i betänkandet. Detta index är ett mått på ett lands levnadsförhållanden samt ekonomiska och sociala utveckling. HDI baseras på tre indikatorer som ska belysa vad som anses vara grundläggande mänsklig

utveckling: livslängd (mätt genom förväntad livslängd vid födseln), utbildningsnivå (mätt genom läs- och skrivkunnighet hos vuxna samt antalet inskrivna i primär, sekundär och högre utbildning) samt levnadsstandard (mätt genom inkomst per capita).

I tabellen redovisas också Freedom Houses demokratiindex för länderna. För att uppskatta graden av demokrati i ett land används s.k. demokratiindex. Ett index väger samman de faktorer som krävs för att folkstyre, politisk jämlikhet och frihet ska kunna sägas råda. Ett vederhäftigt och etablerat index i statsvetenskaplig forskning är Freedom Houses demokratiindex. Freedom House är en obunden organisation som sedan 1978 genomför årliga undersökningar där världens självständiga stater och andra politiska enheter bedöms och klassificeras utifrån graden av demokrati och frihet. Siffran 1 enligt Freedom Houses rangordning representerar den högsta graden av frihet medan siffran 7 representerar den lägsta graden.

Tabell. Rangordning av länder enligt Human Development Index respektive Freedom House Index för länder och geografiska områden som nämns i det följande i betänkandet

	HDI	Freedom House Index		
		Politiska rättigheter	Medborgerliga rättigheter	Grad av frihet (sammanvägt resultat)
<i>Europa</i>				
Ryssland	67	6	5	Ej fri
Turkiet	84	3	3	Delvis fri
Vitryssland	64	7	6	Ej fri
<i>Afrika</i>				
Eritrea	157	7	6	Ej fri
Etiopien	169	5	5	Delvis fri
Somalia	..	7	7	Ej fri
Somaliland
Sudan	147	7	7	Ej fri
Västsahara
Zimbabwe	151	7	6	Ej fri
<i>Mellanöstern och Nordafrika</i>				
Egypten	112	6	5	Ej fri
Libanon	88	5	4	Delvis fri
Irak	..	6	6	Ej fri
Iran	94	6	6	Ej fri
<i>Amerika</i>				
Bolivia	117	3	3	Delvis fri
Brasilien	70	2	2	Fri
Chile	40	1	1	Fri
Colombia	75	3	3	Delvis fri
Costa Rica	48	1	1	Fri

	HDI	Freedom House Index		
		Politiska rättigheter	Medborgerliga rättigheter	Grad av frihet (sammanvägt resultat)
El Salvador	103	2	3	Fri
Guatemala	118	3	4	Delvis fri
Honduras	115	3	3	Delvis fri
Kuba	51	7	7	Ej fri
Nicaragua	110	3	3	Delvis fri
USA	12	1	1	Fri
Venezuela	74	4	4	Delvis fri
Asien				
Bangladesh	140	5	4	Delvis fri
Burma	132	7	7	Ej fri
Indonesien	107	2	3	Fri
Kina	81	7	6	Ej fri
Nordkorea	..	7	7	Ej fri

Källor: Human Development Report 2007/08 respektive Freedom House Index 2008.

Europa och Centralasien

Utskottets överväganden

Efter det kalla krigets slut har situationen för de mänskliga rättigheterna förbättrats på ett fundamentalt sätt i Europa. Viktiga skäl till detta är EU:s utvidgning och de regelverk och institutioner för övervakning som inrättats i Europa. Verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) liksom Europarådets roll bör framhållas i sammanhanget. Utskottet instämmer i den huvudsakligen positiva bild som regeringen redovisar i skrivelsen såvitt avser främst EU-området och EES-länderna. Det finns dock, som anges i skrivelsen, även i denna del av Europa, vissa tillkortakommanden vad avser MR-situationen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att utvecklingen i vissa länder i Östeuropa och Centralasien går framåt vad gäller respekten för mänskliga rättigheter men att många av länderna står kvar på en nivå med uppenbara brister, exempelvis genom inskränkningar i HBT-personers rättigheter och avseende sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, eller utvecklas i negativ riktning. Tre exempel på länder med en positiv utveckling är främst Ukraina men även Georgien och Moldavien.

I Vitryssland är respekten för de mänskliga rättigheterna fortfarande svag, och ingen förbättring har skett under det senaste året. Utskottet ser med oro en utveckling som innebär omfattande gripanden och fängslanden av politiskt oppositionella, reglering från universitet av politiskt engagerade studenter och tvångsförflyttningar av människor inom landet. Utskottet ser

positivt på att Sveriges strategi för utvecklingssamarbetet med Vitryssland 2007–2010 är inriktad på stöd till demokratiseringsprocessen samt humanitära och regionala projekt.

I Ryssland har, som regeringen utvecklar närmare i skrivelsen, läget för de mänskliga rättigheterna försämrats. Utskottet har tidigare i betänkandet välkomnat att regeringen under Sveriges ordförandeperiod i Europarådet 2008 avser att uppmärksamma Rysslands förpliktelser vad gäller avskaffande av dödsstraffet och ratificering av protokoll 14 rörande Europadomstolen, om frågorna inte lösts innan dess. Utskottet konstaterar, i likhet med regeringen i rapporten Mänskliga rättigheter i Ryssland 2007, att det politiska klimatet i Ryssland har hårdnat under senare tid. Det finns enligt utskottet anledning att beklaga att de senaste årens ändringar i val- och partilagstiftningen i Ryssland medfört en försvagning av det redan tidigare svaga partiväsendet.

Ryssland förblir ett av världens farligaste länder för journalister, konstaterar Utrikesdepartementet i den nyss nämnda MR-rapporten där uppgifter redovisas om att fem journalister mördades i Ryssland under 2006 och att journalister avlider även under oklara omständigheter. Till detta kommer problem med öppna trakasserier och själv censur. Organisationen Reportrar utan gränser anger pressfrihetsindex för Ryssland till 144:e plats av 169 länder, vilket är sämre än 2006. Också företrädare för oppositionella partier har en svår tillvaro i Ryssland.

Turkiet är ett av de europeiska länder där situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna har förbättrats de senaste åren. Som framgår av utskottets ställningstagande i det följande till motionsförslag rörande MR-situationen i landet är det angeläget att reformarbetet drivs vidare.

Turkiet

Motionerna

Enligt *Vänsterpartiet* i kommittémotion 2006/07:U205 (v) yrkandena 1 och 2 bör Sverige inom EU verka för att Turkiet erkänner att ett folkmord begicks på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier i Ottomanska riket. Ett erkännande av detta folkmord bör ingå som en del av uppfyllandet och förverkligandet av Köpenhamnskriterierna. Sverige bör inom EU arbeta för att så blir fallet.

Vänsterpartiet anser enligt kommittémotion 2006/07:U224 (v) yrkandena 1–5 att Sverige i EU ska verka för att Turkiet, före ett EU-medlemskap, påvisar att landets reviderade lagar när det gäller demokratiska och mänskliga rättigheter genomförs i praktiken. Sverige bör på det internationella planet agera för att kurdernas nationella och kulturella rättigheter respekteras. I bilaterala kontakter och inom EU bör Sverige arbeta för att förmå Turkiet att göra det kurdiska språket till ett officiellt minoritetsspråk. Svenskt agerande begärs också för att Turkiet ska sänka sin 10-procentsspärr och

ändra vallagen så att vissa partier inte längre missgynnas samt för att landet ska ta bort de begränsningar av yttrandefriheten som finns i landets strafflag.

I den enskilda motionen 2006/07:U303 (c) *yrkande 1* förespråkas vaksamhet och tydlighet vad gäller de mänskliga rättigheterna i Turkiet. I *yrkandena 2 och 4* begärs ett svenskt erkännande av folkmordet på assyrier/syrianer 1915–1918 samt svenska insatser inom EU och FN för internationellt erkännande av detta folkmord. Enligt *yrkande 3* bör en oberoende forskningskommission inrättas.

I de enskilda motionerna 2006/07:U305 (fp) *yrkandena 1 och 2* och U308 (fp) *yrkandena 1 och 2* anförs att Sverige bör verka för att förmå Turkiet att öppna historiska arkiv, så att sanningen om folkmordet på armenier, assyrier/kaldéer/syrianer och pontiska greker under 1915–1918 blir känd. Inom EU bör Sverige verka för ett turkiskt erkännande av detta folkmord.

I den enskilda motionen U377 (mp, s, kd, v) efterfrågas ett erkännande av folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer, pontier, romare m.fl. i nuvarande Turkiet 1915–1919.

Utskottets överväganden

I anslutning till EU:s beslut i december 2004 att inleda förhandlingar (förhandlingarna inleddes därefter i oktober 2005) om medlemskap med Turkiet rekommenderade EU-kommissionen en intensifierad dialog mellan EU:s institutioner och medlemsstater och Turkiet på ett flertal områden och att det civila samhället skulle spela en viktig roll i denna dialog. Bland de frågor som pekades ut kan i detta sammanhang nämnas situationen i sydöstra Turkiet, som måste normaliseras, och att särskild uppmärksamhet måste ägnas kurdernas rättigheter, kvinnors rättigheter, jämställdhet, yttrandefrihet, religionsfrihet, fackliga rättigheter och kampen mot tortyr. Europaparlamentet poängterade vikten av stöd till enskilda organisationer som arbetar med frågor om mänskliga rättigheter i Turkiet.

EU:s beslut i december 2004 utgjorde startskottet för en lång och omfattande process där Turkiet ska anpassa område efter område inom landets administration och juridiska system till EU:s regelverk och uppfylla Köpenhamnskriterierna fullt ut. Förmågan att uppfylla det första politiska kriteriet har varit och är av avgörande betydelse. Detta kriterium innebär att landet politiskt måste vara en stabilt fungerande demokrati och ett rättssamhälle som respekterar de mänskliga rättigheterna och garanterar skydd av minoriteter.

Som framgått deltog Turkiets premiärminister Tayyip Erdoğan den 2 april 2008 i ett gemensamt möte i riksdagen med ledamöter från utrikesutskottet och EU-nämnden. En stor del av mötet ägnades åt frågor kring Turkiets process med sikte på ett EU-medlemskap och då inte minst frågor om upp-

fyllande av Köpenhamnskriterierna. Premiärminister Erdoğan kommenterade de pågående förhandlingarna och belyste olika aspekter på reformarbetet inom Turkiet, bl.a. med sikte på ett turkiskt medlemskap i EU.

Utskottet konstaterar att det i EU:s årsrapport om de mänskliga rättigheterna 2007 slås fast att kandidatlandet Turkiets reformprocess har gått vidare i tidigare reformer har fortsatt att leda till positiva resultat. Ytterligare insatser krävs dock enligt årsrapporten. Det gäller särskilt på områden som yttrandefrihet, där ett betydande antal personer fortfarande åtalas för att fredligt ha uttryckt sina åsikter. Lagstiftningen måste anpassas till europeisk standard. EU noterar en minskad förekomst av rapporter om tortyr och misshandel. En del fall rapporteras dock fortfarande och kampen mot strafflöshet måste intensifieras. Vidare måste toleransen i fråga om religionsfrihet stärkas och de svårigheter som drabbar icke-muslimska minoriteter lösas. När det gäller minoriteters rättigheter och kulturella rättigheter, inklusive romernas, är Turkiets strategi enligt EU:s årsrapport fortfarande restriktiv. Landet behöver också vidta ytterligare åtgärder vad gäller kvinnors, barns och fackföreningars rättigheter.

I Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i Turkiet 2007, som publicerades den 27 mars 2008, konstateras att det under de senaste åren vidtagits en rad reformer som ett resultat av Turkiets närmande till EU. Stora delar av såväl konstitutionen som övrig lagstiftning har reviderats i linje med Köpenhamnskriterierna. Politiska kriser med koppling till parlaments- och presidentvalen ägde rum under 2007. Demokratien kom stärkt ut ur kriserna men reformarbetet blev lidande.

Den turkiska regeringens program innehåller starka åtaganden om fortsatta reformer, och man har bl.a. aviserat planer på en omfattande revision av konstitutionen, vilka ska säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och garantera individens rättigheter snarare än statens. Det finns i dag, i såväl konstitutionen som strafflagstiftningen, en tendens att skydda staten, dess högsta företrädare, organ och dess flagga snarare än att skydda individen från övergrepp från staten, enligt Utrikesdepartementets MR-rapport.

EU följer kontinuerligt och ingående situationen i kandidatländerna med utgångspunkt i anslutningspartnerskapet, ett årligt strategidokument om EU:s utvidgningspolitik och en årlig framstegsrapport. I november 2007 publicerade kommissionen det senaste strategidokumentet (KOM [2007] 663) och en framstegsrapport (KOM [2007] 661) om Turkiet. Ett antal frågor pekas ut där Turkiet enligt kommissionen måste göra ytterligare ansträngningar.

Vad gäller religionsfrihet vill utskottet nämna att kommissionen bl.a. begär att Turkiet ska sörja för att icke-muslimska religiösa samfund kan förvärva status som juridisk person och utöva sina rättigheter och att icke-muslimska minoriteter får möjlighet till högre religiös utbildning inklusive utbildning av egna präster. Vidare bör Turkiet sörja för likabehandling av turkiska och utländska medborgare när det gäller rätten att utöva sin reli-

gion genom deltagande i verksamhet som bedrivs av religiösa samfund. Lagstiftning bör antas för att förhindra att de som vägrar att göra militärtjänst av samvetsskäl eller av religiösa skäl åtalas och döms flera gånger. Enligt Utrikesdepartementet, i den senaste årsrapporten om mänskliga rättigheter i Turkiet, förefaller samhället ha blivit mer polariserat kring fundamentala frågor som sekularism. Vissa grupper tycks ha svårt att acceptera de förändringar som sker i landet. Det finns enligt rapporten tecken som tyder på ökad intolerans mot personer som uppfattas som annorlunda, vilket föranlett attacker på bl.a. kristna företrädare och hot mot "frispråkiga" journalister, författare, MR-organisationer och akademiker. Enligt Utrikesdepartementets rapport finns också tecken på att trakasserier mot HBT-personer har ökat. Utskottet vill framhålla att dessa tendenser framför allt måste mötas med fortsatt beslutsamt reformarbete i linje med Köpenhamns-kriterierna.

Motionsförslagen om minoriteters kulturella rättigheter och skydd av minoriteter föranleder utskottet att nämna att kommissionens framstegsrapport anger att Turkiet bör sörja för kulturell mångfald och främja respekt för och skydd av minoriteter i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt i överensstämmelse med bästa praxis i medlemsstaterna. Den faktiska tillgången till radio- och tv-sändningar på andra språk än turkiska bör förbättras och åtgärder vidtas för att stödja undervisningen i andra språk än turkiska. Utrikesdepartementets MR-rapport slår fast att den turkiska regeringen, trots uttalanden om behovet av ökad utveckling och demokrati i sydöstra delarna av landet, inte förmått förändra situationen och att många kurder lever under svåra ekonomiska och sociala förhållanden och diskrimineras i fråga om åtnjutandet av kulturella rättigheter.

De nämnda kommissionsdokumenten har legat till grund för rådsslutsatser om EU:s utvidgning och reformtakten i Turkiet. Slutsatserna antogs vid rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) den 10 december 2007.

I rådsslutsatserna välkomnades lösningen av den politiska och konstitutionella krisen i Turkiet tidigare under året. Krisens utgång stärkte demokratin. Genomförandet av parlaments- och presidentvalen 2007 skedde enligt rådet med full respekt för demokratiska normer och rättsstatsprincipen. Rådet drog slutsatsen att det höga valdeltagandet och den bredare representationen i det nya parlamentet illustrerar det turkiska folkets önskan om demokrati, stabilitet och framsteg.

Den turkiska regeringens uttalade avsikt och förnyade utfästelse att fortsätta reformprocessen och ta itu med rådande brister välkomnades av ministerrådet. Den pågående processen med att revidera konstitutionen blir avgörande för möjligheterna att fullt ut integrera europeiska normer i den turkiska konstitutionen. I rådsslutsatserna i december 2007 betonades dock

att denna process inte bör fördröja länge emotsedda reformer, särskilt inom områdena yttrande- och religionsfrihet, där Turkiet behöver gå vidare utan dröjsmål. Väsentliga ytterligare ansträngningar behövs också på andra områden, ansåg rådet och exemplifierade med minoriteters rättigheter.

I februari 2008 antog rådet (GAERC) ett reviderat partnerskapsavtal med Turkiet. Där uppmanades landet att ta fram en tidsplan och att ange särskilda åtgärder inriktade mot de nya prioriteringarna som, vad gäller kortsiktiga prioriteringar för de närmaste ett à två åren, innefattar bl.a. demokrati och rättsstatsprinciper, mänskliga rättigheter, civila och politiska rättigheter, ekonomiska och sociala rättigheter, minoriteters rättigheter, kulturella rättigheter och skydd av minoriteter.

Den turkiska vallagen tas upp i ett motionsförslag. Vallagen stadgar att för att ett politiskt parti ska få platser i parlamentet, måste det vara representerat i åtminstone hälften av alla provinser och en tredjedel av dessas distrikt och att det dessutom måste uppnå 10 % av rösterna på nationell nivå. Detta leder till svårigheter framför allt för partier som har en regional bas. Tioprocentströskeln gör att många ifrågasätter om folkets politiska vilja korrekt avspeglas i parlamentet. Spärren för representation i Turkiets parlament, som tas upp i en motion, är den högsta bland de europeiska parlamentariska systemen. Även om Europadomstolen har fastslagit att den inte står i strid med rätten till fria val noteras samtidigt att det är önskvärt att spärren sänks.

Utskottet ser positivt på att målet för Sveriges utvecklingssamarbete med Turkiet 2005–2009 ska vara att stärka den fortsatta demokratiseringsprocessen och respekten för de mänskliga rättigheterna samt bidra till att Turkiet blir väl förankrat i europeiska värdegemenskaper och samarbetsstrukturer. Utgångspunkter för det framtida samarbetet är de goda erfarenheterna från tidigare insatser i landet och att det svenska samhället aktivt medverkar. Verksamheten ska ha två huvudinriktningar: stöd till de mänskliga rättigheterna och samarbete till stöd för Turkiets integration i Europa.

I Turkiet finansierar EU projekt via EIDHR (det europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter, se ovan) och det nya instrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i världen. I flera fall sker samarbete med Europarådet.

Som framgått begärs i flera motioner ett erkännande av att ett folkmord begicks 1915 på armenier m.fl. I en motion föreslås att ett turkiskt erkännande av att ett folkmord begicks 1915 ska utgöra en del av uppfyllandet av Köpenhamnskriterierna, i andra motioner förespråkas forskning och öppenhet för att klarlägga händelseförloppen kring 1915.

Utskottet har genom åren i ett antal betänkanden behandlat motionsförslag om ett svenskt erkännande av att ett folkmord begicks mot armenier m.fl. kring 1915. I betänkande 1999/2000:UU11 anförde utskottet att ”det är angeläget och nödvändigt med en officiell redovisning och erkännande av

folk mordet på armenierna. 1985 fastslogs i FN och i Europaparlamentet att det ottomanska riket begått folk mord på det armeniska folket i början av detta sekel.”

I efterhand framkom emellertid att ingen särskild behandling av armeniernas situation förekommit i form av en FN-resolution, vare sig 1985 eller vid någon annan tidpunkt. Så hade inte heller skett rörande assyrierna/syrierna eller kaldéerna. Detta konstaterade utskottet i betänkande 2001/02: UU8 och frångick därför sitt tidigare ställningstagande med följande motivering: ”Utskottets ställningstagande vad avser folk mord på armenier skulle mot den bakgrunden aldrig ha formulerats på det sätt som nu blev fallet.” Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Nu, 2008, konstaterar utskottet, i likhet med vad som anförts i flera betänkanden tidigare under 2000-talet, att händelser som tas upp i motionerna inträffade vid tiden för första världskriget och innan den nuvarande turkiska staten upprättades. Någon officiell svensk syn har inte formulerats i frågan om händelserna under det osmanska riket var ett folk mord. Folk mord betraktas inom modern folkrätt som ett brott som medför ansvar, oberoende om en stat är part till relevanta konventioner eller inte. Folk mord definieras främst i folk mordskonventionen från 1948. Andra relevanta juridiska instrument inkluderar stadgarna för tribunalen för Rwanda och Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Frågan om huruvida ett brott begåtts mot dessa avgörs av juridiska instanser. Utskottet menar att det som drabbade armenier, assyrier/syrianer och kaldéer under det osmanska rikets tid sannolikt skulle betraktas som folk mord enligt 1948 års konvention, om den hade varit i kraft vid den aktuella tidpunkten.

Utskottet vill i likhet med tidigare understryka att det är viktigt att de massaker som drabbat armenier, assyrier/syrianer och kaldéer kan diskuteras öppet. Enligt utskottet krävs, om detta ska bli möjligt, förutom öppenhet också förutsättningslös historisk forskning.

Det råder fortfarande oenighet bland experter om olika händelseförlopp i anslutning till det osmanska imperiets sönderfall. Detta gäller också de bakomliggande orsakerna och hur övergreppen ska rubriceras. En större öppenhet och samsyn kring detta skulle kunna bidra till förbättrade relationer inte bara mellan olika grupper i Turkiet utan också med Armenien och Grekland.

Spörsmål av denna karaktär var länge närmast tabubelagda i Turkiet. Under senare år har dock en försiktigt positiv utveckling skett. Konferenser har arrangerats i ämnet och en rad böcker publicerats. Frågan har vidare debatterats i medierna och uppmärksammats av turkiska enskilda organisationer. Här har Turkiets EU-medlemskapsprocess haft en positiv inverkan.

Turkiets regering har föreslagit att en turkisk-armenisk historiekommision ska tillsättas för att gemensamt studera frågan. Man har också talat om behovet av respekt för olika åsikter. Enligt turkiska myndigheter är nu de osmanska arkiven öppna för oberoende forskare. Utskottet vill understryka betydelsen av full öppenhet i alla relevanta arkiv, också i andra länder.

Utrikesminister Carl Bildt har i en riksdagsdebatt under innevarande riksmöte varnat för att politiska beslut i andra länder som fastslår en viss historieskrivning i värsta fall kan leda till uppblossande intolerans mot religiösa minoriteter i Turkiet. Den armenisk-ortodoxa kyrkans överhuvud i landet, Mesrob II, har uttryckt sig i samma anda.

Enligt utskottets uppfattning är fri forskning, fri tillgång till fakta och fri debatt utgångspunkter för en försoningsprocess som måste komma till stånd på många håll i det gamla osmanska imperiet. Utskottet delar den uppfattning som Sveriges utrikesminister och EU:s utvidgningskommissionär gett uttryck för – att det i dagsläget är riskfyllt att störa en begynnande och ömtålig nationell process. Samtidigt vill utskottet understryka vikten av att det internationella forskarsamfundet ges bästa möjliga förutsättningar för oberoende studier och diskussion om etniska och religiösa minoriteter vid upplösningen av det osmanska imperiet. Utskottet välkomnar att utrikesministern till företrädare för den turkiska regeringen framfört synpunkter med denna innebörd.

Utrymmet för fri debatt i Turkiet måste enligt utskottet vidgas, och förutsättningarna för detta skulle förbättras genom att artikel 301¹ om ”förolämpande av turkiskheten” i landets strafflag avskaffas eller revideras. I Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i Turkiet 2007 slås fast att den nämnda paragrafen ger mycket stort utrymme för inskränkningar av yttrandefriheten. Utskottet konstaterar att paragrafen har kommit att bli en symbol för inskränkningar i yttrandefriheten. Utskottet förutsätter att frågan om en öppen, fri forskning och debatt om historieskrivningen avseende perioden 1915–1918 fortsatt lyfts fram vid kontakter mellan länderna i syfte att läka sår och stärka yttrandefrihetens ställning i hela Turkiet.

Utskottet välkomnar mot denna bakgrund att den turkiska regeringen – efter att ha berett frågan i många år – i början av april 2008 överlämnade ett förslag om revision av strafflagens artikel 301 till parlamentet. Förslaget, som antogs av parlamentet i slutet av april, ingår i ett större reformpaket som betecknas som ett ”frihetspaket” eller ett ”demokratipaket”.

¹ Artikel 301 lyder i engelsk översättning enligt följande: (1) Public denigration of Turkishness, the Republic or the Grand National Assembly of Turkey shall be punishable by imprisonment of between six months and three years. (2) Public denigration of the Government of the Republic of Turkey, the judicial institutions of the State, the military or security structures shall be punishable by imprisonment of between six months and two years. (3) In cases where denigration of Turkishness is committed by a Turkish citizen in another country the punishment shall be increased by one third. (4) Expressions of thought intended to criticize shall not constitute a crime.

Utskottets förhoppning är att reformpaketet signalerar att den turkiska regeringen nu avser att återuppta reformarbetet med inriktning på ett EU-medlemskap.

En annan händelse i Turkiet på senare tid inger dock oro. Det gäller beslutet i konstitutionsdomstolen i april 2008 om att ta upp den anmälan från den turkiska riksåklagaren till behandling där denne har begärt att regeringspartiet AKP ska upplösas och 71 AKP-politiker inklusive premiärminister Erdoğan och utrikesminister Gül ska förbjudas att delta i alla former av partipolitik de närmaste fem åren. I riksåklagarens anmälan anges att AKP brutit mot grundlagens sekulära principer och att partiets företrädare utnyttjar den demokratiska processen för att driva Turkiet mot en islamistisk statsbildning baserad på sharialagar.

Utskottet anser att förbud mot eller upplösande av politiska partier är en synnerligen långtgående åtgärd som bör användas med yttersta återhållsamhet. Denna uppfattning har, med anledning av de nämnda händelserna, också framförts av EU:s utvidgningskommissionär Olli Rehn som återoppar riktlinjer från Europarådet om bästa tillvägagångssätt (*best practice*) för europeiska demokratier. Enligt dessa skulle ett förbud eller upplösande endast vara motiverat i fråga om partier som förespråkar användning av våld eller som använder våld för att störta den demokratiska konstitutionella ordningen, något som knappast är tillämpligt i den nu aktuella frågan. EU har under lång tid betonat att Turkiet måste reformera sin lagstiftning om politiska partier, inklusive finansieringen av dessa. Utskottet menar att det nu aktuella domstolsärendet understryker behovet av en sådan reformering, något som också aviserats av den turkiska regeringen. Utskottet konstaterar att det är mycket som står på spel i hanteringen av denna fråga. Det finns farhågor för att uppmärksamheten nu vänds mot domstolsärendet i stället för mot det angelägna reformarbete som skulle påskynda Turkiets EU-integration.

Av vad utskottet anfört ovan följer att förberedelserna för ett turkiskt EU-medlemskap måste innebära att de mänskliga rättigheterna sätts högt på dagordningen i landets reformarbete. Köpenhamnskriterierna måste uppfyllas fullt ut. Det är angeläget att Turkiet erkänner sina minoriteter och deras kulturhistoriska arv. Enligt Europakonventionen ska envar stå helt fri att välja och utöva sin religion. Turkiet lovade respektera vissa religiösa minoriteter redan vid Lausannefördraget 1923. Vidare är Turkiet part till merparten av alla relevanta konventioner om mänskliga rättigheter, vilka enligt landets konstitution har överhöghet över nationell rätt.

Med anledning av de motioner som behandlas i detta betänkande konstaterar utskottet att vägen till ett turkiskt EU-medlemskap går via fortsatta reformer, pluralism och åsiktsfrihet. Detta hindrar självfallet inte att kritik ska riktas mot förhållanden som inte är förenliga med ett fullt EU-medlemskap. En fortsatt demokratisk och ekonomisk utveckling i Turkiet skulle gagna såväl landets invånare som omvärlden. Den regionala stabiliteten

skulle öka. Ett demokratiskt och dynamiskt Turkiet som fullt ut respekterar individers och minoriteters rättigheter och som är fast förankrat i den europeiska integrationen stärker hela Europa. Utskottet understryker mot denna bakgrund vikten av att reformprocessen i Turkiet vad gäller de mänskliga rättigheterna får ett tydligt genomslag såväl i lagstiftningen som i invånarnas dagliga liv.

Ett enigt utskott står fast vid sitt stöd för Turkiets EU-medlemskapsprocess. Detta budskap framfördes den 20 februari 2007 vid överläggningar i riksdagen med en delegation från Turkiets utrikesutskott. Det svenska stödet för Turkiets process mot EU-medlemskap kom likaså till tydligt uttryck i samband med besöket i april 2008 av den turkiske premiärministern. Från svensk sida poängterades vid de båda nämnda besöken att ett omfattande reformarbete återstår i Turkiet innan ett EU-medlemskap kan bli aktuellt. Från turkisk sida förklarade man sig fast besluten att fortsätta processen mot ett EU-medlemskap. Motsvarande budskap har i december 2007 framförts av utrikesutskottets ordförande, tillika president i OSSE:s parlamentariska församling, vid ett möte med den turkiske utrikesministern Ali Babacan.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U205 (v) yrkandena 1 och 2, 2006/07:U224 (v) yrkandena 1–5, 2006/07:U303 (c) yrkandena 1–4, 2006/07:U305 (fp) yrkandena 1 och 2, U308 (fp) yrkandena 1 och 2 samt U377 (mp, s, kd, v).

Afrika

Utskottets överväganden

Utvecklingen i Afrika söder om Sahara uppvisar flera positiva tendenser även om utmaningarna är många och övergrepp är vanligt förekommande i samband med konflikter. Denna beskrivning, som redovisas i skrivelsen, instämmer utskottet i.

Utskottet ser positivt på att demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna gradvis förbättras i Afrika. Detta sker dock med allvarliga undantag, exempelvis i Sudan/Darfur, Zimbabwe och på Afrikas Horn, något som utskottet tar upp i sina överväganden nedan med anledning av motionsförslag. Många gånger finns en utvecklad lagstiftning, men den dagliga tillämpningen brister. Ett institutionellt ramverk för att främja de mänskliga rättigheterna byggs upp, bl.a. i form av Afrikanska unionen och regionala organ, men har hittills i flera fall visat bristande förmåga att ta itu med brott mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottet behandlar våren 2008 i betänkande 2007/08:UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter frågor om inriktningen på Sveriges nya Afrikapolitik.

Gränsöverskridande konflikter i Afrika

Motionerna

Socialdemokraterna konstaterar i kommittémotion U360 (s) yrkandena 7 och 11 att Sudan och Afrikas horn med Djibouti, Eritrea, Etiopien och Somalia präglas av både interna och gränsöverskridande konflikter. En hållbar lösning på konflikterna förutsätter uppbyggnad av fungerande rättsstater på demokratisk grund och att politiska fångar frisläpps.

Vänsterpartiet anser i kommittémotion 2006/07:U275 (v) yrkande 12 att Sverige som enskild stat, i EU och i FN ska uppmana Etiopien att följa AU:s och FN:s beslut om skiljedom när det gäller Badmeområdet och dra sig tillbaka därifrån. Enligt yrkandena 11 och 13 bör Sverige skarpt kritisera Eritreas intrång i FN:s skyddszon mellan Etiopien och Eritrea och landets inblandning i Sudans interna konflikter. Sverige bör enligt yrkande 17 fördöma Etiopiens militära ingripande i Somalia som ett brott mot folk-rätten och rikta kritik mot Eritreas inblandning i den somaliska konflikten.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion U249 (v) yrkandena 1–4 att Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen bör verka för att de etiopiska ockupationstrupperna lämnar Somalia och att all utländsk militär inblandning i landet upphör. Ett långsiktigt arbete bör inledas så att en freds- och försoningsprocess om Somalia kan påbörjas och innefatta frågor om både förhållandena i Somalia och relationerna mellan Somalia och de grannstater som är inblandade i rådande konflikt. Sverige bör återta erkännandet av övergångsregimen i Somalia.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis i detta avsnitt betona vikten av att förebygga och hantera konflikter. Att stödja länder som genomgått en konflikt och påbörjat ett fredligt återuppbyggnadsarbete är högt prioriterat av regeringen och utgör också ett huvudmål i den gemensamma EU–Afrika-strategin.

Rättsstaten har avgörande betydelse för möjligheterna till fred och säkerhet. Det är enligt utskottet positivt att regeringen, som anges i skrivelse 2007/08:109, avser att verka för att sambandet mellan demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatens betydelse befasts. Utskottet välkomnar, som framgått tidigare i betänkandet, den stärkta inriktningen på demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingsarbetet.

Samma dag som detta betänkande beslutas av utskottet tar utskottet i ett annat betänkande, bet. 2007/08:UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter, ställning till regeringens skrivelse 2007/08:67 i samma ämne samt motioner med anknytning till skrivelserna. Där tar utskottet också upp en rad frågor rörande förebyggande och hantering av konflikter i Afrika, stöd till länder som genomgått konflikter, förebyggande insatser m.m.

Utskottet behandlar i detta sammanhang några motionsförslag som rör gränsöverskridande konflikter där två eller flera av länderna Eritrea, Etiopien och Somalia är involverade. Länderna präglas av såväl interna som gränsöverskridande konflikter. Afrikas horn är en av världens fattigaste regioner, med återkommande behov av humanitärt stöd.

Ett av de aktuella motionsyrkandena rör gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea beträffande Badmeområdet.

Under tre decennier fram till 1993 styrdes Eritrea som en etiopisk provins. Efter en lång befrielsekamp blev Eritrea, efter ett regimskifte i Etiopien, en självständig nation genom en fredlig självständighetsprocess. I den processen slogs det aldrig fast exakt var gränsen gick i det glest befolkade och några hundra kvadratkilometer stora Badmeområdet. Den frågan kom i stället upp senare när förhållandena mellan de båda länderna försämrades. I maj 1998 gick trupper från Eritrea in på territorium som tidigare kontrollerats av Etiopien. I det spända läge som rådde mellan de två länderna kunde man inte med fredliga medel lösa den territoriella dispyt som uppstod, och en väpnad konflikt bröt ut med tiotusentals dödsoffer som resultat.

Till följd av ett fredsavtal mellan Eritrea och Etiopien 2000 upprättades en oberoende gränskommission med uppgift att behandla hela gränstragningen mellan länderna. Den slog i april 2002 fast att Badme tillhör Eritrea. I mars året därpå kom ett förtydligande, där kommissionen meddelade att områdena runt Badme var etiopiska, medan Badme stad var eritreansk. Inledningsvis accepterade de båda länderna utslaget, vilket de hade förbundit sig att göra. Etiopien har dock sedan några år tillbaka klargjort att man ogillar men accepterar gränskommissionens beslut men vill ha en dialog om själva genomförandet och de problem som utslaget resulterat i, bl.a. genom att byar delats mitt itu. Eritrea vill inte ha en dialog förrän demarkeringen är genomförd. Relationerna mellan de båda länderna fortsätter att vara mycket spända. Etiopien har ännu inte dragit tillbaka sina trupper från Badme stad och Eritrea har infört restriktioner som försvårar arbetet för FN:s fredsbevarande trupp i området.

Utskottet konstaterar att FN:s säkerhetsråd har uppmanat båda parter att bidra till en lösning på gränskonflikten och inte förhindra FN:s arbete. Ett första viktigt steg är att Etiopien omedelbart accepterar gränskommissionens beslut och möjliggör att en demarkering av gränsen kan genomföras. Samtidigt är Eritreas restriktioner mot FN-missionens verksamhet mycket oroande och ger fel signaler om Eritreas villighet att medverka till en fredlig lösning på konflikten. Eritrea måste därför återta sina restriktioner och krav riktade mot FN-insatsen. EU:s ministerråd har antagit slutsatser med denna innebörd och uppmanat Etiopien att vidta omedelbara och konkreta steg för att möjliggöra en demarkering av gränsen. I regeringens utrikesdeklaration 2008 anges att Sverige stöder en lösning av gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea på folkrättens grund i enlighet med den skiljedom som parterna har åtagit sig att genomföra. Utskottet vill understryka

vikten av att nå ett slut på gränskonflikten och välkomnar ställningstagandet från ministerrådet respektive den svenska regeringen. Utskottet värdesätter regeringens besked i utrikesdeklarationen 2008 om att Sverige, som deltar i den internationella kontaktgruppen för Somalia, ytterligare ska stärka engagemanget i landet så fort situationen där tillåter.

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som tar sikte på Etiopiens och Eritreas inblandning i den somaliska konflikten.

Somalia har sedan 1991 saknat en fungerande regering. Landet har i stället varit skådeplats för utdragna strider mellan olika klanbaserade miliser och krigsherrar. Allianserna i dessa strider har snabbt skiftat vilket bidragit till kaoset i landet. Den övergångsregering som bildades 2004, efter förhandlingar med flera krigsherrar och politiker, erkändes internationellt men lyckades aldrig upprätta kontroll över territoriet. Situationen i Somalia misstänks enligt uppgift från Utrikesdepartementet ha tilldragit sig intresse från al-Qaeda.

Övergripping från milisgrupper och den allmänna laglösheten anses ha medfört att många somalier välkomnade de islamiska domstolarnas förbund (UIC), en rörelse som växt fram sedan 1995. Dess beväpnade anhängare tog kontroll över delar av landet, och under 2006 lyckades UIC ta kontroll över huvudstaden Mogadishu och stora delar av södra och centrala Somalia.

USA försökte utan framgång stoppa domstolarnas frammarsch genom en allians av krigsherrar. Den somaliska övergångsregeringen som satt belägrad i staden Baidoa bad Etiopien om hjälp. Etiopien genomförde i december 2006 en militär invasion till stöd för Somalias internationellt erkända regering, men med hänvisning till det egna landets säkerhet. Utrikesminister Bildt beklagade i ett uttalande Etiopiens intåg i Somalia och uppmanade Etiopien att omedelbart dra tillbaka sina förband. Efter den etiopiska interventionen har Afrikanska unionen (AU) beslutat om en fredsmission (AMISOM) till stöd för en politisk lösning och för att påskynda ett tillbakadragande av etiopisk trupp. FN:s säkerhetsråd har i resolution 1744 den 21 februari 2007 välkomnat såväl etableringen av AU:s mission som Etiopiens beslut att dra bort sina trupper från Somalia.

Utskottet ser positivt på att Sverige och EU aktivt deltar i ansträngningarna att få till stånd en bestående lösning på situationen i Somalia, bl.a. genom den internationella kontaktgruppen för Somalia. Uppgiften för denna är att åstadkomma samsyn och samordning av omvärldens reaktion på situationen i Somalia. Sverige har ett särskilt sändebud för Afrikas horn och har också varit pådrivande i arbetet inom EU och har, tillsammans med andra länder, arrangerat och finansierat ett antal möten som fört processen framåt. I rådsslutsatser den 12 februari 2007 bekräftades EU:s vilja att stödja ansträngningarna att få till stånd en försoningsprocess i Somalia, vilket välkomnas av utskottet. Utskottet anser att det är angeläget att det internationella samfundet fortsätter verka för att få till stånd en bred politisk process i Somalia som kan leda till fred, försoning och utveckling.

Sverige ger bistånd till Somalia. Utskottet noterar att regeringen i februari 2007 beslutade om ett nytt strategidokument, ett s.k. förhållningssätt, för Sveriges biståndsfinansierade stöd till freds- och försoningsprocessen och de omfattande humanitära behoven i Somalia.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U275 (v) yrkande 11–13 och 17, U249 (v) yrkandena 1–4 samt U360 (s) yrkandena 7 och 11.

Eritrea

Motionerna

Socialdemokraterna begär i kommittémotion U349 (s) yrkande 36 att regeringen ska ta upp bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna med företrädare för Eritrea. Dawit Isaak och andra fängslade i motsvarande situation måste omedelbart släppas fria eller få en rättvis rättegång enligt internationellt vedertagna rättsnormer. Motsvarande krav framförs även i kommittémotionerna U360 (s) yrkandena 12 och 15 samt U15 (s) yrkande 35.

Vänsterpartiet framhåller i kommittémotion 2006/07:U275 (v) yrkandena 6 och 7 att Sverige enskilt och som medlem av EU bör understödja en demokratisk utveckling, förstärka respekten för de mänskliga rättigheterna och medverka till uppkomsten av ett rättssamhälle i Eritrea. Sverige bör enskilt och som FN- och EU-medlem, verka för avskaffande av Eritreas rättsvidriga specialdomstolar, vilkas verksamhet står i strid med de mänskliga rättigheterna.

Vänsterpartiet förespråkar i yrkandena 8 och 9 att Sverige ska verka för att de tidningar som stängts av regeringen i Eritrea åter ges möjlighet att komma ut och att landets politiska fångar frigges. Sverige bör bistå den generation av unga eritreaner som befinner sig i exil med grundläggande utbildning som skulle kunna vara en betydande resurs i ett framtida demokratiskt Eritrea (yrkande 5). I yrkande 10 framhåller Vänsterpartiet att Sverige måste intensifiera sina ansträngningar att få journalisten Dawit Isaak frigiven.

I den enskilda motionen 2006/07:U267 (s) yrkandena 1–3 begärs att Sverige verkar för att en svensk representant får träffa Dawit Isaak och för att han släpps fri. Motionärerna anser att Sverige, bilateralt och genom EU, måste föra en kontinuerlig politisk dialog med Eritreas regering, bl.a. om respekten för de mänskliga rättigheterna i landet.

I de enskilda motionerna 2006/07:U271 (s) yrkandena 1–5 och U364 (s) yrkandena 1–5 begärs att Sverige ska verka för att en svensk representant får träffa Dawit Isaak och för att han släpps fri.

I den enskilda motionen 2006/07:U306 (*fp, m, c, kd, v, mp*) understryks att regeringen bör uppmärksamma Dawit Isaaks situation. Motsvarande yrkande framförs i de enskilda motionerna U207 (*m*) respektive U332 (*fp, kd, m, mp, c, v*).

Utskottets överväganden

Eritrea är ett mycket fattigt land. Landet ligger på plats 157 av 177 rankande länder enligt FN-organet UNDP:s utvecklingsindex (Human Development Index).

Kriget mellan Etiopien och Eritrea 1998–2000 resulterade i över 70 000 döda och svårt lidande för befolkningen i båda länderna. Den olösta gränskonflikten med Etiopien dominerar fortsatt. Frustrationen över den politiska utvecklingen i Eritrea är stor, såväl i fråga om den inrikespolitiska situationen som när det gäller landets utrikesrelationer. Gränskonflikten används ofta som bevekelsegrund för omfattande restriktioner och övergrepp på de mänskliga rättigheterna, konstaterar Utrikesdepartementet i rapporten Mänskliga rättigheter i Eritrea 2007. Parlamentets arbete och nationella val skjuts fortsatt på framtiden, samtidigt som oppositionsgrupper förbjuds att verka.

Under våren 2001 uppstod en opposition mot presidenten och hans kontroll över det statsbärande partiet (Peoples' Front for Democracy and Justice, PFDJ), det enda parti som är tillåtet i landet. Från och med augusti 2001 började PFDJ reagera med alltmer auktoritära medel mot denna interna opposition. Presidenten för högsta domstolen avsattes. Samma år greps ledande företrädare för oppositionen, regeringen och PFDJ. Fristående tidningar stängdes och flera journalister greps. Dessa personer hålls alltjämt vid årsskiftet 2007–2008 fängslade, utan åtal och rättegång. Fortfarande sker fängslanden av journalister och regimkritiker, något som utskottet finner oacceptabelt. De specialdomstolar som nämns i en motion skapades 1997 och finns fortfarande kvar. Skälet uppgavs vara att komma till rätta med det stora antalet utestående mål i det reguljära domstolsväsendet. I dessa domstolar agerar juridiskt utbildade militärer som domare. De kan åsidosätta domar som utdömts av vanliga domstolar, varför åtalade kan dömas en andra gång. Åtalade får inte biträdas av försvarare. Utslag av dessa domstolar kan inte överklagas.

Såväl Sverige som EU är starkt kritiska mot såväl de nämnda specialdomstolarna som mot den även i övrigt negativa utvecklingen för mänskliga rättigheter i Eritrea, däribland vad gäller de politiska fångar och journalister som fängslats och fortfarande inte givits en rättvis rättegång. Ordförandeskapet kritiserade i september 2006 på EU:s vägnar förhållandena i landet och konstaterade att elva parlamentsledamöter och tio journalister som greps 2001 fortfarande – i strid med eritreansk lagstiftning – hölls fängslade utan möjlighet till kontakt med yttvärlden, utan åtal och utan rätt till en korrekt rättegång. Dessa personer är fortfarande fängslade.

I uttalandet 2006 beklagade EU:s ordförandeskap djupt de allvarliga kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och vädjade till den eritreanska regeringen att offentliggöra uppgifter om var de nyss nämnda fångarna hålls fängslade och under vilka förhållanden samt om deras hälsotillstånd. Uttalandet innefattade också bl.a. en vädjan till Eritreas regering att antingen väcka åtal mot de gripna och ge dem en opartisk och offentlig rättegång med regelrätt juridiskt ombud eller att villkorslöst frige dem. Utskottet understryker att Sveriges regering måste fortsätta arbeta utifrån denna hållning.

Organisationen Reportrar utan gränser listade Eritrea sist på sin förteckning över pressfriheten bland världens länder 2007. Utskottet välkomnar att Sveriges regering tydligt klargjort – såväl i utrikesdeklarationen 2008 som i den nu aktuella MR-skrivelsen – att man i utrikespolitiken ska verka för stärkt yttrandefrihet. Att söka påverka Eritrea i detta hänseende är enligt utskottet en angelägen uppgift.

Journalisten Dawit Isaak är sedan 2001 är fängslad i Eritrea utan vare sig åtal eller en rättvis rättegång. Utskottet, som även i tidigare betänkanden uppmärksammat hans situation, konstaterar att det finns såväl humanitära som andra starka skäl till att han släpps fri och får återförenas med sin familj. Det är angeläget att regeringen fortsätter att arbeta för en snar lösning.

Utskottet välkomnar att utrikesministern i januari 2007 klargjort att frågan har fortsatt hög prioritet (svar på skriftlig fråga 2006/07:467). Samtidigt vill utskottet understryka att den tvärpolitiska Dawit Isaak-grupp som kämpar för att hans frigivande utgör ett viktigt komplement till de diplomatiska ansträngningarna. Motsvarande gäller andra fall där diplomatiska insatser görs för att utomlands tillfångatagna svenskar ska få sina rättigheter och sin frihet och där ett parlamentariskt engagemang kan utgöra ett värdefullt stöd.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U267 (s) yrkandena 1–3, 2006/07:U271 (s) yrkandena 1–5, 2006/07:U275 (v) yrkandena 5–10, 2006/07:U306 (fp, m, c, kd, v, mp), U15 (s) yrkande 35, U207 (m), U332 (fp, kd, m, mp, c, v), U349 (s) yrkande 36, U360 (s) yrkandena 12 och 15 samt U364 (s) yrkandena 1–5.

Etiopien

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion 2006/07:U275 (v) yrkandena 14–16 att Sverige, vad gäller konflikten mellan oromofolket och EPRDF-regeringen i Addis Abeba, bör ställa krav på att den etiopiska regeringen respekterar landets egen författning och oromofolkets nationella självbestämmanderätt. Sverige bör medverka till att den etiopiska regeringen respekterar oromofolkets och andra folkgruppers mänskliga rättigheter och

i sina kontakter med landets regering understryka nödvändigheten av en jämnare regional fördelning av landets resurser så att dessa i större utsträckning även kommer oromofolket och Ogadenprovinsen till del.

Utskottets överväganden

Etiopien är ett av världens fattigaste länder. Landet ligger på 169:e plats av totalt 177 länder på FN-organet UNDP:s utvecklingsindex (HDI).

Etiopiens grundlag tillgodoser flertalet krav på respekt för de mänskliga rättigheterna, men verkställigheten brister och problemen är omfattande.

Efter det att rebellgruppen Etiopiska folkets revolutionära demokratiska front (EPRDF) intagit Addis Abeba 1991 och bildat en regering inrättades ett federalt statsskick med en indelning av landet i nio etniskt baserade regioner. En koalitionsregering bildades. Spänningar uppstod snart mellan centralmakten och de regioner som ville bryta sig loss. I dessa regioner ansåg många att den decentralisering som skulle äga rum enligt den nya konstitutionen inte förverkligades.

I flera regioner, däribland Oromiya och Ogaden som båda tas upp i den aktuella motionen, pågår konflikter. I Etiopiens somaliregion, Ogaden, pågår en konflikt mellan regeringen och Ogaden National Liberation Front (ONLF). Det har rapporterats om MR-övergrepp såsom utomrättsliga avrättningar, tortyr och tvångsflyttningar från området. Det råder där en allvarlig humanitär situation.

Oromos är den största av de 70–80 etniska grupperna i landet och utgör ca 40 % av befolkningen. Enligt Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i Etiopien 2007 förekommer godtyckliga frihetsberövanden utan laglig grund bl.a. i samband med militärens insatser mot Al Itihad, ONLF och Oromos Liberation Front (OLF), vilka är utpekade av den etiopiska regeringen som terroriströrelser. Om ett attentat i form av exempelvis en minsprängning inträffar arresteras ofta lokalbefolkningen i närheten och beskylls för samarbete med förövarna. De som främst drabbas är oromer och etniska somalier. Human Rights Watch uppmärksammade i februari 2007 godtyckliga frihetsberövanden av 30–50 studenter, vissa minderåriga, i västra Oromiya. I samband med gripandena avled minst en person och flera personer skadades allvarligt.

Enligt Utrikesdepartementets MR-rapport sker arresteringar ofta på ett sådant sätt att berörda personer inte ges möjlighet att ta kontakt med anhöriga eller advokat. Enligt lagen ska häktade personer inom 48 timmar bli informerade om vad de anklagas för och få möjlighet att släppas mot borgen. Personer anklagade för särskilt allvarliga brott kan efter domstols godkännande hållas frihetsberövade i 14 dagar under tiden polisen genomför undersökningar. I praktiken, och särskilt på landsbygden, respekteras

ofta inte reglerna av polisen, och domstolarna har begränsad kapacitet att agera. Det finns uppgifter om totalt ca 70 000 frihetsberövade i Etiopien varav två tredjedelar uppges sitta kvarhållna i häkte i avvaktan på dom.

I maj 2005 ägde parlamentsval rum i Etiopien. Valen föregicks av en relativt öppen valkampanj med livlig debatt. Regeringskoalitionen EPRDF segrade samtidigt som oppositionen gjorde stora framsteg. Oroligheter i juni och november samma år ledde enligt officiella uppgifter till att ca 200 människor omkom samtidigt som tusentals arresterades. Ett antal ledande företrädare för det största oppositionspartiet (CUD), journalister och representanter för det civila samhället arresterades i november. Efter dessa händelser upphörde Sverige liksom andra givare med budgetstöd till Etiopien.

En fortlöpande dialog förs med Etiopiens regering om vikten av ökad demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter. Detta sker på en rad olika sätt. Inom ramen för Europeiska unionens politiska dialog med Etiopien, där Sverige har en aktiv roll, har flera samtal ägt rum med Etiopiens premiärminister. Vidare för Sverige tillsammans med andra stora biståndsgivare en nära dialog med Etiopien, bl.a. om vikten av god samhällsstyrning och ökad pluralism i det etiopiska samhället. Dessutom sker regelbundet direkta bilaterala kontakter med regeringsföreträdare samt företrädare för oppositionen och det civila samhället i Etiopien.

I EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 redovisas åtgärder som unionen vidtagit för att få till stånd en förbättring av situationen rörande de mänskliga rättigheterna i Etiopien. EU har tagit upp frågor rörande tortyr och misshandel med landet och uppmanat regeringen att upphöra med trakasserierna mot oppositionen och mot det civila samhällets organisationer och att i demokratisk anda föra en dialog med oppositionen. EU har också påtalat bristen på pressfrihet, att det sker statlig inblandning i privata mediers verksamhet och att ett stort antal journalister är fängslade. Människorättssituationen i samband med interna konflikter, exempelvis konflikten i Ogaden, utgör enligt EU en källa till oro, liksom de svårigheter som möter människorättsförsvarare i deras verksamhet. Trots begäran från EU om ett de facto-moratorium tillämpas dödsstraffet fortfarande i Etiopien.

Etiopiens konstitution från 1994 tillgodoser flertalet krav på respekt för de mänskliga rättigheterna. Utskottet anser att det är viktigt att Sverige och EU även i fortsättningen verkar för att Etiopien genomför de åtaganden som kommer till uttryck i konstitutionen. I detta ingår bl.a. att landet måste ta tydliga steg mot rättssäkerhet, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

FN:s utvecklingsprogram, UNDP, samordnar för närvarande stöd från flera givare, inklusive Sverige, för att stärka Etiopiens parlament, valmyndighet, landets kommissionär för de mänskliga rättigheterna, ombudsmannainstitution samt Etiopiens etik- och antikorrptionskommission. Flera givare, däribland Sverige, ger stöd till inhemska organisationer för upplysnings-

verksamhet om mänskliga rättigheter. Internationella rödakorskommittén arbetar med att utbilda personal inom militären och polisen i mänskliga rättigheter.

Sverige stöder därutöver nio olika paraplyorganisationer med omkring 150 medlemsorganisationer inom det civila samhället över hela landet. Ett flertal av dem är aktiva med projekt inom områdena mänskliga rättigheter och demokrati, avseende t.ex. barnets rättigheter, kvinnlig könsstympning, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive hiv/aids samt miljöfrågor.

Utskottet erinrar om att Etiopien är ett av de tolv länder med vilka Sverige ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete. Enligt vad utskottet erfarit har regeringen uppdragit åt Sida att utarbeta förslag till en ny strategi för utvecklingssamarbetet med Etiopien. Utvecklingssamarbetet ska i högre grad än tidigare inriktas på främjande av mänskliga rättigheter och demokrati, och alternativa kanaler ska användas i högre grad än tidigare.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2006/07:U275 (v) *yrkandena 14–16*.

Somalia

Motionerna

Socialdemokraterna förespråkar i kommittémotionerna U360 (s) *yrkande 8* och U15 (s) *yrkande 31* bidrag från det internationella samfundet för att få till stånd en utveckling som leder till att Somalia blir ett fredligt, jämlikt och demokratiskt land där de mänskliga rättigheterna respekteras. Säkerhetsfrämjande insatser, som insamling av vapen, nedrustning, demobilisering och återintegrering av tidigare soldater bör genomföras i somaliska regioner där relativ säkerhet har uppnåtts. Det är viktigt med stöd till försörjning och en fungerande civil samhällssektor.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion U249 (v) *yrkandena 5 och 6* att Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen bör verka för att ett proklamerat vapenembargo förverkligas och att en utredning görs av Sveriges och Säpos agerande rörande de svenskar som arresterades i Somalia och fördes till Etiopien.

Utskottets överväganden

Utskottet har tidigare i betänkandet behandlat motioner om Etiopiens och Eritreas agerande i den somaliska konflikten. Situationen för de mänskliga rättigheterna i Somalia utmärks av att fred och stabilitet inte kunnat åstadkommas, trots avsikterna i interimssstadgan (Transitional Federal Charter) som utgjorde en grundstomme i fredsuppgörelsen från 2004. I Utrikesdepartementets senaste rapport om mänskliga rättigheter i Somalia konstateras att säkerhetsläget, som präglas av politiskt våld, klanfejder och utbredd

brottslighet, försämrades under 2007. Övergångsregeringen (Transitional Federal Government, TFG) kontrollerar endast delar av landet och kan inte garantera efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna.

I rådsslutsatser i december 2007 från ministerrådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) fördömdes alla våldshandlingar, och alla parter uppmanades att upphöra med striderna och engagera sig för vapenstillstånd, förtroendebyggande åtgärder och säkerhetsarrangemang i försöken att nå varaktig fred.

Rådet uppmanade premiärministern i Somalias övergångsregering att bekräfta dennas åtagande att respektera och säkerställa respekten för internationell humanitär rätt och skydda den hotade civila befolkningen. Fred kan inte byggas på strafflöshet, betonade rådet och uppmanade den federala övergångsregeringen att utreda alla brott mot de mänskliga rättigheterna som begåtts i Somalia och att ställa de ansvariga inför rätta. Rådet har bett FN att använda sig av alla tillgängliga instrument för att förbättra övervakningen av situationen för de mänskliga rättigheterna i Somalia och EU har åtagit sig att stärka det humanitära biståndet, förutsatt att den humanitära hjälpen ges obehindrat tillträde.

Utskottet konstaterar att Sverige är en av medlemmarna i den internationella kontaktgruppen för Somalia. I den egenskapen arbetar Sverige aktivt för att, tillsammans med det internationella samfundet, få till stånd en hållbar och demokratisk politisk lösning i Somalia.

En ny grundlag ska tas fram till 2009. Då ska också en folkomröstning och allmänna val äga rum, vilka förutses lägga grunden för en ny politisk ordning.

Ett viktigt steg i förberedelserna för valet är att ta fram utkast till en ny konstitution. För att nå framgång i detta arbete krävs ett brett deltagande. Sverige och EU uppmanar transitionsregeringen att föra en dialog med så stora delar av oppositionen och diasporan som möjligt. Såväl Sverige som EU uppmanar samtliga parter i Somalia att respektera den humanitära rätten och garantera humanitärt tillträde. Sverige verkar också för en starkare givarsamordning för Somalia och för att det internationella samfundet ska agera konstruktivt och samfällt gentemot landet.

Säkerhetsläget och den humanitära situationen i Somalia, och då främst i södra och centrala delarna av landet, förvärrades, som nyss nämnts, under 2007. Enligt UNHCR ledde striderna mellan Islamiska domstolarnas union (UIC), en grupp shariadomstolar som hade makten i Mogadishu, och transitionsregeringen till att ytterligare ett stort antal människor flydde från huvudstaden. Med kulmen under våren respektive hösten 2007 ägde de värsta striderna på mycket länge rum i Mogadishu, med stora flyktingströmmar som följd. Det försämrade säkerhetsläget och sammandrabbningarna i

framför allt Mogadishu har resulterat i att antalet internflyktingar under 2007 uppskattas ha ökat till cirka en miljon. FN har betecknat den humanitära krisen i Somalia som den mest akuta i Afrika under 2007.

Till följd av konflikten samt svår torka och översvämningar försöker nu det internationella samfundet att bistå landets internflyktingar. Dessutom påverkar den nu rådande konflikten även grannländer som har tagit emot tusentals nya somaliska flyktingar förutom dem som tidigare kommit dit på flykt.

Utskottet delar uppfattningen i den aktuella motionen om vikten av att stödja en utveckling som leder till att Somalia blir ett fredligt, jämlikt och demokratiskt land där de mänskliga rättigheterna respekteras. Därför välkomnar utskottet att regeringen valt ut Somalia som ett av de länder i kategorin konflikt och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete. Att bidra till fred, jämlikhet och demokrati är också vad många hittills genomförda biståndsinsatser syftat till. Men att faktiskt mäta sådana långsiktiga resultat kan dock vara problematiskt, vilket Sida påpekar i sin årsredovisning för 2007.

I Somalia, liksom i många andra konfliktländer, har resultaten av insatser för att främja en sådan positiv utveckling å ena sidan medverkat till ett lokalt engagemang i försoningsprocesser och bidragit till ett ökat kvinnligt deltagande i samhället, men å den andra sidan har insatserna inte resulterat i hållbar nationell försoning, eller avvärjandet av lokala konflikter. Dagens utmaningar i Somalia gäller bl.a. att stärka de offentliga institutionerna, att öka tillgången till social service samt att skapa förutsättningar för ekonomisk utveckling.

Frågor om mänskliga rättigheter har i Somalia länge fått stå tillbaka till förmån för akuta nödhjälpsinsatser och freds- och säkerhetsskapande åtgärder. FN:s utvecklingsprogram, UNDP, gör bl.a. med hjälp av svenska medel enskilda insatser för att främja respekten för de mänskliga rättigheterna inom ett program för rättssäkerhet. De svenska medlen går till insatser i Puntland och syftar främst till att förbättra rättsväsendet i området. Övriga delar av programmet omfattar demobilisering och återintegration av före detta milisstyrkor samt utbildning av poliser.

Som framgått behandlas i en motion frågan om genomförande av ett vapenembargo riktat mot Somalia. FN:s säkerhetsråd antog 1992 resolution 733 om införande av ett allmänt och fullständigt vapenembargo mot alla leveranser av vapen och militär utrustning till Somalia. Syftet var att uppnå fred och stabilitet i landet. Vapenembargot har därefter förstärkts och reviderats i flera resolutioner, senast 2007.

I resolution 751 från 1992 tillsattes en särskild kommitté i säkerhetsrådet med uppdraget att övervaka embargots effektivitet och eventuella överträdelser. Denna kommitté rapporterar vid behov till generalförsamlingen. Det har även tillsatts en granskningsgrupp för Somalia, Monitoring group on Somalia, som rapporterar till den särskilda kommittén.

Alltsedan den första resolutionen om ett vapenembargo gentemot Somalia antogs 1992 har genomförandet varit förenat med problem. Säkerhetsrådet har vid ett flertal tillfällen diskuterat embargots effektivitet och hur man ska kunna förbättra detta, bl.a. i resolution 1772 (2007). FN:s säkerhetsråd har nyligen antagit en resolution där granskningsgruppens mandat förlängs med sex månader.

Enligt den senaste rapporten från Monitoring group on Somalia var det elva länder som kränkte vapenembargot mot Somalia under 2006: Djibouti, Etiopien, Eritrea, Uganda, Egypten, Libyen, Saudi-Arabien, Jemen, Iran, Syrien och i Libanon Hizbollah.

EU har genom en rådsförordning (147/2003) fastslagit att unionen ska följa det vapenembargo som FN beslutat om angående Somalia.

Vad gäller den motionsvis framförda begäran om en utredning av Sveriges agerande rörande de svenskar som arresterades i Somalia och fördes till Etiopien konstaterar utskottet att frågan är föremål för granskning i konstitutionsutskottet. Utrikesutskottet vill inte föregripa den pågående granskningen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U15 (s) yrkande 31, U249 (v) yrkandena 5 och 6* samt *U360 (s) yrkande 8*.

Somaliland

Motionerna

Socialdemokraterna pläderar i kommittémotionerna *U360 (s) yrkande 9* respektive *U15 (s) yrkande 32* för stöd från omvärlden för en fortsatt fredlig och demokratisk utveckling i Somaliland.

Utskottets överväganden

Somaliland har byggt upp demokratiska institutioner i sin region genom allmänna val och bedöms vara förhållandevis välordnat jämfört med övriga Somalia. Därmed borde Somaliland också kunna vara en förebild för övriga Somalia. Tecken finns dock på en försämring av respekten för de mänskliga rättigheterna, uppger Utrikesdepartementet i rapporten *Mänskliga rättigheter i Somalia 2007*. Också i Puntland är situationen likartad.

Utskottet välkomnar att Sverige via bilateralt bistånd, liksom EU, bidrar till att stärka den demokratiska utvecklingen i Somaliland. Det svenska stödet kanaliseras via FN-organ och frivilligorganisationer som är verksamma i Somaliland.

Tecknen på en utveckling i fel riktning i Somaliland finner utskottet oroande. Detsamma gäller uppgifter om att de val som planerats under 2008 har skjutits upp. Utskottet anser att det är av stor vikt att Sverige, tillsammans med EU, noga följer utvecklingen i Somaliland.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U15 (s) yrkande 32* samt *U360 (s) yrkande 9*.

Sudan

Motionerna

Socialdemokraterna erinrar i kommittémotion *U360 (s) yrkande 10* om att omvärlden har ett ansvar att skydda människor när deras eget land inte förmår eller vill ta det ansvaret och menar att detta är fallet i folkmordets Darfur. Partiet anser att omvärlden alltför länge nöjt sig med att i deklARATIONER och tal kritisera Sudans regim. Regeringen bör därför i EU ta upp frågan om att skärpa sanktionerna gentemot ledande personer i Sudans regering. Motsvarande yrkande framläggs i kommittémotion *U15 (s) yrkande 30*.

Vänsterpartiet anser i kommittémotion *2006/07:U275 (v) yrkandena 1 och 2* att Sverige på grund av den komplicerade situationen på Afrikas Horn noga bör analysera motiv och intressen bakom USA:s krav på FN-ingripanden i Sudan. Likaså behövs en analys av de motiv och intressen som ligger bakom Kinas och Rysslands ovilja att ingripa mot de brott mot mänskliga rättigheter som begås i Sudan, främst i Darfurprovinserna.

Enligt Vänsterpartiets *yrkande 3* bör Sverige i EU arbeta för ett kraftfullt stöd till Afrikanska unionen (AU) i dess arbete för att skapa fredliga förhållanden och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Sudan. I *yrkande 4* begärs att Sverige i sina kontakter med den sudanesiska regeringen och sudanesiska organisationer poängterar att det är nödvändigt med en jämn regional fördelning av landets ekonomiska resurser. Partiet anser detta angeläget eftersom den ojämna regionala fördelningen av Sudans ekonomiska resurser utgör den främsta konfliktkällan.

Utskottets överväganden

Konflikten i Darfur i västra Sudan har, som regeringen konstaterar i skrivelsen, orsakat en av världens nu mest allvarliga kriser. Situationen i Darfur är fortsatt djupt allvarlig trots fredsavtalet (the Darfur Peace Agreement, DPA) som slöts i maj 2006 och omfattande rekommendationer och påtryckningar på parterna i konflikten från det internationella samfundets sida, däribland i form av resolutioner i FN:s säkerhetsråd. Efter fem års strider har mer än 200 000 personer dödats och nästan 2,5 miljoner människor drivits på flykt från sina hem.

FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon uttryckte i en rapport till säkerhetsrådet den 16 april 2008 pessimism över situationen i Darfur. Förutsättningarna att nå en politisk lösning har reducerats ytterligare eftersom Sudans regering och rebellgrupperna tycks ha bestämt sig för att söka nå en militär lösning, sägs det i rapporten. Den politiska processen för att finna en lösning på konflikten har gått i stå. Utplaceringen av den gemensamma AU- och FN-insatsen UNAMID går långsamt och är förenad med en rad problem. Den humanitära situationen förbättras inte, fastslog generalsekretären in sin rapport. Hos alla parter i konflikten saknas politisk vilja att finna en lösning.

En mörk bild av situationen i Darfur lämnades också av Sima Samar, specialrapportör för MR-situationen i Darfur på uppdrag av FN:s råd för mänskliga rättigheter, som i en rapport den 10 mars 2008 fördömde de brott mot de mänskliga rättigheterna som begås av båda sidor i Darfurkonflikten.

Samar konstaterade att både den sudanesiska regeringens militära styrkor och Darfurs rebellrörelser har begått MR-brott i den krigsförödda regionen och gjort sig skyldiga till dödande, sexuellt våld, plundring, förstörelse av egendom, godtyckliga arresteringar och tvångsflyttningar. Regeringen och rebellrörelserna har enligt Samar inte tagit sitt ansvar för att skydda civila i de områden de kontrollerar, och de bryter mot internationell humanitär rätt.

Utskottet konstaterar att den politiska situationen i Sudan är komplicerad. Konflikter pågår även i andra delar av landet och har fått eller kan få konsekvenser för flera av de nio grannländer som gränsar till Sudan. Samtidigt som situationen i Darfur är fortsatt allvarlig finns det fortfarande förutsättningar för en fredlig utveckling i Sudan efter det övergripande fredsavtalet för hela Sudan som undertecknades 2005, Comprehensive Peace Agreement (CPA), som förutom fördelning av inkomster från naturtillgångar också stipulerar nationella val 2009 och folkomröstning 2011 om självständighet för södra Sudan. I östra Sudan har undertecknandet av East Sudan Peace Agreement lett till att tidigare rebelledare anslutit sig till regeringen, vilket lett till bättre förutsättningar för försoning även om genomförandet går långsamt. I den delen av landet finns enligt FN:s flyktingorgan UNHCR ca 135 000 personer som flytt från Eritrea och Etiopien. Flyktingströmmen från Eritrea fortsätter. Längst i norr protesterar nubier och arabstammar mot dammbyggen som hotar att lägga deras områden under vatten. Det förekommer där sporadiska strider med intrång över ömse sidor om gränsen.

FN:s säkerhetsråd har antagit en rad resolutioner om Darfurkonflikten. I resolution 1706 (2006) beslutades att fredsbevarande personal från FN omfattande 20 600 personer skulle placeras i Darfurregionen. Därefter, den 16 november 2006, träffades i Addis Abeba en överenskommelse mellan FN, AU och flera framträdande afrikanska länder, däribland Sudan, om

utvecklande av en gemensam AU/FN-styrka. I juli 2007 antogs enligt FN-stadgans kapitel VII resolution 1769 (2007) om att inrätta FN:s och Afrikanska unionens (AU:s) gemensamma fredsfrämjande insats i Darfur, UNAMID (United Nations African Union Mission in Darfur). Genom insatsen, som omfattar ca 26 000 personer, ska stöd lämnas för ett effektivt genomförande av fredsavtalet för Darfur, DPA. Utskottet välkomnar i likhet med regeringen i skrivelse 2007/08:109 att skyldigheten att skydda utgör en komponent i resolution 1706 liksom i säkerhetsrådets senare resolution 1769 (2007) om situationen i Sudan. Ett genomförande av resolutionerna är ytterst angeläget.

Utskottet vill, trots alla bakslag som skett, framhålla betydelsen av överenskommelsen från den 16 november 2006. Den innefattade en trestegsplan för att utveckla en gemensam AU/FN-styrka. Där slogs också fast att det internationella samfundet skulle samverka för att få till stånd en samlad och enhetlig politisk process för att nå en lösning på Darfurfrågan. Denna process leds av Sveriges förre utrikesminister Jan Eliasson och AU:s chefsförhandlare Salim Ahmed Salim. Eliasson utsågs i december 2006 till FN:s generalsekreterares särskilde sändebud med ansvar för fredsprocessen i Darfur medan Salim Salim är AU:s särskilde sändebud. Utskottet konstaterar att FN:s och AU:s sändebud oförtrutet fortsätter sina gemensamma ansträngningar att få till stånd ett heltäckande fredsavtal.

Utskottet vill understryka vikten av att det internationella samfundet även framgent stöder ansträngningarna att få till stånd en politisk process för att nå en lösning på Darfurkonflikten liksom etableringen av en kraftfull gemensam AU/FN-styrka (UNAMID). Det finns enligt utskottet anledning att framhålla vad FN:s generalsekreterare anför i en rapport den 14 februari 2008 om att UNAMID skyndsamt måste visa den konfliktdrabbade befolkningen i Darfur att den medverkar till materiella förbättringar i vardagslivet. Annars finns risken att förtroendet för AU/FN-insatsen minskar.

Med anledning av motionerna om sanktioner konstaterar utskottet att FN:s säkerhetsråd i mars 2005 antog resolution 1591 om sanktioner mot Sudan som omfattar ett vapenembargo, och reseförbud inklusive transitering samt frysning av tillgångar för individer från Sudan som listats av säkerhetsrådet. Säkerhetsrådets resolutioner är bindande för samtliga medlemsstater i FN. Resolution 1591 genomfördes i Sverige genom ministerrådets gemensamma ståndpunkt (2005/411/GUSP) som antogs av EU:s medlemsstater den 30 maj 2005.

EU har upprepade gånger fördömt de fortsatta brott mot vapenvilan som begås av alla parter, särskilt våldet mot civilbefolkningen och angreppen mot den humanitära biståndsverksamheten. Rådet har också erinrat Sudans regering om dess kollektiva och enskilda skyldighet att skydda alla landets medborgare mot våld och att garantera respekten för de mänskliga rättigheterna.

EU:s ministerråd (GAERC) antog den 28 januari 2008 rådsslutsatser om Sudan/Tchad/Centralafrikanska republiken. Rådet välkomnade att befälet för operationen i Darfur överlämnats från AMIS till UNAMID och beklagade de sudanesiska myndigheternas ovilja att godta Sveriges och Norges till FN ställda erbjudande om bidrag till UNAMID (se nedan). Rådet betonade att det lägger mycket stor vikt vid fortsatt, obehindrat och säkert tillträde för humanitär hjälp till befolkningen i Darfur. Enligt rådsslutsatserna är EU berett att överväga ytterligare åtgärder, särskilt inom FN-ramen, mot varje part som undergräver fred och säkerhet i Darfur eller i regionen genom att begå våldshandlingar och i synnerhet mot varje part som hindrar humanitär personal från att få tillträde till regionen. Rådet uppmanade Sudans regering att villkorslöst samarbeta med Internationella brottmålsdomstolen (ICC) och att överlämna de två personer för vilka arresteringsorder utfärdades i april 2007 för påstådda brott mot mänskligheten samt krigsförbrytelser i Darfur.

Rådet uppmanade alla parter i konflikten i Darfur att upphöra med fientligheterna och medverka i fredsprocessen genom FN:s och AU:s särskilda sändebud. I rådsslutsatserna underströks att UNAMID:s effektivitet endast kan garanteras om man uppnår en allomfattande politisk överenskommelse mellan parterna i konflikten i Darfur. Rådet erinrade om sin ståndpunkt att varje part som underlåter att konstruktivt medverka i fredsprocessen ska betraktas som ett hinder för freden och att rådet kommer att främja ytterligare åtgärder mot den parten, särskilt inom FN-systemet.

Som framgått begärs i den aktuella motionen bl.a. en svensk analys av amerikanskt, kinesiskt och ryskt agerande i Darfurkonflikten. Utskottet förutsätter att regeringen fortlöpande analyserar händelseutvecklingen i Darfurkonflikten och olika intressenters motiv och agerande i sammanhanget.

Som framgått godtog de sudanesiska myndigheterna inte Norges och Sveriges till FN ställda erbjudande om bidrag till UNAMID. Därför lämnade Sveriges och Norges utrikesministrar i januari 2008 gemensamt besked om tillbakadragande av lämnat erbjudande om medverkan i UNAMID av ett gemensamt norsk-svenskt ingenjörsförband. Riksdagen hade dessförinnan i oktober 2007 beslutat att Sveriges regering fick sända en väpnad styrka till FN:s och AU:s gemensamma fredsfrämjande insats UNAMID. Den svenska styrkan skulle bestå av högst 450 personer och delta under högst 18 månader (prop. 2007/08:7, bet. 2007/08:UFöU1, rskr. 2007/08:4). En förutsättning för det svenska militära deltagandet i UNAMID var enligt beslutet att FN och Afrikanska unionen gav sitt godkännande. Den svenska delen av den planerade norsk-svenska ingenjörsbataljonen beräknades uppgå till 160 personer. För oförutsedda behov av förstärkning eller evakuering kunde den svenska närvaron tillfälligt komma att utökas, dock högst till 450 personer.

Konflikten i Sudan liksom i och mellan andra länder på Afrikas horn leder till ett oerhört lidande som måste få ett slut. Utskottet beklagar att Sudans regering inte accepterade erbjudandet om den norsk-svenska insatsen i UNAMID. Samtidigt välkomnar utskottet att svenskt stöd lämnas på annat sätt, bl.a. genom fortsatt stöd till Afrikanska unionens och FN:s fredssträngningar och den verksamhet som bedrivs av de särskilda sändebuden Jan Eliasson och Salim Salim. Det krävs såväl politisk dialog som ytterligare insatser av fredsbevarande styrkor om en konfliktlösning ska komma till stånd och människorna i landet ska gå en bättre framtid till mötes. Utskottet ser positivt på Sveriges fortsatta sjukvårdsstöd från Statens räddningsverk och bidrag med poliser och stabsofficerare till UNAMID. Ett oförtrutet arbete för att stödja och säkra fredsprocesserna är nödvändigt. De humanitära insatserna och arbetet med återuppbyggnad måste fortsätta med oförminskad kraft.

Utskottet välkomnar att regeringen valt ut Sudan som ett av de länder i kategorin konflikt och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete. Utskottet ser positivt på att regeringen beslutat att en svensk ambassad ska öppnas i Sudan under 2008.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U275 (v) yrkandena 1–4, U15 (s) yrkande 30 samt U360 (s) yrkande 10.

Västsahara

Motionerna

Socialdemokraterna konstaterar i kommittémotion U360 (s) yrkande 13 att partiet sedan länge stöder kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. Marockos ockupation måste upphöra, folkomröstningen genomföras och de marockanska kränkningarna av mänskliga rättigheter i Västsahara få ett slut. Det humanitära stödet till de 160 000 flyktingar som sedan mer än 30 år lever i öknen i södra Algeriet måste ökas. Polisario måste fortsatt föra en fredlig kamp och få stöd av omvärlden. I kommittémotion U15 (s) yrkande 33 framhåller Socialdemokraterna att den planerade folkomröstningen måste genomföras. Partiet påtalar att regeringen i sin senaste rapportering om situationen i Västsahara inte nämner att området är ockuperat men förutsätter att regeringen inte ändrat sin syn på områdets status.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion 2006/07:U201 (v) yrkandena 1–3 att Sverige i alla internationella sammanhang riktar skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan, särskilt när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter. Sverige bör som enskild stat och i FN och EU kräva att alla politiska fångar i det ockuperade Västsahara frigges. Inom FN bör Sverige verka för att en folkomröstning om Västsaharas självständighet kommer till stånd.

Vänsterpartiet anser enligt *yrkandena 5–7* att det fiskeavtal som EU ingick med Marocko 2006 är folkrättsvidrigt och begär att Sverige inom EU ska verka för att avtalet snarast upphävs och att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade. I EU bör Sverige arbeta för att unionen, i likhet med USA, i alla handelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara.

Det humanitära biståndet till de västsahariska flyktinglägren behöver öka kraftigt, och Sverige bör enligt Vänsterpartiet i *yrkande 8* verka för detta. Sverige bör vidare, enligt *yrkande 9*, bistå med utbildningsinsatser i form av stipendier till stöd för unga västsaharier, främst kvinnor.

I *yrkandena 10 och 11* efterlyser Vänsterpartiet ett svenskt erkännande av Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR). Ett erkännande bör avse både Västsahara som land och dess exilregering.

I kommittémotion *U224 (v) yrkandena 1 och 2* föreslår Vänsterpartiet att Sverige i FN verkar för ett utökat mandat för Minurso att skydda den västsahariska befolkningen mot övergrepp från marockansk polis och andra myndigheter. Ett svenskt agerande begärs i EU och FN för att Spanien ska ta sitt ansvar för avkoloniseringen av Västsahara och följa deklarationerna från FN:s generalförsamling och Internationella domstolen i Haag vad gäller Västsaharas rätt till nationell självbestämmanderätt. I *yrkande 5* förordar partiet att Sverige tydligt deklarerar sin vilja att bidra med valobservatörer till en folkomröstning om Västsaharas framtid.

I de enskilda motionerna *2006/07:U243 (s) yrkandena 1–8* samt *U317 (s) yrkandena 1 och 3–6* förespråkas ett svenskt erkännande av Västsahara som land och av dess exilregering. Västsahara bör enligt motionären få upprätta representation i Sverige. I FN och EU bör Sverige driva frågan om självbestämmande för det västsahariska folket. Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara. Den humanitära situationen i flyktinglägren måste förbättras genom ökade anslag till FN:s livsmedelsprogram och UNHCR. FN bör i samarbete med västsaharierna bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid. Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar. Motionären understryker att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas.

I den enskilda motionen *U315 (mp) yrkandena 1–9* begärs att Sverige ska verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos ockupation fördöms. Sverige bör inom EU inta en självständig roll i Västsaharafrågan och i FN verka för att folkomröstningen genomförs och bildar grund för en stabil statsbildning i Västsahara. Sverige bör ge hjälp till flyktingar i flyktingläger att återvända, begära att Marocko upphör med tortyr och diskriminering av saharier och driva på för att den illegitima muren genom Västsahara ska rivas. Regeringen bör vidare medverka till att ekonomiska

sanktioner införs och bör agera för att Marocko inte ska erhålla EU-bistånd så länge ockupationen av Västsahara fortgår. Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

Utskottets överväganden

Västsahara är sedan början av 1960-talet, när området var en spansk koloni, upptaget på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. En svårlöst konflikt råder sedan 1975 om områdets status mellan Marocko och den västahariska befrielseörelsen Polisario. Marocko hävdar att Västsahara är en del av Marocko ("de sydliga provinserna"), medan Polisario driver rätten till självbestämmande för västaharier, som även innefattar rätten till ett självständigt Västsahara.

Med anledning av en motion konstaterar utskottet att Sverige fortfarande anser att Västsahara folkrättsligt är ockuperat.

År 1988 enades parterna i Västsaharakonflikten om FN:s fredsplan för Västsahara och en FN-styrka, Minurso, upprättades några år senare. Styrkan övervakar vapenvilan mellan Marocko och Polisario och har även i uppdrag att organisera en av FN:s säkerhetsråd beslutad folkomröstning om områdets status. Folkomröstningen har inte kunnat genomföras och sedan 2000 pågår i stället politiska förhandlingar mellan parterna under ledning av FN:s generalsekreterares personliga sändebud för Västsahara. Minursos mandat förlängdes genom resolution 1813(2008) med 12 månader fram till den 30 april 2009.

Under 2007 lade Marocko och Polisario fram var sin plan för en lösning på konflikten. Utifrån planerna uppmanades de av säkerhetsrådet i resolution 1754 (2007) och senare resolution 1783 (2007) att inleda villkorslösa förhandlingar i god tro för att nå en snar lösning på konflikten. Den marockanska planen är ett förslag om långtgående autonomi för Västsahara inom Marocko. Förslaget från Polisario utmynnar i en folkomröstning som även innehåller alternativet självständighet. Båda förslagen ligger till grund för förhandlingar och har behandlats lika av FN även om säkerhetsrådet särskilt välkomnat Marockos ansträngningar som "seriösa och trovärdiga".

Under 2007 ägde två förhandlingsomgångar rum under ledning av FN-chefens nuvarande personliga sändebud Peter van Walsum utan att man kom in på substansfrågorna. Två likaledes resultatlösa möten har hittills hållits under 2008.

FN:s generalsekreterare har senast i april 2008 rapporterat till säkerhetsrådet om förhandlingarna om Västsahara (S/2008/251). Generalsekreteraren konstaterar där att parternas positioner fortfarande befinner sig långt från varandra och att det knappast förekommit något utbyte som kan betecknas som förhandlingar. Parterna har dock ställt sig bakom en kommuniké där behovet slagits fast att föra processen vidare till en mer intensiv och påtaglig förhandlingsfas samt enats om ett femte förhandlingsmöte.

Enligt Utrikesdepartementets rapport om de mänskliga rättigheterna i Västsahara 2007 är uppgifterna om MR-situationen där knapphändiga och svåra att verifiera. Uppgift står ofta mot uppgift. Den olösta frågan om områdets framtid bidrar till att den process mot ökad demokrati och frihet som märkts i Marocko under senare år inte har varit lika påtaglig i Västsahara.

Med hänvisning till behovet av säkerhet finns enligt Utrikesdepartementet risk för att den marockanska ordningsmakten inte respekterar medborgerliga och politiska rättigheter. Rapporter om fysiska övergrepp och utomrättsliga frihetsberövanden förekommer. Yttrandefriheten i Västsahara förblir begränsad. Detta gäller också för Marocko, enligt Utrikesdepartementets senaste MR-rapport för landet. Även om yttrandefriheten där har vidgats avsevärt där under senare år intar landet en blygsam 106:e plats på Reportrar utan gränsers lista över pressfriheten i världen, en försämring från 2006 då Marocko rankades på plats 97.

En del positiva tecken finns trots allt i Västsahara. Under senare delen av 2007 tycks polisbrutaliteten ha minskat något. Befäl ur ordningsmakten i både Marocko och Västsahara fick under 2007 undervisning om mänskliga rättigheter, delvis finansierad av EU, för att de i sin tur ska kunna utbilda sina underordnade. Ytterligare ett positivt tecken är att det statliga rådet för mänskliga rättigheter (Conseil Consultatif des Droits de l'Homme) betalar ut skadestånd till personer som tidigare decennier blivit offer för grova övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna, tar emot enskilda klagomål och arbetar för en bättre förståelse för respekten för de mänskliga rättigheterna.

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) besökte under 2006 såväl Västsahara som läger i Algeriet för västsahariska flyktingar och konstaterade att MR-situationen överallt var allvarlig, i synnerhet i Västsahara. OHCHR lyfte vad gällde Västsahara särskilt fram avsaknaden av rätt till självbestämmande, repressionen mot MR-aktivister, brutalitet från ordningsmakten, avsaknad av möjlighet till rättvisa rättegångar, samt begränsningar i yttrande-, förenings- och rörelsefriheten. Frågan om saknade personer, både civila och militärer, från båda sidor borde ges större uppmärksamhet för att ge klarhet i vad som har hänt dessa personer.

Enligt EU:s årsrapport om de mänskliga rättigheterna 2007 fortsätter unionen att noga följa utvecklingen i Västsaharafrågan. EU fortsätter med uttalanden om de humanitära aspekterna på konflikten. Dessa spörsmål tas upp i den politiska dialogen inom ramen för associationsavtalet mellan EU och Marocko, bl.a. i den särskilda underkommittén för mänskliga rättigheter, demokratisering och samhällsstyrning. Frågan diskuteras också vid återkommande tillfällen med Algeriet. EU slår i den nämnda årsrapporten fast att det fortfarande förekommer människorättsproblem som rör yttrande-

frihet och mötesfrihet, tillträdet till det territorium som finns under marockansk administration och till flyktingläger i Tindoufområdet på algerisk mark och under kontroll av Polisario.

Vad gäller motionsförslagen om erkännande av SADR, Västsahara som stat, erinrar utskottet om att ett erkännande är ett folkrättsligt begrepp och att den princip som tillämpas av Sverige är att staten ska vara etablerad, dvs. den ska ha ett avgränsat territorium, en fast befolkning och en regering som effektivt kontrollerar territoriet. Beträffande motionsförslaget om upprättande av en västaharisk representation i Sverige kan nämnas att Polisario driver ett informationskontor i Stockholm och tas emot av Utrikesdepartementet.

Trots svårigheterna att finna en lösning på konflikten vill utskottet understryka att det internationella samfundet måste fortsätta att stödja en process som kan leda till en lösning på den mer än 30 år långa konflikten. Utskottet välkomnar och stöder de initiativ till en politisk lösning som inlets genom resolution 1754 (2007) och efterföljande möten i FN-regi och anser att FN ska fortsätta att spela en central roll i dessa. Regeringen har också meddelat FN att Sverige är berett att lämna stöd till processen om FN och parterna så önskar. Om en folkomröstning kommer till stånd förutsätter utskottet att Sverige i positiv anda prövar möjligheterna att medverka med valobservatörer.

Utskottet anser att Sverige ska fortsätta sitt stöd för västahariernas rätt till självbestämmande och att en politisk lösning som har parternas stöd och som grundas på folkrätten kan accepteras. Denna inställning tar bl.a. hänsyn till 1975 års utlåtande om Västsahara från Internationella domstolen. Sverige måste enligt utskottet fortsätta uppmärksamma västaharakonflikten för att kunna ta initiativ när förutsättningar finns. Ansträngningarna att få till stånd en folkomröstning måste oförtrutet fortsätta. Detta förhållnings-sätt bör enligt utskottet präglade Sveriges agerande även i EU.

I fråga om motionsförslaget om mandatet för Minurso konstaterar utskottet att Sverige varit positivt till att FN-missionen skulle få mandatet utökat till att innefatta övervakning av MR-situationen.

Vad gäller förutsättningarna för att få till stånd en ändrad syn från EU:s sida på Västaharafrågan bedömer Utrikesdepartementet att det i dag inte finns stöd inom EU för en reviderad EU-policy eller för att öka EU:s aktiva medverkan i ansträngningarna att lösa konflikten.

Den humanitära situationen bland västahariska flyktingar, som behandlas i motioner, har tagits upp av såväl EU som Sverige. I dag lever enligt FN:s flyktingorgan UNHCR ca 90 000 flyktingar, varav många är undernärda, i läger i Algeriet. Enligt Utrikesdepartementets rapport om de mänskliga rättigheterna i Västahara 2007 är det exakta antalet västaha-

riska flyktingar i Algeriet oklart eftersom biståndsorganisationerna av politiska skäl inte tillåtit göra någon folkräkning. Beroende på källan varierar uppgifterna mellan 90 000 och 160 000, enligt departementet.

I slutet av februari 2008 uppmärksammade FN:s livsmedelsprogram (WFP) bristen på medel för att förse dessa människor med livsmedel.

Utskottet konstaterar att ett betydande svenskt bilateralt bistånd lämnas till flyktingarna från Västsahara och att medel tillförs också via EU:s humanitära program ECHO och multilaterala organisationer, däribland UNHCR. Sammantaget är Sverige en av de största bilaterala biståndsgivarna till de västsahariska flyktinglägren. Vårt bistånd är av humanitär art och består huvudsakligen av livsmedel, hygienartiklar och kläder. Sverige är också en av de största bidragsgivarna till de nämnda organisationerna. WFP och UNHCR har använt delar av Sveriges bidrag till förmån för de västsahariska flyktingarna. Sida lämnar via enskilda organisationer humanitärt stöd till flyktinglägren.

I UNHCR:s verksamhet ingår arbete med hälsoprogram och utbildning, där sport och idrott ingår för flyktingbarn och ungdomar, med särskilt fokus på flickor. Vad gäller utbildning i västsahariska flyktingläger, som tas upp i motionsförslag, anger FN:s generalsekreterare i sin senaste större rapport om Västsahara (S/2007/619) att ett betydande tillskott av skolböcker tillhandahållits, även om behoven ännu inte är tillgodosedda.

Med anledning av motionsförslag om EU:s fiskeavtal med Marocko som innefattar västsahariska fiskevatten framhåller utskottet att Sverige var den enda EU-medlemsstat som röstade nej till avtalet. Detta skedde i EU:s jordbruks- och fiskeråd i maj 2006. Utskottet stöder den svenska hållningen i frågan om fiskeavtalet och beklagar att EU:s medlemsstater inte instämmer i denna. Genom avtalet fick fiskebåtar från unionens medlemsstater tillgång till Marockos territorialvatten. Avtalet exkluderade inte västsahariska vatten. Några möjligheter att i dagsläget riva upp avtalet torde enligt Utrikesdepartementet inte finnas.

Fiskeavtalet mellan EU och Marocko löper på fyra år och förlängs med ytterligare fyraårsperioder om inte någon av parterna säger upp det. Avtalet innehåller en bestämmelse om årliga möten med en gemensam kommitté för EU–Marocko för att övervaka genomförandet av avtalets bestämmelser. Såväl utrikesminister Bildt som jordbruksminister Erlands-son, som i regeringen ansvarar för fiskefrågorna, har uppgett att Sverige har för avsikt att föreslå att sahariernas fördelar av avtalet granskas vid nästa årliga möte med den gemensamma kommittén.

FN:s generalsekreterare konstaterade i sin rapport om Västsahara i oktober 2006 att det internationella samfundet oundvikligen blir alltmer vant vid den marockanska kontrollen över Västsahara. Fiskeavtalet som slöts i juli 2006 mellan EU och Marocko är ett typexempel på detta, enligt generalsekreteraren.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U201 (v) yrkandena 1–3, 5–11, 2006/07:U243 (s) yrkandena 1–8, U15 (s) yrkande 33, U224 (v) yrkandena 1, 2 och 5, U315 (mp) yrkandena 1–9, U317 (s) yrkandena 1 och 3–6 samt U360 (s) yrkande 13.

Zimbabwe

Motionerna

Socialdemokraterna slår i kommittémotionerna U360 (s) yrkande 14 och U15 (s) yrkande 34 fast att situationen i Zimbabwe är oerhört svår – humanitärt, politiskt, socialt och ekonomiskt. Landet är totalitärt styrt, med liten eller obefintlig press- och yttrandefrihet, och de grundläggande mänskliga rättigheterna respekteras inte. Inflationen och arbetslösheten är skyhöga liksom bränsle- och varubristen. Aidsepidemin har en förödande inverkan på hela samhället. Demokratisering och återuppbyggande av ett fungerande land brådskar. Oppositionen och det civila samhället behöver omvärldens stöd i sin kamp för ett demokratiskt Zimbabwe.

Utskottets överväganden

Utskottets bild av situationen i Zimbabwe överensstämmer med motionärernas. Också Utrikesdepartementet redovisar i rapporten Mänskliga rättigheter i Zimbabwe 2007 en mörk bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. I rapporten slås fast att samhällsklimatet i Zimbabwe är repressivt och att situationen för de mänskliga rättigheterna försämrades under det gångna året. Detta påverkar också den ekonomiska utvecklingen negativt och gör det svårt att upprätthålla en rimlig nivå på exempelvis utbildning och hälsovård. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna är ett resultat av regeringens ofta våldsamma bemötande av politisk opposition och andra protestyttringar. Tortyr är förbjudet enligt grundlagen men förekommer ofta och därtill i ökande omfattning.

En fortsatt försämring av människorättssituationen i Zimbabwe redovisas också i EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007. EU har upprepade gånger gjort offentliga uttalanden där man fördömer den brutala behandlingen av oppositionsföreträdare, människorättsaktivister och vanliga medborgare som utövar sin rätt att yttra sig, bilda föreningar och att mötas. Ministerrådet har 2008 förlängt en gemensam ståndpunkt om restriktiva åtgärder mot Zimbabwe som först antogs 2002. De restriktiva åtgärderna omfattar förbud mot inresa i EU och frysning av tillgångar tillhörande främst ledande företrädare inom regeringspartiet Zanu-PF. Ett vapenembargo är också i kraft. EU riktar inga ekonomiska sanktioner mot Zimbabwe.

Den 29 mars 2008 ägde parlaments- och presidentval rum i Zimbabwe. Fortfarande har, i maj, valprocessen inte avslutats. Oppositionen vann en knapp majoritet i parlamentsvalet, men vad gäller presidentvalet har Zimbabwes valkommission, efter en dryg månads försening, deklarerat att

ingen av presidentkandidaterna erhöll egen majoritet. Enligt vallagen ska en andra presidentvalsomgång genomföras inom tre veckor efter att valresultatet offentliggjorts. Zimbabwes valkommission har i andra halvan av maj fastställt datum, för en andra valomgång till den 27 juni 2008.

EU:s ordförandeskap gjorde drygt två veckor efter valet, den 16 april, ett uttalande på unionens vägnar där man uttryckte djup oro över den nuvarande alltmer försämrade situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna och den ökade förekomsten av rapporter om våld. I uttalandet välkomnade EU det extraordinära SADC-toppmöte som ägt rum för att diskutera situationen i Zimbabwe liksom SADC:s ansträngningar att finna en regional lösning. EU underströk på nytt vikten av demokratiska principer liksom vikten av att valresultatet på ett rättvist sätt återspeglar det zimbabwiska folkets fria och demokratiska vilja. Med anledning av den allvarliga situationen i Zimbabwe efter valet den 29 mars framhöll rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) i rådsslutsatser om Zimbabwe en månad efter valet att länderna i regionen, SADC och AU har avgörande roller att spela och ansvar för att fortsätta sitt engagemang för att lösa krisen i landet. Utskottet delar EU:s oro över det eskalerande våldet och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna för vilka Robert Mugabe är ytterst ansvarig. Det är nödvändigt att de regionala samarbetsorganisationerna aktivt verkar för att den zimbabwiska regimen upphör med repressionen och respekterar folkets vilja till demokrati.

Övergreppen mot de mänskliga rättigheterna inklusive förekomsten av våld, hot och tortyr har ökat i Zimbabwe efter valet. Utskottet finner situationen i Zimbabwe starkt oroande.

Det finns enligt utskottet all anledning att understryka vikten av fortsatt stöd till den demokratiska oppositionen och det civila samhället i Zimbabwe. Det auktoritära politiska klimatet och den ökande intoleransen mot regimkritiska röster gör situationen svår för landets oberoende organisationer, särskilt de som arbetar för mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning. Dessa anklagas för att vara en del av den politiska oppositionen och styrda av väst. Försök att på olika sätt minska organisationers inflytande har gjorts, exempelvis genom misskreditering i statskontrollerade medier, hot, övervakning m.m. Resultaten har hittills varit begränsade, enligt Utrikesdepartementets senaste rapport om mänskliga rättigheter i Zimbabwe. Flera av organisationerna har under de senaste åren lyckats etablera sig väl i samhället och har goda relationer till medborgarna. Utskottet menar att detta, trots den svåra situation som i dag råder, inger hopp för framtiden.

Allt svenskt stöd till Zimbabwe kanaliseras till det civila samhället, FN, andra internationella organisationer och svenska enskilda organisationer. Stödet är inriktat på att främja en demokratisk samhällsutveckling, öka respekten för mänskliga rättigheter och hejda spridningen och effekterna av hiv/aids.

I sammanhanget kan nämnas att Interparlamentariska unionens (IPU) 118:e församling, som ägde rum i Kapstaden, Sydafrika, den 13–18 april 2008, antog ett uttalande där Zimbabwes valkommission uppmanades att omedelbart offentliggöra valresultatet. I uttalandet underströks att alla restriktioner vad avser yttrande- och mötesfriheten i Zimbabwe omedelbart måste upphöra.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U15 (s) yrkande 34* samt *U360 (s) yrkande 14*.

Mellanöstern och Nordafrika (MENA)

Allmänna frågor om Mellanöstern och Nordafrika

Motionen

Socialdemokraterna anser enligt *kommittémotion U350 (s) yrkandena 21 och 23* att arbetet med att förverkliga Barcelonaprocessens mål måste gå vidare och intensifieras. EU:s associeringsavtal med partnerländerna, däribland de länder som ingår i Barcelonaprocessen, bör enligt partiet ha tydligt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter och mekanismer för efterlevnad.

Utskottets överväganden

Utskottet delar regeringens uppfattning i skrivelse 2007/08:109 att utvecklingen beträffande de mänskliga rättigheterna i Mellanöstern och Nordafrika är problematisk och snarast negativ, även om förhållandena skiftar från land till land. Säkerhetsläget och de regionala spänningarna har, som påpekas i skrivelsen, stor betydelse för respekten för de mänskliga rättigheterna.

Barcelonaprocessen, som tas upp i motionen, har som mål att skapa ett område runt Medelhavet med fred och stabilitet, delat välstånd och förstärkt samarbete i sociala och kulturella frågor. Barcelonaprocessen är inte en del av fredsprocessen i Mellanöstern utan drivs parallellt och självständigt, även om den självfallet påverkas av den politiska utvecklingen i regionen. Det var i Barcelona i november 1995 som Barcelonaprocessen upprättades genom att utrikesministrarna i de då 15 EU-länderna och i 12 partnerländer i Medelhavsregionen antog en deklaration om nära samarbete på en rad områden. Den utgör i dag det enda forum, förutom FN, där israeler och araber möts på ministernivå.

Till Europa-Medelhavspartnerskapet finns knuten en speciell rådgivande parlamentarisk församling (EMPA). Den ska vara en mötesplats för parlamentariska kontakter mellan EU-länderna och deras partnerländer, dvs.

Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet samt Palestinska myndigheten. Församlingen höll sitt konstituerande möte i Aten i mars 2004 och samlas årligen.

Huvudsyftet med EMPA är att ”i allt väsentligt bidra till ökad förståelse och samhörighet via dialogen som metod”. Församlingen består av 240 ledamöter, varav 120 från partnerländerna och 120 från EU-länderna. Till den finns knutet ett utskott för politik, säkerhetspolitik och mänskliga rättigheter, ett för ekonomiska, finansiella och sociala frågor samt utbildning, ett för kulturella och mänskliga frågor samt, enligt beslut vid EMPA:s senaste session i mars 2008, ett utskott för kvinnors rättigheter. Dessutom finns ett ad hoc-utskott för miljö- och energifrågor.

Ett ökat deltagande och engagemang i Barcelonaprocessens parlamentära dimension från parlamenten i andra EU-länder är något som utskottet förespråkat i betänkande 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde. Utskottet anser att riksdagen fortsatt bör verka för ett sådant ökat engagemang. Många aktörer kan medverka i brobyggande, och partiernas demokratiarbete förtjänar att lyftas fram i sammanhanget. Partikontakter är värdefulla för alla berörda – inte minst gäller detta i förhållande till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde.

I de associationsavtal som sluts med partnerländerna i Barcelonaprocessen lyfts frågor om demokrati och mänskliga rättigheter särskilt fram, något som också efterlyses i den aktuella motionen. Även andra frågor, däribland handel och ekonomiskt samarbete, ges stort utrymme i avtalen.

Utskottet anser att det är viktigt att på ett effektivt sätt använda befintliga kanaler för dialog och samarbete. Utöver Barcelonaprocessen, som utskottet strax återkommer till, bör EU:s grannskapspolitik (ENP) framhållas. ENP bygger på ömsesidigt engagemang för gemensamma värderingar, inklusive demokrati och mänskliga rättigheter. I grannskapspolitiken berörs i Mellanösternområdet i första hand Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Tunisien och Palestinska myndigheten, som EU-kommissionen utarbetat gemensamma handlingsplaner (Action Plans) med.

Barcelonaprocessen bidrar enligt utskottets uppfattning redan nu till att förbättra förutsättningarna för ekonomisk och demokratisk utveckling bland staterna i södra och östra Medelhavsområdet. Utskottet välkomnar Sveriges aktiva deltagande i Barcelonaprocessen, där de viktigaste frågorna för svensk del är demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, frihandel, som inkluderar jordbruksprodukter, miljö- och vattenfrågor samt dialogen mellan kulturer och civilisationer. Arbetet med att förverkliga Barcelonaprocessens mål måste gå vidare och intensifieras, vilket utskottet betonade också i betänkande 2005/06:UU8. Där framhöll utskottet också att det nämnda betänkandet kunde utgöra ett viktigt underlag för den fortsatta processen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U350 (s) yrkandena 21 och 23*.

Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten

Motionerna

Socialdemokraterna anser enligt *kommittémotion U350 (s) yrkandena 1–5* att målet för Sveriges politik i Mellanöstern måste vara fria, stabila och demokratiska stater där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet. Partiet vill se ett fredligt, demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter.

Reformvänliga grupperingar i Mellanöstern måste få fortsatt stöd. Det civila samhället har stor betydelse för demokratisk utveckling, och stöd måste lämnas till krafter där som kan bidra till utvecklandet av demokrati och mänskliga rättigheter. I *yrkandena 9–13* framhålls såväl omvärldens ansvar för att sammanföra Hamas och al-Fatah, Gaza och Västbanken som parternas ansvar för att finna en lösning.

EU måste enligt Socialdemokraterna spela en större roll för att nå en lösning på konflikten. I *yrkande 20* efterlyser partiet ett svenskt initiativ i EU om att sammankalla en allmän, internationell konferens som i ett sammanhang skulle behandla alla nu utestående frågor om Mellanöstern.

I den aktuella motionens *yrkanden 6–8* sammanfattar Socialdemokraterna sin syn på Israel–Palestina-konflikten och dess konsekvenser. Partiet anför att muren på ockuperat område inte kan accepteras eftersom den strider mot folkkrätten. Regeringen bör i EU agera för att Kvartetten ska ställa krav på ett omedelbart moratorium för alla bosättningar och ett omedelbart borttagande av merparten av de vägspärrar som menligt inverkar på palestiniernas möjlighet till normalt vardagsliv.

Vänsterpartiet anser enligt *kommittémotion 2006/07:U227 (v) yrkande 1* att Sverige i alla tänkbara internationella forum ska agera för en självständig palestinsk stat bestående av Västbanken, Gaza och östra Jerusalem samt för en icke-våldslösning av konflikten mellan Israel och Palestina. I motionens *yrkanden 5 och 6* begärs att Sverige i EU och FN ska verka för att Israel följer FN:s resolutioner och lämnar de ockuperade områdena. I alla internationella forum bör Sverige verka för att Israel ska avveckla sina kärnvapen och underteckna icke-spridningsavtalet (*yrkande 7*). Sverige bör enligt *yrkande 8* agera för att den mur som rests på palestinsk mark mellan Israel och Palestina rivs. Enligt motionärerna bör Sverige – med hänvisning till den israeliska statens brott mot de mänskliga rättigheterna – inom EU verka dels för att unionen river upp sitt handelsavtal med Israel (*yrkande 2*), dels för att isoleringen av Gaza upphör liksom unionens blockad av den palestinska regeringen och att samtal mellan unionen och den palestinska regeringen inleds (*yrkandena 9–11*).

Enligt *kommittémotion 2006/07:U206 (v) yrkande 7* anser Vänsterpartiet att Sverige, efter det att FN säkrat den israelisk-libanesiska gränsen, bör söka förmå världssamfundet att säkra även den israelisk-palestinska gränsen genom att förhöra sig hos den palestinska myndigheten om den önskar

fredsbevarande trupp också på de palestinska territorierna. I kommittémotion U222 (v) yrkandena 1–3 pläderas för en dialog mellan olika palestinska organisationer. EU bör återuppta sitt budgetbistånd till Palestina och arbeta för att detta kommer hela den palestinska befolkningen i de ockuperade områdena till del. I EU och FN bör Sverige rikta skarp kritik mot förslag till palestinska vallagar som förhindrar olika strömningar och rörelser att komma till uttryck.

Miljöpartiet begär i kommittémotion U235 (mp) svenskt agerande i EU och FN för inrättande av en frizon från kärnvapen och massförstörelsevapen i Mellanöstern.

I den enskilda motionen 2006/07:U230 (mp) yrkandena 1 och 2 begärs att Sverige fortsätter att verka för en lösning på Palestina–Israel-konflikten utifrån relevanta FN-resolutioner.

I den enskilda motionen U285 (s) understryks vikten av att värna demokratin och den humanitära situationen i hela Palestina.

Utskottets överväganden

Den israelisk-palestinska konflikten har under en lång tid präglat Mellanöstern. I betänkande 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannkapsområde redovisade utskottet uppgifter om bakgrunden till konflikten, uppror och fredsförhandlingar från 1980-talets slut samt uppgifter om utvecklingen fram till våren 2006. Utskottet redogjorde också för sin syn på motioner om konflikten. Vikten av att nå en lösning på Israel–Palestina-konflikten betonades av utskottet, som anförde följande.

Konflikten mellan israeler och palestinier berör utskottet djupt. Dag efter dag rapporteras om det lidande konflikten orsakar enskilda människor på båda sidor. Om människor skall kunna leva i fred och med förtroende för varandra måste våldet upphöra. Israel–Palestinakonflikten försvårar en utveckling av relationerna mellan väst och den muslimska världen. Konflikten skärper motsättningarna mellan Israel och väst å ena sidan, och muslimska världen å andra sidan. Ökad förståelse och dialog försvåras av de spänningar som uppstår som ett resultat av konflikten.

En fred mellan israeler och palestinier skulle innebära ett annat samarbetsklimat i hela regionen. En lösning kan därmed få en avgörande betydelse för en lång rad andra problem och konflikter i närområdet, såväl som inom övrig internationell politik. Utskottet menar att en fredlig, hållbar och rättvis lösning av den israelisk-palestinska konflikten skulle underlätta utvecklingen i riktning mot demokrati, stabilitet och ekonomiskt välstånd i hela Mellanösternregionen. För att uppnå det måste våldet såväl som ockupationen upphöra. Direkta förhandlingar mellan parterna och insatser från ett samlat världssamfund är nödvändiga förutsättningar för att nå en lösning på konflikten.

Så länge konflikten inte löses kommer den att hämma en positiv utveckling av vår relation till regionen och utgöra en grogrund för terrorism. För att en demokratisering av regionen skall vara möjlig behövs stabilitet och säkerhet. Auktoritära regimer i Mellanöstern använder också Israel–Palestinakonflikten som ursäkt för att inte genomföra de refor-

mer som är nödvändiga för demokrati och för att tillgodose de mänskliga rättigheterna. En lösning av konflikten skulle beröva regimerna denna möjlighet.

Utskottet konstaterar att det internationella samfundet har gjort och fortsätter att göra betydande ansträngningar för att förmå parterna att föra fredsprocessen i Mellanöstern vidare.

Ansträngningarna att blåsa nytt liv i fredsprocessen utmynnade i november 2007 i en konferens i Annapolis, USA, där Israels premiärminister Ehud Olmert och den palestinske presidenten Mahmud Abbas deltog. Även ett stort antal arabiska länder närvarade. Sverige representerades av utrikesminister Carl Bildt. Vid konferensen kom parterna överens om att inleda förhandlingar med målsättningen att dessa ska leda till en fredsöverenskommelse under 2008. Parterna enades också om att omedelbart uppfylla sina respektive åtaganden enligt Färdplanen för fred (se nedan). I december 2007 inleddes förhandlingarna som därefter pågått dels på politisk nivå mellan israeliska och palestinska ledare, dels genom att en rad israelisk-palestinska arbetsgrupper för mer tekniska frågor inrättats.

Utskottet konstaterar att EU och Sverige sedan länge verkar för att finna en fredlig och hållbar lösning på den israelisk-palestinska konflikten. Lösningen bör baseras på folkrätten, inklusive FN:s resolutioner, internationella avtal samt respekt för de mänskliga rättigheterna. EU:s höge representant, Javier Solana, och EU:s särskilde representant för Mellanöstern, Marc Otte, reser ofta till regionen och för löpande dialog med parterna. EU ingår tillsammans med FN, USA och Ryssland i den s.k. Kvartetten som ska stimulera parterna till framsteg och övervaka att gjorda åtaganden verkligen genomförs. Till detta kommer att medlemsländer i EU enskilt och gemensamt agerar för att finna en lösning på konflikten.

EU har de senaste åren bedrivit två civila insatser i Mellanöstern. Den ena är en rådgivande insats till stöd för den palestinska civilpolisens reformering och uppbyggnad, Eupol Copps. Den andra är missionen Eubam Rafah där EU-observatörer på begäran av parterna i konflikten övervakat den palestinska gränspersonalens arbete vid gränsövergången i Rafah, mellan Gaza och Egypten. Till följd av de interna palestinska stridigheterna och Israels isolering av Gaza har missionen dock inte kunnat verka sedan juni 2007. Sverige bidrar till båda EU-insatserna.

EU är en av de största biståndsgivarna till palestinierna. De senaste åren har EU:s och Sveriges stöd ökat markant, till följd av det försämrade humanitära läget och förhoppningarna om förbättrade utsikter att nå en fredlig lösning på den palestinsk-israeliska konflikten.

Sverige är en av de allra största givarna till palestinierna. Stödet, som syftar till att lindra effekterna av konflikten, stödja fredsförhandlingar och främja det palestinska nationsbyggandet, beräknas 2008 uppgå till närmare 700 miljoner kronor. Insatserna avser bl.a. stöd till den palestinska myndighetens institutioner och infrastruktur samt stöd till det civila samhället. I

sammanhanget vill utskottet nämna att regeringen valt ut Västbanken–Gaza som ett av de områden/länder i kategorin konflikt och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete. För att det internationella samfundets insatser ska lyckas är det nödvändigt att situationen för människorna i deras vardag kan förbättras. Isoleringen av Gaza måste hävas och rörelsefriheten på de ockuperade palestinska områdena utökas så att den lokala ekonomin kan fungera. Attackerna mot Israel från Gazaremsan måste omedelbart upphöra.

Sverige, som vidhåller sin tidigare position i frågan, står tillsammans med EU bakom Färdplanen för fred, vilken har utarbetats av Kvartetten och accepterats av parterna. Slutmålet i färdplanen är en framförhandlad tvåstatslösning med en oberoende, livskraftig och demokratisk palestinsk stat som existerar sida vid sida, i fred och säkerhet, med Israel. Detta innebär bl.a. att Israel måste dra sig tillbaka från palestinska områden.

Färdplanens mål ska uppnås genom att parterna parallellt vidtar en serie åtgärder.

Färdplanens ursprungliga tidsaxel löpte ut 2005, men planens vision om en tvåstatslösning utgör fortsatt den politiska målsättningen för EU och Kvartetten. Vid konferensen i Annapolis bekräftade parterna att de omedelbart ska genomföra sina åtaganden enligt färdplanen.

Av färdplanen framgår tydligt att Israel ska frysa all bosättningsverksamhet, däribland utbyggnaden av redan befintliga bosättningar, och avveckla de utposter som byggts sedan mars 2001. Palestinierna måste bl.a. verka för ett slut på terroristdåden och fortsätta det interna reformarbetet.

Fredsförhandlingarna mellan israeler och palestinier förväntas framför allt kretsa kring tre huvudfrågor: Jerusalems status, flyktingfrågan och gränserna. I samtliga tre frågor delar utskottet den hållning som företräds av EU och Sveriges regering.

Jerusalems status

Enligt FN:s delningsplan från 1947 skulle Jerusalem vara en internationellt administrerad stad för både israeler och palestinier. Arabstaternas angrepp på den nya staten Israel i maj 1948 ledde i stället till att staden delades. Den västra, nyare delen intogs av Israel, medan den östra, gamla delen intogs av Transjordanien.

Israel annekterade den västra delen av Jerusalem och utropade den till landets huvudstad 1949. Staden förblev delad till sexdagarskriget 1967, då Israel erövrade och annekterade den östra delen av Jerusalem, som därefter varit stängd för israeler. De israeliska åtgärderna erkänns inte internationellt.

Palestinierna ser östra Jerusalem som huvudstad i den stat, Palestina, som de utropade hösten 1988.

Förhandlingar om Jerusalems slutgiltiga status skulle, enligt 1993 års principdeklaration mellan Israel och PLO, inledas i maj 1996. Några sådana reella förhandlingar har ännu inte inletts. EU och Sverige anser att förhandlingarna om Jerusalems status måste ta sin utgångspunkt i FN:s delningsplan från 1947. Eventuella förändringar i Jerusalems status måste överenskommas i direkta förhandlingar mellan parterna.

Flyktingfrågan

Kriget som följde på staten Israels bildande 1948 resulterade i att hundratusentals palestinier flydde eller tvingades bort från sina hem. Efter kriget antogs en FN-resolution som erkände palestiniernas rätt till återvändande, men israelisk lag tillåter inte detta. De palestinska flyktingarna lever nu framför allt i Jordanien, Libanon och Syrien samt på Västbanken och i Gaza. Över 4,3 miljoner palestinier finns registrerade hos FN:s flyktingorgan Unrwa (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East).

Medan den palestinska sidan betonar rätten till återvändande anser Israel att en omfattande inflyttning av palestinier skulle utgöra ett hot mot Israel som judisk stat. Den israeliska sidan betonar att även hundratusentals judar tvingades fly från arabiska länder till följd av förföljelser under och efter kriget 1948, men att det stora flertalet av dessa blev israeliska medborgare.

EU och Sverige är beredda att stödja en lösning av flyktingfrågan som har överenskommit i direkta förhandlingar mellan parterna. FN:s resolutioner, däribland säkerhetsrådets resolution 242 som talar om ”en rättvis lösning på flyktingfrågan”, bör ligga till grund för förhandlingarna.

Gränserna

Den palestinska sidan anser att en framtida palestinsk stat måste inkludera hela det palestinska territorium som ockuperades av Israel i sexdagarskriget 1967, dvs. Gaza och Västbanken inklusive östra Jerusalem. Israel har antytt att åtminstone de större bosättningarna på Västbanken bör införlivas med Israel. Byggandet av separationsbarriären fortsätter. Israels argument är att man på detta sätt vill skydda sina medborgare mot terroristattacker från palestinskt område. Barriären byggs till största delen inne på ockuperat område och inkluderar vissa av bosättningarna där. EU och Sverige anser att de framtida gränsförhandlingarna måste ta sin utgångspunkt i stilletståndslinjen före sexdagarskriget 1967 (den s.k. gröna linjen). Eventuella förändringar måste överenskommas i direkta förhandlingar mellan parterna. Båda parter måste avstå från åtgärder som etablerar ”nya fakta på marken” och därmed riskerar att föregripa gränsförhandlingarna.

I en motion behandlas den del av barriären som byggs på Västbanken. EU och Sveriges regering anser att denna strider mot folkrätten, en uppfattning som delas av utskottet. Israel har rätt att bygga en barriär för att skydda sina medborgare, men det måste i så fall göras på icke-ockuperad mark,

dvs. i Israel eller längs gröna linjen. Det är också den uppfattning som den internationella domstolen i Haag gett uttryck för i sitt yttrande över barriären 2004.

Vad gäller det motionsvis framlagda förslaget att Israel ska avveckla sina kärnvapen och underteckna icke-spridningsavtalet hänvisar utskottet till ställningstagandena i betänkande 2005/06:UU18 Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik. Utskottet underströk där att kärnvapenstaterna måste uppmanas att påskynda nedrustningen som syftar till en total eliminering av såväl taktiska som strategiska kärnvapen, att förhandlingar om ett förbud mot framställning av klyvbart material avsett för kärnvapen måste inledas utan ytterligare fördröjning, att alla stater som inte redan gjort så måste uppmanas att ratificera provstoppsavtalet och att kärnvapenstaterna förbinder sig att inte utveckla nya kärnvapen.

I en motion förespråkas FN-trupp till den israelisk-palestinska gränsen. Utskottet kan för sin del inte utesluta att det i samband med en fredsöverenskommelse i Israel–Palestina-konflikten kan bli aktuellt med någon form av internationell fredsfrämjande insats på de palestinska områdena och/eller längs den israelisk-palestinska gränsen. Sådana förslag har förts fram i den internationella debatten, och om parterna så önskar blir detta en fråga som det internationella samfundet får ta ställning till.

Beträffande motionsförslaget om budgetstöd från EU till Palestina konstaterar utskottet att EU-kommissionen i början av 2008 skapade en ny mekanism, Pegase, för stöd till det palestinska folket. Pegase är kopplat till den palestinska regeringens reform- och utvecklingsplan och möjliggör direktstöd till den palestinska myndigheten under kontrollerade former. Sverige har under 2008 lämnat 50 miljoner kronor i direktstöd via Pegase.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U206 (v) yrkande 7, 2006/07:U227 (v) yrkandena 1–2 och 5–11, 2006/07:U230 (mp) yrkandena 1 och 2, U222 (v) yrkandena 1–3, U235 (mp), U285 (s) samt U350 (s) yrkandena 1–13 och 20.

Libanon

Motionerna

Socialdemokraterna vill enligt kommittémotion U350 (s) yrkande 17 se ett Libanon som står självständigt, och man framhåller att en positiv utveckling i landet måste främjas.

Vänsterpartiet anser enligt kommittémotion 2006/07:U206 (v) yrkande 5 att Sverige ska stödja en fortsatt demokratisk utveckling i Libanon och ett starkt självbestämmande.

Utskottets överväganden

Libanon utsattes för stor förstörelse under kriget mellan Israel och Hizbullah sommaren 2006. Efter kriget – i augusti samma år – stod Sverige värd för en givarkonferens i Stockholm. Konferensen var inriktad på tidigt återuppbyggnadsstöd till Libanon. Totalt genererade givarkonferensen ca 6,7 miljarder kronor i utfästelser. Sverige bidrog med ca 145 miljoner kronor till projekt under 2007 och 2008. Sverige bidrar därmed till insatser i form av ett tidsbegränsat återuppbyggnadsstöd. Under perioden oktober 2006 t.o.m. den 15 augusti 2007 medverkade Sverige i FN:s insats i Libanon (UNIFIL). Insatsen ingick i UNIFIL:s marina komponent.

Libanon omfattas av Sveriges regionala biståndsprogram för Mellanöstern och Nordafrika. Ett av de prioriterade områdena är stärkande av demokrati och mänskliga rättigheter, särskilt kvinnors och ungdomars rättigheter. Ett flertal regionala projekt innefattar Libanon.

Den politiska kris som rått i Libanon sedan ungefär ett och ett halvt år tillbaka har förvärrats ytterligare under maj 2008 då strider utbröt. Landet står utan president sedan november 2007, och omröstningen i parlamentet har skjutits upp ett flertal gånger, senast till den 10 juni 2008. Spänningarna mellan olika politiska grupperingar i Libanon utgör enligt utskottet en källa till stark oro. Utskottet vill understryka betydelsen av att milisgrupper avväpnas, och utskottet välkomnar regeringens och EU:s tydliga stöd för Libanons regering, vilken har agerat för att upprätthålla lag och ordning liksom landets integritet och suveränitet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en utveckling i rätt riktning i Libanon måste uppmuntras. I fråga om de mänskliga rättigheterna lämnar, förutom Sverige, bl.a. FN, EU och flera bilaterala givare stöd till projekt som syftar till att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Mänskliga rättigheter är också en del i associeringsavtalet mellan Libanon och EU.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U206 (v) yrkande 5 samt U350 (s) yrkande 17.

Irak

Motionerna

Socialdemokraterna slår i kommittémotion U350 (s) yrkande 14 fast att kriget i Irak är en av de viktigaste punkterna på den internationella dagordningen. Regeringen bör verka för att EU ska anamma det förslag som The International Crisis Group lagt fram om en allmän, internationell konferens om alla nu utestående frågor rörande Mellanöstern, alltså den israelisk-palestinska konflikten, Irakfrågan och relationerna till Iran.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion 2006/07:U257 (v) yrkandena 1 och 2 att alla de ekonomiska avtal som ingicks under den första tiden under USA:s ockupation av Irak då landet leddes av det styrande rådet ska upp-

hävas. Sverige bör i FN och andra internationella forum kräva att USA-koalitionen, så länge ockupationen fortgår, följer gällande konventioner som rör behandlingen av befolkningen. Enligt *yrkandena 4–6* bör Sverige verka för att USA-koalitionen lämnar Irak och i FN, när ett sådant tillbakadragande sker, verka för att världsorganisationen sänder observatörer till landet. En FN-styrka till Irak efter ockupationen bör bestå av FN-soldater från länder som inte ingått i USA-koalitionen. I uppgifterna för FN respektive den interimistiska regering som tillträder efter det att Irackupationen avslutats måste kvinnors rättigheter särskilt uppmärksammas (*yrkande 9*).

Utskottets överväganden

Med anledning av motionsyrkanden erinrar utskottet om att FN:s säkerhetsråd i början av juni 2004 enhälligt antog resolution 1546. Där fastslogs att ockupationen av Irak skulle upphöra den 30 juni 2004 genom att Iraks interimisregering då skulle överta fullt ansvar för landet. På uppmaning av den irakiska interimisregeringen beslöts om ett nytt mandat för den multinationella styrka som tidigare upprättats genom resolution 1511. Själva överförandet av makten skedde den 28 juni 2004. Närvaron i Irak av USA och den multinationella styrkan grundar sig således på den irakiska regeringens uttryckliga begäran. Dess närvaro förlängdes senast genom säkerhetsrådets resolution 1790 fram t.o.m. den 31 december 2008. Det formella irakiska övertagandet av ansvaret för säkerheten från USA och dess allierade fortgår men kommer att ta tid eftersom den irakiska kapaciteten fortfarande är låg och utmaningarna stora.

Utskottet välkomnar besluten i säkerhetsrådets resolutioner 1770 och 1790 om förlängning och utvidgning av mandatet för FN:s mission i Irak (Unami). Genom besluten bekräftas FN:s centrala roll i Irak. Unamis mandat omfattar nu bl.a. stöd till nationell försoning, valstöd, engagemang i de svåra frågorna angående omtvistade områden som Kirkuk, underlättande av regional dialog samt utvecklingsrelaterade och humanitära insatser. Dessutom spelar FN en viktig roll vad gäller genomförande av den internationella överenskommelsen med Irak som upprättades i maj 2007, International Compact with Iraq. EU deltar aktivt på många av dessa områden och kommer att fortsätta sitt nära samarbete med FN.

Enligt utskottets mening utgör den svåra säkerhetssituationen även fortsatt huvudproblemet för Irak, och då inte minst våldet med tydliga sekteristiska drag liksom våldet riktat mot kvinnor.

Av Utrikesdepartementets rapport Mänskliga rättigheter i Irak 2007 framgår att situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna är fortsatt allvarlig i landet. Även om Iraks nya konstitution garanterar flertalet av de mänskliga rättigheterna finns brister i det juridiska ramverket och i efterlevnaden av gällande lagstiftning. Det förekommer trovärdiga rapporter om godtyckliga frihetsberövanden, utomrättsliga avrättningar, tortyr, missförhållanden i fängelser och häkten, brott mot rätten till biträde och rättvis prövning av

brottmål, kränkande av kvinnors och barns rättigheter samt av sociala och ekonomiska rättigheter, t.ex. avseende hälsa och utbildning. Minoritetsgrupper är utsatta. Dödsstraff praktiseras. Det är enligt MR-rapporten svårt eller omöjligt att generellt bedöma om situationen för de mänskliga rättigheterna i Irak har förbättrats eller försämrats jämfört med tidigare år. Statsmakternas insikt om frågans betydelse tycks ha ökat, även om mänskliga rättigheter inte prioriteras lika högt som säkerhetsfrågor. Den politiska viljan att åstadkomma förändringar motsvaras sällan av konkreta åtgärder. Flyktingarnas situation har fortsatt att försämrats under 2007. Samtidigt kan utskottet konstatera att i delar av Irak, t.ex. Kurdistan, har situationen förbättrats och så även i fråga om vissa minoriteters rättigheter.

För det internationella samfundet utgör Irak även fortsatt en central utmaning och konflikterna där är, som det uttrycks i en motion, en av de viktigaste punkterna på den internationella dagordningen. Utskottet har tidigare, bl.a. i betänkande 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannkapsområde redovisat sin syn på situationen i Irak. Där kommenterade utskottet också hur bl.a. övergreppen i Abu Ghraib-fängelset i Irak haft en negativ påverkan på förhållandet mellan väst och den muslimska världen.

Utskottet konstaterar att den irakiska regeringen har ansvar för att garantera lag och ordning och verka för en försoningsprocess som minskar våldet och förbättrar förhållandena för befolkningen. EU och Sverige för en fortlöpande politisk dialog med den irakiska regeringen. Där diskuteras självfallet hur det internationella samfundet kan stödja ansträngningarna för att skapa ett fredligt, demokratiskt och stabilt Irak. Detta behandlades också när Iraks utrikesminister Hoshair Zebari besökte utskottet den 1 mars 2007. Från svensk sida betonades under Zebaris besök i Sverige också vikten av att respektera och stärka de mänskliga rättigheterna i Irak. Särskilt framhölls utsatta grupper såsom religiösa och etniska minoriteter, barn och kvinnor.

EU har ett betydande engagemang i Irak och dess grannländer och stöder insatser från FN och andra internationella aktörer. I EU:s årsrapport om de mänskliga rättigheterna 2007 redogörs för biståndsinsatser från unionen till Irak för bl.a. demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. EU har exempelvis lämnat betydande stöd till de konstitutionella processerna och valprocesserna under 2005 och bidragit med experthjälp inför valen i december 2005. Genom sin rättsstatsinsats i Irak (Eujust lex) har unionen anordnat ett antal kurser i EU-medlemsstater om bl.a. mänskliga rättigheter och svarat för utbildning av mer än 1 400 högre tjänstemän från Iraks polisväsen, rättsväsen och fängelseväsen. En kurs av detta slag anordnades i Sverige under 2007.

Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt med fortsatt internationellt stöd för utvecklingen i Irak och för den försonings- och utvecklingsprocess som måste till där. Det är positivt att Sverige den 29 maj 2008 ska

stå värd för det första uppföljningsmötet i International Compact with Iraq. Detta internationella partnerskap syftar till att stödja den politiska process i Irak som måste till för att skapa stabilitet och stärka demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna i landet. Partnerskapet innebär ett åtagande från irakisk sida att genomföra ekonomiska och politiska reformer med internationellt stöd. Dagordningen spänner över ett vitt spektrum av frågor, däribland insatser för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer, liksom säkerhet och ekonomisk utveckling. International Compact with Iraq leds av Irak med FN som medordförande. Som framgått har kabinettssekreteraren i Utrikesdepartementet med medarbetare i april 2008 informerat utskottet om förberedelserna för anordnandet i Sverige av Irakkonferensen.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att Irak är ett av de länder som befinner sig i kategorin konflikt- och/eller postkonfliktsituation och som Sveriges regering valt ut för utvecklingssamarbete. Detta välkomnas av utskottet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U257 (v) yrkandena 1 och 2, 4–6 och 9 samt U350 (s) yrkande 14.

Iran

Motionen

Socialdemokraterna framhåller i kommittémotion U350 (s) yrkande 16 att Sverige måste göra allt som är möjligt för att underlätta för IAEA att genomföra fria inspektioner i Iran.

Utskottets överväganden

Kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Iran är omfattande och förefaller öka. En klar försämring har skett de senaste åren, särskilt vad beträffar yttrandefrihet, verkställande av dödsstraff, ökad förföljelse av intellektuella, studenter och olikänkade samt tortyr i fångelser. Irans etniska och religiösa minoriteter diskrimineras alltjämt. Landet lever inte upp till kraven på en rättsstat. Utskottet konstaterar att denna dystra bild inleder Utrikesdepartementets rapport om de mänskliga rättigheterna i Iran 2007. I rapporten nämns också ökad förekomst av bl.a. trakasserier, förföljelse och gripanden av politiska dissidenter, regimkritiska journalister och intellektuella, försvarare av mänskliga rättigheter, fackliga aktivister och aktivister för kvinnors rättigheter samt personer som tillhör religiösa minoriteter. Utskottet har i ett tidigare avsnitt i betänkandet tagit upp den omfattande tillämpningen av dödsstraffet i Iran.

Frågan om Irans kärnenergiprogram, som tas upp i den aktuella motionen, har stått högt uppe på dagordningen för det internationella samfundet under senare tid. Vid Europeiska rådets möte i december 2007 uttryckte stats- och regeringscheferna sin djupa oro över kärnenergiprogrammet och

betonade att det inte kan accepteras att Iran skaffar sig militär kärnvapenkapacitet. Europeiska rådet beklagade djupt att Iran fortfarande inte har uppfyllt sina internationella förpliktelser enligt resolutioner från FN:s säkerhetsråd. Enligt dessa måste landet upphöra med all verksamhet som är kopplad till anrikning och uppärbetning, detta för att återställa förtroendet för att Irans program uteslutande är av fredlig art. Iran uppmanades av Europeiska rådet att lämna fullständiga, tydliga och trovärdiga svar till IAEA. Landet borde också lösa övriga frågor kopplade till sin kärnenergi-verksamhet samt ratificera och genomföra tilläggsprotokollet till NPT-avtalet.

Utskottet konstaterar att Sverige och samtliga övriga EU-medlemsstater står bakom Europeiska rådets uttalande i december 2007 om fullt och otvetydigt stöd för arbetet med att nå en långsiktig, framförhandlad lösning på den iranska kärnenergifrågan.

FN:s säkerhetsråd antog den 3 mars 2008 resolution 1803 (2008) om Irans kärnenergi-program. Tidigare har sammanlagt tre resolutioner i frågan antagits av säkerhetsrådet under 2006 och 2007. I resolution 1803 slås fast att Iran inte har upphört med all anrikning och uppärbetning samt projekt rörande tungt vatten såsom krävs i säkerhetsrådets tidigare resolutioner. Iran har inte heller återupptagit sitt samarbete med Internationella atomenergiorganet (IAEA) eller vidtagit andra åtgärder som begärts av IAEA:s styrelse. Till detta kommer att Iran inte heller beaktat villkor som angivits i aktuella resolutioner från säkerhetsrådet 2006 och 2007 och som ses som nödvändiga för förtroendeskapande. Genom resolution 1803 sätts ytterligare press på Iran att vidta alla nödvändiga åtgärder för att återställa det internationella förtroendet för Irans kärnenergi-program. Samtidigt skärps för tredje gången sanktionerna mot Iran.

Samma dag som resolution 1803 antagits av säkerhetsrådet offentliggjordes ett skriftligt uttalande av utrikesministrarna i Kina, Frankrike, Tyskland, Ryssland, Storbritannien och USA, vilket stöddes av EU:s höge representant. I uttalandet underströks det internationella samfundets allvarliga oro över riskerna för kärnvapenspridning till följd av Irans kärnenergi-program. Samtidigt erkände man på nytt Irans rätt till utveckling, forskning, produktion och användning av atomenergi för fredliga ändamål i enlighet med NPT-avtalet. I uttalandet den 3 mars 2008 upprepades tidigare förslag som presenterats för Iran i juni 2006 om förhandlingar för att finna en lösning på konflikten. Iran uppmanades delta i sådana förhandlingar. Av uttalandet framgår att EU:s höge representant och sekreteraren i Irans nationella säkerhetsråd ombetts medverka till att förhandlingar kommer till stånd.

Utskottet värdesätter den stora uppslutningen i säkerhetsrådet bakom resolution 1803 – där endast Indonesien lade ned sin röst – och den tydliga signal från det internationella samfundet denna innebär. Det är välkommet att fortsatta ansträngningar görs, med central medverkan av EU:s höge

representant, för att bana väg för en framförhandlad lösning på konflikten kring Irans kärnenergi-program. Sverige måste i största möjliga utsträckning bidra till att IAEA får möjlighet att genomföra fria inspektioner i Iran.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U350 (s) yrkande 16*.

Egypten

Motionen

Socialdemokraterna begär i kommittémotion *U350 (s) yrkande 15* att Sverige verkar för att Egypten upphäver undantagslagarna.

Utskottets överväganden

Utvecklingen i Egypten vad gäller de mänskliga rättigheterna förefaller gå i negativ riktning. Det finns flera exempel som tyder på att pendeln har svängt i förhållande till tidigare års politiska klimat.

Den egyptiska grundlagen har traditionellt innehållit långtgående bestämmelser som syftar till att slå vakt om de mänskliga rättigheterna. Grundlagsskyddet har emellertid i stor utsträckning upphävts genom undantagslagen, som tillämpats kontinuerligt sedan år 1981. Oppositionspartierna och företrädare för det civila samhället har länge krävt att undantagslagen ska avskaffas, men presidenten har hittills vägrat med hänvisning till att en ny terroristlag inte har trätt i kraft. Terroristlagen har ännu inte presenterats inför parlamentet, men MR-organisationer befarar att den ska innebära inskränkningar när det gäller rättssäkerheten i Egypten.

Efter en folkomröstning i mars 2007 reviderades Egyptens konstitution. De flesta bedömare är ense om att ändringarna har lett till att det tidigare förhållandevis starka konstitutionella skyddet för mänskliga rättigheter har försvagats. Innan den planerade nya terroristlagstiftningen har godkänts av parlamentet fortsätter undantagslagen att gälla. Lagen ger omfattande möjligheter för statsmakten att kringgå det ordinarie rättssystemet genom hänvisning av brottmål till olika typer av specialdomstolar. Detta sker även i fall som inte utgör klara hot mot statens säkerhet.

Det finns två slags specialdomstolar, militär- och undantagsdomstolar. Domar som utfärdas av dessa domstolar kan inte överklagas. Presidenten har vidare rätt att, genom dekret, besluta att en viss rättssak ska hänskjutas till militärdomstol oavsett fallets art. Rätten till juridiskt ombud, som i det civila rättssystemet tillhandahålls för åtalade på domstolarnas bekostnad, samt självständigt val av ombud, är inskränkta i specialdomstolarna. Myn-digheterna får genom undantagslagen möjlighet att arresteras personer utan att arresteringsorder utfärdats av domare eller åklagare. Lagen har främst använts för att bekämpa militanta islamiska grupper som under 1980- och 1990-talen genomförde terroristattacker men också för att bekämpa narkotikarelaterad och viss ekonomisk brottslighet. I början av 2000-talet kom

den också att användas mot intellektuella, MR-aktivister m. fl. Genom 2007 års revidering av konstitutionen har myndigheterna i princip fått samma rättigheter även om undantagslagen skulle avskaffas.

I riksdagen har på senare år konstitutionsutskottet i flera betänkanden, däribland betänkande 2005/06:KU2, granskat den svenska regeringens handläggning av ett avvísningssärende gällande två egyptiska medborgare.

Utskottet konstaterar att inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken erbjuder EU sina grannar, däribland Egypten, förmånliga förbindelser som bygger på ett ömsesidigt åtagande i fråga om gemensamma värderingar – demokrati och mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning, marknadsekonomiprinciper och hållbar utveckling. I en bilateral handlingsplan enas EU och respektive grannland om en agenda för politiska och ekonomiska reformer med prioriteringar på kort och medellång sikt. I det politiska kapitlet i varje sådan handlingsplan för den europeiska grannskapspolitiken ingår mänskliga rättigheter samt frågor som rör samhällsstyrning och demokratisering.

I mars 2007 antogs en handlingsplan EU–Egypten. Den innefattar en underkommitté EU–Egypten för mänskliga rättigheter och demokrati samt internationella och regionala frågor. Underkommitténs första möte planeras äga rum i juni 2008. EU:s förhoppning är att dialogen ska ge båda parterna möjlighet att öppet och konstruktivt diskutera människorättsfrågor. Utskottet anser att Sverige i EU ska verka för att så blir fallet.

Enligt EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 syftade de konstitutionella förändringar som genomfördes i Egypten 2007 huvudsakligen till att bevara status quo och begränsa Muslimska brödraskapets tillträde till den politiska arenan. I årsrapporten konstateras att ändringarna innebar att undantagstillståndet ska ersättas med en ny antiterroristlag. EU har till Egypten framhållit att den kommande lagen måste överensstämma med internationellt vedertagna normer för mänskliga rättigheter.

I motsats till de förväntningar som fanns efter valet i Egypten 2005 om större politisk liberalisering är såväl Sverige som EU i dag djupt oroad över tendensen med fortsatta gripanden av och åtal mot politiska motståndare. Likaså finns det anledning att hysa stor oro över antalet klagomål om tortyr, administrativt kvarhållande och misshandel av fångar liksom negativa tecken vad gäller möjligheterna till yttrande-, tryck-, mötes- och föreningsfrihet, vilka i realiteten redan tidigare varit kringskurna inte minst på grund av undantagslagen.

EU finansierar ett antal MR- och demokratiseringsprojekt i Egypten. Med stöd från bl.a. Sida har UNDP under de senaste åren drivit ett projekt som omfattar MR-utbildning för bl.a. poliser, domare, jurister och journalister. Sida lämnar också sedan början av 2000-talet stöd till exempelvis ett nät-

verk för ombudsmannakontor i regionen genom ett samarbete med det egyptiska MR-rådet och till Euro-Mediterranean Human Rights Networks regionala program.

Utskottet delar uppfattningen i den aktuella motionen att Sverige bilateralt och inom EU bör verka för avskaffande av Egyptens undantagslagar och för övergång till ett demokratiskt samhällsskick. I april 2006 fastställde den svenska regeringen en ”Regionstrategi för utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika 2006–2008”. Ett av huvudmålen för strategin är att främja respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive kvinnors och flickors lika rättigheter, villkor och möjligheter, liksom framväxten av regionala nätverk och strukturer för dialog om bl.a. rättighetsperspektiv och universella värdegrunder. Under 2007 har Sida bl.a. arrangerat ett seminarium i Alexandria för egyptiska enskilda organisationer samt organisationer från andra länder i regionen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U350 (s) yrkande 15*.

Amerika

Utskottets överväganden

Situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna i Kanada respektive Förenta staterna är på det hela taget god. I fråga om Förenta staterna utgör dock dödsstraffet, vilket utskottet tagit upp ovan, ett undantag liksom rättighetsinskränkningar med anknytning till kampen mot terrorismen. Generellt sett anser utskottet att situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i länderna i Latinamerika och Karibien har förbättrats, även om stora problem kvarstår. Ett undantag är dock Kuba, ett land som utskottet återkommer till nedan. När det gäller Venezuela kan konstateras att en oroande maktkoncentration till presidenten har ägt rum på bekostnad av balansen mellan de statliga institutionerna.

Centralamerika

Motionen

Socialdemokraterna slår i kommittémotion *U351 (s) yrkande 5* fast att länderna i Centralamerika behöver utveckla demokratin och att den ekonomiska utvecklingen måste gynna det stora flertalet och medföra minskade sociala orättvisor.

Utskottets överväganden

Med Centralamerika, som tas upp i motionen, avses Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama.

Situationen gällande de mänskliga rättigheterna (MR) i Costa Rica är enligt Utrikesdepartementets senaste rapport om de mänskliga rättigheterna i landet relativt god. Landet har ratificerat samtliga centrala konventioner om mänskliga rättigheter och bedriver en aktiv internationell politik på området. Den allmänna brottsligheten har dock ökat de senaste åren, och polisövergrepp förekommer. Costa Rica ligger högt på FN:s index för mänsklig utveckling jämfört med länder med liknande BNP per capita. Fattigdomen har dock ökat de senaste åren, och inkomstklyftorna har vidgats.

Enligt Utrikesdepartementets motsvarande MR-rapport för Nicaragua har, efter införandet av demokrati, respekten för grundläggande mänskliga rättigheter förbättrats, liksom standarden på de demokratiska institutionerna. Sedan Daniel Ortega, ledare för FSLN (Frente Sandinista de Liberación Nacional), tillträdde som landets president i januari 2007 växer emellertid det demokratiska underskottet, vilket påverkar respekten för grundläggande mänskliga rättigheter negativt.

Utskottet konstaterar att situationen för de mänskliga rättigheterna i El Salvador, Guatemala och Honduras fortfarande är oroväckande. Det är, som framhålls i motionen, angeläget att utveckla demokratin och att den ekonomiska utvecklingen kommer breda befolkningsgrupper till godo.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U351 (s) yrkande 5*.

Bolivia

Motionen

Vänsterpartiet begär i kommittémotion 2006/07:U207 (v) *yrkandena 1–5* att Sverige som enskild stat och som EU-medlem ska stödja det bolivianska folket när det gäller att skapa en mer demokratisk författning, att försvara sig mot multinationella företags illegala plundring av Bolivias naturtillgångar, att ta till vara landets naturtillgångar och att utan yttre inblandning genomföra en jordreform. Sverige bör även stödja Bolivias rätt att utan inblandning från främmande makter och transnationella företag självt bestämma hur man ska komma till rätta med den ojämna fördelningen av landets resurser.

Utskottets överväganden

Presidentvalet i Bolivia i december 2005 medförde en överlägsen seger för Evo Morales och partiet MAS (Rörelsen för socialism). Morales blev därmed den första demokratiskt valda presidenten i Bolivia med rötter i urbefolkningen. MAS fick genom valresultatet en stark ställning i kongressen med egen majoritet i deputeradekammaren, men däremot inte i senaten.

Bolivia är Sydamerikas fattigaste land, och inkomstskillnaderna i landet är bland de största i världen. Sex av tio bolivianer lever i fattigdom, varav över en tredjedel i extrem fattigdom, de flesta på landsbygden. Särskilt

drabbat är landets urfolk, och då särskilt kvinnor och barn. Huvuddelen av jordägarandet och brukandet av jorden är koncentrerat till en mycket liten del av befolkningen, trots att majoriteten av den fattiga landsbygdsbefolkningen är beroende av jordbruk för sin överlevnad. BNP per capita i konstant penningvärde är i dag ungefär densamma som för 50 år sedan. Uppgifter från det nationella statistikinstitutet visar dock att fattigdomen minskat under 2000-talet. År 2000 räknades 66 % av befolkningen som fattiga 2005 (det senaste år för vilket det finns uppgifter) var siffran 60 %. Andelen extremt fattiga minskade under samma period från 45 % till 37 % av befolkningen.

Under den inledande delen av regeringsperioden efter valet 2005 rådde en allvarig politisk kris i landet. Flera svåra frågor stod på dagordningen. Det gällde bl.a. förstatligande av landets vattenkraft, översyn och reformering av landets konstitution för att göra den mer inkluderande, särskilt för landets urfolk, samt frågan om ökat regionalt självstyre.

EU-kommissionen bedömer enligt landstrategin för Bolivia 2007–2013 att dessa frågor hanterats i fredlig ordning samtidigt som det fortfarande råder en djup social och regional splittring i landet, något som förmodligen kommer att medföra konflikter även i framtiden. Utskottet konstaterar att viktiga avgöranden för regeringen framgent, förutom fattigdomsminskningen, gäller bl.a. utnyttjande av de betydande naturtillgångarna i landet (framför allt gas) och kokaodlingens framtid.

Efter åratals svag ekonomisk utveckling visar Bolivias ekonomi de senaste fem åren tecken på återhämtning. Bolivia har antagit en ambitiös nationell utvecklingsplan 2006–2010 med inriktning på fattigdomsminskning och på att skapa ett mer inkluderande samhälle. Hur den ska genomföras är dock inte klarlagt.

Nationella strategier i Bolivia med inriktning på fattigdomsminskning måste stärkas och genomföras på ett effektivt sätt om tillväxten ska komma även de mer sårbara befolkningsgrupperna till del, anser EU-kommissionen i den nämnda landstrategin. Om Bolivia ska kunna nå FN:s millenniemål måste per capita inkomsten höjas genom ökad sysselsättning. Utskottet ser positivt på att EU:s Boliviastrategi söker stödja en fattigdomsminskning som syftar till att nå millenniemålen och en politik som innebär att tillväxten i ekonomin fördelas på ett sådant sätt att de enorma inkomstskillnaderna i landet minskar. EU-samarbetet är inriktat på tre huvudfrågor:

- Främja hållbar ekonomisk tillväxt genom små och medelstora företag där anständiga arbetsvillkor ska råda.
- Stödja Bolivias kamp mot illegal drogproduktion och -handel.
- Stödja hållbart utnyttjande av naturresurser, särskilt integrerad vattenresursförvaltning i flodsystem som innefattar flera länder.

Utskottet noterar att Utrikesdepartementet i rapporten Mänskliga rättigheter i Bolivia 2007, vilken publicerades våren 2008, anger att den bolivianska statens inkomster ökat väsentligt de två senaste åren till följd av att landets regering lyckats omförhandla gaskontrakten med utländska företag. Enligt rapporten har en stor del av dessa inkomster kanaliserats direkt till kommuner och departement. Kapacitetsbristerna inom den offentliga sektorn är dock fortfarande stora, vilket ofta hindrar genomförande av sociala investeringar i kommunerna.

Sverige har sedan början av 1990-talet haft ett omfattande och långsiktigt utvecklingssamarbete med Bolivia. Syftet med detta är att bidra till demokratisering, ett bredare folkligt deltagande och en tillväxt som gynnar de fattiga. Utskottet ser positivt på att Sveriges regering valt ut Bolivia som ett av de länder med vilka vi ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete. Fokus på demokrati och mänskliga rättigheter ska stärkas i samarbetet. Sida har genom regeringsbeslut i mars 2008 fått i uppdrag att utarbeta förslag till en strategi för utvecklingssamarbetet med Bolivia för perioden 2009–2013.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2006/07:U207 (v) yrkandena 1–5.

Brasilien

Motionen

Socialdemokraterna förespråkar i kommittémotion U351 (s) yrkande 2 samarbete med brasilianska organisationer kring rättighetsfrågor och kapacitetsutveckling, speciellt på landsbygden och i landets fattigaste delar.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att det fortsatt finns möjligheter för enskilda organisationer att ansöka hos Sida om finansiering för att genomföra projekt i Brasilien. För närvarande pågår exempelvis ett regionalt program som Rädda Barnen driver och som rör barnens rättigheter, insatser för facklig verksamhet i regi av LO-TCO biståndsnämnd respektive Olof Palmes Internationella Center samt samarbete med organisationer för funktionshindrade där SHIA (Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening) är den svenska parten. Här kan också nämnas att EU-kommissionen i utvecklingssamarbetet med Brasilien driver flera projekt för mänskliga rättigheter.

Med det anförda avstyrker utskottet motion U351 (s) yrkande 2.

Chile

Motionen

Den positiva demokratiska utvecklingen i Chile måste stödjas, betonar *Socialdemokraterna* i kommittémotion U351 (s) yrkande 3 och exemplifierar med den gemensamma fond som Sverige och Chile har skapat och som har till syfte att främja samarbete och långsiktiga affärsrelationer mellan svenska och chilenska små och medelstora företag.

Utskottets överväganden

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt med fortsatt samarbete mellan Chile och Sverige. Våra båda länder har ett gott samarbete och samsyn i multilaterala frågor om mänskliga rättigheter, miljö och demokrati. Som ett exempel kan här nämnas att Chile och Sverige tillsammans med Sydafrika och Thailand inom FN-systemet gemensamt presenterat det s.k. Fyrnationsinitiativet, ett förslag om reformering av FN:s styrning och förvaltning (se avsnittet ovan om Förenta nationerna).

Vad gäller handelsrelationerna med Chile kan konstateras att landet i dag lägger stor vikt vid frihandel. Affärsmöjligheterna med landet bedöms som goda, och Exportrådet avser att under 2008 etablera ett handelssekreterarkontor där.

Med det anförda avstyrks motion U351 (s) yrkande 3.

Colombia

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i kommittémotion U351 (s) yrkande 1 att den svenska regeringen bör ställa tydliga krav på Colombias regering att medverka till en förhandlingslösning för att uppnå fred mellan de olika grupperingarna i landet. Diplomatiska kontakter ska kombineras med ett slagkraftigt utvecklingsarbete. Sverige bör agera såväl bilateralt som tillsammans med övriga medlemsstater i EU. Också FN kan spela en central roll när det gäller fredsförhandlingar.

Vänsterpartiet förespråkar i kommittémotion 2006/07:U235 (v) yrkandena 1–4 att Sverige i kontakterna med Colombias regering och i internationella forum verkar för att den colombianska regeringen uppfyller sin skyldighet att garantera säkerheten för människorättsaktivister och fackligt aktiva i enlighet med ratificerade avtal, upphör med godtyckliga arresteringar och massgripanden och att den respekterar civilbefolkningens rätt att förhålla sig neutral i den väpnade konflikten i landet. Partiet anser också att Sverige bör söka förmå företrädare för den colombianska staten att avstå från att utsätta människorättsaktivister för livsfara genom att utmåla dem som gerillasympatisörer.

Enligt *yrkandena 5–7* bör den svenska regeringen redovisa hur biståndsmedel används och garantera att dessa inte kopplas till Plan Colombia och USA:s militära stöd och verksamhet i Colombia. Sverige ska enligt Vänsterpartiet inte delta i eller stödja den process som pågår i Colombia och som innebär att paramilitären får immunitet mot grova brott som mord m.m. som den har begått mot fackföreningsaktiva, människorättsorganisationer, folkrörelser samt politiska partier. I handels- och samarbetsavtal med den colombianska regeringen måste Sverige ställa tydliga krav på respekt för mänskliga fri- och rättigheter och på att ingångna avtal upphävs om kraven inte efterlevs. Sverige bör inom EU verka för motsvarande krav i avtal mellan EU och Colombia liksom för att en strategi utarbetas i syfte att förhandlingsvägen nå en politisk lösning på den colombianska konflikten.

I de enskilda motionerna *2006/07:U301 (s)* respektive *U254 (s)* *yrkande 1* föreslås att regeringen inom EU respektive bilateralt verkar för en heltäckande fredsstrategi som syftar till en politisk lösning på konflikten i Colombia.

Utskottets överväganden

Den interna väpnade konflikten i Colombia mellan olika gerillarörelser, staten och paramilitära grupper har pågått i mer än 40 år och våldet har haft förödande effekter för de mänskliga rättigheterna i landet. Colombias regering hävdar att paramilitarismen är utrotad i och med avmobiliseringen av ca 32 000 paramilitärer som avslutades 2006. Avmobiliseringen har lett till minskat våld och färre brott mot de mänskliga rättigheterna. Organisationen för Amerikanska Staters verifieringsmission (MAPP/OAS) rapporterar dock att alla paramilitära ledare inte lämnade in vapnen samt att många paramilitärer tagit upp vapnen på nytt. Man menar att avmobiliseringen avsevärt försvagat paramilitära strukturer men att fenomenet fortlever.

Enligt Utrikesdepartementets rapport *Mänskliga rättigheter i Colombia 2007* finns det i dag många illegala väpnade grupper i Colombia, vilket leder till väpnade sammandrabbningar, mänskligt lidande och brott mot den internationella humanitära rätten. Gerillagrupperna, framför allt Farc, fortsatte under 2007 att begå allvarliga brott mot den internationella humanitära rätten. Illegala väpnade gruppers användning av minor har ökat. Ungefär lika många mord begicks 2007 som året innan enligt officiell statistik. Rapporterna om utomrättsliga avrättningar, som polis och militär är skyldiga till, ökade 2007. Antalet massakrer fortsatte att minska. Enligt regeringen fortsatte även kidnappningarna att minska.

Straffriheten är omfattande i Colombia. Domare och åklagare utsätts för hot och förföljelse, fackligt organiserade fortsätter att utsättas för förföljelse, hot och mord även om våldet riktat mot denna grupp har minskat de senaste åren. Det råder utbredd fattigdom i landet och våld i hemmet mot

kvinnor fortsätter att vara ett stort problem. Rekryteringen av barnsoldater fortsätter och FN:s barnfond för Unicef uppskattar att det finns mellan 11 000 och 14 000 barnsoldater i de illegala grupperna.

Colombia har i dag ca tre miljoner internflyktingar, vilket har orsakat en av de värsta humanitära kriserna i världen. Den väpnade konflikten är den huvudsakliga anledningen till att människor flyr.

Försvarare av de mänskliga rättigheterna arbetar under svåra förhållanden och såväl hot som mord mot dessa fortsätter. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, OHCHR, rapporterade om ett ökat antal hot mot denna grupp under 2006. Regeringen och det civila samhället, med stöd från det internationella samfundet utarbetar en handlingsplan för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. I en annan dialogprocess med samma parter övervägs OHCHR:s rekommendationer för att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i landet.

Utskottet noterar att människorättsorganisationen Human Rights Watch i juli 2007 publicerat en rapport, *Maiming the People*, som behandlar den colombianska gerillans användning av antipersonella landminor och andra urskillningslösa vapen. Enligt rapporten har det de senaste åren skett en dramatisk ökning av antalet nya skador på grund av antipersonella landminor i Colombia. Landet har nu bland det högsta antalet rapporterade fall i världen. Enligt Human Rights Watch är det de två största gerillagrupperna (the Revolutionary Armed Forces of Colombia, Farc-EP och National Liberation Army) som är de största användarna i Colombia av antipersonella landminor och andra icke-diskriminerande vapen, såsom gascylinderbomber. Gerillans frekventa användning av antipersonella landminor gör årligen hundratals civila lemlästade, blinda, döva eller dödade, hävdar Human Rights Watch.

Utskottet välkomnar att Sverige liksom EU fortsätter att stödja en demokratisk, ekonomisk och social utveckling och en återgång till fred i Colombia. Lokala och regionala val genomfördes i oktober 2007. EU har uppmanat till en förhandlingslösning av den väpnade konflikten och understrukt att det är nödvändigt att nå fram till en humanitär överenskommelse. Uppmaningen har upprepats vid flera tillfällen. Rådet har också flera gånger krävt att de olagliga väpnade grupper som fortfarande kvarhåller gisslan omedelbart och villkorslöst ska frige denna och avhålla sig från framtida kidnappningar.

I rådsslutsatser den 19 november 2007 lämnades fullt stöd till den colombianska regeringens strävan efter en förhandlingslösning på den interna väpnade konflikten. EU upprepade att unionen fäster vikt vid genomförandet av lagen om rättvisa och fred som innefattar processer för avväpning, demobilisering och återanpassning och välkomnade de steg som tagits av regering och myndigheter för att genomföra lagen. Rådet välkomnade också det arbete som utförts av den nationella kommissionen för försoning och gottgörelse, författningsdomstolens roll och att det utsetts en högkom-

missarie för väpnade personers och grupper sociala och ekonomiska integration. Den nämnda lagen om rättvisa och fred är enligt EU långt ifrån genomförd, och regeringen uppmanades därför att snabbt och effektivt till fullo göra detta.

EU och medlemsstaterna är enligt rådsslutsatserna beredda att bistå Colombias regering och myndigheter, det civila samhället och internationella organisationer med stöd till fredsfrämjande verksamhet och till verksamhet som främjar avväpning, demobilisering och återanpassning.

Rådet gav i sina slutsatser i november 2007 stöd till insatserna från Colombias regering för att förbättra MR-situationen i landet, bl.a. genom utarbetandet av en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Det arbete som utförts vid FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheters kontor i Colombia lovordades och regeringen uppmanades att omgående genomföra kontorets rekommendationer fullt ut.

I rådsslutsatserna noterades att den colombianska regeringen ställt ytterligare medel till förfogande för skyddet av försvarare av de mänskliga rättigheterna, vittnen, journalister, fackföreningsaktiva och andra riskutsatta personer. Angreppen på dessa personer fortsätter dock. Rådet uppmanade därför enträget den colombianska regeringen att fortsätta att vidta konkreta åtgärder för att skydda dessa riskutsatta personer och se till att få ett slut på strafflösheten. Särskild uppmärksamhet bör ägnas skyddet av försvarare av MR-programmen för skydd av vittnen.

De kränkningar av internationell humanitär rätt som fortsätter att begås av olagliga väpnade grupper fördöms starkt av rådet som kräver ett omedelbart upphörande av kidnappningar och alla andra former av terrorism eller våld mot civilbefolkningen. Rådet bekräftar EU:s solidaritet med den colombianska regeringen, det colombianska folket och alla som fallit offer för dessa handlingar. Det upprepar också sitt fasta krav på att de olagliga väpnade grupperna ska upphöra med kidnappningarna, frige all tillfångatagen gisslan omedelbart och villkorslöst samt upphöra med alla fiendtligheter.

Rådet stöder den colombianska regeringens beslut att öka de väpnade styrkornas respekt för mänskliga rättigheter och välkomnade i rådsslutsatserna gjorda framsteg i detta avseende. Samtidigt uttalade rådet djup oro över delvis kvarstående problem med kränkningar av de mänskliga rättigheterna, däribland utomrättsliga avrättningar utförda av vissa medlemmar av säkerhetsstyrkorna.

Rådet uttryckte förhoppningar om framsteg i förhandlingarna mellan den colombianska regeringen och de olagliga beväpnade grupperna, så att man kan komma fram till en humanitär överenskommelse och säkerställa frigivningen av all gisslan, lösa den väpnade konflikten och ge Colombia varaktig fred och välkomnade regeringens initiativ för att främja en framgångsrik fredsprocess.

De lokala och regionala val som ägde rum i Colombia den 28 oktober 2007 stärkte enligt EU ytterligare demokratin i landet. Rådet instämde i OAS-observatörsgruppens åsikt att valen väsentligen skedde under fria, demokratiska och öppna förhållanden. Rådet fördömde alla dem som försökte störa själva valprocessen med hjälp av mord, kidnappningar, hot och röstköp samt yrkade på att de ansvariga ställs inför rätta.

Utskottet ser positivt på EU:s ställningstagande i juni 2006 till stöd för ett förlängt mandat för FN:s flyktingkommissariats (UNHCR) kontor i Colombia. EU anser att högkommissarien ska fortsätta att ha en stark roll i landet och understryker att landets regering aktivt stöder UNHCR och drar nytta av dess verksamhet. Det är enligt utskottet angeläget att Sverige och EU fortsätter att noga bevaka och bedöma utvecklingen i Colombia. Särskilt viktigt är det att följa att landet svarar upp mot de rekommendationer som lämnas av UNHCR.

En av UNHCR:s främsta prioriteringar i Colombia 2008 är att stärka närvaron och aktiviteterna i de 50 samhällen som är allra värst drabbade av folkfördrivning till följd av den interna konflikten i landet. Visserligen påverkas alla delar av landet av påtvingad omflyttning – mellan 2,3 och 3 miljoner människor är drabbade – men vissa regioner är särskilt utsatta, däribland i jordbruks- och gränsregioner som Arauca i de östra delarna av landet. Utskottet ser positivt på UNHCR:s angelägna verksamhet och välkomnar öppnandet i februari 2008 av ett UNHCR-fältkontor i Arauca, en region från vilken mer än 38 000 människor tvingats bort från sina hem.

När det gäller de motionsyrkanden som tar upp bl.a. användningen av biståndsmedel till Colombia konstaterar utskottet att det med giltighet t.o.m. 2008 finns en landstrategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Colombia. Av budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 7) framgår att regeringen i det landfokuseringsarbete som bedrivits har pekat ut Colombia som ett av de tolv länder och områden i konflikt- och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete. Sverige är också en stor bidragsgivare till UNHCR, Internationella rödakorskommittén och FN:s kontor för humanitär samordning, liksom till UNDP, Unicef och Unifem.

Sverige har bedrivit utvecklingssamarbete i Colombia sedan i början av 1970-talet. Under 1990-talet förvärrades MR-situationen, samtidigt som statliga och enskilda MR-institutioner blev mer professionella. Flera svenska aktörer, däribland Sida, blev samtidigt mer aktiva i landet och antalet svenska biståndsarbetare ökade starkt kring millennieskiftet.

Enligt den landstrategi för utvecklingssamarbetet med Colombia som gäller fram till årsskiftet har det, i takt med att den interna konflikten i landet fått allt större regionala återverkningar, blivit alltmer uppenbart att konflikten inte enbart innebär en mänsklig humanitär katastrof för Colombias civilbefolkning, utan också utgör en destabiliserande faktor i regionen. Sverige har i utvecklingssamarbetet försökt tillämpa erfarenheter från fredspro-

cesserna i Centralamerika. Det har bl.a. inneburit insatser för att stärka parternas övertygelse om behovet av en förhandlingslösning, att få med fler aktörer i en fredsprocess och för att skapa tillfällen till dialog mellan parterna. De mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten har lyfts fram i samarbetet. Det har också inneburit en beredskap för att på olika sätt stödja politiska överenskommelser mellan parterna i konflikten.

Från Utrikesdepartementet har utskottet erfarit att arbetet för närvarande pågår med att utarbeta en ny strategi för utvecklingssamarbetet med Colombia. Utskottet kommer med intresse att ta del av resultatet av strategin.

Även Europeiska gemenskapen bedriver utvecklingssamarbete med Colombia. Detta sker inom ramen för en under 2007 antagen landstrategi som är inriktad på stöd till fredsprocessen. En huvudkomponent i gemenskapens insatser är upprättandet av s.k. fredslaboratorier, ett stöd till lokala fredsinitiativ som mellan 2002 och 2006 omfattade 128 samhällen i flera colombianska regioner. Andra gemenskapsinsatser avser bl.a. administrativa och juridiska reformer.

I EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 redovisas att Colombia är ett av 13 länder för vilka EU utarbetat särskilda landstrategier för genomförandet av EU:s riktlinjer om barn i väpnade konflikter från 2003 (huvuddragen i dessa har tidigare redovisats i betänkande 2005/06:UU15). Utskottet välkomnar tillkomsten av landstrategierna som ska ge instruktion och vägledning vid planering av EU:s insatser om barn och väpnade konflikter samt för beskickningscheferna i berörda länder i dessa frågor. Sverige samarbetar även med Unicef i Colombia i samma frågor.

Utskottet anser att det är angeläget att ge ökat stöd för människorättsförvarare. Ett civilt samhälle och kraftfulla försvarare av de mänskliga rättigheterna har stor betydelse när det gäller att se till att de mänskliga rättigheterna skyddas och försvaras på olika håll i världen. EU:s riktlinjer om människorättsförvarare som antogs 2004 ger praktiska anvisningar om hur unionen ska stödja och bistå människorättsförvarare i tredjeländer. Utskottet välkomnar att Colombia är ett av de länder dit stöd lämnats i EU:s kampanj för kvinnliga människorättsförvarare. Genom kampanjen blir kvinnliga människorättsförvarares särskilda skyddsbehov uppmärksammat samtidigt som engagemanget för dessa frågor stärks hos EU:s diplomatiska beskickningar.

Beträffande motionsförslaget om att handelsavtal med Colombia ska innefatta krav på att mänskliga rättigheter respekteras anför utskottet följande.

EU lämnar tullåtnader vid import till EU av varor med ursprung i utvecklingsländer genom det allmänna preferenssystemet (Generalised System of Preferences, GSP). Systemet syftar till att genom tullsänkningar stödja ländernas utveckling. Sedan 1990 omfattas Colombia av GSP.

Under perioden 1 januari 2006–31 december 2008 regleras GSP-systemet genom rådsförordning (EG) nr 980/2005 (EGT L169 30.6.2005). Systemet består av tre separata förmånsarrangemang där Colombia omfattas av det arrangemang som benämns GSP+. Genom detta erbjuder EU tullfrihet för i stort sett alla de varor som omfattas av förordningen. För att ett land ska komma i fråga för GSP+ måste det klassificeras som ett sårbart land samt ha ratificerat och genomfört ett antal angivna internationella konventioner. I förordningen finns en förteckning över de konventioner och övriga villkor som gäller. Utskottet konstaterar att förteckningen innefattar bl.a. ett antal FN- och ILO-konventioner som avser mänskliga rättigheter.

Här kan också nämnas att förhandlingar om associationsavtal mellan EU och länder i Latinamerika inleddes under 2007. Förhandlingar äger rum bl.a. med medlemsstaterna i Andinska gemenskapen, dvs. Bolivia, Colombia, Ecuador och Peru.

Sedan 1995 innehåller alla associationsavtal, partnerskapsavtal och samarbetsavtal som EU träffar med tredjeland en artikel som anger att mänskliga rättigheter är ett väsentligt element i relationerna mellan parterna. I det fall avtalsbrott sker kan EU vidta åtgärder som sträcker sig alltifrån att vägra utfärda visum för regeringsföreträdare till beslut om att frysa tillgångar som finns i EU-länder. Artikeln om mänskliga rättigheter medger också, som yttersta konsekvens, att avtalet upphävs. Enligt kommissionen ses dock MR-artikeln i första hand som en form av positivt främjande av mänskliga rättigheter i tredjeland genom dialog.

Det kommande associationsavtalet med Andinska gemenskapens medlemsländer är tänkt att omfatta flera olika områden och ska främja det ekonomiska och politiska utbytet mellan EU och Andinska gemenskapen. På handelsområdet ingår bl.a. ömsesidiga åtaganden om avvecklingar av importtullar, liberaliseringar av tjänstehandeln samt förenklingar av regelverk för att underlätta investeringar. Avtalet kommer även att innefatta politisk dialog och utvecklingssamarbete. Vad gäller åtgärder i det fall avtalsvillkoren inte efterlevs kan nämnas att associationsavtal av denna karaktär brukar innehålla artiklar som anger väsentliga element som ska uppfyllas respektive åtgärder vid överträdelse. Den sistnämnda formen av artiklar anger normalt att en avtalspart har rätt att vidta åtgärder i händelse av överträdelse och kan, i allvarliga fall, upphäva avtalet.

Sammanfattningsvis understryker utskottet att Sverige även framgent måste bidra, såväl bilateralt som genom EU och FN, till en hållbar politiskt framförhandlad lösning på den interna väpnade konflikten i Colombia och verka för att respekten för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt upprätthålls.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *2006/07:U235 (v) yrkandena 1–7*, *2006/07:U301 (s)*, *U254 (s) yrkande 1* samt *U351 (s) yrkande 1*.

Kuba

Motionen

Socialdemokraterna förespråkar i kommittémotion U351 (s) yrkande 4 stöd till kampen för demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba. Den svenska politiken måste även fortsättningsvis föras tillsammans med EU utifrån starka krav på mänskliga rättigheter. Omvärlden ska inte isolera Kuba. Sverige bör bidra med konstruktivt och konkret stöd till de demokratiska krafterna och samtidigt öka kontakterna mellan folk och organisationer. Sverige bör fortsätta verka för ett främjande av de mål som definierats i EU:s gemensamma ståndpunkt från 1996.

Utskottets överväganden

Kuba är en auktoritärt styrd enpartistat. I egenskap av stats- och regeringschef, överbefälhavare samt förstesekreterare i kommunistpartiet har president Fidel Castro utövat personlig kontroll över den kubanska staten. Yttrandefrihet, tryckfrihet och föreningsfrihet saknas. Rättsväsendet är inte oberoende av statsmakterna.

Fidel Castros yngre bror Raúl Castro övertog sommaren 2006 de ledande funktionerna i Kuba. Raúl Castro valdes 2008 till landets president. Det är oklart om förändringarna i Kubas ledning kommer att leda till några förändringar vad gäller situationen för mänskliga rättigheter i landet, enligt Utrikesdepartementets senaste rapport om mänskliga rättigheter i Kuba. De flesta bedömare anser att människorättsläget varit fortsatt allvarligt under 2007. Godtyckliga förhör, kortvariga frihetsberövanden och trakasserier från myndigheternas sida gentemot dissidenter är alltjämt vanligt förekommande.

Utgångspunkten för Sveriges och EU:s politik gentemot Kuba är EU:s gemensamma ståndpunkt från 1996. Enligt den s.k. tvåspårsstrategin ska EU föra en kritisk dialog med företrädare för den kubanska regimen, parallellt med en dialog och politiskt stöd för den demokratiska oppositionen. EU:s gemensamma position är att ”ett fullständigt samarbete med Kuba är beroende av en förbättring avseende de mänskliga rättigheterna och rätten till politisk frihet”. Denna position bekräftades vid EU:s utrikesministermöte (GAERC) i Bryssel i juni 2007.

Målsättningen med EU:s Kubapolitik är att bidra till en fredlig demokratisering, respekt för de mänskliga rättigheterna och en förbättrad levnadsstandard för landets hela befolkning. Det finns i dag bland EU:s medlemsstater ett brett stöd för den gemensamma ståndpunkten från 1996 och en generell samsyn kring målsättningen för den gemensamma Kubapolitiken. Det råder också en bred överenskommelse i EU-kretsen om att förändringsprocessen på Kuba bör komma inifrån och ledas av kubanerna själva.

Däremot finns det betydande skiljelinjer i synen på vilken strategi som bäst bidrar till målsättningarna för den gemensamma politiken och hur man bäst stöder en intern förändringsprocess.

Utskottet konstaterar att resultatet av den gemensamma politiken har ifrågasatts, men frågan är om en alternativ strategi i nuläget skulle uppvisa ett bättre resultat när det gäller att hjälpa det kubanska folket på bästa sätt. Effekterna på den kubanska regeringen av bedriven sanktions- eller engagemangspolitik har varit begränsade. Sannolikt kommer interna faktorer att vara mer avgörande än externa när en förändring väl kommer till stånd.

Sverige har i dag begränsade relationer med Kuba. Samtidigt är Kuba ett av de fyra länder som regeringen pekat ut för Sveriges demokrati- och MR-främjande insatser i alternativa former (se även betänkandets avsnitt Demokratibyggnad baserat på mänskliga rättigheter och rättsstatens principer). Redan i dag stöder vissa länder, däribland Sverige, internationella organisationer som verkar för att uppmärksamma de mänskliga rättigheterna i Kuba. Ett exempel är det svenska stödet till Interamerikanska institutet för mänskliga rättigheter (IIDH). Institutets Kuba-program omfattar bl.a. seminarieverksamhet om mänskliga rättigheter och möjlighet för kubaner att delta i kursverksamhet i andra latinamerikanska länder.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U351 (s) yrkande 4*.

USA

Motionen

Socialdemokraterna anser enligt kommittémotion *U349 (s) yrkande 37* att regeringen bör framföra krav till myndigheterna i Kalifornien på att den svenska medborgaren Annika Östberg får ett tidsbestämt straff och att hon överflyttas till ett svenskt fängelse.

Utskottets överväganden

Som framgått anser utskottet att situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna i Förenta staterna på det hela taget är god. Två viktiga undantag är dödsstraffet och de rättighetsinskränkningar som kampen mot terrorismen har inneburit, exempelvis behandlingen av fångar på Guantanamo basen och hemlig avlyssning.

Utskottet välkomnar att regeringen i dialogen med USA löpande framhåller nödvändigheten av att åtgärder i kampen mot terrorismen är förenliga med folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang vill utskottet också nämna den svenska kritiken mot att USA inte ratificerat Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, International Criminal Court (ICC). Frågor om dödsstraffets avskaffande, däribland USA:s hållning i frågan, har utskottet behandlat i ett tidigare avsnitt i betänkandet.

Utskottet konstaterar, med anledning av motionen, att Sverige under lång tid arbetat för att den svenska medborgaren Annika Östberg, som avtjänar ett icke tidsbestämt livstidsstraff i Kalifornien för mord, ska få möjlighet att avtjäna sitt straff i Sverige. Frågan har stått på dagordningen vid diskussioner såväl mellan regeringsföreträdare som mellan svenska och amerikanska tjänstemän. Arbetet bedrivs även genom nära kontakter mellan å ena sidan svenska utlandsmyndigheter och å den andra delstatsmyndigheter i Kalifornien respektive federala myndigheter i Washington. En tjänsteman vid svenska Justitiedepartementet besökte i april 2008 U.S. Department of Justice och Californian Board of Parole Hearings, den myndighet som i Kalifornien ansvarar för ärenden om överförande av straffverkställighet, för att diskutera rättsligt samarbete. Vid dessa samtal diskuterades även Annika Östbergs fall.

Utskottet vill i sammanhanget påpeka att det, för att USA:s federala regering ska kunna samtycka till ett överförande, krävs att även delstaten Kalifornien ger sitt samtycke. De berörda myndigheterna i Kalifornien har hittills inte samtyckt till överförande av Annika Östberg.

Utskottet har från Regeringskansliet erfarit att den svenska regeringen kommer att fortsätta arbetet för att Annika Östberg ska kunna bli överförd till Sverige. Kontinuerligt övervägs och diskuteras vilka åtgärder som ska vidtas och när de ska vidtas för att bäst uppnå målet.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U349 (s) yrkande 37*.

Asien

Allmänt

Motionen

Socialdemokraterna anser enligt kommittémotion *U359 (s) yrkandena 1, 2, 5 och 12* att Sverige i kontakter med alla stater i Asien ska hävda en hållbar utveckling, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Sverige bör utveckla och stärka de goda relationer vi har med Asien – och då inte minst med de länder där som har en inställning liknande vår i frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati. Ett jämställdhetsperspektiv bör integreras i samarbetet och där bör kvinnors och barns situation utgöra centrala områden (*yrkandena 8 och 10*). I motionen (*yrkande 6*) framhåller partiet att regeringen bör fortsätta arbeta för att företag tar ett större socialt ansvar och att fackliga rättigheter utvecklas i Asien. Det är angeläget med stöd till rättsutveckling, att stärka demokratins institutioner och främja framväxten av en demokratisk kultur (*yrkande 7*) samt att stärka det civila samhällets roll i sammanhanget (*yrkande 11*).

Utskottets överväganden

I skrivelse 2007/08:109 slås fast att respekten för de mänskliga rättigheterna förbättrats i Asien sedan början av 1990-talet, även om det fortfarande finns omfattande brister. Utskottet instämmer i denna allmänna bild. Vad gäller länder med stora brister kan konstateras att situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina är fortsatt mycket allvarlig, vilket utskottet återkommer till nedan. Nordkorea svarar enligt utskottet för systematiska och flagranta övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och förtrycket i Burma inger fortsatt djup oro. Ytterligare ett antal länder med en negativ eller en positiv situation vad gäller de mänskliga rättigheterna nämns i regeringens skrivelse.

Utskottet konstaterar att de förslag som framförs i den aktuella motionen ligger i linje med vad som anförs i regeringens skrivelse om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik och i detta betänkande. Utskottet förutsätter att denna linje hävdas i kontakterna med länder i alla världsdelar liksom i EU och internationella forum. Enligt utskottet är det positivt att statsministern under sin resa i Kina och Japan den 12–18 april 2008 vid flera tillfällen lyfte fram frågor om de mänskliga rättigheterna.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U359 (s) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10–12*.

Bangladesh

Motionen

Vänsterpartiet begär i kommittémotion *U223 (v) yrkandena 1–3* att Sverige för egen del och som medlem av EU stöder en återgång till demokratiskt styre i Bangladesh samt främjar ett stopp för politiskt motiverade arresteringar och fängslanden i landet. I internationella forum bör Sverige protestera mot IMF:s och Världsbankens inblandning i bangladeshisk politik och framföra att den junta som sitter vid makten inte har demokratiskt mandat att genomdriva omfattande ekonomiska strukturförändringar.

Utskottets överväganden

I januari 2007 infördes undantagstillstånd i Bangladesh. Demokratin sattes ur spel och grundläggande fri- och rättigheter begränsades. Innan undantagstillståndet infördes hade landet sedan 1991 haft en period med demokrati, vilken i sin tur föregåtts av militärstyre.

Det var i en situation av eskalerande politiskt våld som det nuvarande undantagstillståndet infördes, konstaterar Utrikesdepartementet i sin senaste rapport om mänskliga rättigheter i Bangladesh. Det största oppositionspartiet (Awami League) hotade att bojkotta planerade val efter att den dåvarande interimregeringen anklagats för försök till valfusk, framför allt

genom att ha manipulerat röstlängden. En ny interimsregering övertog med stöd av militären styret i januari 2007. Dess uttalade mål är att genomföra ett fritt och rättvist parlamentsval senast i december 2008.

Fortfarande råder undantagstillstånd i Bangladesh. Samtidigt har interimsregeringen under 2007 vidtagit en rad reformåtgärder som sedan länge efterlysts av det internationella samfundet och det civila samhället. Exempelvis har arbetet med att uppdatera röstlängden inletts, denna gång i datoriserad form och med personliga foton. Valkommissionen och antikorrptionskommissionen har reformerats och stärkts och lokalval planeras i delar av landet under våren 2008. Flera hundra ledande politiker och affärsmän har gripits som ett led i en omfattande antikorrptionskampanj som inleddes direkt efter att interimsregeringen tillträtt 2007. En dialog med de politiska partierna har påbörjats om stärkande av intern partidemokrati och formerna för återgång till demokrati. Politisk verksamhet i form av demonstrationer och större samlingar är dock fortfarande förbjudna. Ytterligare exempel på förändringar som initierats av den nuvarande interimsregeringen är att en nationell kommission för mänskliga rättigheter ska inrättas. En lag om allmänhetens rätt till insyn införs. Arbetet med att skilja domstolsväsendets lägre instanser från den styrande makten har inletts.

Betydande övergrepp förekommer dock fortfarande. Även om Bangladesh har en omfattande lagstiftning till skydd för de mänskliga rättigheterna är situationen i praktiken bristfällig. Likaså finns brister i rättssäkerheten i Bangladesh. Även om medborgarnas tilltro till myndigheternas förmåga att upprätthålla lag och ordning har förbättrats under 2007 är rättssäkerheten fortsatt svag. Korruptionen är utbredd och systematisk. Organisationen Transparency International har under flera år klassificerat Bangladesh som ett av världens mest korrupta länder. Ett allvarligt problem är att domstolarna är extremt överbelastade. Dödsfall i häkten och fängelser utgör ett stort problem, liksom tortyr. Pressen och övriga medier är aktiva och utgör en viktig del av den politiska diskussionen och av granskningen av makt-havarna. Undantagstillståndet har dock medfört begränsningar i mediefriheten och en betydande självcensur.

Som nämnts pågår i Bangladesh ett arbete med att uppdatera röstlängden. Sverige stöder detta projekt som leds av FN:s utvecklingsprogram UNDP. Utskottet ser positivt på att mänskliga rättigheter utgör en viktig komponent i Sveriges utvecklingssamarbete med Bangladesh. Omkring 15 % av det svenska utvecklingsstödet kanaliseras genom enskilda organisationer som verkar för att främja mänskliga rättigheter, t.ex. organisationer som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa. Huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet är koncentrerat till två stora sociala sektorsprogram inom primärhälsovård och utbildning. Stöd har även lämnats till arbetet med att separera domstolsväsendet från den verkställande makten. Svenskt stöd ges också till exempelvis insatser i flyktingläger i Bangladesh.

Enligt den bedömning som gjorts inom utrikesförvaltningen finns det i dag inte skäl att rikta några protester mot Världsbankens eller IMF:s roll i Bangladesh. Landet befinner sig i en svår ekonomisk situation. Båda finansieringsinstitutionerna har enligt uppgift framhållit att vilken regim som än efterträder den nuvarande interimregeringen så kommer den att ha svåra ekonomiska problem att tackla.

I och med att regeringen pekat ut Bangladesh som ett av de tolv länder med vilka Sverige ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete ökar enligt utskottet våra möjligheter att effektivt stödja en demokratisk utveckling i landet. Genom insatser för uppbyggande av en fungerande statsapparat och demokratisk samhällsstyrning kan en utveckling i rätt riktning påskyndas. Utskottet konstaterar att regeringen i maj 2008 beslutat om en ny strategi för utvecklingssamarbete med Bangladesh 2008–2012.

Med det anförda avstyrker utskottet motion *U223 (v) yrkandena 1–3*.

Burma

Motionerna

Socialdemokraterna förespråkar i kommittémotion *U359 (s) yrkande 4* att regeringen agerar för en dialog i Burma mellan regimen, oppositionen och de etniska minoriteterna.

Motsvarande förslag läggs fram i den enskilda motionen *U324 (s)*.

Utskottets överväganden

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att främja en dialog i Burma mellan regimen och andra delar av samhället inklusive den politiska oppositionen. Detta är en uppfattning som även delas av regeringen och EU.

Burma är en av världens få kvarvarande militärdiktaturer och det politiska förtrycket är omfattande. Redan före demonstrationerna hösten 2007 vittnade en rad rapporter om förekomst av godtyckliga arresteringar, misshandel, tvångsflyttningar och tvångsarbete, i vissa fall i stor skala. MR-situationen förvärrades ytterligare under 2007 i samband med demonstrationerna i september och det våldsamma militära ingripande som följde.

Läget beträffande de mänskliga rättigheterna i Burma är våren 2008 fortfarande djupt oroande. När den senaste större protestvågen i Burma startade i augusti 2007 uttalade Sveriges utrikesminister omedelbart stöd för den burmesiska demokratiörelsen. Utskottet värdesätter detta snabba och tydliga ställningstagande. Utrikesministern konstaterade att protesterna uppenbart var ett uttryck för utbrett missnöje och förtvivlan bland befolkningen i landet och att reaktionerna var en konsekvens av det politiska förtryck och den ekonomiska vanskötsel som rått i landet under lång tid. Sverige för-

dömde de arresteringar som gjorts och krävde att demokratiaktivisterna omedelbart skulle frigges. Regeringen uppmanade också regimen i Rangoon att frisläppa alla politiska fångar, inklusive Aung San Suu Kyi som suttit i husarrest till och från sedan 1989 och att inleda en genuin nationell dialog om landets demokratiska framtid.

Senare har fördömanden av våldet och de omfattande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna gjorts vid flera tillfällen. Vid mötet i oktober 2007 i ministerrådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) fördömde EU enhälligt och starkt det brutala angreppet mot demonstranterna i Burma och aviserade ökade direkta påtryckningar på regimen inklusive förbud mot nya investeringar. Rådet uttryckte sin avsikt att hjälpa folket i Burma vidare på vägen mot demokrati, säkerhet och välstånd. Beslut fattades om ökade direkta påtryckningar i form av en utökad förteckning över personer som är föremål för inreseförbud och frysning av tillgångar samt en utökning av investeringsförbudet beträffande burmesiska statsägda företag.

Europeiska rådet behandlade därefter situationen i Burma i december 2007. Den viktiga roll som ASEAN, Indien och Kina har att spela framhölls av Europeiska rådet liksom stödet för FN:s agerande via det särskilda sändebudet Ibrahim Gambari och den särskilde rapportören om mänskliga rättigheter Sergio Pinheiro. Utnämningen av Piero Fassino som EU:s särskilda sändebud för Burma för att stödja FN:s medlingsuppdrag är enligt Europeiska rådet ett uttryck för den vikt som EU fäster vid en förbättrad situation i Burma och för FN-processen. Europeiska rådet bekräftade att EU är berett att se över, ändra eller förstärka de restriktiva åtgärderna mot Burmas regim mot bakgrund av utvecklingen på plats.

Den 9 februari 2008 offentliggjorde regimen i Burma förslag till en ny konstitution och meddelade att en folkomröstning om denna skulle äga rum den 10 maj 2008 samt flerpartival 2010. Folkomröstningen genomfördes också den 10 maj, detta trots att en mycket kraftig tropisk orkan helgen dessförinnan drabbat landet och medfört att uppskattningsvis mellan en och två miljoner människor blivit hemlösa.

Utskottet konstaterar att folkomröstningen var starkt ifrågasatt av omvärlden redan innan den humanitära katastrofen inträffade, detta bl.a. mot bakgrund av att den var förenad med en rad restriktioner, vilka innebar att den inte ens under ett annat humanitärt läge hade kunnat genomföras på ett fritt och rättvist sätt.

Processen som har lett fram till förslaget om en ny författning har varit en regimstyrd process som saknat förankring hos den demokratiska oppositionen och etniska minoriteter. Bland annat förbjuds kritik mot konstitutionen samtidigt som vissa samhällsgrupper inte tillätits delta i folkomröstningen, däribland munkar och nunnor. Genom den föreslagna konstitutionen tillförsäkras militärmakten omfattande rättigheter och maktbefogenheter.

I slutsatserna från GAERC-mötet den 18 februari 2008 underströk rådet angående den planerade folkomröstningen i Burma att endast en process som innebär ett fullständigt deltagande av oppositionen och etniska grupper kommer att leda till nationell försoning och stabilitet. Därför krävde rådet att alla politiska fångar, inklusive Aung San Suu Kyi, skulle frigges. Rådet krävde även dels att en substantiell dialog skulle inledas med alla politiska berörda parter, dels full respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Även vid GAERC-mötet den 29 april 2008 antogs rådsslutsatser om Burma. Där uppmanade rådet bl.a. andra länder att i likhet med EU besluta om vapenembargo mot Burma. Rådet antog också en gemensam ståndpunkt som innebär ytterligare tolv månaders förlängning av de sanktioner EU riktat mot personer ansvariga för kränkningar av mänskliga rättigheter och avsaknad av utveckling i Burma. Utskottet välkomnar att diskussionen inom EU fortsätter om ytterligare sanktionsåtgärder riktade mot regimen och dess intressen.

Enligt utskottet finns det anledning att rikta skarp kritik mot den burmesiska regimen för det sätt på vilket man har agerat när det gäller den humanitära katastrofen efter den tropiska orkanen i början av maj. Det är uppenbart att regimen, som endast i begränsad utsträckning släppt in utländska hjälparbetare och utländsk hjälp, inte sett till befolkningens bästa utan först och främst värnat om den egna makten och kontrollen över landet. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige och EU söker utforma humanitära hjälpinsatser för Burmas invånare så att dessa når ut till befolkningen och inte hindras av eller utnyttjas av regimen.

Utöver de omedelbara humanitära insatser som nu krävs till den burmesiska befolkningen är det viktigt att stödja dem som arbetar för en demokratisk utveckling. På så vis kan en positiv långsiktig utveckling gynnas. Utskottet välkomnar att Burma är ett av de fyra länder som valts ut av Sveriges regering för demokrati- och MR-främjande insatser i alternativa former. Sida beräknar att under 2008 utöka stödet till det burmesiska folket till minst 110 miljoner kronor.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U324 (s)* och *U359 (s)* yrkande 4.

Indonesien

Motionen

Vänsterpartiet anser enligt kommittémotion *U221 (v)* att Sverige för egen del och som medlem av EU i sina kontakter med den indonesiska regeringen och i internationella forum ska uttrycka oro över hur den politiska oppositionen med statsmaktens goda minne utsätts för fysiska attacker och trakasserier.

Utskottets överväganden

Indonesien är en av Sydostasiens demokratier. Läget för de mänskliga rättigheterna i Indonesien fortsätter att vara komplicerat, enligt Utrikesdepartementets senaste rapport om de mänskliga rättigheterna i Indonesien. Viktiga framsteg har gjorts sedan landet blev demokrati. Mänskliga rättigheter är relativt väl tillgodosedda i landets konstitution och lagstiftningen förbjuder uttryckligen de flesta överträdelser och brott mot de mänskliga rättigheterna. Presidenten och regeringen prioriterar korruptionsbekämpning och förstärkt skydd av de mänskliga rättigheterna. Efter Suhartoregimens fall har polisen och militären skilts åt och institutioner tillkommit med uppgift att bevaka respekten för mänskliga rättigheter. Högsta domstolen svarar numera för kontrollen över domstolsväsendet.

Trots att utvecklingen i formell mening går i rätt riktning finns det alltför stora brister i efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Detta konstateras i Utrikesdepartementets nyss nämnda rapport. Det indonesiska rättssystemet anses vara ett av världens mest korrupta och rättssäkerheten och förtroendet för rättsapparaten är mycket begränsat. Straffrihet för övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna är ett allvarligt problem och tortyr förekommer, särskilt i häkten. Vad gäller behandlingen av den politiska oppositionen i Indonesien, som tas upp i motionen, konstateras i rapporten att det råder föreningsfrihet i landet. Enligt författningen måste organisationer fortfarande ange ”pancasila”, vilket innebär att de måste ha den grundläggande statsideologin (nationalism, humanism, representativt styrelseskick, social rättvisa och monoteism) som organisatorisk bas.

Uttalad diskriminering riktas mot medlemmarna i det förbjudna kommunistpartiet PKI och till partiet länkade organisationer. Diskrimineringen drabbar även familjemedlemmar. Lagen om brott mot staten, antagen 1999, förbjuder information om och utbildning i kommunistiska läror.

Indonesiens president är både stats- och regeringschef och väljs direkt av folket. Röstströmmen är allmän och valdeltagandet oftast högt. Den högsta lagstiftande makten innehas av den rådgivande folkförsamlingen, MPR. MPR består av parlamentet, DPR, och de regionala representanternas råd, DPD. MPR möts varje år i regelbundna sessioner. De fyra största partierna i DPR innehar tillsammans majoritet och flerpartisystemet anses, enligt Utrikesdepartementets rapport Mänskliga rättigheter i Indonesien 2007, fungera väl. Vem som helst, utom medlemmar i kommunistpartiet, kan ställa upp i president- och parlamentsval, men i praktiken behövs god ekonomi för att lyckas.

Utskottet välkomnar att Sverige, som nämnts tidigare i betänkandet, under våren 2008 inlett en bilateral dialog om mänskliga rättigheter med Indonesien. Det svenska utvecklingssamarbetet till Indonesien kommer att fasas ut samtidigt som Sveriges engagemang i landet tar sig nya uttryck. I Sidas strategi för utvecklingssamarbetet med Indonesien för perioden 2005–2009 är mänskliga rättigheter ett prioriterat samarbetsområde och ett antal insat-

ser pågår, bl.a. inom rättshjälp, medierna och barnens rättigheter. Raoul Wallenberg-institutet har ett kontor i Jakarta och bedriver tillsammans med indonesiska myndigheter utbildning inom området mänskliga rättigheter, bl.a. i fängelser.

Med det anförda avstyrker utskottet motion U221 (v).

Kina/Tibet/Xinjiang

Motionerna

Socialdemokraterna påtalar i kommittémotion U359 (s) yrkande 22 övergreppen mot de mänskliga rättigheterna i Kina. I motionens yrkande 3 begärs tydlighet från Sveriges sida i alla kontakter med Kina i fråga om krav på demokratisering och mänskliga rättigheter.

Miljöpartiet påtalar i kommittémotion U232 (mp) yrkandena 1 och 5 den bristande respekten för mänskliga fri- och rättigheter i Kina och understryker de mänskliga rättigheternas universalitet. Partiet begär i yrkande 4 att Sverige verkar för att politiska fångar i Kina frigges och att förföljelsen av oppositionella samt religiösa personer upphör.

I den enskilda motionen 2006/07:U284 (kd, m, fp) yrkandena 1 och 2 förespråkas att Sverige både som enskilt land och inom EU-samarbetet i dialogen med Kina ska betona att de mänskliga rättigheterna måste respekteras fullt ut för uigurer och övriga etniska och religiösa grupper i Xinjiang. Sverige bör i kontakter med Kina kräva att religiöst troende får verklig religionsfrihet och mötesfrihet.

I den enskilda motionen 2006/07:U304 (c, m, fp, kd, v, mp) begärs att Sverige uppmanar EU:s ministerråd och kommissionen att noga bedöma effektiviteten i den dialog som den tibetanska exilregeringen försökt föra med kinesiska myndigheter.

I den enskilda motionen U274 (s) yrkandena 1 och 2 föreslås att Sverige i kontakter med kinesiska regeringsföreträdare framför att den autonomi som tillerkänts Tibet måste få ett konkret innehåll och att Kina respekterar det tibetanska folkets rätt att bevara sin kultur och sina religiösa traditioner.

I den enskilda motionen U326 (c, m, fp, kd, v, mp) förespråkas ökat tryck på Kina för frihet och demokrati i Tibet.

I den enskilda motionen U323 (s) konstateras att Kina ratificerat flera centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna men samtidigt reserverat sig i flera avseenden. Landet har undertecknat men ännu inte ratificerat konventionen om civila och politiska rättigheter men varken undertecknat eller ratificerat konventionens två fakultativa protokoll om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet. Motionären begär att Sverige och EU ska fortsätta att ställa krav på Kina om att uppfylla de mänskliga rättigheterna.

I den enskilda motionen U333 (*fp*) yrkandena 2, 4 och 5 föreslås att Kina ska förmås att tillämpa hela det internationella regelverket gällande mänskliga fri- och rättigheter liksom att införliva det i sin dagliga rättstillämpning. Stöd bör lämnas till Tibets strävanden efter självbestämmande om det tibetanska folket förklarar sin självständighet. Den kinesiska regeringen måste respektera de mänskliga rättigheterna och skapa förutsättningar för att kulturella och religiösa särdrag i Tibet och Xinjiang fritt kan behållas och utvecklas.

I den enskilda motionen U378 (*mp, v, m, c, kd, fp*) yrkandena 1 och 2 begärs att Sverige i alla sammanhang inför OS i Peking lyfter fram frågor om demokrati och mänskliga fri- och rättigheter i Kina och att regeringen inom EU verkar till stöd för mänskliga rättigheter i Kina.

Utskottets överväganden

Med anledning av de aktuella motionsförslagen väljer utskottet att inledningsvis redovisa några uppgifter om situationen beträffande mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina som återfinns i Utrikesdepartementets senaste rapport i detta ämne.

I rapporten Mänskliga rättigheter i Kina 2007 slås fast att landet är en enpartistat som saknar fria val. Politisk opposition är inte tillåten. Yttrandefriheten, pressfriheten, organisationsfriheten och religionsfriheten är starkt begränsade. Samtidigt har, i ett historiskt perspektiv, stora framsteg gjorts framför allt beträffande de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Mellan 200 och 300 miljoner människor har lyfts ur fattigdom sedan de ekonomiska reformerna inleddes för snart trettio år sedan. Människors handlingsutrymme inom den privata sfären har vidgats betydligt. En successiv modernisering av rättssystemet har kunnat iakttas under reformperioden.

Tillämpningen av dödsstraffet i Kina är fortsatt mycket omfattande, vilket utskottet redovisat tidigare i betänkandet. FN:s specialrapportör för tortyr konstaterade vid sitt besök i Kina i slutet av 2005 att bruket av tortyr är utbrett, trots att det är förbjudet enligt kinesisk lag. De senaste åren har dock en rad initiativ lanserats för att minska förekomsten av tortyr. Frihetsberövanden utan rättegång är fortsatt vanligt förekommande. Uppgifter förekommer, enligt Utrikesdepartementet i rapporten om mänskliga rättigheter i Kina 2007, om att sådana frihetsberövanden också sker för att ”rensa upp” i Peking inför OS 2008.

Flera människorättsorganisationer menar att statens kontroll över medierna, inklusive över Internet, har ökat under de senaste åren. Likaså förekommer rapporter om ett hårdare klimat för människorättsförsvarare och frivilligorganisationer. Trots kontroll och censur har samtidigt samhällsdebatten helt andra förutsättningar i dag än för några årtionden sedan, enligt Utrikesde-

partementets MR-rapport. En mångfald av medier har vuxit fram med hundratal tv-kanaler och tusentals tidningar. I Kina finns 172 miljoner Internetanvändare och snart 100 miljoner bloggare.

EU genomför två gånger per år en dialog om mänskliga rättigheter med Kina, vilket utskottet återkommer till nedan. Dessutom bedriver ett tiotal länder, däribland Sverige, bilaterala dialoger om mänskliga rättigheter med Kina. Den svensk-kinesiska dialogen inleddes 2006 och äger rum en gång om året. Frågor om mänskliga rättigheter utgör enligt utskottet en viktig del av svensk Kinapolitik. Utskottet välkomnar att dessa frågor, utöver den årliga MR-dialogen mellan Sverige och Kina, lyftes fram såväl vid det kinesiska statsbesöket i Sverige sommaren 2007 som under statsminister Fredrik Reinfeldts besök i Kina i april i år.

Enligt vad utskottet erfarit tog statsministern under besöket i Kina i samtliga samtal med företrädare för den kinesiska ledningen upp det allvarliga läget vad gäller de mänskliga rättigheterna. Utskottet värdesätter detta uttryck för Sveriges aktiva engagemang. Statsministern betonade värdet av den dialog som förs mellan våra båda länder och konstaterade att den innefattar frågor om rättsstatens betydelse men också om yttrandefrihet och individens frihet. Såväl statsministern som handelsminister Ewa Björling, som också ingick i den svenska delegationen vid besöket i Kina, betonade i anföranden vikten av företagens sociala ansvar och grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Utskottet har tidigare i betänkandet redovisat uppgifter om den kritik och de framställningar som EU riktar mot Kina på grund av landets politik när det gäller dödsstraffet. Som nämnts genomför EU och Kina två gånger om året en dialog om mänskliga rättigheter. Dialogen upprättades i januari 1996. I maj 2008 planeras det 25:e dialogmötet äga rum. Den kinesiska delegationen leds av det kinesiska utrikesdepartementets särskilde representant för mänskliga rättigheter. Dialogmötena föregås vanligen av seminarier i MR-rättsliga frågor, i vilka kinesiska och europeiska tjänstemannaexperter och akademiker deltar. Vid tidigare dialogtillfällen har EU tagit upp ett antal centrala angelägenheter och bl.a. särskilt betonat frigivningen av fångar i samband med 1989 års händelser på Himmelska fridens ports torg, snabb ratificering och snabbt genomförande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, reformering av systemet med frihetsberövanden utan föregående rättegång (s.k. omskolning genom arbete) och vikten av att tillåta större yttrandefrihet, inbegripet på Internet.

Ett framträdande tema i EU–Kina-dialogen 2006 var yttrandefrihet. Dialogen 2007 inriktades på reformer av straffrättsliga system, yttrandefrihet och pressfrihet, inklusive Internet. Dialogen 2008 väntas bl.a. avse yttrandefrihet, situationen för människorättsförsvarare samt situationen i Tibet. EU lämnar vid varje dialogtillfälle över en förteckning över ett hundratal enskilda fall, på vilken Kina lämnar skriftliga svar.

I enlighet med riktlinjer som slagits fast för MR-dialogen EU–Kina behandlas ratificeringen av FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och de lagstiftningsreformer som krävs för att genomföra konventionens bestämmelser. Vidare behandlas etniska minoriteters åtnjutande av mänskliga rättigheter i Tibet och Xinjiang och avskaffandet och tillämpningen av dödsstraffet. EU har vid upprepade tillfällen påtalat nödvändigheten av att få statistik över dödsstraffets användning. Regelbundet har också tagits upp påståenden om transplantation av organ från avrättade fångar, reformering av systemet med ”omskolning genom arbete” och liknande system för frihetsberövanden utan föregående rättslig prövning, förhindrande och avskaffande av tortyr, fångars rättigheter, domares oavhängighet, rätten till juridiskt biträde och en rättvis och opartisk rättegång, skyddet för de mänskliga rättigheterna i kampen mot terrorism samt samarbete med FN, däribland i rådet för mänskliga rättigheter.

Den kinesiska sidan informerar vid dialogmötena EU om genomförda eller planerade lagstiftningsreformer och förberedelserna för ratificering av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

EU organiserade tillsammans med kinesiska myndigheter ett seminarium om mänskliga rättigheter inom ramen för dialogen i Peking i oktober 2007. Seminariet inriktades på temana ”rätt att ta del av information” och ”arbetstagares rättigheter” och gemensamma rekommendationer utarbetades. Ett lagstiftningsseminarium om mänskliga rättigheter som skulle ha ägt rum i Berlin i maj 2007 kunde inte hållas beroende på att Kina motsatte sig närvaron av två icke-statliga organisationer som inbjudits av EU (Kina vägrade att närvara den dag seminariet skulle hållas). De frågor som skulle ha diskuterats i Berlin var ”rätten till rättvis rättegång” och en uppföljning av diskussionerna vid det tidigare seminariet om ”arbetstagares rättigheter”. Under dialogen beklagade EU den ståndpunkt Kina intagit och uttryckte tydliga förväntningar på att något sådant inte skulle hända igen.

Utskottet konstaterar att EU och medlemsstater i unionen, utöver den beskrivna dialogen, fortsätter att arbeta för konkreta åtgärder som syftar till att stärka det faktiska åtnjutandet av mänskliga rättigheter i Kina, bl.a. genom bilateralt tekniskt samarbete och utbytesprogram. Mellan mötena i dialogen görs framställningar om enskilda angelägna fall.

Vad gäller rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, vilket tas upp i motioner, noterar utskottet att det i EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter 2007 anges att diskussionerna i dessa frågor mellan EU och Kina under rapporteringsperioden inte visade på någon större gemensam grundsyn. ”Kina bekräftade där på nytt sin hårda inställning till minoriteters rättigheter, särskilt i Tibet och Xinjiang”, lyder ett sammanfattande omdöme i EU:s rapport.

Kina har 55 officiella minoriteter som tillsammans utgör knappt 10 % av befolkningen. De flesta personer som tillhör olika minoriteter bor i de sydvästra provinserna samt i Tibet, Qinghai, Xinjiang och Inre Mongoliet.

Vad gäller situationen i Tibet och Xinjiang, som tas upp i motioner, konstaterar utskottet, bl.a. utifrån uppgifter som redovisas i den ovan nämnda rapporten om mänskliga rättigheter i Kina, att den ekonomiska tillväxten i Kina inte kommer minoritetstata provinser till godo i samma utsträckning som andra delar av landet och att tillgången till utbildning och hälsovård i sådana provinser är sämre än på andra håll. Befolkningen i Tibet och Xinjiang drabbas oproportionerligt hårt av administrativa frihetsberövanden, i synnerhet i anslutning till religiösa högtider. Där förekommer det att religiösa uttryck tolkas som ”separatism” och försök att splittra landet. Eftersom den kinesiska staten betraktar separatism som ett hot mot landets säkerhet, inskränks religionsfriheten i Tibet och Xinjiang allvarligt i vissa hänseenden, enligt Utrikesdepartementets MR-rapport.

Det finns enligt utskottet anledning att fortsatt noga följa utvecklingen i Tibet efter de protester som bröt ut i Lhasa i mitten av mars 2008 och sedermera ledde till att tusentals munkar fängslades av de kinesiska myndigheterna. Enligt uppgift föll i slutet av april 2008 de första domarna mot demonstranter. Domarna innebar påföljder på mellan tre års och livstids fängelse. Åtminstone flera hundra personer beräknas framgent komma att bli åtalade för delaktighet i protesterna, och utskottet befarar att dödsstraff kan komma att utmätas mot demonstranter.

Utskottet, som är oroat över situationen i Tibet, välkomnar att statsministern tog upp Tibetfrågan vid överläggningar under sitt besök i Kina i april och att han, i likhet med utrikesministern, manat till dialog och betonat att våldsanvändningen måste upphöra. Regeringen har också betonat vikten av att mänskliga rättigheter respekteras, inklusive mötes-, yttrande- och religionsfrihet. Kina har ett ansvar för situationen avseende mänskliga rättigheter i Tibet.

Utskottet konstaterar att Sverige inte ifrågasätter Kinas överhöghet över Tibet. Tibet har status som en autonom region i Kina. Beträffande det kinesiska styret över den autonoma regionen Tibet är det viktigt att påminna om att den tibetanska exilregeringen, under Dalai lama, inte arbetar för ett självständigt Tibet. Exilregeringens mål är i stället reell autonomi för regionen Tibet.

Utskottet värdesätter att Sverige i relevanta sammanhang uppmärksammar behovet av verklig tibetansk autonomi. För att nå detta krävs en konstruktiv dialog mellan kinesiska och tibetanska representanter. Det är mot denna bakgrund välkommet att ett möte – efter hårda internationella påtryckningar – ägde rum den 5 maj mellan representanter för den kinesiska statsledningen respektive Dalai lama. Fortsatt dialog måste uppmuntras, detta med sikte på en långsiktig lösning på Tibetfrågan.

Utskottet konstaterar, utifrån vad som anförts samt utifrån den rapportering som skett på senare tid, bl.a. via en rad oberoende organisationer, att det råder betydande brister i respekten för mänskliga rättigheter i Kina och att situationen är särskilt allvarlig i områden som Tibet och Xinjiang, den region där uigurerna huvudsakligen bor. Mot denna bakgrund vill utskottet understryka vikten av att ta till vara de möjligheter till påverkan som föreligger i samband med EU:s respektive Sveriges människorättsdialoger med Kina liksom i andra lämpliga sammanhang. Sverige måste i bilaterala kontakter liksom i EU och i andra internationella sammanhang oförtrutet verka för att Kinas minoriteter och befolkning i övrigt kommer i åtnjutande av sina mänskliga rättigheter.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2006/07:U284 (kd, m, fp) yrkandena 1 och 2, 2006/07:U304 (c, m, fp, kd, v, mp), U232 (mp) yrkandena 1, 4 och 5, U274 (s) yrkandena 1 och 2, U323 (s), U326 (c, m, fp, kd, v, mp), U333 (fp) yrkandena 2, 4 och 5, U359 (s) yrkandena 3 och 22 samt U378 (mp, v, m, c, kd, fp) yrkandena 1 och 2.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlats tidigare i detta betänkande finns motionsvis framförda förslag om bl.a. landspecifika frågor. I många fall är dessa yrkanden identiska eller i hög grad överensstämmande med sådana som utskottet behandlat under något av de senaste riksmötena. Det förekommer också yrkanden som är överspelade av den snabba omvärldsutvecklingen.

Utskottet har vid en genomgång av yrkandena i följande tabell funnit att de förslag som framförs inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, varför de avstyrks. Mot bakgrund av det ovan anförda och utskottets övriga överväganden avstyrker utskottet motionerna i bilaga 2.

Med vad utskottet anfört i detta betänkande föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2007/08:109 *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik till handlingarna*.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål och inriktning, punkt 1 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U20 yrkande 1 och avslår motionerna 2007/08:U349 yrkande 2 och 2007/08:U352 yrkandena 1 och 3–6.

Ställningstagande

Mänskliga rättigheter, såsom de definieras i FN:s allmänna deklaration och MR-konventioner, och verklig demokrati med lika rättigheter för alla är grundläggande värden som Vänsterpartiet försvarar.

Vänsterpartiet anser att Sverige framöver i alla strategier som rör mänskliga rättigheter ska utgå från FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och de MR-konventioner som inkluderar såväl politiska och ekonomiska som sociala och kulturella rättigheter. Även ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK) ska ha samma dignitet som politiska och medborgerliga rättigheter.

2. Vissa frågor om mål och inriktning, punkt 2 (s, v)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Hans Linde (v) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U349 yrkande 1 och avslår motion 2007/08:U22 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att de mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella. De får inskränkas varken av stater eller av andra aktörer.

I skrivelsen framhåller regeringen att ”för att Sveriges bidrag till global utveckling och kampen mot fattigdom ska bli effektivt måste vi öka vår förmåga att sätta oss in i den fattiga individens verklighet”. Därför är det anmärkningsvärt och mycket beklagligt att regeringen nedprioriterar de ekonomiska och sociala mänskliga rättigheterna och bl.a. helt utelämnar rätten till mat. Rätten till mat är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, men trots detta är grav undernäring och svältdöd vanligt förekommande. Ett större utanförskap än att vara berövad rätten till mat är svårt att föreställa sig.

3. Vissa frågor om mål och inriktning, punkt 2 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkande 2 och avslår motion 2007/08:U349 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att fri- och rättigheter i svensk grundlag ska gälla lika för alla oavsett medborgarskap.

4. ESK-rättigheter, punkt 3 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkande 8.

Ställningstagande

Politiken för global utveckling ska präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och ett rättighetsperspektiv. Regeringen framhåller i skrivelsen framför allt de medborgerliga och politiska rättigheternas betydelse. De s.k. ESK-rättigheterna (de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna) ges inte den tyngd de förtjänar.

I skrivelsen framhåller regeringen att ”för att Sveriges bidrag till global utveckling och kampen mot fattigdom ska bli effektivt måste vi öka vår förmåga att sätta oss in i den fattiga individens verklighet”. Därför är det anmärkningsvärt och mycket beklagligt att regeringen nedprioriterar de ekonomiska och sociala mänskliga rättigheterna och bl.a. helt utelämnar rätten till mat. Rätten till mat är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, men trots detta är grav undernäring och svältöd vanligt förekommande. Ett större utanförskap än att vara berövad rätten till mat är svårt att föreställa sig.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen 2008 med en särskild skrivelse om mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet. I skrivelsen bör de medborgerliga och politiska samt de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna ges samma tyngd.

5. Demokratibyggnad, MR och rättsstaten, punkt 4 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U21 och avslår motionerna 2006/07:U216, 2006/07:U250, 2007/08:K375 yrkande 2, 2007/08:U22 yrkandena 1 och 3, 2007/08:U349 yrkande 20 och 2007/08:U350 yrkande 22.

Ställningstagande

I regeringens skrivelse 2007/08:109 liksom i detta betänkande behandlas ett stort och viktigt ämne, mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Vi välkomnar att regeringen lagt fram en skrivelse men menar att den politik som redovisas är otillräcklig. I det följande redovisar vi några övergripande synpunkter på viktiga frågor när det gäller de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik.

Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en central del av utrikespolitiken. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna speglar förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd. En rättvis värld är möjlig att nå.

I skrivelsen anger regeringen ett antal prioriteringar i arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Regeringen anger också att den avser att prioritera arbetet med de mänskliga rättigheterna under ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté 2008 och under Sveriges EU-ordförandeskap 2009. Vi förutsätter att prioriteringarna kommer till uttryck i handling och kraftfullt agerande. Sveriges röst i världen för de mänskliga rättigheterna måste ljuda stark.

I dag beräknas att 8–10 miljoner romer – kvinnor, män och barn – lever i Europa. Romerna är sedan århundraden en del av Europas befolkning med samma rättigheter som övriga att leva utan diskriminering. Sverige kommer under ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté att arrangera en internationell konferens om systematiskt arbete för mänskliga rättigheter. President Rudko Kawczynski och vicepresident Miranda Vuolasranta från European Roma and Travellers Forum (ERTF) kommer i samband med detta att inbjudas till Sverige. De bör mot bakgrund av situationen för romer beredas tillfälle till möte också med regeringen. Romer är en nationell minoritet i Sverige.

Regeringen får inte fortsätta att vika undan när det gäller kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Ryssland, exempelvis när pressfriheten beskärs och journalister har fått svårare att arbeta och i flera fall har mördats. Det är naturligtvis helt oacceptabelt att det fria ordet och yttrandefriheten inte respekteras. Ryssland, som medlem i Europarådet, kan inte tillåtas bortse från bristen på mänskliga rättigheter i det egna landet.

Vi anser att det var anmärkningsvärt med statsministerns vägran förra året att ta upp kränkningar av de mänskliga rättigheterna rörande enskilda fall i samtal med andra länders ledare. Han menade då att detta exempelvis innefattade att han i sådana samtal inte skulle agera för ett frisläppande av Dawit Isaak. Vi välkomnar självklart den ändrade uppfattning statsministern tvingats ge uttryck för efter hård kritik. Men de namn som statsministern enligt uppgift tagit upp under sitt besök i Kina i år hålls fortfarande hemliga. Att på detta sätt hemlighålla namn på MR-försvare och andra ömmande enskilda fall försvagar kritiken. Vi förväntar oss ett kraftfullt och öppet agerande från regeringens sida när det gäller enskilda fall.

Om man, som regeringen, gör anspråk på att vara en stark röst för mänskliga rättigheter och demokrati i världen räcker det inte att ställa sig i en hundrahövdad kör och peka fingrar åt länder som Vitryssland, Kuba och Zimbabwe, utan då måste man också våga sjunga solo mot de stora makterna som också kränker de mänskliga rättigheterna, exempelvis i ”kampen

mot terrorismen”. Terrorismen måste bekämpas med full respekt för folk-rätten och de mänskliga rättigheterna. Regeringen måste verka för att fånglägret på Guantanamobasen avvecklas.

6. Demokratibyggnad, MR och rättsstaten, punkt 4 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna 2006/07:U216, 2006/07:U250, 2007/08:K375 yrkande 2, 2007/08:U21, 2007/08:U349 yrkande 20 och 2007/08:U350 yrkande 22.

Ställningstagande

År 2009 är Sverige ordförandeland i EU. Mänskliga rättigheter står då högt på dagordningen. År 2010 kommer Sverige att granskas av FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna. Både ordförandeskapet och granskningen kommer att sätta fokus på hur vi i Sverige arbetar med de mänskliga rättigheterna även på hemmaplan. Vi måste vara självkritiska och inse att också svenska staten begår brott mot de mänskliga rättigheterna. Varje gång vi utvisar människor direkt till krig begår vi nya brott mot asyrrätten. Ett annat brott mot de mänskliga rättigheterna är att utvisa homosexuella till länder där homosexualitet bestraffas med döden.

Vi anser att Sverige inför ordförandeskapet och FN:s högkommissaries granskning ska ha sett till att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna även i Sverige. Vidare måste även Sverige måste tåla en granskning och ta den kritik som andra länder uttalar mot oss på allvar.

7. Flyktingskydd, punkt 5 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Sverige är en stor bidragsgivare till UNHCR och främjar enligt regeringens MR-skrivelse aktivt FN-organets arbete vad gäller flyktingskydd. Det är därför förvånande att regeringen inte tar hänsyn till UNHCR:s rekommendationer när det gäller säkerhetsläget i olika länder. Vi anser att det ska tydliggöras i svensk lagstiftning att domstolarna i asyl- och utvisningsärenden ska beakta UNHCR:s rekommendationer och lyssna på kritik som framförs.

Trots att svåra övergrepp mot de mänskliga rättigheterna begås i länder som Irak och Afghanistan och att det råder en uppenbar brist på skydd skickar Sverige tillbaka människor dit, detta trots att de då kommer tillbaka till krig och riskerar att utsättas för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi anser att regeringen måste ha en konsekvent syn på tillståndet i världen. Det går inte att å ena sidan påstå att det går att återvända till ett land och å den andra hävda att det begås svåra brott mot de mänskliga rättigheterna i samma land.

8. Dödsstraff och tortyr, punkt 6 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U232 yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2006/07:U215, 2007/08:U213 yrkande 1, 2007/08:U260, 2007/08:U333 yrkande 3, 2007/08:U349 yrkandena 4–8 och 27 samt 2007/08:U359 yrkande 9.

Ställningstagande

Dödsstraff strider mot de mänskliga rättigheterna. Folkrepubliken Kina är förutom världens folkrikaste land också den största diktaturen. Landet visar på grova brister i respekten för mänskliga fri- och rättigheter. Folkrepubliken Kina avrättar fler människor än världens övriga länder tillsammans.

Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet upphör, att rättsväsendet avpolitiserar, att tortyren av oliktänkande upphör, att politiska fångar frigges och att förföljelsen av oppositionella samt religiösa personer upphör.

9. Rättsstatens principer och humanitär rätt, punkt 7 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U258 yrkande 1 och 2007/08:U20 yrkande 3 och avslår motionerna 2007/08:U22 yrkande 4, 2007/08:U349 yrkande 43 och 2007/08:U352 yrkande 9.

Ställningstagande

Vänsterpartiet vill understryka att det civila samhället spelar en betydande och ibland helt avgörande roll då det gäller att bygga demokratier baserade på mänskliga rättigheter runtom i världen. I sammanhanget kan vikten av fria och oberoende fackliga organisationer inte underskattas. Vi upplever att regeringens strategier för att stärka det civila samhället är oklara och skulle önska oss tydligare och mer konkreta strategier på detta område. Om insatser till stöd för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer ska ge hållbara resultat menar vi att regeringen på ett tydligare sätt måste visa hur man avser att öka sitt stöd till det civila samhället.

Vidare anser vi att de olika FN-organ som har till uppgift att arbeta med frågor som rör ekonomiska och sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning måste förstärkas och ges större tyngd och auktoritet. FN måste i det sammanhanget få ett starkare inflytande på Världsbanken och IMF.

10. Rättsstatens principer och humanitär rätt, punkt 7 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkande 4 och avslår motionerna 2006/07:U258 yrkande 1, 2007/08:U20 yrkande 3, 2007/08:U349 yrkande 43 och 2007/08:U352 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är av stor vikt att länder hjälper varandra i situationer av konflikt. Det är bra att det finns ett regelverk som reglerar vad som får göras och inte. Principen om skyldighet att skydda är kontroversiell vilket uppmärksammas i skrivelsen. Detta gäller i synnerhet skyldigheten att i extrema fall

reagera med militärt våld. Denna skyldighet anses av någon anledning oftare föreligga när det gäller länder med olje- och gasfyndigheter eller andra åtråvärda naturresurser. Folkkrätten legitimerar så att säga i efterhand invasionen av Afghanistan. Det ändrade regelverket kan missbrukas av stormakterna, men även av andra stater. Skyldigheten att skydda ska så sällan som möjligt inbegripa militära insatser.

11. ICC, punkt 8 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U20 yrkande 5 och 2007/08:U22 yrkande 5 och avslår motion 2007/08:U349 yrkandena 41 och 42.

Ställningstagande

Sverige har inte genomfört Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC) genom ny lagstiftning, vilket betyder att misstänkta förbrytare kan förbli ostraffade. Samtidigt betonar regeringen i MR-skrivelsen hur viktigt det är att vinna acceptans för stadgan och att Sverige aktivt bidrar till ICC:s arbete genom politiskt och finansiellt stöd.

Den svenska lagstiftningen avseende internationella brott är på flera punkter bristfällig och lever inte upp till Romstadgans krav. Rikspolisstyrelsen har uppskattat att uppemot tusen misstänkta krigsförbrytare och förövare av andra internationella brott befinner sig i Sverige. Om Sverige inte lagför dessa personer, kan ICC under vissa omständigheter begära att personerna flyttas över till ICC i Haag. I värsta fall kan personer förbli ostraffade trots att de begått sådana brott som framgår av stadgan – folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Redan 2002 publicerades ett utredningsbetänkande: Internationella brott och svensk jurisdiktion (SOU 2002:98). I princip alla remissinstanser tillstyrkte förslagen där. Efter detta har inget hänt i frågan. Regeringen bör omgående implementera Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen genom ny lagstiftning.

12. Kvinnors rättigheter, punkt 9 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U258 yrkande 4, 2006/07:So374 yrkande 7, 2007/08:U20 yrkande 6 och 2007/08:U251 yrkande 6 och avslår motionerna 2007/08:U349 yrkandena 15, 17 och 18, 2007/08:U350 yrkandena 18 och 19, 2007/08:U353 yrkande 11, 2007/08:U354 yrkandena 20 och 22, 2007/08:U358 yrkande 5 och 2007/08:Sf348 yrkande 2.

Ställningstagande

I de strategier man väljer i kampen mot världsfattigdomen måste det, om de ska få någon social effekt av betydelse, finnas ett könsmaktsperspektiv. Att avskaffa könsdiskrimineringen är inte bara en viktig fråga i moraliskt hänseende. Flera studier visar att ökad jämställdhet medför stigande produktivitet och ökad välfärd. Demokrati, ekonomisk tillväxt och utveckling åstadkommer man bäst när män och kvinnor har samma tillgång till utbildning och samma möjligheter till arbete.

Sverige bör i FN verka för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män i första hand på utbildningens och sysselsättningens område, då jämställdhet visat sig vara det bästa medlet att åstadkomma en ökad ekonomisk tillväxt, stigande produktivitet och ökad välfärd.

Vidare anser Vänsterpartiet att Sverige i FN, EU och andra internationella organ måste motverka de konservativa krafter som nu vinner mark och som hotar att minska kvinnors rätt att bestämma över sina kroppar. Regeringen bör i internationella sammanhang driva att abort ska vara en mänsklig rättighet. Även i Europa finns kraftiga restriktioner mot abort. Inom EU har i dag Polen, Malta och Irland s.k. moraliska undantag som möjliggör för dessa länder att förbjuda abort och begränsa kvinnors rätt till sina egna kroppar. Ska EU med trovärdighet driva frågor om mänskliga rättigheter kan enskilda medlemsstater inte tillåtas inskränka och kränka dem. Sverige bör därför inom ramen för EU kräva att Polens, Maltas och Irlands s.k. moraliska undantag upphävs.

Ett annat problem är människohandel. I hela världen faller mellan 600 000 och 4 miljoner människor offer för trafficking varje år. Offren är främst kvinnor och barn, och majoriteten utnyttjas för sexuella ändamål. Hälften av alla som drabbas tros vara barn, och av det sammanlagda antalet drabbade beräknas 85 % vara av kvinnligt kön. Amnesty International menar att människohandel är en av de grövsta och mest utbredda formerna av

våld mot kvinnor. Enligt FN är människohandeln det snabbast växande området inom organiserad brottslighet. Med tanke på detta anser Vänsterpartiet att denna förbjudna och kränkande slavhandel bör ha högre prioritet i ett dokument som behandlar mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Regeringen bör tydliggöra att Sverige med konkreta initiativ kommer att prioritera arbetet med att bekämpa människohandel över hela världen.

13. Bistånd rörande kvinnors rättigheter, punkt 10 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige prioriterar på olika sätt jämställdhetsarbete och kvinnors rättigheter, inte minst i biståndet. Den nya biståndspolitikerna medför skärpta krav på egeninsatser m.m. från de ideella organisationernas sida och riskerar att försämra möjligheterna till aktivt arbete ute i fält. Samtidigt råder oklarheter om vad som ska gälla beträffande former och resurstilldelning. Regeringen bör komma med klarlägganden om formen för det framtida biståndet och om vilka resurser som står till förfogande för detta prioriterade område.

14. Barnets rättigheter, punkt 11 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U22 yrkande 7 och avslår motionerna 2007/08:U213 yrkande 2 och 2007/08:U354 yrkandena 2, 3, 7–11, 14, 15, 18, 19, 21 och 25.

Ställningstagande

Sverige är ett land som alltid gått i täten när det gäller barns rättigheter. I Sverige hänvisar vi till barnkonventionen i väldigt många fall, men när det handlar om genomförandet är svaret att barnkonventionen inte är en svensk lag. I nuläget krävs fullmäktigebeslut i den enskilda kommunen eller landstinget för att barnkonventionen ska gälla där. Detta har lett till

en situation där barnkonventionen gäller i delar av landet men inte i andra. Vi anser att barnkonventionen ska införlivas i svensk rätt och därmed vara tillämplig i hela landet.

15. Initiativ mot barnsexturism, punkt 12 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju216 yrkande 6.

Ställningstagande

Frankrike har tagit initiativ till ett samarbete mot barnsexturism mellan medlemsländerna i EU. Initiativet presenterades vid ett informellt turismministerrådsmöte i EU i oktober 2005 och innehöll förslag till flera åtgärder mot barnsexturism, bl.a. att initiera ett samarbete mellan medlemsstaternas ambassader i länder som är drabbade av barnsexturism, tillsammans med lokala myndigheter och enskilda organisationer (NGO:er) på platsen.

Det franska initiativet om barnsexturism anser Vänsterpartiet bör besvaras positivt, och den svenska regeringen bör agera aktivt inom alla berörda ministerrådskonstellationer inom EU för att kraftfulla åtgärder mot barnsexturism vidtas.

16. HBT-frågor, punkt 13 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U210 yrkandena 1, 2, 6 och 9, 2006/07:U269 yrkandena 3 och 4, 2006/07:U294 yrkandena 18 och 19, 2006/07:So463 yrkandena 31–33, 2007/08:U304 yrkandena 22 och 23 samt 2007/08:So294 yrkande 34 och avslår motionerna 2007/08:U349 yrkandena 25, 26 och 28 samt 2007/08:U354 yrkande 26.

Ställningstagande

Sverige behöver bli mer aktivt i det internationella HBT-arbetet. Bistånd ska kunna kopplas till HBT-rättigheter, och sådana rättigheter ska automatiskt inkluderas när man talar om mänskliga rättigheter. Kompetensen på HBT-området behöver höjas på ambassader och i Utrikesdepartementet liksom hos Migrationsverket och andra myndigheter som arbetar nära flyktingar.

Sverige skulle kunna uppvisa en mycket större solidaritet med HBT-personer i världen och vara en mer aktiv förebild och arbeta internationellt med ett mer integrerat HBT-perspektiv. Sverige bör verka för en FN-konvention om HBT-personers rättigheter och en FN-konferens på samma tema.

En diskussion om de lämpligaste metoderna att verka globalt mot förtryck av homosexuella, bisexuella och transpersoner måste ta sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och de konventioner som ska skydda och garantera dessa rättigheter.

På samma sätt som det finns internationella konventioner för minoriteters rättigheter och för att undanröja all diskriminering av kvinnor anser vi att det bör finnas en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Konventionen bör ta sin utgångspunkt i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konventioner om medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter. Det är därför naturligt att den ingår i FN:s konventionssystem. Innehållet bör innefatta vissa minimikrav på konventionsstaternas straff-, organisations-, mötes- och tryckfrihetslagstiftning samt vissa minimiåtaganden vad gäller familjerättsligt erkännande av samkönade relationer samt medborgares diskrimineringskydd gentemot det allmänna. Konventionsstaterna bör också vara förhindrade att införa ny lagstiftning som särbehandlar medborgare med avseende på sexuell läggning eller könsidentitet.

17. Tilläggsprotokoll till ESK-konventionen, punkt 15 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U253 yrkande 1, 2007/08:U20 yrkande 2, 2007/08:U276 yrkande 1 och 2007/08:U349 yrkande 3.

Ställningstagande

Mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val är nödvändiga beståndsdelar i varje demokratiskt samhälle. Men mänskliga rättigheter enligt FN behandlar inte enbart demokratiska fri- och rättigheter. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg, förbättrade levnadsvillkor och mäns och kvinnors lika rättigheter. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård etc. är nödvändiga beståndsdelar för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle.

Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK) har samma dignitet som politiska och medborgerliga rättigheter. Deras lika värde fastslogs inte minst under FN:s stora Wienkonferens för mänskliga rättigheter 1993 då man tydligt uttalade sig om de mänskliga rättigheternas odelbarhet, inbördes beroende och universella giltighet. Kvinnokonferensen 1995 i Peking innebar också ett stort framsteg för att införliva jämställdheten mellan kvinnor och män i de mänskliga rättigheterna. Det är därför inte befogat att behandla ESK-rättigheterna som mindre viktiga. De är en fullt integrerad del av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna är – oavsett hur de presenterats i konventionerna – universella, odelbara och ömsesidigt beroende.

Sverige bör verka för utarbetandet och antagandet av ett tilläggsprotokoll till FN-konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (ESK-konventionen).

18. Tilläggsprotokoll till Europakonventionen, punkt 16 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 12 och 2006/07:U232 yrkande 2.

Ställningstagande

Det nuvarande diskrimineringsförbudet i artikel 14 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter gäller endast rättigheter som omfattas av konventionen. För att eliminera denna allvarliga begränsning av skyddet för de mänskliga rättigheterna har tilläggsprotokoll 12 till konventionen förhandlats fram. Tilläggsprotokollet utsträcker diskrimineringsförbudet så att det omfattar alla rättigheter som är reglerade i lag. Detta är ett viktigt steg i arbetet för att förverkliga principen om alla människors lika värde. Tyvärr har Sverige varken undertecknat eller ratificerat protokollet. Regeringen har bl.a. ifrågasatt om ett tilläggsprotokoll är rätt metod eftersom det tar

lång tid innan Europadomstolen hunnit utveckla en praxis. Detta är en mycket anmärkningsvärd hållning eftersom samma argument likaväl kan användas mot själva konventionen. Detta argument skulle även kunna anföras mot ny nationell lagstiftning över huvud taget.

De argument som regeringen anfört mot tilläggsprotokollets form och innehåll saknar bärkraft, och det är synnerligen angeläget att regeringen omgående undertecknar protokollet och att det sedan skyndsamt föreläggs riksdagen för ratificering.

19. Rätten till mat och vatten, punkt 17 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U253 yrkande 2, 2007/08:U22 yrkandena 9 och 10 samt 2007/08:U276 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det är anmärkningsvärt och beklagligt att regeringen i prioriteringarna vad gäller rättigheter och grundläggande behov helt utelämnar rätten till mat och rätten till vatten.

FN:s generalförsamling har i ett flertal resolutioner, senast i mars 2008 (A/Res/62/164), uppmanat staterna att prioritera rätten till mat i sina utvecklingsstrategier. Rätten till mat är en av de allra mest grundläggande mänskliga rättigheterna, men trots detta är grav undernäring och svältöd ett ”normaltillstånd” för miljontals barn. Mer än 6 miljoner barn dör varje år före sin femte födelsedag till följd av hungerrelaterade sjukdomar. Det finns i dag mer än 850 miljoner undernärda människor i världen.

Över en miljard människor saknar i dag tillgång till rent vatten. Det är främst marginaliserade och utsatta grupper som saknar vatten. Anledningen till detta är exempelvis diskriminering, stigande priser, föroreningar från storskaligt jordbruk och industri samt bristande saneringsmöjligheter.

Sambandet mellan vatten och mat är mycket starkt. Vi människor behöver konsumera i genomsnitt fyra liter dricksvatten varje dag. Men det går åt mycket mer vatten för att producera vår mat, åtminstone 2 000 liter per dag.

Internationell rätt erkänner vatten inte bara som ett mänskligt behov utan också som en grundläggande mänsklig rättighet, enligt samma konventioner som behandlar rätten till mat. Att vatten är en uttalad mänsklig

rättighet måste dock göras mer tydligt än vad fallet är i dag och är något Sverige bör verka för på internationell nivå. Rätten till mat och rätten till vatten måste prioriteras av regeringen i Sveriges utrikespolitiska agerande.

20. Säkerhetspolitik och MR, punkt 18 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U20 yrkande 4 och 2007/08:U251 yrkande 14 och avslår motionerna 2006/07:U233 yrkande 1, 2006/07:U264 yrkande 2, 2007/08:U204 yrkande 1, 2007/08:U263 yrkandena 1 och 2 samt 2007/08:U344 yrkande 2.

Ställningstagande

Som det ser ut i dag bedrivs kampen mot terrorism allt annat än ”effektivt och legitimt” med ”full respekt för folkrätten, rättsstatliga principer och de mänskliga rättigheterna”, vilket regeringen i skrivelsen säger sig förorda. Sveriges roll i förhållande till den s.k. kampen mot terrorismen måste klargöras och bli tydligare och mer kritisk än det som anges i skrivelsen. Regeringen är inte trovärdig när den, utan att problematisera USA:s roll i sammanhanget, påstår sig verka för att ”åtgärder som syftar till att bekämpa och förebygga terrorism ska bedrivas i enlighet med de mänskliga rättigheterna och med respekt för rättsstatens principer”.

Sverige bör inom ramen för FN, EU och Nato verka för en kraftfull implementering av resolution 1325 om kvinnor och säkerhet samt för nolltolerans mot sexhandel och trafficking vid internationella fredsfrämjande insatser.

21. Handlingsplan för resolution 1325, punkt 19 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U218 yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige har undertecknat resolution 1325 från FN:s säkerhetsråd om att öka kvinnors deltagande i allt arbete med att förebygga, hantera och lösa väpnade konflikter. Utan tillräckligt många kvinnors deltagande och kvinnors kunskaper före, under och efter en konflikt blir krishanteringens varelse sig trovärdig eller långsiktigt hållbar.

Vänsterpartiet har länge drivit frågan om ökad jämställdhet inom försvarspolitikerna men också väckt många motioner om resolution 1325. Utvecklingen har gått åt rätt håll men mycket återstår innan Sverige kan leva upp till åtagandena i resolution 1325, både inom den militära och civila krishanteringerna. Sverige betraktas som ett föregångsland i jämställdhetsarbetet, vilket medför ett extra ansvar eftersom vårt agerande bildar en internationell standard. År 2006 antog den dåvarande regeringen en nationell handlingsplan för implementeringen av resolution 1325. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att handlingsplanen ska behållas och fullföljas.

22. Sanktioner, punkt 20 (s, v, mp)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Hans Linde (v), Carin Runeson (s) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U258 yrkande 9 och 2007/08:U352 yrkande 7.

Ställningstagande

Vid många konflikter och folkrättsbrott diskuteras sanktioner som påtryckningsmedel. Sanktionsinstrumentet är dock trubbigt, oftast drabbas de redan mest utsatta. FN måste utveckla sanktionsinstrumentet men också förstå att rikta sanktionerna mot de regimer som begår brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Sverige bör verka för ett effektivt arbete med denna inriktning.

23. MR i arbetslivet, punkt 21 (s, v)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Hans Linde (v) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U15 yrkande 11, 2007/08:U349 yrkandena 9–11, 2007/08:U354 yrkandena 4–6 och 17, 2007/08:U357 yrkandena 3, 9 och 10 samt 2007/08:U358 yrkandena 2, 7 och 13.

Ställningstagande

Vi vill understryka vikten av fackliga och sociala rättigheter i Sverige, EU och på det globala planet och att en kamp måste föras mot dumpade arbetsvillkor.

Rätten att organisera sig och rätten att sluta kollektiva avtal är grundläggande för att utveckla mänskliga rättigheter på arbetsplatserna, liksom också strids- och sympatiåtgärderna. Kombinationen av organisationsrätt, kollektiva avtal, stridsåtgärder och sympatiåtgärder är viktig för att man ska kunna värna mänskliga rättigheter, för att människor ska kunna forma och ha makt över sina egna liv men också för att de ska kunna kämpa för andra människors mänskliga rättigheter.

Under de senaste åren har ILO drivit en kampanj för ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner. Dessa avser mänskliga rättigheter inom områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete. Sverige har ratificerat samtliga dessa konventioner och stöder aktivt ILO:s arbete för universell ratifikation av dessa grundläggande instrument, såsom förutsattes i en deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet som antogs av ILO 1998.

ILO:s stadga och konventioner innefattar inte explicit strejkrätten och inte heller rätten till sympatiåtgärder. Vi förespråkar rätten till gränsöverskridande fackliga strids- och sympatiåtgärder och anser att en internationell rätt bör införas att vidta fackliga strids- och sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet.

Barnarbete måste utrotas och statistiken om barnarbete tydliggöra flickors utsatta situation. Sverige bör i strategier för utvecklingsarbete lägga tonvikt vid hur mottagarlandet tillämpar sin lagstiftning rörande barnarbete.

Incitament bör skapas för att förmå företag att arbeta på ett sätt som gör att klyftor mellan länder och människor kan minska.

24. Globala ramavtal m.m., punkt 22 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U20 yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Vänsterpartiet vill understryka ett fortsatt behov av en fördjupad dialog med, och starkare stöd till, svenska företag i arbete som rör mänskliga rättigheter och socialt ansvarstagande.

Svenska företags del av ansvaret för att så sker måste bli tydligare. Uppförandekoder och liknande är egentligen inget annat än en policy som är ensidigt antagen av företaget. Sådana kan naturligtvis fylla en viss funktion på vägen mot en ökad rättvisa, men de är inte tillräckliga. Arbetarna har inte haft något inflytande över dessa policydokument, och de kan behandlas relativt godtyckligt i eventuella konfliktsituationer. Ett alternativ är enligt Vänsterpartiet globala ramavtal som är en typ av mindre detaljerade globala kollektivavtal. Avtalen tecknas mellan det multinationella företaget och den organisation som faktiskt företräder arbetarna på plats. Allt fler företag sluter sådana ramavtal, och vi anser att regeringen på ett mycket tydligare sätt måste lyfta fram vikten av dessa samt på alla sätt understödja att svenska multinationella företag skriver sådana avtal.

De s.k. Singaporefrågorna, som inkluderar regler för investeringar, offentlig upphandling och konkurrensregler, skulle kraftigt försvaga länders möjlighet att ställa krav på utländska företag och ta social och miljömässig hänsyn vid upphandling. Efter massiv kritik från många länder i syd och ett stort antal frivilligorganisationer avfördes Singaporefrågorna från WTO:s dagordning. Olyckligtvis har frågorna återuppstått i EU:s regionala handelsavtal. Singaporefrågorna ska enligt regeringen inkluderas i EPA-avtalet med ett stort antal länder i Afrika, Västindien och Oceanien. Även i förhandlingarna om associationsavtal med Centralamerika och Andinska gemenskapen har Singaporefrågorna förts upp på dagordningen. Vänsterpartiets uppfattning är att Sverige i stället tydligt bör motsätta sig att Singaporefrågorna inkluderas i några handelsavtal.

25. Företagens ansvar, punkt 23 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U22 yrkandena 11 och 12 samt 2007/08:U201 yrkande 8.

Ställningstagande

Behovet ökar av globala regelverk som bättre skyddar samhällen och enskilda individer mot brott mot mänskliga rättigheter och miljöförstöring i samband med företags verksamhet.

Trots initiativ som exempelvis OECD:s riktlinjer för multinationella företag och ILO:s trepartsdeklaration om multinationella företag och mänskliga rättigheter saknas fortfarande möjligheter att hålla företag ansvariga för brott mot mänskliga rättigheter och miljöförstöring. Ett juridiskt globalt regelverk saknas, och de sanktionsmöjligheter som finns inom ramen för enskilda länders lagstiftning är små. Det konsumenttryck som många företag inom detaljhandeln upplever fungerar betydligt sämre för icke konsumentnära företag där handeln sker mellan olika företag.

Sverige bör aktivt engagera sig både inom FN-systemet och genom EU för att understödja en utveckling där företagens ansvar för mänskliga rättigheter och hållbar utveckling förtydligas och där möjligheterna till ansvarsutkrävande och skadestånds- och straffansvar förtydligas. Det är nödvändigt med ett starkt politiskt tryck i denna fråga från medlemsländernas sida.

Regeringen bör också agera för att svenska statliga företag avkrävs MR-policyer och rutiner för kontroll och uppföljning av dessa.

26. MR och migration, punkt 24 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Sf222 yrkandena 4–6 och 2007/08:Sf277 yrkandena 4–6.

Ställningstagande

The International Organization for Migration (IOM) grundades 1951 på initiativ av USA. Sedan 1989 har organisationen omvandlats till en transnationell organisation för global styrning av migration utifrån ekonomiska utgångspunkter.

Ledande organisationer för mänskliga rättigheter som Amnesty International och Human Rights Watch har under flera år riktat förödande kritik mot att IOM:s aktiviteter i många fall kränker grundläggande mänskliga rättigheter t.ex. genom program som hindrar människor från att fly eller genom att organisera återvändande för flyktingar trots en oacceptabel säkerhetssituation i hemlandet. Mot bakgrund av de synnerligen allvarliga och bestående missförhållandena i IOM:s verksamhet anser Vänsterpartiet att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i organisationen.

Den verksamhet som bedrivs av FN:s flyktingkommissariat finansieras genom årliga bidrag från medlemsstaterna. Detta är en ur flera aspekter olycklig ordning, bl.a. för att organisationen får svårigheter med sin planering eftersom finansieringen blir osäker. Vidare kan det bli svårt för FN:s flyktingkommissariat att framföra kritik mot någon av de viktigaste bidragsgivarna. Därför bör regeringen i FN verka för att FN:s flyktingkommissariat ska finansieras via FN:s budget med treåriga anslag.

FN:s flyktingkommissariats mandat omfattar endast flyktingar som passerat en nationsgräns. Numera utgör de s.k. internflyktingarna en mycket stor del av alla flyktingar. Visserligen gör FN:s flyktingkommissariat redan i dag viktiga humanitära insatser för internflyktingar, men det är enligt Vänsterpartiet viktigt att mandatet utvidgas så att organisationen t.ex. får möjlighet att vid behov hjälpa internflyktingar att lämna sitt hemland. Regeringen bör i alla lämpliga sammanhang verka för en sådan utvidgning av FN:s flyktingkommissariatets mandat.

27. FN, punkt 26 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U258 yrkandena 7, 8, 10 och 14–16 samt avslår motionerna 2007/08:U349 yrkandena 38–40 och 2007/08:U352 yrkande 2.

Ställningstagande

FN präglas än i dag av de maktförhållanden som rådde i världen vid andra världskrigets slut då det kalla kriget ännu inte inletts och avkoloniseringen ännu inte påbörjats. Detta har i flera situationer medfört att FN kommit att förlamas.

Trots förekomsten av icke-permanenta medlemmar i säkerhetsrådet är de permanenta medlemmarnas inflytande där oproportionerligt stort samtidigt som stora delar av världens befolkning saknar företrädare i detta organ. Makt måste omfördelas från de gamla stormakterna till stater som under den nuvarande ordningen har ett ringa inflytande över FN och dess institutioner. Sverige bör i FN verka för att länder med stor fattig befolkning får en starkare ställning i säkerhetsrådet och för att säkerhetsrådet blir vetofritt.

Sverige bör verka för att de FN-organ som har till uppgift att arbeta med frågor som rör ekonomiska och sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning förstärks och ges större tyngd och auktoritet.

I FN bör Sverige också verka för att kompetenskraven när det gäller rekryteringen till olika poster inom FN höjs. FN:s administration bör reformeras också vad gäller kvinnorepresentation på olika nivåer i världsorganisationen. Kvinnorna är klart underrepresenterade på alla områden inom FN. Regeringen bör agera för ökad kvinnorepresentation på alla områden och nivåer inom FN-organisationen. Sverige bör i FN också verka för att organisationen ska få en djupare förankring i folkliga sociala rörelser.

28. Turkiet, punkt 27 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U205 yrkande 2 och 2006/07:U224 yrkandena 1–5 och avslår motionerna 2006/07:U303 yrkandena 1 och 3, 2006/07:U305 yrkande 1 och 2007/08:U308 yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att Sverige i EU bör verka för att Turkiet före ett EU-medlemskap visar att de förändringar som genomförts och genomförs av landets lagar när det gäller demokratiska och mänskliga rättigheter också tillämpas i praktiken.

Turkiet har under de två senaste åren genomfört en rad förändringar i sin lagstiftning som kan ses som första steg på vägen att uppfylla Köpenhamns-kriterierna. Vänsterpartiet menar dock att Turkiet måste uppvisa tydliga bevis på att de lagar som stärker demokratin och ökar respekten för de mänskliga rättigheterna som hittills stiftats och kommer att stiftas också tillämpas i praktiken innan Turkiet beviljas medlemskap i EU. Det gäller på en rad områden, exempelvis avseende de begränsningar som finns i den turkiska brottsbalken när det gäller yttrandefriheten. Vidare bör Turkiet för-mås sänka sin 10-procentsspärr och ändra sin vallag så att vissa partier inte missgynnas.

Förbättringar måste ske inom flera områden. Kurdernas nationella och kul-turella rättigheter måste respekteras i Turkiet, och det kurdiska språket bör göras till ett av Turkiets officiella minoritetsspråk.

Den senaste tidens utveckling i Turkiet inger starkt oro, bl.a. de militära attackerna in i norra Irak/irakiska Kurdistan, attackerna mot 1 maj-demon-stranter i Istanbul, rättsprocesserna mot AK-partiet och partiet DTP osv. EU och Sverige måste tydligt markera att detta är oacceptabelt och ofören-ligt med ett EU-medlemskap.

En del i Turkiets arbete måste bestå i att göra upp med sin historia. Fortfa-rande har landet inte gjort upp med den turkiska statsbildningens förhisto-ria. Sverige bör inom EU verka för att Turkiet erkänner att det var ett folkmord som begicks på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier 1915 i Ottomanska riket. Vidare anser Vänsterpartiet att Sverige inom EU bör verka för att ett erkännande av folkmordet på armenier, assyrier/syria-ner, kaldéer och pontier ska ingå som en del av uppfyllandet och förverkli-gandet av Köpenhamnskriterierna.

Vänsterpartiet anser också att Sverige bör verka i FN och andra internatio-nella forum för dessa frågor.

29. Turkiet – folkmord, punkt 28 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U205 yrkande 1, 2006/07:U303 yrkandena 2 och 4, 2006/07:U305 yrkande 2, 2007/08:U308 yrkande 2 och 2007/08:U377.

Ställningstagande

Under det osmanska rikets sista år 1915–1919 genomfördes ett folk mord på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier m.fl. Även om behovet av fortsatt forskning är stort finns det tillräckligt med belägg för att det inte ska råda något tvivel om att de omfattande övergrepp som genomfördes 1915–1919 mot olika etniska minoriteter i dåvarande Osmanska riket var ett folk mord. Det är därför politikerns ansvar att erkänna det historiska faktum som folk mordet är. Sverige bör agera med kraft inom EU och FN för att få till stånd ett internationellt erkännande av detta folk mord.

Ett erkännande är oerhört viktigt för att få en upprättelse för armeniers, assyrier/syrianers, kaldéers, pontiers m.fl. situation, deras identitet och en förbättrad grund för framtida dialog. Därför är FN- och EU-resolutioner viktiga för att dessa dåd inte ska upprepas samt för att drabbade människor ska få en upprättelse. Frågan om folk mordet är också starkt förknippad med många av de problem som återfinns i dagens Turkiet, bl.a. trakasserierna av de etniska och religiösa minoriteterna. Ett erkännande av folk mordet 1915 skulle vara en avgörande del i ett reformarbete med målet om ett demokratiskt Turkiet där de mänskliga rättigheterna respekteras.

30. Gränsöverskridande konflikter i Afrika, punkt 29 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U275 yrkandena 11–13 och 17 samt 2007/08:U249 yrkandena 1–4 och avslår motion 2007/08:U360 yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

Det som brukar kallas Afrikas horn är en hårt drabbad och instabil region. Inte minst är Somalia ett hårt krigsdrabbat land med stark utländsk militär inblandning. Det torde stå klart att USA:s, Etiopiens och Eritreas inblandning i Somalia endast förvärrat situationen för landets befolkning. Vänsterpartiet kräver ett stärkt svenskt engagemang för landet. En första förutsättning för fred är att de etiopiska ockupationstrupperna lämnar landet. Sverige bör i FN och EU och den internationella kontaktgruppen verka för att de etiopiska ockupationstrupperna lämnar Somalia. Vidare bör Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen kräva att all

utländsk militär inblandning i Somalia upphör, bl.a. bör Sverige fördöma Etiopiens och USA:s militära ingripande i Somalia som ett brott mot folk-rätten samt rikta kritik mot Eritreas inblandning i den somaliska konflikten.

Vänsterpartiet önskar även att Sverige i internationella forum arbetar för att ett långsiktigt arbete för att en bred och inkluderande freds- och försöningsprocess om Somalia påbörjas. Denna process bör både behandla förhållandena i Somalia och förhållandet mellan Somalia och de grannstater som är inblandade i landets konflikt. Inför en sådan process anser Vänsterpartiet att Sverige bör återta sitt erkännande av övergångsregeringen i Somalia, eftersom denna regering saknar legitimitet, folkligt stöd eller förankring i Somalia.

Uppmärksamhet bör också riktas mot Eritrea som är aktivt inblandat i minst tre konflikter i regionen. Landet har stött rebellerna i östra och västra Sudan, shariadomstolarna i Somalia och OLF i Etiopien samtidigt som man har en direkt gränskonflikt med Etiopien. Vänsterpartiet anser att Sverige bör rikta kritik mot Eritrea för dess inblandning i Sudans interna konflikter. Sverige även bör rikta skarp kritik mot Eritreas intrång i FN:s skyddszon mellan Etiopien och Eritrea.

Etiopien har både interna konflikter och minst två andra konflikter. EPRDF-regeringen i Addis Abeba har en intern konflikt med OLF och en annan med ONLF i Ogaden. Man stöder övergångsregeringen i Mogadishu i Somalia och har en gränskonflikt med Eritrea. Vänsterpartiets inställning är att Sverige som enskild stat i EU och FN bör uppmana Etiopien att följa AU:s och FN:s beslut om skiljedom när det gäller Badmeområdet och dra sig tillbaka därifrån.

I alla de stater som är inblandade i dessa konflikter är mänskliga rättigheter och demokrati satta på undantag. Stora ekonomiska resurser avsätts till militära rustningar och krig samtidigt som hela regionen drabbas av svält och hungersnöd.

31. Eritrea, punkt 30 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U275 yrkandena 5–10 och avslår motionerna 2006/07:U267 yrkandena 1–3, 2006/07:U271 yrkandena 1–5, 2006/07:U306, 2007/08:U15 yrkande 35, 2007/08:U207, 2007/08:U332, 2007/08:U349 yrkande 36, 2007/08:U360 yrkandena 12 och 15 samt 2007/08:U364 yrkandena 1–5.

Ställningstagande

De svåra förhållandena i Eritrea har gjort att människor flyr landet, särskilt unga människor. De beger sig främst till grannländerna Sudan och Etiopien, där det enda som de möts av är en lång tid av sysslolöshet i något flyktingläger i väntan på att situationen ska förändras i hemlandet. Denna unga generation i flyktinglägren skulle behöva stöd i form av en grundläggande utbildning och bli till en betydande resurs i ett framtida demokratiskt Eritrea. Vänsterpartiet anser att Sverige bör ge unga eritreaner i exil i exempelvis Sudan en grundläggande utbildning som förberedelse till en framtid i ett demokratiskt Eritrea.

Issaias Afeworkis politik i regionen är äventyrlig och saknar demokratisk förankring. Hans politik medför, för att kunna genomföras, massarresteringar av företrädare för landets politiska reformrörelser, nedläggning av oberoende tidningar och arresteringar av journalister och andra för brott mot demokratiska och mänskliga rättigheter. Mot detta kämpar bl.a. det eritreanska partiet (EDP) och Eritreanska befrielsefronten (ELF), vars företrädare befinner sig i exil.

Sverige bör som enskilt land och som medlem av EU understödja en demokratisk utveckling, förstärka respekten för mänskliga rättigheter och medverka till uppkomsten av ett rättssamhälle i Eritrea. Sverige bör också som enskild stat och i internationella forum som EU och FN verka för att de rättsvidriga specialdomstolarna, vars verksamhet strider mot de mänskliga rättigheterna, avskaffas.

Sverige bör vidare som enskild stat verka för att de tidningar som stängts av regeringen i Eritrea åter ges möjlighet att komma ut. Sverige bör verka för att alla politiska fångar i Eritrea frigges. Sverige måste t.ex. intensifiera sina ansträngningar att få den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaac frigiven.

32. Eritrea, punkt 30 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U306, 2007/08:U207 och 2007/08:U332 samt avslår motionerna 2006/07:U267 yrkandena 1–3, 2006/07:U271 yrkandena 1–5, 2006/07:U275 yrkandena 5–10, 2007/08:U15 yrkande 35, 2007/08:U349 yrkande 36, 2007/08:U360 yrkandena 12 och 15 samt 2007/08:U364 yrkandena 1–5.

Ställningstagande

Sverige kan göra betydligt mer än i dag för att pressa regimen i Eritrea att släppa den svenske medborgaren Dawit Isaak, exempelvis skicka den svenska ambassadören dit oftare, betala svenska honorärkonsuln i Asmara för att agera, via EU-ambassadörerna som är på plats utöva påtryckningar på landet och agera för att avbryta EU:s bistånd till landet. Utrikesministern kan i internationella sammanhang ta upp hans fall med Eritrea för att därigenom markera den vikt Sverige lägger vid fallet. Regeringen bör i ökad utsträckning uppmärksamma Dawit Isaaks situation.

33. Etiopien, punkt 31 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U275 yrkandena 14–16.

Ställningstagande

Sverige bör när det gäller konflikten mellan oromofolket och EPRDF-regeringen i Addis Abeba ställa krav på att den etiopiska regeringen respekterar landets egen författning och oromofolkets nationella självbestämmanderätt samt medverka till att EPRDF-regeringen i Addis Abeba respekterar oromofolkets och andra folkgruppers mänskliga rättigheter. I kontakterna med den etiopiska regeringen bör Sverige understryka nödvändigheten av en jämnare regional fördelning av landets resurser så att dessa i större utsträckning även kommer oromofolket och Ogadenprovinsen till del.

34. Somalia, punkt 32 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U249 yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 31 och 2007/08:U360 yrkande 8.

Ställningstagande

Under en lång följd av år har stora mängder vapen flödat in i Somalia, trots att FN belagt landet med vapenembargo. Både Etiopien och Eritrea har systematiskt beväpnat sina allierade. Detta har självfallet medverkat till att kriget och konflikten kring Somalia förvärrats och fördjupats. Sverige måste i FN och i andra internationella forum verka för att det vapenembargo som proklamerats också förverkligas i praktiken.

Under de etiopiska krigshandlingarna i Somalia i början av 2007 arresterade och fängslade etiopiska trupper godtyckligt människor och anklagade dem utan något som helst underlag för terrorism. Bland andra arresterade man svenska medborgare på besök i Somalia och behandlade dem på samma rättsvidriga sätt USA behandlar människor på Guantánamobasen – kanske t.o.m. ännu värre. Bland dem som arresterades var en 17-årig gravid kvinna. Flera oroliga anhöriga i Sverige upplevde sig som avvisade när de vände sig till UD. Särskilt anmärkningsvärt var den svenske utrikesministerns uttalande att ”ett svenskt medborgarskap aldrig får missförstås som en fribiljett till att ägna sig åt terrorismförberedelser”. Genom uttalandet misstänkliggjordes de gripna, trots att de inte dömts för något brott och inga formella anklagelser presenterats.

Säpo spelade också en tvivelaktig roll. Man reste till Etiopien och förhörde de arresterade om deras kontakter och vänkrets i Sverige och vilka moskéer de brukade besöka. Det finns också uppgifter på hur Säpo försökt pressa somalier i Sverige på information mot löften om att Säpo skulle ordna frigivning av fängslade anhöriga i Etiopien. Det är uppenbart att detta uppträdande från Säpos sida är otillständigt.

Därför vill Vänsterpartiet att Sveriges och Säpos agerande rörande de svenskar som arresterades i Somalia och fördes till Etiopien utreds.

35. Sudan, punkt 34 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U275 yrkandena 1, 2 och 4 samt avslår motionerna 2007/08:U15 yrkande 30 och 2007/08:U360 yrkande 10.

Ställningstagande

Praktiskt taget från det att Sudan blev en självständig stat 1956 har landet plågats av krig och konflikter. Stormakter som USA och Kina har ekonomiska och maktpolitiska intressen i regionen. Kina har goda förbindelser

med regeringen i Sudan och förklarar att man inte lägger sig i andra länders interna angelägenheter, men har intresse av Sudans oljetillgångar och gör affärer med regimen. Detta medför att Kina inte ägnar brotten mot mänskliga rättigheter någon uppmärksamhet. Även USA använder olika maktmedel för att få in en fot i regionen.

Vänsterpartiet anser att Sverige på grund av den komplicerade situation som råder i regionen noga bör analysera de motiv och intressen som ligger bakom USA:s krav på FN-ingripanden i Sudan. Vidare bör Sverige noga analysera de motiv och intressen som ligger bakom Kinas och Rysslands ovilja att ingripa mot de brott mot mänskliga rättigheter som begås i Sudan, främst i Darfurprovinsen.

Vänsterpartiet önskar även att Sverige, då det i hög grad är den ojämna regionala fördelningen av Sudans ekonomiska resurser som utgör den främsta källa till konflikter, i sina kontakter med den sudanesiska regeringen och sudanesiska organisationer ska poängtera nödvändigheten av en jämn regional fördelning av landets ekonomiska resurser.

36. Sudan och AU, punkt 35 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U275 yrkande 3.

Ställningstagande

Sverige bör inom EU arbeta för ett kraftfullt stöd till Afrikanska unionen vad gäller dess arbete för att skapa fredliga förhållanden och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Sudan.

37. Västsahara, punkt 36 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U243 yrkandena 1–8, 2007/08:U317 yrkandena 1 och 3–6 samt 2007/08:U360

yrkande 13 och avslår motionerna 2006/07:U201 yrkandena 1–3 och 5–11, 2007/08:U15 yrkande 33, 2007/08:U224 yrkandena 1, 2 och 5 samt 2007/08:U315 yrkandena 1–9.

Ställningstagande

Kampen för ett fritt och självständigt Västsahara måste få fortsatt stöd och den planerade folkomröstningen genomförs liksom förhandlingar mellan parterna. Den marockanska ockupationen av Västsahara och kränkningarna där av mänskliga rättigheter måste få ett slut.

38. Västsahara, punkt 36 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U201 yrkandena 1–3 och 5–11 samt 2007/08:U224 yrkandena 1, 2 och 5 samt avslår motionerna 2006/07:U243 yrkandena 1–8, 2007/08:U15 yrkande 33, 2007/08:U315 yrkandena 1–9, 2007/08:U317 yrkandena 1 och 3–6 samt 2007/08:U360 yrkande 13.

Ställningstagande

Mänskliga rättigheter

Utvecklingen i Västsahara har under de senaste åren allvarligt försämrats när det gäller respekten för mänskliga rättigheter. Polisen har gått till våldsamma angrepp mot fredliga demonstranter i västsahariska städer. Likaså har behandlingen av västsahariska studenter som studerar i Marocko utsatts för en ytterst brutal behandling.

I Västsahara har under årtionden FN-organet Minurso varit verksamt för att genomföra och verka för en folkomröstning om Västsahara, vilket dock förhindrats av Marocko trots att man undertecknat överenskommelser i frågan.

Vänsterpartiet vill att FN-organet Minursos mandat, till följd av de marockanska ockupationsmyndigheternas försämrade respekt för mänskliga rättigheter i Västsahara och den minskade respekten för västsahariers mänskliga rättigheter i Marocko, utökas till att även övervaka och förhindra övergrepp mot mänskliga och demokratiska rättigheter riktade mot den västsahariska befolkningen i Västsahara. Sverige bör i FN verka för att Minurso får ett utökat mandat att skydda den västsahariska befolkningen mot övergrepp från marockansk polis och andra myndigheter.

Västsahara är sedan årtionden ockuperat av Marocko i strid med folkrätten. Sedan årtionden har FN-organet och flera FN-sändebud försökt att åstadkomma en korrekt avkolonisering av Västsahara. Spanien, som tidigare var i besittning av Västsahara, lämnade landet utan att någon korrekt avkoloniseringsprocess genomfördes. I stället ockuperades Västsahara av Marocko. Det åvilar således Spanien ett stort ansvar för den situation som rått i Västsahara sedan Spanien lämnade landet. Det är på intet sätt orimligt att kräva att Spanien tar sitt ansvar för situationen i Västsahara och på allvar medverkar till att en korrekt avkoloniseringsprocess av Västsahara genomförs. I en sådan avkoloniseringsprocess ingår en folkomröstning om landets framtid, där ett av alternativen är självständighet.

Sverige bör i EU och FN med kraft verka för att Spanien tar sitt ansvar för avkoloniseringen av Västsahara och följer de deklARATIONER som gjorts av Förenta nationernas generalförsamling och Internationella domstolen i Haag när det gäller Västsaharas rätt till nationell självbestämmanderätt.

Den enda vägen till en folkrättsligt korrekt hantering av Västsaharafrågan är att en folkomröstning om landets framtid genomförs. Enligt Vänsterpartiets mening bör Sverige därför tydligt deklarerera sin vilja att bidra med valobservatörer i en folkomröstning om Västsaharas framtid.

Flyktinglägren i Algeriet

I dag lever många västsaharier i flyktingläger i Algeriet. Det är ett hårt och svårt liv. Matransonerna är små och näringsfattiga. Dessa har dessutom minskats under senare tid. Den näringsbrist som kan uppstå kan ge skador för livet.

Vänsterpartiet kräver att Sverige ska verka för ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren.

Likaså kräver Vänsterpartiet att Sverige ska bistå med utbildningsinsatser till stöd för unga västsaharier i Sverige. Dessa bör vara särskilt inriktade på att ge unga kvinnor utbildning.

EU:s fiskeavtal med Marocko m.m.

EU, främst Spanien, men även Frankrike och Portugal, vill ha tillgång till marockanska fiskevatten. Marocko inkluderar nu självsvåldigt de fiskevatten som ligger utanför Västsaharas kust.

Vänsterpartiet har krävt att EU inte ska ingå avtal med Marocko om Västsaharas fiskevatten, eftersom sådana avtal strider mot folkrätten. Detta har också blivit Sveriges ståndpunkt. Trots detta har EU ingått ett sådant folkrättsvidrigt avtal med Marocko. Vänsterpartiet anser att Sverige i EU ska kräva att de produkter som kommer från västsahariskt territorium och västsahariska fiskevatten är försedda med en korrekt ursprungsmarkering. En folkrättsligt korrekt ursprungsmarkering är inte Marocko utan Västsahara.

Vänsterpartiet kräver att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs. Vänsterpartiet kräver likaså att Sverige i EU verkar för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade.

Det kan för övrigt noteras att USA betonar att man i sina frihandelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara. Det torde vara rimligt att EU gjorde detsamma i sina avtal med Marocko. Sverige borde rimligen driva samma krav i EU.

39. Västsahara, punkt 36 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U315 yrkandena 1–9 och avslår motionerna 2006/07:U201 yrkandena 1–3 och 5–11, 2006/07:U243 yrkandena 1–8, 2007/08:U15 yrkande 33, 2007/08:U224 yrkandena 1, 2 och 5, 2007/08:U317 yrkandena 1 och 3–6 samt 2007/08:U360 yrkande 13.

Ställningstagande

I fråga om Västsahara bör Sverige verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos illegitima ockupation fördöms. Sverige bör inta en självständig roll i Västsaharafrågan och inte anpassa sig till EU:s lojalitet mot Frankrike och Spanien. Aktiv hjälp bör lämnas av Sverige så att flyktingar i flyktingläger kan återvända. Regeringen bör i FN verka för att den av FN beslutade folkomröstningen i Västsahara genomförs för att bilda utgångspunkt för en stabil statsbildning där.

Marocko bör uppmanas att upphöra med tortyr och diskriminering av saharier. Sverige bör driva på för att den illegitima muren genom Västsahara rivs och medverka till att ekonomiska sanktioner införs. Regeringen bör också agera för att Marocko, som i dag erhåller EU-bistånd, inte ska motta sådant så länge som ockupationen av Västsahara fortgår. Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

40. Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten, punkt 39 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U206 yrkande 7, 2006/07:U227 yrkandena 1, 2 och 5–11 samt 2007/08:U222 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2006/07:U230 yrkandena 1 och 2, 2007/08:U285 och 2007/08:U350 yrkandena 1–13 och 20.

Ställningstagande

Israels ockupation av Palestina

Israel ockuperar i strid med folkrätten ett annat folks territorium sedan snart 40 år. På detta folks territorium har man i strid med folkrätten upprättat bosättningar för sin egen befolkning. I strid med folkrätten har Israel på ett annat folks territorium byggt en mur på ockuperad mark. I strid med de mänskliga rättigheterna har man förföljt, trakasserat och diskriminerat befolkningen. Israel har genomfört utomrättsliga avrättningar av ledare för organisationer som bekämpar den folkrättsvidriga ockupationen. I strid med de mänskliga rättigheterna tillämpar man under beteckningen ”skärpta förhör” tortyr som förhörsmetod. I strid med folkrätten har man gått till brett anfall mot ett grannland. Genom dessa brott och andra förbrytelser har den israeliska staten kränkt och förnedrat befolkningen i det ockuperade Palestina. Den enda vägen bort från brotten mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna och det alltmer uppskruvade våldet är skapandet av en självständig palestinsk stat bestående av Västbanken, Gaza och östra Jerusalem.

Vänsterpartiet anser att Sverige i alla tänkbara internationella forum bör agera för en självständig palestinsk stat bestående av Västbanken, Gaza och östra Jerusalem.

För att fred i Mellanöstern ska uppnås måste den längst pågående konflikten i regionen, den mellan Israel och Palestina, lösas. Den enda vägen ut ur den konflikten är att Israel följer FN:s resolutioner och lämnar de ockuperade områdena. Israel måste även radera den mur som rests på palestinsk mark.

Sverige måste på alla områden och i alla internationella forum agera för en icke-våldslösning av konflikten mellan Israel och Palestina.

Vänsterpartiet anser att Sverige, efter det att FN tagit steget att säkra den israelisk-libanesiska gränsen, bör ta ytterligare steg för att förmå världssamfundet att säkra även den israelisk-palestinska gränsen genom att förhå sig hos den palestinska myndigheten om den önskar fredsbevarande trupp också på de palestinska territorierna.

Israel har inte undertecknat icke-spridningsavtalet om kärnvapen. Israel måste avveckla dessa vapen och underteckna icke-spridningsavtalet. Det blir svårt att kräva av Iran att avstå från att utveckla kärnvapen om Israel tillåts att ha sina kvar.

EU:s budgetbistånd till det palestinska folket m.m.

De som förlorar på de interna motsättningarna mellan palestinska organisationer är det palestinska folket, vars territorium, rörelsefrihet och försörjningsmöjligheter hela tiden förminskas av de israeliska ockupanterna. Om EU fortsätter att enbart ha kontakt med den ena parten i den interna palestinska konflikten kommer detta knappast att leda till någon form av dialog, fred och försoning. Det kommer endast att leda till fördjupade motsättningar och hårdare strider.

EU bär till följd av den politiska isolering man utsatte palestinierna för ett tungt ansvar när det gäller den fördjupade interna politiska konflikten. Sverige bör således inom EU verka för att EU breddar sina politiska kontakter i det palestinska samhället och medverka till en dialog mellan de stridande parterna i den interna palestinska konflikten.

När det gäller biståndet till Palestina håller EU fortfarande inne sitt budgetbistånd till Palestina. Det enda bistånd från EU som kommer Palestina till del är ett kapacitetsbistånd som går till att bygga upp den palestinska administrationen, exempelvis det palestinska finansdepartementet, samt ett temporärt stöd (TIM). Kapacitetsbiståndet och det temporära biståndet utgör dock bara en mindre del av EU:s bistånd till Palestina och kommer inte den palestinska befolkningen till del. Vänsterpartiet anser att Sverige inte kan medverka till att EU avbryter sitt bistånd till det palestinska folket.

Sverige bör inom EU kraftfullt verka för att EU:s budgetbistånd till det palestinska folket snarast återupptas. Vidare måste EU:s budgetbistånd, när detta återupptas, komma hela den palestinska befolkningen till del. Det är avgörande att biståndet inte gynnar någon av parterna i den inom-palestinska konflikten. En sådan inriktning av biståndet kan fungera som en bra utgångspunkt i en dialog mellan de stridande parterna i den interna palestinska konflikten och medverka till fred och försoning.

EU har ingått ett handelsavtal med Israel. I detta handelsavtal liksom i andra handelsavtal som EU sluter ingår klausuler som rör mänskliga rättigheter. EU:s handelspartner förbinder sig att respektera de mänskliga rättigheterna. Det är uppenbart att den israeliska staten på åtskilliga punkter bryter mot vad avtalet föreskriver. Därför bör Sverige i EU verka för att detta avtal med Israel rivs upp.

Under påtryckningar från USA och Israel planeras nu nya vallagar i Palestina som innebär att Hamas i praktiken kommer att hamna utanför genom att man avser att kräva att alla organisationer som deltar i valet ska erkänna PLO som det palestinska folkets rättmätiga företrädare samt att de erkänner alla avtal som PLO ingått med andra länder och organisationer. Man kan förhålla sig hur kritisk som helst till Hamas politik, men utestänger man politiska organisationer och strömningar från den politiska processen löper man stor risk att ytterligare förvärra situationen för det palestinska folket. Om Hamas utestängs i kommande val bryter man mot

demokratins principer och underminerar möjligheterna för den palestinska demokratins utveckling. Samtidigt skapar man svårigheter för spirande demokratiska rörelser i andra delar av Mellanöstern. Vänsterpartiets uppfattning är att Sverige i EU och FN bör rikta skarp kritik mot förslag till palestinska vallagar som förhindrar olika strömningar och rörelser att komma till uttryck.

41. Mellanöstern och Israel–Palestina-konflikten, punkt 39 (mp)

av Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U230 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2006/07:U206 yrkande 7, 2006/07:U227 yrkandena 1, 2 och 5–11, 2007/08:U222 yrkandena 1–3, 2007/08:U285 och 2007/08:U350 yrkandena 1–13 och 20.

Ställningstagande

Sverige måste hävda att en lösning på Israel-Palestinakonflikten måste bygga på relevanta FN-resolutioner, inte minst säkerhetsrådets resolution 242, vilket innebär att utrymningen av Gaza måste utgöra första steget på en total israelisk utrymning av samtliga områden som ockuperades 1967.

Sveriges policy bör vara att samtliga FN-resolutioner med relevans för Israel–Palestina-konflikten bör genomföras, vilket bl.a. innebär att Israels existens som stat tryggas inom de gränser som gällde den 5 juni 1967, att en palestinsk stat ska bildas på Västbanken, Gaza och östra Jerusalem och att de palestinska flyktingarnas rätt till återvändande och kompensation tillgodoses – och att alla avvikelser från folkrättsligt fastlagda principer och beslut måste vara resultatet av överenskommelser mellan parterna, inte av ensidigt etablerade fakta.

FN, EU och Sverige har en skyldighet att agera så att Israel lever upp till FN-resolutionerna samt Haagdomstolens beslut om muren. EU:s associationsavtal är ett verktyg som måste användas med beaktande av att Israel inte följer sin del av avtalet med avseende på människorättsklausulen och ursprungsmärkning.

42. Kärnvapenfri zon i Mellanöstern, punkt 40 (v, mp)

av Hans Linde (v) och Bodil Ceballos (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U235.

Ställningstagande

Regeringen bör i EU och FN agera för att det inrättas en zon fri från kärnvapen och massförstörelsevapen i Mellanöstern. Ett avtal om en sådan zon kan vila på fyra grundpelare:

- Zonstaterna får inte inneha eller kontrollera förbjudna vapen.
- Ingen stat får stationera förbjudna vapen på zonstaternas territorier.
- Kärnvapenmakter och andra aktuella stater förbinder sig att inte angripa zonstaterna med de förbjudna vapnen eller att hota dem med sådana angrepp (garantier).
- Olika arrangemang för kontroll av åtagandenas efterlevnad.

43. Libanon, punkt 41 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U206 yrkande 5 och avslår motion 2007/08:U350 yrkande 17.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att Hizbullahs väpnade styrkor måste avvecklas och börja uppträda som ett normalt politiskt parti som respekterar demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter. Om en avveckling av Hizbullahs väpnade styrkor ska kunna bli verklighet krävs dock att Libanon ges möjlighet att självständigt bygga upp en duglig armé. Samtidigt med att en sådan utveckling av den libanesiska statens försvarsmakt sker för att stärka Libanons självbestämmande måste även en fortsatt demokratisk utveckling ske i landet.

Vänsterpartiet anser att Sverige ska stödja en fortsatt demokratisk utveckling av sina institutioner i syfte att även stärka Libanons självbestämmande.

44. Irak, punkt 42 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U257 yrkandena 1, 2, 4–6 och 9 samt avslår motion 2007/08:U350 yrkande 14.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att alla de ekonomiska avtal som ingicks under den första tiden under USA:s ockupation av Irak då landet leddes av det s.k. Styrande rådet ska upphävas.

USA hade försökt att rättfärdiga sitt angrepp på Irak med hänvisning till Saddam Husseins många brott mot de mänskliga rättigheterna – förbrytelser som USA självt tidigare gett sitt tysta medgivande till som exempelvis massmorden 1988 på kurderna i Halabja och andra städer – men började självt att begå samma brott i Abu Ghreib-fängelset och på andra platser. Kränkningarna har visat sig vara organiserade, planerade och systematiska.

Av detta följer att Sverige i FN och andra internationella forum ska kräva att koalitionen så länge den fortsätter med sin illegala ockupation av Irak följer de konventioner som finns när det gäller behandlingen av befolkningen i Irak.

Situationen i Irak har under USA:s ockupation successivt försämrats. Det är uppenbart att den politik som USA förde först under Iraks krig mot Iran, då man stödde Saddam Hussein, den ekonomiska blockad några år senare som tvingades fram i FN gentemot Saddam Hussein samt det krig och den ockupation som USA-koalitionen genomfört från början till slut inte varit annat än katastrofal. Vänsterpartiet anser därför att Sverige ska verka för att USA-koalitionen lämnar Irak. Vidare bör Sverige i FN verka för att FN, när ett tillbakadragande av USA-koalitionens trupper sker, sänder observatörer till Irak. Sverige ska verka för att en eventuell FN-styrka till Irak efter ockupationen består av FN-soldater från de länder som inte ingått i USA-koalitionen, eftersom dessa stater misskrediterat sig själva.

Vänsterpartiet anser också att Sverige bör verka för att det i FN:s uppgifter och i uppgifterna för den interimistiska regering som tillträder efter ockupationen ska ingå att kvinnors rättigheter särskilt uppmärksammas och människorättsorganisationer ges möjlighet att samarbeta med irakiska kvinnoorganisationer.

45. Colombia, punkt 49 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U235 yrkandena 1–7 och avslår motionerna 2006/07:U301, 2007/08:U254 yrkande 1 och 2007/08:U351 yrkande 1.

Ställningstagande

Under de senaste 20 åren av inbördeskriget i Colombia har mer än 70 000 människor dödats. De allra flesta har varit civila som inte har varit inblandade i strider. Nästan fyra miljoner människor har tvingats på flykt inom landet. Tiotusentals människor har torterats, kidnappats och ”försvunnit”. Merparten av dessa övergrepp har utförts av arméstödda paramilitära grupper. Särskilt allvarig är situationen för människorättsaktivister, fackligt aktiva och politiskt oppositionella.

Vänsterpartiet anser att den svenska regeringen därför i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att den colombianska regeringen uppfyller sin skyldighet att garantera säkerheten för människorättsaktivister och fackligt aktiva i enlighet med ratificerade avtal.

Vidare har den colombianska regeringen vid upprepade tillfällen likställt människorättsorganisationernas arbete med stöd till gerillan och därigenom utsatt dem för livsfara. Den svenska regeringen bör därför i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum verka för att företrädare för den colombianska staten avstår från att utsätta människorättsaktivister för livsfara genom att ifrågasätta deras arbete och utmåla dem som gerillasympatisörer.

Vidare bör den svenska regeringen i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum verka för att den colombianska regeringen upphör med godtyckliga arresteringar och massgripanden och lever upp till rättsstatens grundläggande principer.

Den svenska regeringen bör också verka för att den colombianska regeringen avstår från att involvera civilbefolkningen i konflikten och respekterar civilbefolkningens rätt att förhålla sig neutral.

Den amerikanska inblandningen

USA kan i dag svårigen beskrivas som något annat än en aktiv part i den militära konflikten i landet. Bakom de formella motiven, att bekämpa narkotika, är USA djupt inblandat i den militära konflikten. USA:s strategi

för Colombia beskrivs i Plan Colombia, som ursprungligen enbart skulle handla om narkotikabekämpning. I dag innefattar den också direkt militärt stöd till den colombianska militären – stöd i form av militär utbildning och stridshandlingar mot landets gerillarörelser Farc och ELN. Gränserna mellan narkotikabekämpning och stridshandlingar mot gerillarörelserna har därför suddats ut. Mot bakgrund av denna förändring är det av största vikt att den svenska regeringen tydligt redovisar på vilket sätt Sverige samarbetar med Colombia när det gäller narkotikabekämpning och hur det svenska biståndet till Colombia används i denna specifika fråga.

Den colombianska regeringen bör redovisa hur biståndspengarna används för att garantera att dessa inte kopplas till Plan Colombia och USA:s militära stöd och operativa verksamhet i Colombia.

Sanningskommission

Den colombianska konstitutionsdomstolen har krävt att någon form av sanningskommission tillsätts. En sanningskommission skulle kunna innebära en upprättelse för många av den 50-åriga konfliktens offer, att information om försvinnanden och övergrepp kom fram och att grunden till en fredlig utveckling skulle kunna läggas. Sverige bör verka i sina kontakter med Colombia så att en sanningskommission tillsätts.

Vittnesmål som lämnats inom rättsväsendet i Colombia visar att det finns misstankar om att militärer i den colombianska armén även återfinns i de paramilitära grupperna. Detta är en allvarlig anklagelse mot en regim som påstår sig värna mänskliga rättigheter och vill skapa fred åt ett folk som plågats av en 50-årig konflikt, där mänskliga rättigheter dagligen kränkts. Utifrån detta bör inte immunitet ges till paramilitärer och Sverige bör inte delta i, eller understödja, en process som medför straffrihet för grova brott mot de mänskliga rättigheterna.

Den svenska regeringen bör i sina kontakter med den colombianska regeringen och inom EU verka för att det i alla handels- och samarbetsavtal med den colombianska regeringen ställs tydliga krav på respekt för mänskliga fri- och rättigheter och att ingångna avtal upplöses om kraven inte efterlevs.

46. Bangladesh, punkt 53 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U223 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Bangladesh är i dag ett land där demokratiska institutioner och rättigheter är satta ur spel. Inför parlamentsvalen som skulle ha hållits 2006 utbröt oroligheter i många delar av landet, som i mångt och mycket berodde på det regerande Bangladesh National Party's agerande att fylla den apolitiska interimsregering – som enligt landets konstitution ska regera under de tre månaderna innan val ska hållas – med sitt eget partifolk. Detta agerande föranledde spekulationer om kommande valfusk, vilket allvarligt underminerade processen.

Sedan januari 2007 sitter en teknokratregering, "Caretaker Government", vid makten. I praktiken är dock regeringen uppbackad av militären, och det är hos militären den egentliga makten ligger. Teknokratregeringen fungerar i nuläget bara som en civil fasad för militärens styre.

Sedan teknokratjuntan tagit makten har allvarliga inskränkningar i demokratiska fri- och rättigheter ägt rum. Tusentals personer har arresterats. Tidvis har förbud rått mot politiska möten inomhus. Samtidigt har man infört andra begränsningar i mötesfriheten, t.ex. att arrangörer av möten tvingas be polisen om tillstånd. Sverige bör som stat för egen del och som medlem av EU kraftfullt uttrycka sitt stöd för återgång till demokratiskt styre i Bangladesh.

Sverige bör också för egen del och som medlem av EU kraftfullt driva frågan om ett stopp för politiskt motiverade arresteringar och fängslanden i Bangladesh.

Samtidigt som politiska partier och fackföreningsrörelserns verksamhet begränsas och protester förbjuds, genomdrivs en brutal nyliberal politik påhejad av IMF och Världsbanken. Detta sker trots att regeringen inte har något som helst demokratiskt mandat att genomdriva strukturförändringar. Västvärlden bär stor skuld till den nuvarande situationen då man uppmunttrar utförsäljningarna av statlig egendom under juntastyret.

Sverige bör i internationella forum aktivt protestera mot IMF:s och Världsbankens inblandning i bangladeshisk politik och i internationella forum framföra att den junta som för tillfället sitter vid makten inte har demokratiskt mandat att genomdriva omfattande ekonomiska strukturförändringar.

47. Indonesien, punkt 55 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U221.

Ställningstagande

Den indonesiska regeringen säger sig förespråka pluralism, men i praktiken är det en pluralism med mycket tydliga gränser. I ett försök att blidka internationella institutioner som IMF och Världsbanken, och för att lugna amerikanska, europeiska och kinesiska kapitalintressen i landet, förhindrar man reell kritik mot regeringens ekonomiska politik. Vallagarna är konstruerade för att utestänga alla oppositionella krafter, och repressionen är omfattande mot vänstergrupper, fria fackföreningar och bonderörelser. Det är av stor vikt att Sverige tydligt för fram kritik mot kränkningarna av politiska fri- och rättigheter i Indonesien, inte minst mot bakgrund av den kraftiga närvaron av svenska företag i landet.

Vänsterpartiet anser att Sverige för egen del och som medlem av EU i sina kontakter med den indonesiska regeringen och i internationella forum kraftfullt bör uttrycka sin oro över hur den politiska oppositionen med statsmaktens goda minne utsätts för fysiska attacker och trakasserier.

Särskilt yttrande

Kuba, punkt 50 (v)

Hans Linde (v) anför:

Kuba

För Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi är en del av en europeisk vänstertradition som sedan länge slutgiltigt gjort upp med de odemokratiska idéer som framförts i namn av socialism och kommunism och som lett till att avsaknad av demokratiska fri- och rättigheter ursäktats i länder som kallar sig socialistiska. Vår socialism är alltid förenad med demokrati och en allomfattande respekt för mänskliga rättigheter. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Där framhålls mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändiga för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. Vänsterpartiet står upp för de mänskliga rättigheterna oavsett var, när eller med vilka motiv de kränks och inskränks. Detta är också vår utgångspunkt när vi analyserar situationen på Kuba.

Vänsterpartiet känner stor respekt för de sociala framsteg man har gjort på det efterrevolutionära Kuba. I materiellt avseende har öns befolkning en levnadsnivå som stora befolkningsskikt i Latinamerika avundas dem. Kuba lever i många hänseenden upp till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som ryms inom FN:s konvention för mänskliga rättigheter.

Men att man på Kuba har gjort sociala framsteg ursäktar inte på något sätt bristerna i demokratiska rättigheter på ön. Kuba uppfyller inte de nödvändiga krav som måste ställas på en demokrati, och brott mot de mänskliga rättigheterna fortsätter. Vi önskar se en demokratisering och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna på Kuba, men en sådan process måste formars av det kubanska folket själva.

Men inte heller den ekonomiska blockad som har hållits vid liv av USA i decennier kan ursäktas med hänvisning till brott mot mänskliga rättigheter på Kuba. Blockaden är, bland mycket annat, en starkt hämmande faktor för en utveckling mot demokratin, och bör således inte stödjas.

I utskottets överväganden väljer man att inte nämna USA:s blockad med ett ord. Den starka kritik som Vänsterpartiet har mot USA:s blockad mot Kuba delar vi med FN:s generalförsamling. I oktober föregående år rös-

tade i princip alla av de 192 medlemmarna än en gång för ett upphävande av USA ekonomiska, handels- och finansiella blockad. Endast USA, Israel, Marshallöarna och Palau röstade mot.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2007/08:109 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Följdmotionerna

2007/08:U20 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige framöver avser att i alla strategier som rör mänskliga rättigheter utgå från FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och de MR-konventioner som inkluderar såväl politiska och ekonomiska som sociala och kulturella rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges ska verka för att ett tilläggsprotokoll till konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna antas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tydligare måste visa hur den avser att öka sitt stöd till det civila samhället.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges roll i förhållande till den s.k. kampen mot terrorismen måste klargöras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige omgående ska implementera Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen genom ny lagstiftning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra att Sverige genom konkreta initiativ ska prioritera arbetet med att bekämpa människohandel över hela världen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen på alla sätt ska understödja att svenska multinationella företag undertecknar globala ramavtal.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör motsätta sig att Singaporefrågorna inkluderas i några handelsavtal.

2007/08:U21 av Urban Ahlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör kritisera kränkningar av mänskliga rättigheter.

2007/08:U22 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sverige inför ordförandeskapet och FN:s högkommissaries granskning ska ha sett till att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna även i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fri- och rättigheter i svensk grundlag ska gälla lika för alla oavsett medborgarskap.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även Sverige måste tåla en granskning och ta den kritik som andra länder uttalar mot oss på allvar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyldigheten att skydda så sällan som möjligt ska inbegripa militära insatser.
5. Riksdagen begär att regeringen omgående återkommer med förslag för att implementera Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen genom ny lagstiftning.
6. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med tydliga besked om både form och medel vad gäller kvinnors mänskliga rättigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnkonventionen ska införlivas i svensk rätt och därmed vara tillämplig i hela landet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i sin skrivelse i juni 2008 bör ge de medborgerliga och politiska samt de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna samma tyngd.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör följa FN-resolutionens uppmaning och prioritera den grundläggande mänskliga rättigheten rätten till mat.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den bör prioritera rätten till vatten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör engagera sig både inom FN-systemet och genom EU för att understödja en utveckling där företagens ansvar för mänskliga rättigheter förtydligas och där möjligheterna till ansvarsutkrävande och skadestånds- och straffansvar förtydligas.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen också bör agera för att svenska statliga företag avkrävs MR-policyer och rutiner för kontroll och uppföljning av dessa.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska tydliggöras i svensk lagstiftning att domstolarna i asyl- och utvisningsärenden ska beakta UNHCR:s rekommendationer och lyssna på kritik som framförs.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ha en konsekvent syn på tillståndet i världen.

Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:67

2007/08:U15 av Urban Ahlin m.fl. (s):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ratificering av ILO:s konventioner, internationella handelsavtal och rättvisemärkning respektive Global Compact.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Darfur.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Somalia.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Somaliland.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Västsahara.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Zimbabwe.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Eritrea.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Ju255 av Lars Ohly m.fl. (v):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige snarast bör inleda en process för under-tecknande och ratificering av tilläggsprotokoll nr 12 till Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

2006/07:Ju315 av Annelie Enochson och Eva Johnsson (båda kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa nolltolerans för köp av sexuella tjänster för biståndsanställda och militär personal som arbetar inom internationella organisationer som t.ex. Sida, FN, OSSE och EU.

2006/07:U201 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i alla internationella sammanhang bör rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan, särskilt när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som enskild stat och i FN och EU bör kräva att alla politiska fångar i det ockuperade Västsahara frigges.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen inom FN med kraft ska verka för att en folkomröstning om Västsaharas självständighet kommer till stånd.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att det folkrättsvidriga fiskeavtal som under 2006 ingicks med Marocko snarast upphävs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att man i likhet med USA i alla handelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska verka för ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska bistå med utbildningsinsatser i form av stipendier till stöd för unga västsaharier, främst kvinnor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör erkänna SADR.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för ett erkännande av SADR.

2006/07:U203 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att en ny och rättvis folkomröstning hålls i Västpapua så att landets invånare bereds möjlighet att avgöra om landet ska ges självständighet eller fortsätta tillhöra Indonesien.

2006/07:U205 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att Turkiet erkänner att det var ett folkmord som begicks på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier i Ottomanska riket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att ett erkännande av folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier ska ingå som en del av uppfyllandet och förverkligandet av Köpenhamnskriterierna.

2006/07:U206 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sitt utrikespolitiska agerande utifrån folkrättsliga utgångspunkter bör rikta skarp kritik mot USA:s deltagande i planeringen av och stöd till Israels anfällskrig mot Libanon.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska stödja en fortsatt demokratisk utveckling av sina institutioner i syfte att även stärka Libanons självbestämmande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör undersöka möjligheterna att, inom ramen för internationella bestämmelser och FN-systemet, utkräva skadeståndsansvar från Israel till Libanon, för folkrättsbrott och den förstörelse man gjort sig skyldig till gentemot Libanon.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, efter det att FN tagit steget att säkra den israelisk-libanesiska gränsen, bör ta ytterligare steg för att förmå världssamfundet att säkra även den israelisk-palestinska gränsen genom att förhöra sig hos den palestinska myndigheten om den önskar fredsbevarande trupp också på de palestinska territorierna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är av största vikt att den Unifilstyrka där svensk trupp ingår leds på ett sådant sätt att den inte uppfattas som en förlängning av den israeliska krigsmakten.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Unifilstyrkan, där svensk trupp ingår, icke utan
bemyndigande från den libanesiska regeringen kan delta i en avväp-
ning av Hizbullah.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den svenska regeringen bör vara vaksam och
förhindra att det uppstår några förskjutningar av innebörden av det
FN-mandat som avgetts när det gäller Unifilstyrkan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige noga bör följa hur befälsförhållanden
organiseras när det gäller Unifilstyrkan och hur uppdragets faktiska
karaktär utvecklar sig.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör vara berett att snabbt dra tillbaka
sina trupper om man vid en självständig bedömning finner att Uni-
filuppdraget inte stämmer överens med FN-mandatets intentioner.

2006/07:U207 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som enskild stat och som medlem av
EU kraftfullt måste understödja bolivianska folkets möjligheter att
skapa en ny mer demokratisk författning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som enskild stat och som medlem av
EU understöder det bolivianska folkets möjligheter att försvara sig
mot multinationella företags illegala plundring av Bolivias naturtill-
gångar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som enskild stat och som medlem av
EU efter Bolivias långa historia av ett 500-årigt förtryck och plund-
ring måste understödja det bolivianska folkets möjligheter att ta till
vara sitt lands naturtillgångar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som ett led i kampen för en demokratisk
utveckling stöder det bolivianska folkets och dess folkvalda rege-
rings rätt att utan inblandning från främmande makter och transna-
tionella företag självt bestämma hur man ska komma till rätta med
den ojämna fördelningen av landets resurser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige både i egenskap av enskild stat och
medlem i EU som ett led i kampen mot fattigdomen understöder
det bolivianska folkets och dess valda regerings rätt att utan yttre
inblandning genomföra en genomgripande jordreform.

2006/07:U210 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN-sammanhang bör verka för en FN-konvention om avskaffande av all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN-sammanhang ska verka för att mandatet för FN:s råd för mänskliga rättigheter även ska inkludera sexuell läggning och könsidentitet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom det nordiska samarbetet och i Europarådet ska verka för att avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska verka för att inom det nordiska samarbetet lyfta frågor avseende sexuell läggning och könsidentitet i sitt samarbete med de baltiska staterna.

2006/07:U213 av Ingvar Svensson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om ett erkännande av Sveriges inblandning i slavhandeln.

2006/07:U215 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang bör verka för ett totalt globalt avskaffande av dödsstraff för den som är under 18 år.

2006/07:U216 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationell religionsfrihet.

2006/07:U224 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör verka för att Turkiet innan ett EU-medlemskap visar att de förändringar som genomförts och genomförs av landets lagar när det gäller demokratiska och mänskliga rättigheter också tillämpas i praktiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige också i FN och andra internationella forum bör verka för att kurdernas nationella och kulturella rättigheter respekteras i Turkiet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som enskild stat och medlem av EU
som ett led i kampen för de demokratiska mänskliga rättigheterna
bör verka för att förmå Turkiet att göra det kurdiska språket till ett
av Turkiets officiella minoritetsspråk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att förmå Turkiet att sänka
sin 10-procentsspärr och ändra sin vallag så att vissa partier inte
missgynnas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att Turkiet avlägsnar de
begränsningar som finns i den turkiska brottsbalken när det gäller
yttrandefriheten.

2006/07:U227 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i alla tänkbara internationella forum bör
agera för en självständig palestinsk stat bestående av Västbanken,
Gaza och östra Jerusalem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige – med hänvisning till den israeliska
statens brott mot de mänskliga rättigheterna – inom EU bör verka
för att EU river upp EU:s handelsavtal med Israel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör agera gentemot FN:s säkerhetsråd
och kräva att man via säkerhetsrådet väcker frågan om en utred-
ning om Israels folkrättsvidriga krig mot Libanon hos Internatio-
nella brottmålsdomstolen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i EU och FN bör verka för att Israel
följer FN:s resolutioner och lämnar de ockuperade områdena.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige på alla områden och i alla internationella
forum bör agera för en icke-våldslösning av konflikten mellan
Israel och Palestina.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i alla internationella forum bör verka för
att Israel måste avveckla sina kärnvapen och underteckna icke-sprid-
ningsavtalet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att den mur som rests på
palestinsk mark mellan Israel och Palestina rivs.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU kraftfullt bör verka för att
isoleringen av Gaza upphör.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att EU:s blockad av den palestinska regeringen upphör.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU inleder samtal med den palestinska regeringen.

2006/07:U230 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige fortsatt bör hävda att en lösning på Palestina–Israel-konflikten måste bygga på relevanta FN-resolitioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges policy bör vara att samtliga FN-resolitioner med relevans för Palestina–Israel-konflikten bör genomföras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör väcka frågan om Israel kan anses leva upp till människorättsklausulen i associationsavtalet och om så inte är fallet ta initiativ till suspendering av detta avtal i enlighet med tidigare rekommendationer från Europaparlamentet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för att den överenskommelse som slutits mellan EU och Israel om att varor från olagliga bosättningar ska märkas på ett tydligt sätt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang bör ta initiativ till konkreta påtryckningar och stegvisa sanktioner mot Israel på grund av murbygget på ockuperat territorium, i enlighet med Haagdomstolens beslut, och att Sverige inom EU bör verka för att EU ställer sig bakom krav på konkreta åtgärder för att förmå Israel att följa Haagdomstolens beslut.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella forum bör ta upp frågan om att tillgodose palestiniernas vädjan om internationella fredstrupper till skydd för den palestinska civilbefolkningen mot israeliska övergrepp.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige direkt och via EU och FN bör protestera mot nyligen uttalade hot från Israels sida om att man avser att sabotera det planerade valet till den palestinska myndighetens lagstiftande församling om vissa grupper som ogillas av Israel tillåts ställa upp.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör fördöma allt våld mot oskyldiga civila med samma kraft oberoende av om det handlar om israeliska dödsckjutningar eller palestinska självmordsbombare.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska upphöra med vapenhandel med Israel och med all form av militärt samarbete mellan Sverige och Israel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU inför vapenembargo mot Israel.

2006/07:U231 av Mats Pertoft m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att erkänna folkmordet på armenier och assyrier/syrianer i Turkiet 1915–1916.

2006/07:U232 av Marianne Berg m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen omedelbart ska underteckna tilläggsprotokoll 12 till Europakonventionen om mänskliga rättigheter och skyndsamt förelägga riksdagen protokollet för ratificering.

2006/07:U233 av Eva Flyborg (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska arbeta för att alla FN:s medlemsländer ska anta och uppfylla resolution 1325.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör stödja den rekommendation som lämnats till FN:s säkerhetsråd hösten 2002 om att inrätta en internationell kommission om våld mot kvinnor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att våldtagna kvinnor som blir utfrusna från samhället bör kunna få status som flyktingar precis som människor som förföljs för sin tro, politiska åsikt eller sexuella läggning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för att systematiskt våldtagna kvinnor ska kunna kräva skadestånd av den stat som beordrat eller underlåtit att avstyra sådana övergrepp.

2006/07:U235 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att den colom-

- bianska regeringen uppfyller sin skyldighet att garantera säkerheten för människorättsaktivister och fackligt aktiva i enlighet med ratificerade avtal.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att företrädare för den colombianska staten avstår från att utsätta människorättsaktivister för livsfara genom att ifrågasätta deras arbete och utmåla dem som gerillasympatisörer.
 3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att den colombianska regeringen upphör med godtyckliga arresteringar och massgripanden och lever upp till rättsstatens grundläggande principer.
 4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att den colombianska regeringen avstår från att involvera civilbefolkningen i konflikten och respekterar civilbefolkningens rätt att förhålla sig neutral.
 5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen genom redovisning av hur biståndspengarna används garanterar att dessa inte kopplas till Plan Colombia och USA:s militära stöd och operativa verksamhet i Colombia.
 6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte ska delta i eller understödja den colombianska regeringens process, vilken ger paramilitären i Colombia immunitet när det gäller grova brott som mord, bortförande, hot och trakasserier som den begått mot fackföreningsaktiva, människorättsorganisationer, folkrörelser samt politiska partier.
 7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den colombianska regeringen och inom EU bör verka för att det i alla handels- och samarbetsavtal med den colombianska regeringen ställs tydliga krav på respekt för mänskliga fri- och rättigheter och att ingångna avtal suspenderas om kraven inte efterlevs.

2006/07:U239 av Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konflikten Israel–Palestina.

2006/07:U241 av Fredrik Malm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en politik för frihet och demokrati i Iran.

2006/07:U242 av Aleksander Gabelic (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att vad i motionen anförs om Sverige de kommande åren stöder FN:s demokratifond med resurser och när tillfälle ges kandiderar till fondens styrelse.

2006/07:U243 av Hillevi Larsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör erkänna både Västsahara som land och dess exilregering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Västsahara bör få upprätta representation i Sverige, i samband med att Västsahara erkänns som stat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara drivande inom EU och FN för att ge det västahariska folket självbestämmande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den humanitära situationen i flyktinglägren måste förbättras genom ökade anslag till World Food-program och UNHCR.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN i samarbete med västaharierna bör bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas.

2006/07:U247 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska ratificera FN:s konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter som antogs av FN:s generalförsamling den 18 december 1990.

2006/07:U250 av Hans Wallmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av religionsdialog.

2006/07:U253 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige aktivt och konstruktivt ska stödja arbetet i den arbetsgrupp inom FN:s råd för mänskliga rättigheter som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige ska arbeta för att tydliggöra att tillgången till rent vatten är en uttalad mänsklig rättighet.

2006/07:U256 av Hans Linde (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN, EU och i andra internationella organisationer bör verka för att azerierna i Iran får rätt att utforska och skriva sin egen historia.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN, EU och i andra internationella organisationer bör verka för att det azeriska språket får status som officiellt minoritetsspråk i Iran.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i samarbete inom FN, EU och i andra internationella organisationer bör verka för att azerierna i Iran ska få använda sitt språk i tal och skrift och att det azeriska språket ska få undervisas i skolorna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN, EU och i andra internationella organisationer bör verka för azeriernas rätt att bilda egna kulturella och politiska organisationer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN, EU och i andra internationella organisationer bör verka för azeriernas rätt till sin kultur och sitt kulturarv.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN, EU och i andra internationella organisationer försvarar azeriernas, demokratiska, kulturella och mänskliga rättigheter.

2006/07:U257 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla de ekonomiska avtal som ingicks under den första tiden under ockupationen då landet leddes av det s.k. Styrande rådet ska upphävas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och andra internationella forum
kräver att USA-koalitionen så länge den fortsätter med sin illegala
ockupation av Irak följer de konventioner som finns när det gäller
behandlingen av befolkningen i Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige ska verka för att USA-koalitionen läm-
nar Irak.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att FN, när ett
tillbakadragande av USA-koalitionens trupper sker, bör sända obser-
vatorer till Irak.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige ska verka för att en eventuell FN-styrka
till Irak efter ockupationen bör bestå av FN-soldater från de länder
som ej ingått i USA-koalitionen, eftersom dessa stater misskredite-
rat sig själva.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att det i FN:s uppgifter
och i uppgifterna för den interimistiska regering som tillträder efter
ockupationen måste ingå att kvinnors rättigheter särskilt uppmärk-
sammats och människorättsorganisationer ges möjlighet att samar-
beta med irakiska kvinnoorganisationer.

2006/07:U258 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för en tydligare och mer
distinkt tolkning av vad som avses med självförsvar i internatio-
nella konflikter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för ökad jämställdhet
mellan kvinnor och män i första hand på utbildningens och syssel-
sättningens område, då jämställdhet visat sig vara det bästa medlet
att åstadkomma en ökad ekonomisk tillväxt, stigande produktivitet
och ökad välfärd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att länder med stor
fattig befolkning får en starkare ställning i säkerhetsrådet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för ett vetofritt säkerhets-
råd.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att utveckla mer sofistike-
rade former av sanktioner, som riktar sig mot de regimer som
bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige bör verka för att de FN-organ som har till uppgift att arbeta med frågor som rör ekonomiska och sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning förstärks och ges större tyngd och auktoritet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige i FN bör verka för att kompetenskraven när det gäller rekrytering till olika poster inom FN höjs.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige ska verka för att kvinnorepresentationen i FN:s administration och i FN:s olika organ förbättras.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige i FN bör verka för att FN får en djupare förankring i folkliga sociala rörelser.

2006/07:U263 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige i internationella sammanhang ska verka för att den etniska diskrimineringen av assyrier-kaldéer-syrianer i deras hemländer förs upp på FN:s och EU:s dagordning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att Sverige erkänner assyrier-kaldéer-syrianer som ett folk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att assyrier-kaldéer-syrianers och armeniers kulturarv, som också är kristenhetens kulturarv, bevaras i länder som Turkiet och Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att arbeta för att frågan om assyrier-kaldéer-syrianers och armeniers kulturarv till FN:s organ Unesco.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att inom internationella sammanhang verka för att skapa en frizon i Irak för den kristna minoriteten.

2006/07:U264 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter med andra länder ska verka för att traditionella lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att en uppföljningsmekanism för resolution 1325, enligt mönster från Cedawkonventionen, upprättas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera ett ökat samarbete mellan regeringar, FN-systemet och det civila samhället för en ökad global jämlikhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnors utsatta situation i krig kräver ökad uppmärksamhet av FN och andra internationella organ samt att kvinnor på flykt bör få särskilt skydd mot sexuella övergrepp och våld i flyktinglägren.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en global ökning av antalet deltagande kvinnor på högsta politiska nivå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilt uppmärksamma invandrarkvinnors utsatthet för våld och "hedersmord" inom den svenska integrationspolitiken.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att det internationella samfundet intensifierar arbetet med att stoppa det könsrelaterade våldet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att "hedersmord" sätts upp som ett prioriterat ämne på den politiska dagordningen i Sverige och inom EU.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bekämpningen av människohandel bör prioriteras.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU och internationellt ska verka för ett förbud av prostitution.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU erkänner kvinnlig könsstympning som brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör uppmana Sydafrika att presentera en nationell handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor.

2006/07:U267 av Tone Tingsgård och Thomas Östros (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att Dawit Isaak släpps fri.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, bilateralt och genom EU, måste föra en kontinuerlig politisk dialog med Eritreas regering, bl.a. om respekten för de mänskliga rättigheterna i Eritrea.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste verka för att en svensk representant omgående får träffa Dawit Isaak.

2006/07:U269 av Johan Linander m.fl. (c, m, fp, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges agerande i bilaterala kontakter samt inom internationella organisationer gentemot stater som diskriminerar HBT-personer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grundläggande HBT-kompetens i utrikesförvaltningen och Sida.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en FN-konvention om HBT-personers mänskliga rättigheter.

2006/07:U270 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kristna kulturarvet i sydöstra Turkiet.

2006/07:U271 av Maryam Yazdanfar och Anders Ygeman (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att Dawit Isaak släpps fri.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att få träffa Dawit Isaak.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges utrikesminister bör åka till Eritrea och engagera sig i Dawit Isaaks fall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter bör införas i Eritrea.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, ska släppas in i Eritrea.

2006/07:U272 av Fredrik Malm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samordnad politik för att värna det kurdiska folkets rättigheter.

2006/07:U275 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på grund av den komplicerade situation som råder i regionen noga bör analysera de motiv och intressen som ligger bakom USA:s krav på FN-ingripanden i Sudan.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige noga bör analysera de motiv och intressen som ligger bakom Kinas och Rysslands ovilja att ingripa mot de brott mot mänskliga rättigheter som begås i Sudan, främst i Darfurprovinsen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör arbeta för ett kraftfullt stöd till Afrikanska unionen i dess arbete på att skapa fredliga förhållanden och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Sudan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör, då det i hög grad är den ojämna regionala fördelningen av Sudans ekonomiska resurser som utgör den främsta källa till konflikter, i sina kontakter med den sudanesiska regeringen och sudanesiska organisationer poängtera nödvändigheten av en jämn regional fördelning av landets ekonomiska resurser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör bistå den generation av unga eritreaner som befinner sig i exil med grundläggande utbildning som skulle kunna vara en betydande resurs i ett framtida demokratiskt Eritrea.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som enskilt land och som medlem av EU bör understödja en demokratisk utveckling, förstärka respekten för mänskliga rättigheter och medverka till uppkomsten av ett rättssamhälle i Eritrea.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i egenskap av enskild stat och som medlem i EU och FN bör verka för att de rättsvidriga specialdomstolarna i Eritrea, vars verksamhet strider mot de mänskliga rättigheterna, avskaffas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som enskild stat bör verka för att de tidningar som stängts av regeringen i Eritrea åter ges möjlighet att komma ut.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att alla politiska fångar i Eritrea friges.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste intensifiera sina ansträngningar att få den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaac frigiven.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige även bör rikta skarp kritik mot Eritreas intrång i FN:s skyddszon mellan Etiopien och Eritrea.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som enskild stat, i EU och FN bör uppmana Etiopien att följa AU:s och FN:s beslut om skiljedom när det gäller Badmeområdet och dra sig tillbaka därifrån.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige även bör rikta kritik mot Eritrea för dess inblandning i Sudans interna konflikter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige när det gäller konflikten mellan oromofolket och EPRDF-regeringen i Addis Abeba bör ställa krav på att den etiopiska regeringen respekterar landets egen författning och oromofolkets nationella självbestämmanderätt.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör medverka till att EPRDF-regeringen i Addis Abeba respekterar oromofolkets och andra folkgruppers mänskliga rättigheter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med den etiopiska regeringen bör understryka nödvändigheten av en jämnare regional fördelning av landets resurser så att dessa i större utsträckning även kommer oromofolket och Ogadenprovinsen till del.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör fördöma Etiopiens militära ingripande i Somalia som ett brott mot folkrätten samt rikta kritik mot Eritreas inblandning i den somaliska konflikten.

2006/07:U282 av Rosita Runegrund och Chatrine Pålsson Ahlgren (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att FN:s studie om våld mot barn förverkligas.

2006/07:U283 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i internationella sammanhang bör verka för att assyrier-syrianer-kaldéer och armenier ska accepteras i Turkiet som landets ursprungsfolk och att dess nationella identitet erkänns samt att frågan förs upp på EU:s dagordning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för att EU ställer krav på Turkiet att behandla assyrier-syrianer-kaldéer och armenier lika inför lagen som andra medborgare utan att göra någon religiös, språklig, etnisk eller geografisk skillnad.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för att EU ställer krav på Turkiet att acceptera det arameisk-syriska språket som ett av landets officiella språk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att Turkiet ger assyrierna-syrianerna-kaldéerna och armenierna rätt att fritt utöva och utveckla kultur, seder och bruk.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att Turkiet ger assyrier-syrianer-kaldéer och armenier deras demokratiska och medborgerliga fri- och rättigheter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att Turkiet bör ge assyrier-syrianer-kaldéer och armenier deras religionsfrihet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för att EU ställer krav på att Turkiet återlämnar assyrier-syrianer-kaldéers bosättningsområden som tömts sedan början av 1900-talet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att Turkiet accepterar och legaliserar assyrier-syrianer-kaldéer och armeniers alla politiska, sociala och kulturella institutioner.

2006/07:U284 av Annelie Enochson m.fl. (kd, m, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige fortsättningsvis bör verka för, både i dialogen mellan Sverige och Kina samt i EU:s dialog med Kina, att de mänskliga rättigheterna respekteras fullt ut för uigurer och alla andra etniska och religiösa grupper i den autonoma regionen Xinjiang i Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina utrikespolitiska kontakter bör kräva att Kinas hundratals miljoner religiöst troende får möjlighet till verklig religionsfrihet och mötesfrihet.

2006/07:U285 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang, i första hand genom EU och FN, bör verka för att palestinska flyktingar som är bosatta i arabländer ska få möjlighet att erhålla medborgarskap i dessa länder.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Unrwa och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2006/07:U287 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en aktiv svensk Vitrysslandspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.

2006/07:U288 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang ska verka för att Turkiet, med anledning av sin EU-kandidatur, tar sitt kulturansvar för de assyrisk/syrianska kyrkor och kloster som finns inom landets gränser.

2006/07:U289 av Ulrica Messing m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-personer i Norden, EU och världen.

2006/07:U292 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftning mot kvinnovåld och FN:s agerande och ledarskap i denna fråga.

2006/07:U294 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-organisationers roll i FN-systemet.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppmärksammande av HBT-frågor i UNDP.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter i EU:s kandidatländer och ansökarländer.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges arbete i Europarådet och OSSE.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i de länder som människor flyr från.

2006/07:U301 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU-kretsen bör verka för en heltäckande och konsekvent fredsstrategi som syftar till en förhandlad politisk lösning på den colombianska interna väpnade konflikten.

2006/07:U303 av Kerstin Lundgren (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vaksamhet och tydlighet vad gäller mänskliga rättigheter i Turkiet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser inom EU och FN för internationellt erkännande av folkmordet på assyrier/syrianer 1915–1918.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en oberoende forskningskommission under EU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om erkännande av folkmordet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt ska verka för att Unesco medverkar till att säkra den assyrisk/syrianska och kaldeiska befolkningsgruppens kulturarv.

2006/07:U304 av Sven Bergström m.fl. (c, m, fp, kd, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frihet och demokrati i Tibet.

2006/07:U305 av Cecilia Wikström i Uppsala m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förmå Turkiet att öppna de historiska arkiven, så att sanningen om folkmordet på armenier, assyrier/kaldéer/syrianer och pontiska greker under 1915–1918 blir känd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för att Turkiet erkänner folkmordet på armenier, assyrier/kaldéer/syrianer och pontiska greker.

2006/07:U306 av Cecilia Wigström i Göteborg m.fl. (fp, m, c, kd, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör uppmärksamma Dawit Isaaks situation.

2006/07:Sf222 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i IOM.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansieringen av FN:s flyktingkommissariat.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat till att inkludera internflyktingar.

2006/07:So265 av Mikael Oscarsson och Alf Svensson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ställa sig bakom Dohadeklara-tionen om familjen.

2006/07:So374 av Elina Linna m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i internationella sammanhang bör driva att abort ska vara en mänsklig rättighet.

2006/07:So463 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör vara mer aktivt i det internationella HBT-arbetet.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ambassader och Utrikesdepartementet bör höja sin HBT-kompetens.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att HBT-rättigheter automatiskt bör inkluderas när mänskliga rättigheter nämns.

2006/07:A221 av Ulf Holm m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en FN-konferens om mansrollen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K375 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som nation ska uppmärksamma och aktivt agera mot antisemitism när den uppstår i andra länder.

2007/08:Ju210 av Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att Sverige blir medlem i Världsturismorganisationen (UNWTO) och i arbetsgruppen Task Force to Protect Children from Sexual Exploitation in Tourism.

2007/08:Ju216 av Lena Olsson m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det franska initiativet angående barnsexturism ska besvaras positivt och att regeringen aktivt ska agera inom alla berörda ministerrådskonstellationer inom EU för att kraftfulla åtgärder mot barnsexturism vidtas.

2007/08:Ju400 av Lars U Granberg (s):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige blir medlem i Världsturismorganisationen (UNWTO) och även i arbetsgruppen Task Force to Protect Children from Sexual Exploitation in Tourism.

2007/08:U201 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom FN bör driva frågorna om företags ansvar för mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

2007/08:U202 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kvinnokommissionen 2008.

2007/08:U204 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att alla FN:s medlemsländer antar och uppfyller resolution 1325.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör stödja den rekommendation som lämnats till FN:s säkerhetsråd hösten 2002 om att inrätta en internationell kommission om våld mot kvinnor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att systematiskt våldtagna kvinnor ska kunna kräva skadestånd av den stat som beordrat eller underlåtit att avstyra sådana övergrepp.

2007/08:U206 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sexualrådgivning, preventivmedel och abort ska ingå i FN:s katalog över mänskliga rättigheter.

2007/08:U207 av Staffan Anger (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör uppmärksamma Dawit Isaaks situation.

2007/08:U209 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Taiwans medlemskap i FN.

2007/08:U213 av Désirée Pethrus Engström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör fortsätta verka för att dödsstraff avskaffas i de länder där detta tillämpas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att FN:s barnkonvention efterlevs.

2007/08:U214 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av internationella överenskommelser om dubbelt medborgarskap.

2007/08:U218 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska behålla och fullfölja Sveriges handlingsplan för implementeringen av FN:s resolution 1325.

2007/08:U221 av Hans Linde m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige för egen del och som medlem av EU i sina kontakter med den indonesiska regeringen och i internationella forum kraftfullt uttrycker sin oro över hur den politiska oppositionen med statsmaktens goda minne utsätts för fysiska attacker och trakasserier.

2007/08:U222 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige för egen del och som medlem av EU kraftfullt bör driva frågan om en dialog mellan olika palestinska organisationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att EU återupptar sitt budgetbistånd till Palestina och arbetar för att det kommer hela den palestinska befolkningen i de ockuperade områdena till del.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU och FN bör rikta skarp kritik mot förslag till palestinska vallagar som förhindrar olika strömningar och rörelser att komma till uttryck.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inför den kommande konferensen i november mellan USA, Israel och den palestinska presidenten, kraftfullt och tydligt bör uttala sitt stöd för FN:s resolution om en palestinsk stat med 1967 års gränser.

2007/08:U223 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige för egen del och som medlem av EU kraftfullt uttrycker sitt stöd till återgång till demokratiskt styre i Bangladesh.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige för egen del och som medlem av EU kraftfullt bör driva frågan om ett stopp för politiskt motiverade arresteringar och fängslanden i Bangladesh.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella forum aktivt bör protestera mot IMF:s och Världsbankens inblandning i bangladeshisk politik och i internationella forum bör framföra att den junta som för tillfället sitter vid makten inte har demokratiskt mandat att genomdriva omfattande ekonomiska strukturförändringar.

2007/08:U224 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN bör verka för att Minurso får ett utökat mandat att skydda den västsahariska befolkningen mot övergrepp från marockansk polis och andra myndigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU och FN med kraft bör verka för att Spanien tar sitt ansvar för avkoloniseringen av Västsahara

och följer de deklARATIONER som gjorts av Förenta nationernas generalförsamling och Internationella domstolen i Haag när det gäller Västsaharas rätt till nationell självbestämmanderätt.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör deklarerat sin vilja att bidra med valobservatörer i en folkomröstning om Västsaharas framtid.

2007/08:U232 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den bristande respekten för mänskliga fri- och rättigheter i Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för att användningen av dödsstraffet i Kina upphör.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för att tortyren av oliktankande i Kina upphör.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för att politiska fångar i Kina frigges och att förföljelsen av oppositionella samt religiösa personer upphör.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de mänskliga rättigheternas universalitet.

2007/08:U235 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i EU och FN agera för att det inrättas en frizon från kärnvapen och massförstörelsevapen i Mellanöstern.

2007/08:U241 av Thomas Strand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetet för fred, försoning och demokrati i Irak.

2007/08:U244 av Yilmaz Kerimo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till en kommission med syfte att de kristna assyrierna/syrianerna/kaldéerna erbjuds en frizon under FN:s överinseende.

2007/08:U247 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphöra med militärt samarbete i mellanösternområdet med båda parter så länge konflikten pågår.

2007/08:U249 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen bör verka för att de etiopiska ockupationstrupperna lämnar Somalia.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen bör kräva att all utländsk militär inblandning i Somalia upphör.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU, FN och den internationella kontaktgruppen samt i andra internationella forum bör inleda ett långsiktigt arbete för att en freds- och försoningsprocess om Somalia påbörjas som både behandlar förhållandena i Somalia och förhållandet mellan Somalia och de grannstater som är inblandade i landets konflikt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör återta sitt erkännande av övergångsregimen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN, EU och den internationella kontaktgruppen samt i andra internationella forum bör verka för att det vapenembargo som proklamerats också förverkligas i praktiken.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges och Säpos agerande rörande de svenskar som arresterades i Somalia och fördes till Etiopien utreds.

2007/08:U251 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska kräva inom ramen för EU att Polens, Maltas och Irlands s.k. moraliska undantag som möjliggör ländernas restriktiva abortlagstiftning upphävs.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för FN, EU och Nato bör verka för en kraftfull implementering av resolution 1325 och för en nolltolerans mot sexhandel och trafficking vid internationella fredsfrämjande insatser.

2007/08:U254 av Luciano Astudillo (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ha en tydlig och konsekvent strategi för att verka för en förhandlad politisk lösning på den colombianska interna väpnade konflikten samt bidra till en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i landet.

2007/08:U259 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i utrikespolitiken särskilt uppmärksamma den etniska rensningen av kristna som pågår i Irak.

2007/08:U260 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör verka för ett totalt globalt avskaffande av dödsstraff för den som är under 18 år.

2007/08:U263 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning om FN:s resolution 1325.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för genomförandet av FN:s resolution 1325 i Sverige.

2007/08:U265 av Anne Ludvigsson och Hillevi Larsson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige skyndsamt bör ratificera konventionen för att ge Sverige en eventuell plats i övervakningskommittén.

2007/08:U274 av Göran Persson i Simrishamn och Christer Adelsbo (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i kontakter med kinesiska regeringsföreträdare framför att den autonomi som tillerkänts Tibet måste få ett konkret innehåll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kina måste respektera det tibetanska folkets rätt att bevara sin kultur och sina religiösa traditioner.

2007/08:U276 av Bodil Ceballos och Karla López (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska stödja arbetet i den arbetsgrupp inom FN:s råd för mänskliga rättigheter som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att tydliggöra att tillgången till rent vatten är en uttalad mänsklig rättighet.

2007/08:U277 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en grundlig undersökning av läromedel som den palestinska myndigheten producerar.

2007/08:U278 av Jan Ertsborn (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bilateralt och genom EU bör verka för att Israel snarast häver frysningen av ansökningar om familjeåterförening på Västbanken och i Gaza.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bilateralt och genom EU bör verka för att Israel lever upp till sina skyldigheter enligt de mänskliga rättigheterna och den fjärde Genèvekonventionen vad gäller respekt för familjelivet på Västbanken och i Gaza.

2007/08:U281 av Aleksander Gabelic (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att ett totalt vapenembargo införs mot Sudan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att sanktioner införs mot såväl enskilda ledande personer i Sudans ledning som mot Sudans oljeindustri.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör uttala sitt stöd för och uppmuntra inrättandet av en flygförbudszon över Darfur.

2007/08:U282 av Aleksander Gabelic och Ameer Sachet (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om två nya millenniemål.

2007/08:U283 av Aleksander Gabelic (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att UD (Utrikesdepartementet) gör en analys av FN:s kontakter med NGO:er (non-governmental organizations).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en politik bör utarbetas som kan bidra till en reformering av FN:s relationer till frivilligorganisationer.

2007/08:U285 av Thomas Strand m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna demokratin och den humanitära situationen i hela Palestina.

2007/08:U291 av Aleksander Gabelic (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma och erkänna folkmordet i Ukraina 1932–1933.

2007/08:U292 av Dan Kihlström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges regering i FN bör verka för att Taiwan ska kunna delta i och bidra till FN och dess underorganisationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla de diplomatiska förbindelserna med Taiwan.

2007/08:U300 av Jacob Johnson m.fl. (v, mp, s, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för det angelägna och nödvändiga i en officiell redovisning och ett erkännande av Anfalkampanjen i Irak mot kurderna på 1980-talet som ett folkmord.

2007/08:U304 av Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-organisationers roll i FN-systemet.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppmärksammande av HBT-frågor i UNDP.

2007/08:U306 av Fredrik Malm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en politik för frihet och demokrati i Iran.

2007/08:U307 av Fredrik Malm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordnad politik för att värna det kurdiska folkets rättigheter.

2007/08:U308 av Fredrik Malm m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förmå Turkiet att öppna de historiska arkiven, så att sanningen om folkmordet på armenier, assyrier, kaldéer, syrianer och pontiska greker under 1915–1918 blir känd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom EU verka för att Turkiet erkänner folkmordet på armenier, assyrier, kaldéer, syrianer och pontiska greker.

2007/08:U311 av Christer Nylander (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetet mot korruption i FN.

2007/08:U313 av Börje Vestlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-personer i Norden, EU och världen.

2007/08:U315 av Bodil Ceballos (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos illegitima ockupation fördöms.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör inta en självständig roll i Väst-sahar frågan och inte anpassa sig till EU:s lojalitet mot Frankrike och Spanien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ge aktiv hjälp till flyktingar i flyktingläger att återvända.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i FN bör verka för att folkomröstningen ska genomföras för att bilda utgångspunkt för en stabil statsbildning i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marocko bör uppmanas upphöra med tortyr och diskriminering av saharier.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att den illegitima muren genom Västsahara rivs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska medverka till att ekonomiska sanktioner införs.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör agera för att Marocko inte ska erhålla EU-bistånd så länge ockupationen av Västsahara fortgår.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

2007/08:U317 av Hillevi Larsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande inom EU och FN för att ge det västsahariska folket självbestämmande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN i samarbete med västsaharierna bör bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas.

2007/08:U322 av Mats G Nilsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör terrorstämpla Hizbullah.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU terrorstämplar Hizbullah.

2007/08:U323 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mänskliga rättigheter i Kina.

2007/08:U324 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mänskliga rättigheter i Burma.

2007/08:U326 av Sven Bergström m.fl. (c, m, fp, kd, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat tryck på Kina för frihet och demokrati i Tibet.

2007/08:U328 av Annelie Enochson och Mikael Oscarsson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang aktivt bör verka för att palestinska flyktingar som är bosatta i arabländer ska få möjlighet att erhålla medborgarskap i dessa länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla Unrwa och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2007/08:U330 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en aktiv svensk Vitrysslandspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.

2007/08:U331 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU bör ställa krav på Turkiet att behandla alla kristna minoriteter lika inför lagen som medborgare utan att göra någon religiös, språklig, etnisk eller geografisk skillnad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i internationella sammanhang verka för att assyrier, syrianer, kaldéer och armenier ska accepteras i Turkiet som landets ursprungsfolk och att deras nationella identitet erkänns samt att frågan förs upp på EU:s dagordning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU bör ställa krav på Turkiet att acceptera det arameisk-syriska språket som ett av landets officiella språk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på Turkiet att landet ger rätt till assyrierna, syrianerna, kaldéerna och armenierna att fritt kunna utöva och utveckla sin kulturs seder och bruk.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU bör ställa krav på Turkiet att återlämna assyriers, syrianers och kaldéers bosättningsområden, vilka tömts sedan början av 1900-talet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på Turkiet att acceptera och legalisera assyriers, syrianers, kaldéers och armeniers alla politiska, sociala och kulturella institutioner.

2007/08:U332 av Cecilia Wigström i Göteborg m.fl. (fp, kd, m, mp, c, v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Dawit Isaaks situation bör uppmärksammas.

2007/08:U333 av Cecilia Wigström i Göteborg och Tina Acketoft (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kina måste förmås tillämpa hela det internationella regelverket gällande mänskliga fri- och rättigheter liksom att införliva det i sin dagliga rättstillämpning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige och EU kraftfullt måste fördöma tillämpningen och verkställandet av dödsstraff i Kina.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja Tibets strävanden efter självbestämmande i den händelse det tibetanska folket i framtiden väljer att förklara sin självständighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Beijingregimen ska upprätthålla respekt för de mänskliga rättigheterna samt skapa förutsättningar att vårda och utveckla kulturella och religiösa särdrag utan hot och förföljelser i Tibet och Xinjiang.

2007/08:U335 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidareutveckla stödjande åtgärdsprogram för föräldralösa barn till följd av hiv/aids-spridningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att diskrimineringen av homosexuella upphör.

2007/08:U337 av Anita Brodén (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges roll att verka för att Genèvekonventionen efterlevs i Irak.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tar initiativ till ett dialogmöte mellan ledare för kristna och muslimska samfund i syfte att finna konstruktiva vägar till återuppbyggande av det civila irakiska samhället.

2007/08:U339 av Yilmaz Kerimo m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att folkmordet på assyrier/syrianer bör behandlas på en kommande Förintelsekonferens.

2007/08:U344 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter med andra länder ska verka för att traditionella lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en uppföljningsmekanism för resolution 1325, enligt mönster från Cedawkonventionen, upprättas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör öka trycket på utvecklingsländerna att höja andelen kvinnors deltagande i beslutande församlingar.

2007/08:U349 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheter är universella, odelbara och individuella.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mänskliga rättigheter gäller för alla människor oavsett land, kultur och specifik situation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fakultativt protokoll till konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla länder är skyldiga att följa det ovillkorliga förbudet mot alla former av tortyr och misshandel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dödsstraffets avskaffande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kinas politik rörande mänskliga rättigheter och då särskilt dödsstraffet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förmå USA att avskaffa dödsstraffet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avrättningar av barn i exempelvis Iran.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kombinationen av organisationsrätt, kollektiva avtal, stridsåtgärder och sympatiåtgärder som viktiga förutsättningar för att kunna värna mänskliga rättigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förmå samtliga stater att ratificera ILO:s åtta kärnkonventioner.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en internationell rätt till fackliga strids- och sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om våld mot kvinnor.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förmå alla stater att, utan ”kulturella” undantag, ratificera kvinnokonventionen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnor i beslutsfattande positioner.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad uppmärksamhet på och åtgärder för att skydda minoriteter.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om islamofobi och antisemitism.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kurdernas situation.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om romernas situation.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om religiöst förtryckta minoriteter.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtryck av minoriteter.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-konvention.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för HBT-personers rättigheter både bilateralt och multilateralt.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stater där homosexualitet bestraffas med dödsstraff.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avsnitten kring HBT i regeringens MR-rapporter.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringschefens skyldighet att synliggöra om svenska medborgare utomlands eller andra länders medborgare får sina mänskliga rättigheter kränkta.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Dawit Isaak och andra fängslade i motsvarande situation omedelbart släpps eller får en rättegång enligt internationella rättsnormer.

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att framföra krav på att Annika Östberg får ett tidsbestämt straff och överflyttas till ett svenskt fängelse.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ger sitt stöd till MR-rådets arbete.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om MR-rådets specialrapportörer.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om NGO:ers deltagande i MR-rådet.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förmå fler stater att ansluta sig till Romstadgan.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenskt stöd till ICC:s brottsofferfond.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyldigheten att skydda.

2007/08:U350 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målet för Sveriges politik i Mellanöstern måste vara fria, stabila och demokratiska stater där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt stöd till reformvänliga grupperingar i Mellanöstern.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om civila samhällets betydelse för demokratisk utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge stöd åt den del av det civila samhället som kan bli en konstruktiv kraft för utvecklandet av demokrati och mänskliga rättigheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fredligt, demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Israels ockupation och konsekvenserna av den.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om muren.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör kräva att EU i kvartetten kräver ett omedelbart moratorium för alla bosättningar och ett omedelbart borttagande av merparten av de vägspärrar som menligt inverkar på palestiniernas möjlighet till normalt vardagsliv.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om våldet mellan palestinier.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om parternas ansvar i konflikten Israel–Palestina.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omvärldens ansvar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU måste spela en större roll.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en lösning på konflikten, inte bara för Palestina och Israel, utan för utvecklingen i hela regionen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Irak.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Egypten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Iran.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Libanon.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Syrien.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om shariarelaterade undantag i FN:s kvinnokonvention.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett svenskt initiativ i EU om att sammankalla en allmän, internationell konferens som i ett sammanhang skulle behandla alla nu utestående frågor rörande Mellanöstern.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att förverkliga Barcelonaprocessens mål måste gå vidare och intensifieras.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om interkulturella dialogen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fokus på demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s associeringsavtal samt mekanismer för efterlevnad.

2007/08:U351 av Carin Runeson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Colombia.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samarbete med brasilianska organisationer när det gäller rättighetsfrågor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Chile.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kuba.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Centralamerika.

2007/08:U352 av Urban Ahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en modern folkrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reformering av FN och säkerhetsrådet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om långsiktigt fredsbevarande arbete.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka FN:s möjligheter att ingripa i fredsbevarande syfte.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationellt regelverk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om diskriminering, mänskliga rättigheter, barns rättigheter samt mänskliga rättigheter i arbetslivet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sanktioner.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyldighet att skydda.

2007/08:U353 av Kenneth G Forslund m.fl. (s):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom och tillsammans med EU motverka trafficking.

2007/08:U354 av Veronica Palm m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnrättsperspektivet bör värnas i svenskt utvecklingssamarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ratificering av barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att all form av barnarbete bör utrotas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet inom ILO måste få ökad tyngd och fler länder måste förmås att ratificera ILO:s konventioner.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i framtagandet av samarbetsstrategier bör lägga större tonvikt på tillämpning av landets lagstiftning gällande reglering av barnarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ratificering av barnkonventionens tilläggsprotokoll angående förbud mot barnsoldater.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om demobiliserings- och rehabiliteringsprogram för barnsoldater.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenskt arbete för att förbuden mot barnsoldater efterlevs.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskild uppmärksamhet bör läggas på flickors behov av tillgång till rehabilitering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör verka för att barnaga förbjuds i alla världens länder.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt engagemang i forum där handel med barn för sexuella ändamål tas upp.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, med utgångspunkt i den svenska sexköpslagen, bör initiera diskussioner om hur efterfrågan på sexslavar i vår del av världen ska kunna minska.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för att flickor också syns i statistiken över barnarbete i syfte att synliggöra omfattningen och deras utsatta situation.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flickors och pojkars likhet inför lagen, även vad gäller ålder för giftermål.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnlig könsstympning.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett samlat internationellt arbete för att motverka hederskulturer och befria flickor som tvingas leva hedersliv.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn med behov av särskilt stöd i utvecklings-samarbetet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att stärka flickors och kvinnors ställning och bryta patriarkala strukturer kring sexualitet.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att synliggöra regnbågsbarn och deras situation i svensk utrikespolitik.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om unga människors rätt att utveckla sin egen sexuella identitet.

2007/08:U357 av Olle Thorell m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för FN, Internationella arbetsorganisationen (ILO), Världsbanken och andra organisationer skynda på framtagandet av regler om företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och en bättre miljö.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidare arbeta för att den fria förenings- och förhandlingsrätten ska garanteras och slavarbete, barnarbete och diskriminering, inklusive lönediskriminering mellan könen, elimineras.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet inom Internationella arbetsorganisationen måste få ökad tyngd och fler länder förmås att ratificera ILO:s konventioner.

2007/08:U358 av Kerstin Engle m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fackliga och sociala rättigheter i Sverige, EU och globalt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med kvinnors rättigheter avseende jämställdhet, hälsa och sexualitet prioriteras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kamp mot dumpade arbetsvillkor.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagens ansvar.

2007/08:U359 av Olle Thorell m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hävda en hållbar utveckling, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i Sveriges kontakter med alla stater i Asien.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla och stärka de goda relationer vi har i Asien.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla sina kontakter med Kina måste vara tydligt i kraven på demokratisering och mänskliga rättigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om situationen i Burma.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla sina kontakter med länder i Asien bör verka för ökad demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta arbeta för att företag tar ett större socialt ansvar och att fackliga rättigheter utvecklas i Asien.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till rättsutveckling, att stärka demokratins institutioner och främja framväxten av en demokratisk kultur.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samarbetet med Asien.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bevaka dödsstraffets användning i Asien med avsikten att på olika sätt verka för dess avskaffande.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnors och barns villkor bör vara centrala områden i Sveriges samarbete med Asien.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka det civila samhällets roll i byggandet av demokrati och god samhällsstyrning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samarbete med länder i Asien med liknande inställning till frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati som Sverige.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övergreppen mot de mänskliga rättigheterna i Kina.

2007/08:U360 av Carina Hägg m.fl. (s):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionala konflikter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en politik för Somalia.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till Somaliland.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkmordet i Darfur.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av demokrati och frisläppandet av politiska fångar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Dawit Isaak.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Västsahara.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Zimbabwe.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Eritrea.

2007/08:U363 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av en FN-fond för medicinpatent.

2007/08:U364 av Maryam Yazdanfar och Anders Ygeman (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Dawit Isaak släpps fri.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att få träffa Dawit Isaak.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges utrikesminister bör åka till Eritrea och engagera sig i Dawit Isaaks fall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter införs i Eritrea.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, ska släppas in i Eritrea.

2007/08:U369 av Désirée Pethrus Engström och Anita Brodén (kd, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att undanröja de hinder som försvårar för människor från de palestinska områdena att idka handel.

2007/08:U377 av Mats Pertoft m.fl. (mp, s, kd, v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer, pontiergreker, romare m.fl. i nuvarande Turkiet 1915–1919.

2007/08:U378 av Karla López m.fl. (mp, v, m, c, kd, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inför OS verka för mänskliga rättigheter i Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka inom EU till stöd för mänskliga rättigheter i Kina.

2007/08:Sf277 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i IOM.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansieringen av FN:s flyktingkommissariat.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat till att inkludera internflyktingar.

2007/08:Sf348 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade såväl nationella som internationella insatser mot människohandel.

2007/08:So294 av Helena Leander m.fl. (mp):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en FN-konvention och FN-konferens om HBT-personers rättigheter.

2007/08:A409 av Ulf Holm och Mikaela Valtersson (båda mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en FN-konferens om mansrollen och om åtgärder för att stimulera och aktivera män inom jämställdhetsarbetet.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 57

Motion	Motionärer	Yrkanden
57. Övriga yrkanden om andra frågor och länder		
2006/07:Ju315	Annelie Enochson och Eva Johnsson (båda kd)	10
2006/07:U203	Luciano Astudillo (s)	
2006/07:U206	Hans Linde m.fl. (v)	1, 6 och 8–12
2006/07:U213	Ingvar Svensson (kd)	
2006/07:U227	Hans Linde m.fl. (v)	3
2006/07:U230	Ulf Holm m.fl. (mp)	3–10
2006/07:U231	Mats Pertoft m.fl. (mp)	
2006/07:U233	Eva Flyborg (fp)	3–5
2006/07:U239	Lars Lilja (s)	
2006/07:U241	Fredrik Malm (fp)	
2006/07:U242	Aleksander Gabelic (s)	
2006/07:U247	Ulf Holm m.fl. (mp)	
2006/07:U256	Hans Linde (v)	1–6
2006/07:U263	Annelie Enochson (kd)	1–4 och 6
2006/07:U264	Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd)	1, 3–5, 8–12, 15 och 17
2006/07:U269	Johan Linander m.fl. (c, m, fp, v, mp)	1
2006/07:U270	Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda s)	
2006/07:U272	Fredrik Malm (fp)	
2006/07:U282	Rosita Runegrund och Chatrine Pålsson Ahlgren (båda kd)	
2006/07:U283	Annelie Enochson (kd)	1–8
2006/07:U285	Annelie Enochson (kd)	1 och 2
2006/07:U287	Annelie Enochson (kd)	1
2006/07:U288	Annelie Enochson (kd)	
2006/07:U289	Ulrica Messing m.fl. (s)	
2006/07:U292	Anne Ludvigsson m.fl. (s)	
2006/07:U294	Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)	20, 21, 23, 26 och 30
2006/07:U303	Kerstin Lundgren (c)	5
2006/07:So265	Mikael Oscarsson och Alf Svensson (båda kd)	1
2006/07:A221	Ulf Holm m.fl. (mp)	4
2007/08:Ju210	Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda mp)	10
2007/08:Ju400	Lars U Granberg (s)	10
2007/08:U202	Carina Hägg (s)	
2007/08:U204	Eva Flyborg m.fl. (fp)	3 och 5
2007/08:U206	Hillevi Larsson (s)	
2007/08:U209	Christer Winbäck (fp)	
2007/08:U214	Lars Elinderson (m)	
2007/08:U222	Hans Linde m.fl. (v)	4

Motion	Motionärer	Yrkanden
2007/08:U241	Thomas Strand (s)	
2007/08:U244	Yilmaz Kerimo (s)	
2007/08:U247	Luciano Astudillo (s)	
2007/08:U259	Lennart Sacrédeus (kd)	
2007/08:U265	Anne Ludvigsson och Hillevi Larsson (båda s)	1
2007/08:U277	Mikael Oscarsson (kd)	
2007/08:U278	Jan Ertsborn (fp)	1 och 2
2007/08:U281	Aleksander Gabelic (s)	1–3
2007/08:U282	Aleksander Gabelic och Ameer Sachet (båda s)	
2007/08:U283	Aleksander Gabelic (s)	1 och 2
2007/08:U291	Aleksander Gabelic (s)	
2007/08:U292	Dan Kihlström (kd)	1 och 2
2007/08:U300	Jacob Johnson m.fl. (v, mp, s, fp, kd)	
2007/08:U304	Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp)	24 och 25
2007/08:U306	Fredrik Malm (fp)	
2007/08:U307	Fredrik Malm (fp)	
2007/08:U311	Christer Nylander (fp)	
2007/08:U313	Börje Vestlund m.fl. (s)	
2007/08:U322	Mats G Nilsson (m)	1 och 2
2007/08:U328	Annelie Enochson och Mikael Oscarsson (båda kd)	1 och 2
2007/08:U330	Annelie Enochson (kd)	1
2007/08:U331	Annelie Enochson (kd)	1–6
2007/08:U335	Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd)	9–11
2007/08:U337	Anita Brodén (fp)	1 och 2
2007/08:U339	Yilmaz Kerimo m.fl. (s)	
2007/08:U344	Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd)	1 och 5
2007/08:U363	Eva Johnsson (kd)	
2007/08:U369	Désirée Pethrus Engström och Anita Brodén (kd, fp)	
2007/08:A409	Ulf Holm och Mikaela Valtersson (båda mp)	4

BILAGA 3

De centrala instrumenten om de mänskliga rättigheterna

1948 FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

FN-konventioner

1948 Konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord

1951 Konvention angående flyktingars rättsliga ställning

1967 Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning

1965 Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering

1966 Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

1966 Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

1966 Fakultativt protokoll till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (om enskild klagorätt)

1989 Andra fakultativa protokollet till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter syftande till dödsstraffets avskaffande

1979 Konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor

1999 Fakultativt protokoll till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor

1984 Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

2002 Fakultativt protokoll till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

1989 Konvention om barnets rättigheter

2000 Fakultativt protokoll angående barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter

- 2000 Fakultativt protokoll angående barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi
- 1990 Konvention om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar (trädde i kraft den 1 juli 2003)
- 2007 Konvention om rättigheter för personer med funktionshinder
- 2007 Fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder

Regionala konventioner

- 1950 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen)
- 1952 Tilläggsprotokoll till Europakonventionen (skydd för egendom m.m.)
- 1963 Protokoll nr 4 till Europakonventionen avseende erkännande av vissa andra rättigheter och friheter än dem som redan finns i konventionen och i dess första tilläggsprotokoll (rätten att fritt röra sig m.m.)
- 1983 Protokoll nr 6 till Europakonventionen avseende avskaffande av dödsstraffet
- 1984 Protokoll nr 7 till Europakonventionen (rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar, rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger m.m.)
- 2000 Protokoll nr 12 till Europakonventionen (allmänt förbud mot diskriminering) (har ännu ej trätt i kraft)
- 2002 Protokoll nr 13 till Europakonventionen avseende dödsstraffets avskaffande under alla omständigheter (trädde i kraft den 1 juli 2003)¹
- 1961 Europeisk social stadga (reviderad 1996)
- 1988 Tilläggsprotokoll till den europeiska sociala stadgan
- 1995 Tilläggsprotokoll till den europeiska sociala stadgan angående ett kollektivt klagomålsförfarande
- 1987 Europeiska konventionen till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
- 1992 Europarådets minoritetsspråkskonvention
- 1995 Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter
- 1969 Den amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter

¹ Utöver dessa protokoll har funnits ytterligare ett antal protokoll till Europakonventionen med processuella bestämmelser. Dessa har antingen upphävts eller intagits i själva konventionen.

- 1988 Additional protocol to the American Convention on human rights in the area of economic, social and cultural rights (San Salvador-protokollet)
- 1990 Protokollet till amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter för att avskaffa dödsstraffet
- 1981 Den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter
- 2003 Tilläggsprotokoll till den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter om kvinnor i Afrikas rättigheter
- 1990 Cultural Charter for Africa
- 1999 African Charter on the Rights and Welfare of the Child
- 2006 African Youth Charter
- 2007 African Charter on Democracy, Elections and Governance
- 1985 Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture
- 1994 Inter-American Convention on Forced Disappearance of Persons
- 1994 Inter-American Convention on International Traffic in Minors
- 1994 Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence Against Women

BILAGA 4

Förkortningar

AU Afrikanska unionen (*African Union*)

AMIS Afrikanska unionens mission i Sudan (*African Union Mission in Sudan*)

AMISOM Afrikanska unionens mission i Somalia (*African Union Mission to Somalia*)

CEDAW FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*)

CPA Vittomfattande fredsavtalet (*Comprehensive Peace Agreement*)

DPA Fredsavtalet för Darfur (*Darfur Peace Agreement*)

EIDHR Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter

ESK-konventionen Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*ICESCR*)

EU Europeiska unionen

FN Förenta nationerna (*United Nations*)

GAERC Ministerrådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (*General Affairs and External Relations Council*)

GUSP EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik

HDI Mänskligt utvecklingsindex (*Human Development Index*)

IAEA Internationella atomenergiorganet (*International Atomic Energy Agency*)

ICC Internationella brottmålsdomstolen (*International Criminal Court*)

ICCPR Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter

(*International Covenant on Civil and Political Rights*)

ICESCR Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, ESK-konventionen (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*)

ILO Internationella arbetsorganisationen (*International Labour Organization*)

IOM Internationella organisationen för migration (*International Organization for Migration*)

OECD Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (*Organization for Economic co-operation and Development*)

OHCHR FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (*Office of the High Commissioner for Human Rights*)

OSSE Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (*Organization for Security and Co-operation in Europe*)

OAU Organisationen för afrikansk enhet (*Organization of African Unity*)

SADC Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (*Southern African Development Community*)

SADR Sahariska arabiska demokratiska republiken

Sida Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (*Swedish International Development Cooperation Agency*)

UNAMID FN:s och Afrikanska unionens mission i Darfur (*United Nations African Union Mission in Darfur*)

UNDP FN:s utvecklingsprogram (*United Nations Development Programme*)

Unesco FN:s organisation för undervisning, vetenskap och kultur (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)

UNHCHR FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (*United Nations High Commissioner for Human Rights*)

UNHCR FN:s högkommissarie för flyktingar (*United Nations High Commissioner for Refugees*)

Unicef FN:s barnfond (*United Nations Children's Fund*)

WFP FN:s livsmedelsprogram (*World Food Programme*)

WTO Världshandelsorganisationen (*World Trade Organization*)